

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı

**6360 SAYILI KANUNUN GETİRDİĞİ YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MODELİNDE KIRSAL MAHALLENİN KONUMU: ANKARA ÖRNEĞİ**

Muhammed Börteçine DURLU

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

6360 SAYILI KANUNUN GETİRDİĞİ YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
MODELİNDE KIRSAL MAHALLENİN KONUMU: ANKARA ÖRNEĞİ

Muhammed Börteçine DURLU

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı
Kamu Yönetimi Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2024

KABUL VE ONAY

Muhammed Börteçine Dumlu tarafından hazırlanan “**6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Kırsal Mahallenin Konumu: Ankara rneği**” başlıklı bu çalışma, [03.06.2024] tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

[Prof. Dr. Uğur SADİOğLU] (Başkan)

Prof. Dr. Uğur MRGNLşEN (Danışman)

[Doç. Dr. Ezgi SEÇKİNER BİNGÖL] (ye)

Yukarıdaki imzaların adı geçen ğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Dr. Uğur MRGNLşEN

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kâğıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir.¹
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir.²
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir.³

04/06/2024

Muhammed Börteçine DUMLU

“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

¹ Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.

² Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkânı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.

³ Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, tezin yapıldığı kurum tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, ilgili kurum ve kuruluşun önerisi ile enstitü veya fakültenin uygun görüşü üzerine üniversite yönetim kurulu tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.

Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez danışmanının önerisi ve enstitü anabilim dalının uygun görüşü üzerine enstitü veya fakülte yönetim kurulu tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, **Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığımı beyan ederim.

Muhammed Börteçine DUMLU

Merhum ağabeyim Murat'a...

TEŞEKKÜR

Akademik kariyerimde önemli bir adım olarak değerlendirdiğim ve hazırlanma sürecinde önemli kazanımlar elde ettiğim bu tezin her aşamasında, rehberliği ve bilgeliğiyle yol gösteren kıymetli tez danışmanım, saygıdeğer hocam Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN'e sonsuz teşekkürlerimi sunmak istiyorum.

Tezimin jürisinde yer alarak öneri ve eleştirileriyle çalışmama önemli katkılar sunan Prof. Uğur SADIÖĞLU ve Doç. Dr. Ezgi Seçkiner BİNGÖL'e de içten teşekkürlerimi iletmek istiyorum.

Ayrıca, akademik yaşantım boyunca her adımında yüksek deneyimleri ve bilgisiyle bana destek veren kıymetli hocam Prof. Dr. Mete YILDIZ'a teşekkürlerimi sunarım.

Son olarak, hayatım boyunca aldığım her kararda arkamda durarak bana sonsuz destek veren ve sevgiyle yanımda olan aileme en derin teşekkürlerimi sunmak istiyorum. Onların varlığı ve desteği olmadan bu noktaya ulaşmam mümkün olmazdı.

M. Börteçine Dumlu

ÖZET

Dumlu, Muhammed Börteçine. *6360 Sayılı Kanunun Getirdiği Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Kırsal Mahallenin Konumu: Ankara Örneği*, Yüksek Lisans Tezi, Ankara, 2024.

Bu tez, 2012 tarih ve 6360 sayılı Kanunun yeni büyükşehir belediyesi modeli üzerindeki etkisini, özellikle Ankara bağlamında kırsal mahallelere odaklanarak incelemektedir. 6360 sayılı Kanun, Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin idari ve işlevsel sınırlarını önemli ölçüde yeniden yapılandırmış, eski kırsal yerleşimleri ve belde belediyelerini kırsal mahalleler olarak bilinen yeni bir kategoriye dönüştürmüştür. Tez kapsamında yürütülen alan araştırmasının temel amacı, kırsal mahallelerin büyükşehir belediyesi çerçevesine entegrasyonundan kaynaklanan zorlukları ve fırsatları keşfetmektir. Bu araştırma, idari işlevlerin merkezleştirilmesinin pratik sonuçları ve bu tür politikaların yerel toplulukları, özellikle de kent merkezlerine kıyasla farklı ihtiyaçlara sahip olabilecek kırsal bölgelerdeki toplulukları nasıl etkilediği konusunda fikir vermesi açısından önemlidir. Bu hedeflere ulaşmak için nitel bir yöntem kullanılmış olup bu yöntem, kırsal mahalle muhtarlarıyla yapılan görüşmeler yoluyla nitel veri toplama tekniklerini içermektedir. Bulgular esas itibarıyla oldukça karmaşık bir manzara ortaya koymaktadır. Bir yandan, yeni büyükşehir belediyesi modeli kapsamında hizmetlerin merkezleştirilmesi, hizmetlerin daha iyi koordine edilmesi ve daha iyi kaynak tahsisi gibi yollarla bazı verimliliklere yol açmıştır. Ancak bu faydalar çoğu zaman önemli zorlukların gölgesinde kalmıştır. Hizmetlerin merkezleştirilmesi, kırsal kesimde yaşayanlar ile yerel yönetim yapıları arasında bir kopukluk hissine yol açmış, bu da toplum katılımını ve kırsal kimliklerin korunmasını olumsuz etkilemiştir. Birçok kırsal bölge sakini, daha tek tip ve kent merkezli bir yönetim yaklaşımı lehine kendi özel ihtiyaçlarının ve yerel özelliklerinin göz ardı edildiğini düşünmektedir. Bu araştırma, 6360 sayılı Kanun kapsamında kırsal entegrasyon için yerel özerkliği vurgulayan ve özgün topluluk ihtiyaçlarını ele alan dengeli bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı ortaya koymuştur. Temel öneriler arasında mali özerkliğin artırılması, hizmetlerin yerinden yönetimi ve kültürel mirasın korunması yer almaktadır. Gelecekteki araştırmalar bu dinamikleri Türkiye'deki diğer büyükşehirlerde de incelemelidir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, 6360 Sayılı Kanun, Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli, İçle Belediyesi, Kırsal Mahalle

ABSTRACT

Dumlu, Muhammed Börteçine. *The Position of Rural Neighborhoods Within the Scope of the New Metropolitan Municipality Model brought by the Law No. 6360: The case of Ankara*, Master's Thesis, Ankara, 2024.

This thesis examines the impact of Law No. 6360 dated of 2012 on the new metropolitan municipality model, with a particular focus on rural neighborhoods in the context of Ankara. Law No. 6360 constituted a significant restructuring of the administrative and functional boundaries of metropolitan municipalities in Turkey, whereby former rural settlements and town municipalities were transformed into a new category, designated as rural neighborhoods. The principal objective of the field research conducted as part of this thesis is to investigate the challenges and opportunities that arise from the integration of rural neighborhoods into the metropolitan municipality framework. This research is significant in that it offers insight into the practical implications of centralising administrative functions and how such policies affect local communities, particularly those in rural areas that may have different needs compared to urban centres. In order to achieve these objectives, a qualitative methodology was employed, comprising the collection of qualitative data through interviews with rural neighbourhood headmen. In essence, the findings reveal a rather complex landscape. On the one hand, the centralisation of services under the new metropolitan municipality model has resulted in some efficiencies, primarily through enhanced coordination of services and more optimal resource allocation. However, these advantages have frequently been eclipsed by considerable obstacles. The centralisation of services has resulted in a sense of disconnection between rural residents and local government structures, which has had a detrimental impact on community participation and the preservation of rural identities. A significant number of rural residents perceive that their particular requirements and the distinctive attributes of their localities have been overlooked in favour of a more uniform and urban-centric approach to governance. This research has demonstrated the necessity for a balanced approach to rural integration under Law 6360 that emphasises local autonomy and addresses the specific needs of individual communities. The key recommendations include the granting of increased financial autonomy, the

decentralisation of services and the protection of cultural heritage. It would be beneficial for future research to examine these dynamics in other metropolitan areas in Turkey.

Keywords: Local Governments, Law No. 6360, New Metropolitan Municipality Model, District Municipality, Rural Neighborhoods

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI	ii
ETİK BEYAN.....	iii
İTHAF SAYFASI.....	iv
TEŞEKKÜR	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT	viii
İÇİNDEKİLER	x
KISALTMALAR DİZİNİ	xiii
TABLolar DİZİNİ	xiv
ŞEKİLLER DİZİNİ	xv
GRAFİKLER DİZİNİ	xvi
GİRİŞ	1
1. BÖLÜM: KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE.....	11
1.1. YERİNDEN YÖNETİM KAVRAM VE TÜRLERİ.....	11
1.1.1. Siyasal Yerinden Yönetim	13
1.1.2. Yönetimsel Yerinden Yönetim.....	14
1.1.2.1. İşlevsel (Hizmet Bakımından) Yerinden Yönetim.....	15
1.1.2.2. Coğrafi (Yer Bakımından) Yerinden Yönetim	15
1.2. YEREL YÖNETİM KAVRAMI, TÜRLERİ VE TEMEL DEĞERLERİ ..	16
1.2.1. Yerel Yönetim Türleri.....	18
1.2.1.1. Genel Amaçlı ve Özel Amaçlı Yerel Yönetimler	18
1.2.1.2. Temsili ve Temsili Olmayan Yerel Yönetimler.....	19
1.2.1.3. Tek Tip ve Farklılaştırılmış Yerel Yönetim Sistemleri.....	19

1.2.2.	Yerel Yönetimlerin Temel Değerleri ve Özellikleri	20
1.3.	AVRUPA'DA FARKLI YEREL YÖNETİM SİSTEMLERİ.....	23
1.3.1.	Anglo-Sakson Yerel Yönetim Sistemi	26
1.3.2.	Kıta Avrupası (Bonapartist) Yerel Yönetim Sistemi	30
1.3.3.	Kuzey-Orta Avrupa Yerel Yönetim Sistemi	31
1.4.	AVRUPA'NIN FARKLI BÖLGELERİNDE YEREL YÖNETİMLE İLGİLİ YENİ EĞİLİMLER.....	33
1.5.	YEREL YÖNETİMLER VE YERELDE MERKEZİLEŞME EĞİLİMİ	38
2.	BÖLÜM: TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİ VE GELİŞİMİ.....	42
2.1.	TÜRK YEREL YÖNETİM SİSTEMİ VE GELİŞİMİ	42
2.2.	TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİ VE TEMEL UNSURLARI	43
2.2.1.	İl Özel İdareleri	44
2.2.2.	Köyler.....	45
2.2.3.	Belediyeler	47
2.2.3.1.	İl ve İlçe Belediyeleri	49
2.2.3.2.	Belde Belediyeleri.....	51
2.2.3.3.	Büyükşehir Belediyeleri.....	53
2.2.4.	Mahallelerin Özel Konumu.....	56
2.3.	TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİNİN DÖNÜŞÜMÜNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR.....	60
2.3.1.	Türk Yerel Yönetimlerinin Anglo-Sakson veya Kuzey Avrupa Tarzı Yönetim Birimlerine Dönüşmesine Dair Tartışmalar	60
2.3.2.	Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Bütünleşmesi (Merkezileşmesi).....	63
3.	BÖLÜM: 2012 TARİH VE 6360 SAYILI KANUN İLE GETİRİLEN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ MODELİ.....	65
3.1.	6360 SAYILI KANUNLA GETİRİLEN YBBM'NİN TEMEL GEREKÇELERİ.....	65
3.2.	6360 SAYILI KANUN İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR	68

3.2.1.	YBBM'nin Geneline İlişkin Tartışmalar	68
3.2.2.	Kırsal Mahalleler Eksenindeki Tartışmalar	80
4.	BÖLÜM: ALAN ARAŞTIRMASI	97
4.1.	ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ	97
4.1.1.	Araştırmanın Evreni ve Örneklemi	98
4.1.2.	Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı	101
4.1.3.	Araştırma Verilerinin Analizi	101
4.1.4.	Pilot Çalışma	102
4.1.5.	Araştırma Verilerinin Güvenirlik ve Geçerliliği	107
4.2.	ARAŞTIRMA BULGULARI.....	108
4.2.1.	Bulgular.....	108
4.2.1.1.	Demografik Bilgi Formuna Verilen Yanıtlar	108
4.2.1.2.	Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeline İlişkin Görüşler	109
4.2.1.3.	Siyasi İdari ve Hukuki Konulara İlişkin Görüşler.....	113
4.2.1.4.	Ekonomik ve Mali Konulara İlişkin Görüşler.....	115
4.2.1.5.	Alt Yapı ve Diğer Belediye Hizmetlerine İlişkin Görüşler.....	117
4.2.1.6.	Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Görüşler	120
4.3.	ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN VE BULGULARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ.....	122
	SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER.....	128
	KAYNAKÇA	136
	EK 1. YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU	160
	EK 2. ETİK KOMİSYON İZİN FORMU	161
	EK 3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU.....	162

KISALTMALAR DİZİNİ

AB	: Avrupa Birliği
ABB	: Ankara Büyükşehir Belediyesi
AYY	: Avrupa Yerel Yönetimler zerklik Şartı
BŞB	: Büyükşehir Belediyesi
TBMM	: Türkiye Büyük Millet Meclisi
YBBM	: Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli
YİKOB	: Yatırım İzleme Koordinasyon BaŐkanlıđı
YKİ	: Yeni Kamu İŞletmeciliği

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1.1 Avrupa’da Farklı Yerel Yönetim Gelenekleri: Yapısal ve İşlevsel Farklılıklar	26
Tablo 4.1 Görüşme Yapılan Kırsal Mahallelerin Ankara İlçelerine Dağılımı.....	100
Tablo 4.2 Pilot Çalışma - YBBM ile İlgili Genel Soruların Tematizasyonu.....	103
Tablo 4.3 Pilot Çalışma - Siyasi, İdari ve Hukuki Konularla İlgili Soruların Tematizasyonu	104
Tablo 4.4 Pilot Çalışma - Ekonomik Konularla İlgili Soruların Tematizasyonu.....	105
Tablo 4.5 Pilot Çalışma - Alt Yapı Konularıyla İlgili Soruların Tematizasyonu	106
Tablo 4.6 Pilot Çalışma - Sosyal ve Kültürel Konularla İlgili Soruların Tematizasyonu	107
Tablo 4.7 Katılımcıların Demografik Dağılımı	109
Tablo 4.8 Katılımcıların Ekonomik Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar	118

ŞEKİLLER DİZİNİ

Şekil 4.1 Katılımcıların YBBM'ye İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar	110
Şekil 4.2 Katılımcıların Siyasi İdari ve Hukuki Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar	113
Şekil 4.3 Katılımcıların Ekonomik Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar	115
Şekil 4.5 Katılımcıların Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar	120

GRAFİKLER DİZİNİ

Grafik 4.1 YBBM'ye İlişkin Genel Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı	111
Grafik 4.2 Siyasi Hukuki ve İdari Konulara İlişkin Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı	114
Grafik 4.3 Ekonomik Konulara İlişkin Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı	116
Grafik 4.4 Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı	121

GİRİŞ

Büyükşehir belediyeleri, kentsel alanların organizasyonu ve idaresinde her zaman önemli bir rol oynamıştır. Yapı ve işlevselliklerindeki evrim ve değişimler sosyo-ekonomik baskılar, nüfus artışı ve yasal müdahalelerin bir kombinasyonundan kaynaklanmıştır. Türkiye, diğer birçok ülke gibi, son birkaç on yılda önemli belediye reformları geçirmiştir; bunlardan en dikkat çeken 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun ve onun getirmiş olduğu “Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli”dir (YBBM).¹ Bu Kanun, Türkiye’deki büyükşehir belediyesi çerçevesinde, çeşitli paydaşlar için geniş kapsamlı etkileri olan dönüştürücü bir aşamaya işaret etmiştir. 6360 sayılı Kanun, Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin sınırlarını ve rollerini yeniden yapılandırmayı ve yeniden tanımlamayı amaçlamıştır. Temel amaçlarından biri, idari bölümleri birleştirmek ve bu belediyelerin yetkisi altında toplamak, böylece güç ve sorumluluğu merkezileştirmek olmuştur (Karpuz, 2019). Ancak, değişikliğe uğrayan sadece idari sınırlar değildir; Kanun aynı zamanda “kırsal mahalle” isimli yeni bir kavramı da hukuken olmasa bile fiilen beraberinde getirmiştir.² Bu, önceki sınıflandırmalara göre önemli bir değişim olarak değerlendirilmiş, eski köylerin ve belde belediyelerinin artık büyükşehir belediyelerine dahil edildiği ve bu yeni kategori altında sınıflandırıldığı anlamına gelmiştir (Sadioğlu, Özacit ve Ömürgönülşen, 2015: 83-88).

Türkiye’nin başkenti, nüfus ve yüzölçümü olarak en büyük illerinden biri olan Ankara, bu kanunun etkilerini ve sonuçlarını incelemek için aydınlatıcı bir örnek sunmaktadır. Ankara’nın belediye teşkilatı hem büyük ve karmaşıktır hem de bir Anadolu şehri olmasına rağmen bünyesinde, ülkedeki siyasi eğilimlerin neredeyse tümünü barındırmaktadır. Ankara, 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinden önce, her biri kendine özgü zorlukları ve gereksinimleri olan kentsel ve kırsal yerleşimlerin çeşitli bir

¹ “Yeni Büyükşehir Belediye Modeli” (YBBM) kavramı için bkz. Sadioğlu, Özacit ve Ömürgönülşen (2015) ve Ömürgönülşen, ve Sadioğlu (2016).

² 1 sayılı Cumhurbaşkanlığı Teşkilatı Hakkında Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi, Madde 97 temel alınarak hazırlanmış 15 Nisan 2021 tarih 31455 sayılı “Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alan Yönetmeliği” ile “kırsal mahalle” kavramı hukuk sistemimize girmiştir. Bu Tezde, kırsal mahalle kavramı ile sadece bu düzenlemedeki kırsal mahalle olma koşulunu yerine getiren mahalleler değil, köyden ya da belde belediyelerinden dönüşen tüm kırsal nitelikteki mahalleler kastedilmektedir.

karışımına sahipti. Kırsal yerleşimlerin kırsal mahalleler olarak metropol alanlara dahil edilmesi, bu yaklaşımın bu alanların kendine özgü ihtiyaç ve zorluklarını etkili bir şekilde ele alıp almadığına dair soruları gündeme getirmiş ve araştırmacılar, bu modelin idari süreçleri kolaylaştırmaya çalışırken, kırsal mahallelerin farklı sosyo-kültürel ve altyapısal ihtiyaçlarını göz ardı edebileceğini savunmuşlardır (bkz. Üçer, Yenigül ve Varol, 2013: Bayar ve Karabacak, 2020: Yılmaz, 2021: Kara ve Ezin, 2022: Dinç 2022: Kavuncu, 2023). Örneğin, belirli hizmetlerin merkezileştirilmesi bazı bölgelerde ölçek ekonomisine katkı sağlamış ve daha iyi kaynak tahsisine yol açmış olsa da, kırsal mahallelerin kendine özgü ihtiyaçları kent merkezlerinin daha acil kaygılarının gölgesinde kalmış olabilir (Arslan, 2018). Dahası, potansiyel bir kimlik ve yerel özerklik sorunu da söz konusudur. Bu kırsal yerleşimlerin birçoğunun kendi yerel yönetim organları ve farklı bir topluluk duygusunun olması ve bunların yeni yapıda varlığını kaybetme riski altında değerlendirilmesi de çeşitli araştırmalara konu olmuştur (bkz. Günal, Avtur ve Dernek, 2014: Küçük, 2022).

Kırsal mahallelerle ilgili yukarıda bahsedilen hususlar göz önünde bulundurulduğunda, bazı konular ön plana çıkmakta ve merak uyandıran önemli araştırma alanları olarak görülmektedir. Kırsal mahalleler yeni statülerine nasıl uyum sağlamıştır? Yeni büyükşehir modeli çerçevesinde karşılaştıkları zorluklar nelerdir ve bunlar nasıl ele alınmaktadır? Değişen statüleri nedeniyle elde ettikleri fark edilebilir avantajlar veya faydalar var mı? Bu gibi soruların yanı sıra göz önünde bulundurulmalıdır ki kentsel alan ve kırsal alanın tek bir idari çerçevede yan yana gelmesi hem fırsatlar hem de zorluklar sunabilir. Ankara bağlamında bu dinamiğin özelliklerini anlamak, yalnızca Türkiye için değil, belediye yönetiminde benzer kentsel-kırsal karmaşıklıklarla boğuşan diğer ülkeler için de bir açılım sunabilecektir. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde bu konuda bir çalışma, özellikle de bir alan araştırması yapılmasının önemli olacağına karar verilmiştir.

Bu konuda karar verilmesi sonrasında her bilimsel araştırmada olduğu gibi en önemli adım araştırma tasarımının uygulaması olmuştur. Sosyal bilimlerde araştırma tasarımı, araştırma sorularını ve hedeflerini belirlemeyi, uygun araştırma yöntemlerini ve veri toplama tekniklerini seçmeyi, örnekleme seçmeyi, verileri analiz etmeyi ve sonuçları raporlamayı içerir (Karasar, 2003: Gürbüz ve Şahin, 2014). Bu çerçevede

değerlendirildiğinde bu tezin üzerine inşa edildiği amacı, temel ve alt hipotezlerinin ortaya koyulması gerekmektedir.

Yerel yönetimler, sosyo-ekonomik baskılar, demografik değişimler ve yasal reformların bir araya gelmesiyle son birkaç on yılda önemli değişikliklere uğramıştır. Türkiye’de kentsel ve kırsal alan yönetiminin dönüşümü, özellikle 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesiyle farklı bir hal almıştır. Bu araştırma, Ankara Büyükşehir Belediyesi örneğinde kanunun kırsal mahalleler olarak bilinen yerler üzerindeki etkisine odaklanarak, bu kanunun etkilerini ve sonuçlarını derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır.

İdari yapılardaki değişimleri anlamak sadece akademik bir çalışma alanı değildir. Hizmet sunumu, kaynak tahsisi ve kent sakinlerinin genel yaşam kalitesi üzerinde gerçek dünyaya ilişkin etkileri vardır. Bu anlamda, ülkenin dokusunun ayrılmaz bir parçası olmasına rağmen, kent merkezli söylemlerde genellikle göz ardı edilen bir kesim olarak kırsal mahallelere ışık tutulması önem arz etmektedir. Kuşkusuz 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesi ve entegrasyon modeli idari bölgelerin önemli ölçüde yeniden yapılandırılmasına yol açmıştır; ancak temel soru halen geçerliliğini korumaktadır: Bu yeniden yapılanma, köy veya belde belediyelerinden dönüştürülen kırsal mahallelerin ihtiyaç ve isteklerini karşılayan etkin ve etkili bir yönetim sistemine yol açmış mıdır? Ankara’yı örnek bir çalışma alanı olarak kullanmak çok boyutlu bir perspektif sunmaktadır. Türkiye’nin siyasi ve idari kalbi olan Ankara kenti ve Ankara İlinin geniş kırsal alanı YBBM’nin doğasında var olan karmaşıklıkları, zorlukları ve fırsatları bünyesinde barındırmaktadır. Bu tez aracılığıyla, Ankara’daki kırsal mahallelerin bu entegrasyondan fayda sağlayıp sağlamadıklarını veya daha geniş büyükşehir belediyesi düzeninde kendi özgün kimliklerini ve ihtiyaçlarını ortaya koymakta zorluklarla karşılaşmış olduklarının tespit edilmesi amaçlanmıştır. Kanunun amacı şüphesiz idari süreçleri kolaylaştırmak ve iyileştirmek (6360 Sayılı Kanun, 2012) olsa da, alandaki etkisinin kapsamlı bir şekilde araştırılması gerekmektedir. 6360 sayılı Kanunun getirdiği modelin özellikle kırsal toplulukların kültürel, sosyal ve ekonomik inceliklerine saygı duyup duymadığını veya istemeden de olsa, kent-kır bağlantısı içinde gerek merkezi yönetimle gerekse yerel yönetim organları arasında bir vesayet yaratıp yaratmadığını anlamak da çok önemlidir.

6360 sayılı Kanunun ardından kırsal mahallelerin büyükşehir belediyesi yapısına entegrasyonunun, idari ve sosyo-kültürel dokunun çeşitli alanlarına dokunan sayısız

karmaşıklığa yol açtığı düşünölmektedir. Bu kanunun kırsal mahalleler üzerindeki etkisini görebilmek için bu kapsayıcı sorunu, karşılaşılan zorlukların farklı boyutlarını ele alan daha spesifik alt sorunlara ayırmak önemlidir. Bu anlayışla, ilgili literatür incelenmiş, uzman görüşleri alınmış ve dört önemli alt sorun alanı belirlenmiştir. Bu alt sorun alanları şu şekildedir:

- Siyasi, idari ve hukuki konulara ilişkin sorunlar
- Ekonomik ve mali konulara ilişkin sorunlar
- Alt yapı ve diğer belediye hizmetlerine ilişkin sorunlar
- Sosyal ve kültürel konulara ilişkin sorunlar

Her bir alt sorun alanı ya da boyutta, YBBM modeli çerçevesinde ve araştırma konusu doğrultusunda hipotezler geliştirilmiştir.

Başlangıç olarak, siyasi, idari ve hukuki konularla ilgili sorunlar ön plana çıkmaktadır. İdari sınırları yeniden düzenleyen Kanunun niteliği göz önüne alındığında, bu değişikliklerin yerel siyaseti ve kırsal mahallelerdeki güç dinamiklerini nasıl etkilediği sorusu ortaya çıkmaktadır. Sonuçta böylesine kapsamlı bir idari dönüşümle birlikte, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasında potansiyel sorumluluk çakışma alanlarının ortaya çıkması (Bulut ve Dönmez, 2019: 34) ve bu durumun da potansiyel verimsizliklere ve kırsal mahallelere yönelik hizmet sunumlarında aksamalara yol açması ihtimali doğmuş olabilir.

Öte yandan, kırsal mahallelerin siyasi temsili de bir diğer konudur. Bütünleşme sonrasında kırsal kesimlerin ilçe ve büyükşehir yönetiminde yeterince temsil edilip edilmediğinin ve büyükşehir yönetim yapısında anlamlı bir söz hakkına sahip olup olmadıklarının da incelenmesi önem arz etmektedir.

YBBM, büyükşehir belediyelerinin il sınırları içindeki tüm belde belediyelerinin ve köylerin kapsamasını ve il özel idaresinin ilgasını öngörmüştür. Bu durum Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'na (AYYÖŞ) tam anlamıyla muhalif bir vaziyetin ortaya çıkmasına sebep olmuştur. YBBM sonrasında büyükşehir ilçe belediyelerinin idari ve mali yapılarının büyükşehir belediyesi karşısında önceki mevzuata göre ne derece

güçlendirildiği de tartışma konusu olmuştur (bkz. Adıgüzel, 2012: Sadioğlu, Dede ve Yüceyılmaz, 2017).

Yapılan düzenlemeyle birlikte bazı hukuki sorunlar ön plana çıkmıştır. Bunların en öncelikli olanı Türk yerel yönetim sisteminde, Anayasa’da öngörülen, belediyeler, il özel idareleri ve köylerden oluşan üçlü yapının değişime açık hale gelmiş olmasıdır ve bu konu araştırmacılar tarafından sıklıkla eleştirilmiştir (bkz. Adıgüzel, 2012: Çetin, 2015: Karakılçık ve Küçük, 2019: Küçük ve Karakılçık, 2021). Yürürlükte olan 1982 Anayasası yerel yönetim birimlerinde bu üçlü yapıyı öngörmektedir. Bununla birlikte büyükşehirlerde özel uygulamalar olabileceğinin de altını çizmektedir. Ancak böylesi bir farklılaşmanın ortaya çıkarak büyükşehir belediyesi olan illerde yerel yönetim birimi olarak sadece büyükşehir ve ilçe belediyelerinin kalması, il özel idarelerinin, belde belediyelerinin ve köylerin kapatılması konusunda önemli anayasal uyumsuzluk olduğu yönünde eleştiriler bulunmaktadır (Adıgüzel, 2012: Batman, 2013: Çetin, 2015; Toprak, 2019) . Bu durum ülke genelinde 30 büyükşehirde yerel hizmetlerde farklılaşma doğurduğu gibi yerel yönetimlerin en önemli ilkelerinden olan “hizmette yerellik” (*subsidiarite*) ilkesinin de uygulamasının daralmasına sebep olmuştur. Ayrıca yerel yönetimlerde merkezileşme yönünde bir eğilim oluşmasının endişesini doğurmuştur (bkz. Tozlu, 2017: Biricikoğlu ve Yalınzoğlu, 2018: Çavuşoğlu ve Lamba, 2020).

6360 sayılı Kanunun beraberinde getirdiği kırsal mahallelerin konumuna ilişkin; siyasi, idari ve hukuki açıdan oluşan bu sorunlar değerlendirilmiş, bu doğrultuda aşağıdaki araştırma hipotezleri geliştirilmiştir:

H_{1a}: Köylerin hukuki varlığına son verilmiş olmasıyla büyükşehir belediyeleri özelinde, Anayasa’daki üçlü yapının sonlanmasının önü açılmıştır.

H_{1b}: Köylerin hukuki varlığına son verilmesi olması büyükşehir belediyelerinde, hizmette yerellik ilkesinin sonlanmasına neden olmuştur.

H_{1c}: Hukuki varlığı sonlandırılan köylerin, tüzel kişiliklerinin kaldırılarak kırsal mahalle statüsüne dönüştürülmesi yerel halkın yerel demokrasiye olan ilgisini azaltmıştır.

Mercek ekonomik ve mali konulara doğru kaydırıldığında ise Kanunun etkisi idari değişikliklerin ötesine geçmektedir. Kaynakların tahsisi ve bütçeyle ilgili hususlar ile

yeni kurulan kırsal mahallelerin mali sorunları aciliyet arz eden konulardır. Kanunun il düzeyinde kesintisiz bir idari bölge yaratma amacının, potansiyel olarak fonları ve odağı kırsal mahallelerden daha kentleşmiş alanlara yönlendirerek kalkınma ve kaynak dağılımındaki eşitsizlikleri daha da kötüleştirebileceği ifade edilmiştir (Yüksel, 2016). Mali desantralizasyonun uygulamada nasıl sonuçlandığını anlamak hayati önem taşımaktadır. Türkiye Büyük Millet Meclisi'ne (TBMM) teklif edildiği günden itibaren çeşitli fikir ayrılıklarına neden olan 6360 Sayılı Kanun, 2012 yılında kabul edilip Mart 2014 yerel seçimlerinde yürürlüğe girmesiyle birlikte birtakım sorunların hissedilir hale gelmesine neden olmuştur. YBBM ile büyükşehir belediyeleri daha geniş bir coğrafi alana hizmet vermeye başlamış ve kırsal mahalleler de bu alanlara dahil edilmiştir. Ancak, bu yeni düzenleme öncelikli olarak büyükşehir belediyelerinde mali kaynak sıkıntılarının ortaya çıkmasına neden olmuştur. Büyükşehir belediyeleri; bütçe, teknik altyapı, teçhizat yetersizlikleri, işgücü yetersizlikleri ve mesafe sorunları gibi problemlerle yüz yüze kalmışlardır (Yüksel, 2016). Büyükşehir belediyelerinin kırsal mahallelere yönelik hizmetlerinin, özellikle altyapı, yol ve su gibi temel ihtiyaçların karşılanması konusunda yetersiz kaldığı yönünde görüşler ortaya çıkmıştır. Büyükşehir belediyeleri, geniş bir coğrafi alanı kapsadığından, özellikle başlangıçta kırsal mahallelere yeterli kaynak ayırma konusunda güçlüklerle karşılaşmış olabilirler. Bu durumun, kırsal mahallelerin de ekonomik olarak zayıf duruma düşmesine neden olabileceği düşünülmektedir.

Kırsal mahallelerdeki küçük işletmeler, bu ekonomik zorluklardan en çok etkilenenler arasındadır. Büyükşehir belediyelerinin yetersiz kalan hizmetleri nedeniyle, kırsal mahallelerdeki işletmelerin büyümesi ve gelişmesi zorlaşmıştır. Özellikle turizm ve tarım sektörlerinde faaliyet gösteren işletmeler, kırsal mahallelerde önemli bir ekonomik kaynak olarak görülmekteydi (Suiçmez, 2019: 59-62). Büyükşehir belediyelerinin kırsal mahallelerde yetersiz hizmetleri ve zaten artmış olan mali külfetler nedeniyle, kırsalın cazibesini yitirmeye başladığı ve göç eğiliminin arttığı da ifade edilmiştir (Şentürk Onur, 2020: 133-134). Kırsal mahallelerdeki insanlar, daha iyi hizmetler ve ekonomik fırsatlar arayışıyla şehir merkezlerine göçlerini artırma eğiliminde bulunmaktadır. Bu durumun, kırsal mahallelerin nüfusunun azalmasına ve ekonomik olarak zayıflamasına neden olduğu düşünülmektedir. Bunun yanı sıra 6360 sayılı Kanun kapsamındaki yeniden yapılandırmanın tarım ve hayvancılık destek hizmetlerinin sağlanması ve

erişilebilirliğinde bazı olumlu değişikliklere yol açtığı yönünde görüşler de ifade edilmiştir (Aydın Koç ve Ömürgönülşen 2023: 90).

YBBM'nin ortaya çıkardığı bir diğer ekonomik sorun ise 6360 sayılı Kanun (m. 3) ile kırsal mahalle sakinlerinin büyükşehir belediyelerine vergi ve harç ödemek zorunda kalmalarıdır³ (bkz. Adıgüzel, 2012: Genç, 2014: Görgün Kut ve Yörür, 2017). Her ne kadar bu uygulamaların Kanunun yürürlüğe girmesinden 5 yıl sonra başlatılacağı öngörülmüş ve 5 yılın ardından uygulama bir süre daha (2022 yılı sonuna kadar) ertelenmişse de kırsal alanlarda yaşayanlar için büyükşehir belediyeleri tarafından belirlenen vergi ve harçların ekonomik olarak zorlayıcı olacağı düşünülmektedir.

Kırsal alanlarda yaşayan vatandaşların büyük bir kısmı tarım ve hayvancılık faaliyetleri ile uğraşmaktadır (Şentürk Onur, 2020: 2-3). Bu nedenle, kırsal alanlardaki vatandaşların büyükşehir belediyelerine ödemek zorunda kaldığı vergi ve harçların tarım ve hayvancılık faaliyetlerine etkisi de oldukça önemlidir (Görgün Kut ve Yörür, 2017: 17). Kırsal alanda faaliyet gösteren çiftçilerin ekonomik koşullarının zayıf olması durumunda, vergi ve harç ödemeleri daha da zorlayıcı hale gelmiştir. Kanunun içeriği ve uygulanması, eskiden köy statüsündeki yeni mahallelerdeki tarım ve hayvancılık uygulamalarını da etkilemiştir. Bu etki, mahallenin ilçe merkezine yakınlığına, ormanlık alan olma durumuna, ilçenin gelişmişlik düzeyine ve sakinlerinin ikamet şekline (sürekli, mevsimlik veya hafta sonu) göre değişmiştir. Bu faktörler, yerel halk arasında farklı beklenti ve taleplere yol açmıştır (Aydın Koç ve Ömürgönülşen, 2023: 92-94).

YBBM sonrasında kırsal mahalleler açısından ortaya çıkan ekonomik ve mali sorunlar değerlendirildiğinde aşağıdaki araştırma hipotezleri geliştirilmiştir:

H_{2a}: YBBM sonrasında kırsal mahalle halkının daha önce yükümlü olmadığı vergi ve harç benzeri ödemeler yerel hizmet talebinin azalmasına neden olmuştur.

H_{2b}: YBBM sonrasında kırsal mahalle halkının tarımsal ve ticari faaliyetlerde bulunma eğilimi azalmıştır.

³ Bu tarihler, 9 Mart 2023 tarihli ve 7440 sayılı Kanununun 23. maddesiyle 31 Aralık 2025 olarak güncellenmiştir.

H_{2c}: Kırsal mahalle halkının yeni model sonrasında azalan iktisadi faaliyetler neticesinde büyükşehirliere göç eğilimleri artmıştır.

Bunun yanında, altyapı ve imar ile ilgili somut zorluklar da göz ardı edilemez. Altyapı gelişimi, kent sakinleri için iyi bir yaşam kalitesi sağlamanın temel bir unsurudur. Ancak kırsal bölgelerin yollar, sağlık tesisleri, eğitim kurumları ve diğer temel olanaklar açısından kendine özgü talepleri kentsel bölgelerden önemli ölçüde farklılık göstermektedir. Ayrıca, kanunun kentleşme vurgusunun bu mahallelerin kırsal özünü ve ekolojisini tehlikeye atıp atmadığına dair daha ciddi bir soru da bulunmaktadır.

Öte yandan, enerji, kaynak ve telekomünikasyon altyapısı da kırsal alanlarda önemli bir sorun olarak düşünülebilir. YBBM ile kırsal mahallelerin bu sorunlarının ne ölçüde çözülebileceği de tartışılmalıdır. Elektrik altyapısının yetersizliği nedeniyle kırsalda yaşayan insanlar, elektrik kesintileri nedeniyle birçok sorun yaşayabilmektedir. Aynı şekilde, telekomünikasyon altyapısının yetersizliği de kırsalda yaşayan insanların iletişim ve internet erişimlerinde sorunlar yaşamalarına neden olabilmektedir. Özellikle Covid-19 Pandemisi döneminde yürütülen çevrim içi öğretim ve çalışma süreçlerinde bu eksiklikler kendisini daha ciddi bir biçimde göstermiştir (Türker ve Dündar, 2020: 338-339; Balaman ve Hanbay Tiryaki, 2021: 76-78).

Sonuç olarak, Türkiye’de 6360 sayılı Kanun ile oluşturulan YBBM’nin bu sorunların çözümünde ne ölçüde etkili olduğu doğrudan alandan alınacak bilgiler doğrultusunda incelenmelidir. YBBM sonrasında kırsal mahallelerin konumuna ilişkin bu hususlar göz önüne alındığında alt yapı ve diğer belediye hizmetleri konularında devam eden ya da yeni oluşan sorunlarla ilgili aşağıdaki araştırma hipotezleri geliştirilmiştir:

H_{3a}: YBBM köyler ve kırsal mahallelerdeki alt yapı sorunlarının çözümünde yetersiz kalmıştır.

H_{3b}: YBBM ulaşım konusunda kırsal mahallelerde kentsel alanlardaki standardı yakalama konusunda etki doğuramamıştır.

H_{3c}: Kırsal mahalle halkı iletişim ve enformasyon teknolojileri konusunda kent halkıyla aynı statüde olmasına rağmen aynı imkanlara sahip olmayarak fırsat eşitsizliği yaşamaktadır.

Son olarak, sosyal ve kültürel konularla ilgili sorunlar bu çalışmanın kritik bir boyutunu oluşturmaktadır. Bir kentin ruhu, insanlarında ve onların ortak kültürel mirasında yatar. Entegrasyon süreci, metropol etkilerinin kırsal gelenekleri ve yaşam tarzlarını gölgede bırakmasıyla kültürel asimilasyona yol açmış olabilir. Bu kültürel seyrelme, kontrol edilmediği takdirde, kırsal mahalle sakinleri arasında kimlik krizine ve sosyal huzursuzluğa yol açabilir. Dahası, taşınma sosyal dinamikleri de etkileyebilir ve entegrasyon nedeniyle potansiyel mekânsal (kent-kır) çatışmaları veya yanlış anlamalar ortaya çıkabilir (Gökmen, 2018: 154-156). Bu hususlar göz önüne alındığında sosyal ve kültürel konularda oluşan sorunlarla ilgili aşağıdaki araştırma hipotezleri geliştirilmiştir:

H_{4a}: YBBM sosyo-kültürel aidiyet duyguları açısından bir boşluk yaratmıştır.

H_{4b}: YBBM önemli kültürel değerlerimiz olan köy yaşantısı ve köylü kavramlarının zamanla silinmesine yol açacak gelişmelere sebep olmaktadır.

Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanun idari süreçleri kolaylaştırmayı ve kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlarken, Ankara'daki kırsal mahalleler üzerindeki çok yönlü etkileri ayrıntılı bir biçimde incelemeyi gerektirmektedir. Bu Tez, bu alt sorunları ele alarak YBBM'nin sunduğu zorlukların ve fırsatların kapsamlı bir resmini çizmeyi amaçlamaktadır. Bu amaçla hareket ederken belli örneklerde yürütülen çalışmaların karşılaştığı birtakım sınırlılıkların ve göz önüne alınması gereken bazı varsayımların olduğu da unutulmamalıdır. Bu araştırmanın tasarımı sırasında şu varsayımlarda bulunulmuştur: Katılımcıların çalışma kapsamında hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme sorularını doğru biçimde anlayarak tarafsız şekilde yanıtladıkları varsayılmıştır. Örneklemin evreni temsil etme konusunda yeterli olduğu varsayılmıştır.

Çalışma çerçevesinde söz konusu olan sınırlılıklar ise şu şekildedir: Araştırma yalnızca Ankara İlinde yer alan kırsal mahallelerin muhtarları üzerinde yapılmıştır. Veri toplama süreci belirli bir dönem ile sınırlandırılmıştır. Araştırmanın sınırlı bir bütçenin kullanımı ile yürütülmesi amaçlanmıştır. Araştırma döneminde Covid-19 Pandemisi devam ettiği için süreç Covid-19 önlemlerine riayet edecek şekilde sınırlandırılmıştır.

Tez, ilk bölümünde kuramsal ve kavramsal bir çerçevenin oluşturulmasıyla başlamaktadır. İkinci bölümde Türkiye'de yerel yönetim sistemi, dünyada ve Türkiye'de

yerel yönetim birimlerinin boyutsal genişlemesi ve gelişimi, yerel boyutsal genişleme ve yerelde merkezileşme olguları çerçevesinde ele alınacaktır. Üçüncü bölümde YBBM'nin beraberinde getirdiği tartışmalar sunulacaktır. Tezin dördüncü bölümünde alan araştırmasından elde edilen bulgulara yer verilecektir. Sonuç, değerlendirme ve öneriler bölümünde ise araştırmanın genel bulguları kuramsal ve kavramsa çerçeve kapsamında değerlendirilmiş ve YBBM'nin geleceği yönünde birtakım önerilerde bulunulacaktır.

Sonuç olarak, bu tez akademisyenler, politika yapıcılar ve uygulamacılar için bir örnek alan çalışması üzerinden bütüncül bir bakış açısı sunmaktadır. Sistemik yaklaşımı sayesinde, Türkiye'de kentsel yönetim alanında kuram ve uygulama arasındaki boşluğun bir ölçüde azaltılmasına katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

1. BÖLÜM: KURAMSAL VE KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Her titiz akademik araştırmanın temeli, kuramsal ve kavramsal çerçevesine dayanır. Çalışmanın sınırları ve yönü bu iskelet içinde tanımlanır ve kurulan akademik diyalog da bu çerçeveye oturur. 6360 sayılı Kanunun getirdiği dönüştürücü YBBM bağlamında, yerel yönetim, kentsel yerel yönetim ve kırsal entegrasyon anlayışını tarihsel olarak şekillendirmiş olan çok sayıda kuramsal yaklaşımlar ve kavramsal tanımlamalar arasında gezinmek zorunlu hale gelmektedir.

Kuramsal çerçeve, sürekli genişleyen kentsel alanlarda yönetimin zorluklarını ve kentsel çekirdekler ile kırsal çeperler arasındaki incelikli etkileşimi açıklamaya çalışırken, kavramsal çerçeve, çalışmanın temelini oluşturan anahtar terimleri, değişkenleri ve yapıları tanımlar.

Bu bölümde Batı'da (özellikle de Avrupa'da) ve Türkiye'de yerinden yönetimin anlamı, türleri, yerel yönetimlerin temel türleri ve değerleri, yerel yönetimlerin tarihsel gelişim çizgisi, son dönemde yerel birimlerin boyutsal gelişmeleri ve merkezileşme eğilimleri de dikkate alınarak incelenecektir.

Türkiye'de merkezileşme/yerelleşme eğilimleri çerçevesinde kentsel yönetim tartışmaları devam ettikçe, mikro yerel (yönetim) birimlerinin önemi ve rolleri de giderek daha fazla dikkat çekmektedir. YBBM sonucunda ortaya çıkan kırsal mahalle kavramını derinlemesine incelemeye geçmeden önce Batı'da (Avrupa'da) şekillenen yerel yönetim anlayışını ve uygulamalarını bu tartışmayı şekillendirmede nasıl önemli bir rol oynadığına odaklanılacaktır. Bu bölüm, kırsal mahalleler olarak ifade edilen bu mikro birimlerin çağdaş kent yönetimi modellerine entegre edilmesinin doğasında bulunan dinamiklere, zorluklara ve potansiyellere ışık tutmayı amaçlamaktadır.

1.1. YERİNDEN YÖNETİM KAVRAM VE TÜRLERİ

Yerinden yönetim (*adem-i merkeziyet/centralization*), karar alma yetkisinin, kaynakların ve sorumlulukların merkezi yönetimden yerel veya bölgesel birimlere aktarılmasını içerir. Amaç, idareyi halka yakınlaştırarak kamu yönetiminin verimliliğini

ve etkinliğini artırmak, böylece yerel ihtiyaçlara ve tercihlere cevap verebilirliği artırmaktır (Keleş, 2016a: 27). Yerinden yönetim çeşitli kuramsal perspektiflere dayanmaktadır. Demokratik bir bakış açısıyla, vatandaşları yerel düzeyde yönetim sürecine dahil ederek demokrasiyi derinleştiren bir mekanizma olarak görülmektedir. Yerellik ilkesine göre kararlar, bunlardan etkilenen vatandaşlara mümkün olduğunca yakın bir şekilde alınmalıdır (Oates, 1999: 1122). Bu da demokratik katılımı ve hesap verebilirliği artırır. Ekonomik açıdan bakıldığında, yerinden yönetimin kamu hizmeti sunumunda verimliliği artırdığına inanılmaktadır. Tiebout modeli, yerel yönetimlerin kendi seçmenlerinin tercihlerine göre uyarlanmış çeşitli kamu malları sağlayabileceğini ve bunun da kaynakların daha verimli bir şekilde tahsis edilmesine yol açacağını öne sürmektedir (Tiebout, 1956: 418-419). Buna ek olarak, mali federalizm teorisi yerinden yönetim anlayışının yerel gelirleri yerel harcamalarla uyumlu hale getirerek kamu maliyesinin yönetimini iyileştirebileceğini ve böylece mali sorumluluğu teşvik edebileceğini öne sürer (Oates, 1972: 87-89).

Yerinden yönetim çok sayıda fayda sunarken, aynı zamanda başarısını sağlamak için ele alınması gereken çeşitli zorlukları ve sonuçları da beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimler ve sektörel kurumlar genellikle mali, beşeri ve teknik kaynaklar açısından kapasite kısıtlamalarıyla karşı karşıyadır. Yerinden yönetim işlevlerini etkin bir şekilde yönetmek için gerekli kapasitenin oluşturulması, yerinden yönetim girişimlerinin başarısı için çok önemlidir (Smoke, 2003: 9-12). Yerinden yönetim, farklı yönetim kademeleri arasında ve çeşitli sektörel kurumlar arasında parçalanmaya ve koordinasyon eksikliğine yol açabilir. Politika ve programların etkin koordinasyonu ve entegrasyonunun sağlanması, çabaların tekrarlanması önlemek ve sinerjiyi en üst düzeye çıkarmak için gereklidir (Conyers, 2003: 116). Yerinden yönetim, özellikle yerel yönetimlerin ve sektörel kurumların gözetim ve vatandaş katılımı için sağlam mekanizmalara sahip olmaması durumunda, hesap verebilirlik ve şeffaflık açısından da zorluklar yaratabilir. Hesap verebilirlik çerçevelerinin güçlendirilmesi ve şeffaflığın teşvik edilmesi, yolsuzluğun önlenmesi ve yerinden yönetimi bir yapının meşruiyetinin sağlanması açısından hayati önem taşımaktadır (Crook ve Manor, 1998: 72-76).

Sosyo-ekonomik açıdan bakıldığında adem-i merkeziyetçilik, dikkatli bir şekilde tasarlanıp uygulanmadığı takdirde bazen bölgesel farklılıkları ve sosyal eşitsizlikleri daha

da kötüleştirebilir. Kaynakların ve hizmetlerin farklı bölgeler ve sosyal gruplar arasında adil dağılımının sağlanması, kapsayıcı kalkınmanın gerçekleştirilmesi için kritik öneme sahiptir (Rodríguez-Pose ve Ezcurra, 2010; 627-630). Yerel özerklik ile ulusal birlik ve bütünlüğün dengelenmesi adem-i merkeziyetçiliğin bir diğer önemli zorluğudur. Yerel yönetim toplulukları güçlendirebilir ve yerel kalkınmayı artırabilirken, ulusal çıkarları destekleyen ve tüm vatandaşlara eşit muamele edilmesini sağlayan tutarlı bir ulusal politika çerçevesinin sürdürülmesi önemlidir (Prud'homme, 1995; 202-207).

Yerinden yönetim, çeşitli biçimleriyle, demokratik yönetimi güçlendirmek, kamu hizmeti sunumunu iyileştirmek ve sosyo-ekonomik kalkınmayı teşvik etmek için önemli bir potansiyel sunmaktadır. Hem coğrafi hem de işlevsel ademi merkeziyetçiliğin, yerel yönetimlerin faydalarını en üst düzeye çıkarmak için dikkatle yönetilmesi gereken kendine özgü avantajları ve zorlukları vardır. Hükümetler, yerinden yönetimle ilişkili siyasi, idari ve sosyo-ekonomik zorlukları ele alarak, vatandaşlarının ihtiyaç ve isteklerine daha iyi hizmet eden, daha duyarlı, verimli ve adil yönetim sistemleri oluşturabilirler.

Yerinden yönetim kavramı iki ana türe ayrılır: siyasi yerinden yönetim ve idari yerinden yönetim. İdari yerinden yönetim ayrıca işlevsel yerinden yönetim ve coğrafi yerinden yönetim olarak alt bölümlere ayrılır. Hizmet temelli yerinden yönetim olarak da bilinen işlevsel yerinden yönetim, belirli işlevlerin (fonksiyonların) ve hizmetlerin yerel yönetimlere devredilmesini, uzmanlaşmış yönetimin ve verimliliğin artırılmasını içerir. Coğrafi yerinden yönetim ise, yönetimi halka yakınlaştırmak ve kamu hizmeti sunumunu iyileştirmek için bölgelerin belediyeler ve bölgesel yönetimler gibi daha küçük idari birimlere bölünmesini ifade eder. Bu ikili çerçeve, demokratik idareyi ve operasyonel verimliliği artırmayı amaçlamaktadır.

1.1.1. Siyasal Yerinden Yönetim

Siyasal yerinden yönetim, yetki ve sorumlulukların merkezi/federal yönetimlerden bölgesel veya yerel birimlere aktarılması anlamına gelir ve yerinden yönetimin en gelişmiş şekli olarak kabul edilir (Arıkboğa; 2018, 4-5). Bu süreç genellikle anayasal olarak güvence altına alınmış yetkilere sahip federal devletlerin, özerk bölgelerin veya

yerel yönetimlerin kurulmasını içerir ve böylece merkezi/federal hükümetin bölgesel/yerel sorunlara müdahale etme kabiliyeti sınırlandırılır. Siyasal yerinden yönetimin temel amacı, yerel toplulukların kendi tercihlerini ve ihtiyaçlarını yansıtan kararlar almalarını sağlamak ve böylece yerel demokrasiyi ve yönetişimi teşvik etmektir (Güler, 2009: 279).

Siyasal yerinden yönetim kavramı, yerel halkın kendi kendini yönetme ve iç işleriyle ilgili kararlar alma hakkına sahip olduğu federal/özerk bölgelerde kendi kaderini tayin etme fikrine kadar uzanmaktadır (Gözler, 2011: 839).

Daha çok federal/bölgeli devletlerde görülen siyasal yerinden yönetim Türkiye'de mevcut bulunmamakla birlikte, özellikle önemli etnik ve dini çeşitliliğe sahip bölgelerde demokratik özerklik tartışmaları yaşanmaktadır (Arıkboğa, 2018, 16). Bu tartışmalar, merkezi otorite ile yerel özerklik arasındaki denge ve siyasal yerinden yönetimin ülkedeki uzun süredir devam eden sosyal ve siyasal sorunları ele alma potansiyeli hakkında süregelen tartışmaların altını çizmektedir.

1.1.2. Yönetimsel Yerinden Yönetim

Yönetimsel yerinden yönetim, yönetimsel işlev ve sorumlulukların merkezi yönetimden yerel veya bölgesel yönetimlere dağıtılmasını içerir. Bu tür bir yerinden yönetim, merkezi hükümetin verimliliği ve yanıt verebilirliği artırmak için belirli görevleri yerel yönetimlere devrettiği modern yönetişimin karmaşıklıklarını yönetmek için gereklidir (Rondinelli, 1981: 143-144).

Türkiye'de il özel idarelerini, belediyeleri ve köyleri kapsayan yerel yönetimler, Anayasa tarafından kendi yönetim yapıları ve sorumlulukları olan ayrı tüzel kişilikler olarak tanınmıştır (1982 Anayasası, m. 127). Bu tüzel kişilikler idari ve mali özerklik ilkeleri çerçevesinde faaliyet gösterirler, yani kendi kendilerini yönetme, bütçelerini idare etme ve topluluklarını doğrudan etkileyen kararlar alma yetkisine sahiptirler (Güler, 2009, 279). Hiyerarşik ve tek tip olan merkezi devlet yönetiminin aksine, yönetimsel yerinden yönetim daha esnek ve yerel olarak duyarlı bir yönetişim sistemine olanak tanır (Gözler, 2011, 841).

1.1.2.1. İşlevsel (Hizmet Bakımından) Yerinden Yönetim

Hizmet bakımından yerinden yönetim olarak da bilinen işlevsel yerinden yönetim, belirli kamu hizmetlerinin merkezi hükümetin doğrudan kontrolü dışında faaliyet gösteren uzmanlaşmış kurumlara devredilmesini ifade eder (Gözler, 2011, 839). Bu kurumlara, işlevlerini daha etkin bir şekilde yerine getirebilmeleri için tüzel kişilik ve çeşitli derecelerde özerklik verilir. İşlevsel yerinden yönetimin temel nedeni, kamu hizmetlerinin verimliliğini, uzmanlığını ve yanıt verebilirliğini, merkezi hükümet organlarından daha esnek bir şekilde çalışabilen uzmanlaşmış kuruluşların eline vererek artırmaktır (Arıkboğa, 2018, 17).

Türkiye'de bu tür kurumlara örnek olarak; Karayolları Genel Müdürlüğü, Devlet Su İşleri gibi yatırımcı kurumlar, TRT gibi kamu yayıncılık hizmeti vermesi öngörülen kurumlar, bilimsel özerkliğe sahip üniversiteler, kendi üretim ve fiyat politikalarını belirleyen KİT'ler ile özerk yapılı kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşları verilebilir. Bu kurumlar, genellikle merkezi idareyi karakterize eden bürokratik ataleti azaltmak ve kamu hizmetlerini daha zamanında ve verimli bir şekilde sunmak için tasarlanmıştır (Arıkboğa, 2018, 17-18). İşlevsel yerinden yönetim ayrıca belirli hizmetlerin yetki devri anlaşmaları kapsamında yerel yönetimler tarafından yönetilmesine olanak tanıyarak merkezi hükümetin daha geniş ulusal önceliklere odaklanmasını sağlarken uzmanlaşmış hizmetlerin yerel düzeyde etkili bir şekilde sunulmasını sağlar (Gözler, 2011, 841).

Bu tür bir yerinden yönetim, hizmetlerin yüksek düzeyde teknik uzmanlık gerektirdiği veya merkezi hükümetin doğrudan katılımının verimsiz veya pratik olmayacağı durumlarda özellikle önemlidir (Gözler, 2011, 839). Ancak bu kurumlar, faaliyetlerinin ulusal hedefler ve yasal gerekliliklerle uyumlu olmasını sağlamak için merkezi hükümetin vesayet denetimine tabi olmaya devam etmektedir.

1.1.2.2. Coğrafi (Yer Bakımından) Yerinden Yönetim

Bölgesel ya da yer bakımından yerinden yönetim olarak da adlandırılan coğrafi yerinden yönetim, yerel alanların coğrafi veya bölgesel sınırlarına göre yönetilmesini içerir (Gözler, 2011, 839). Türkiye'de il özel idareleri, belediyeler ve köyler gibi yerel

yönetimler anayasal olarak yönetsel ve mali özerkliğe sahip bağımsız tüzel kişilikler olarak kabul edilmektedir. Bu kuruluşlar, kendi nüfuslarının özel ihtiyaçlarını karşılamaktan sorumludur ve seçmenlerine karşı doğrudan sorumlu olan seçilmiş organlar/görevliler tarafından yönetilirler (Güler, 2009, 279).

Coğrafi yerinden yönetimin başlıca faydaları arasında halkın katılımının artırılması yoluyla demokratik değerlerin teşvik edilmesi, hizmetlerin yerel ihtiyaçları karşılayacak şekilde uyarlanması ve merkezi hükümet üzerindeki yönetsel yükün azaltılması yer almaktadır (Arıkboğa, 2018, 20). Coğrafi yerinden yönetim, yerel yönetimlerin kendi işlerini yönetmelerine izin vererek, daha verimli ve duyarlı kamu hizmeti sunumunun yanı sıra daha ilgili ve bilgili bir vatandaş kitlesine yol açabilir.

Coğrafi yerinden yönetim anlayışına göre kurulup faaliyet gösteren yerel yönetimler kentsel planlama, altyapı ve yerel kalkınmadan yerel kamu güvenliği ve sosyal hizmete kadar pek çok işlevi üstlenirler. Ancak coğrafi yerinden yönetim, farklı bölgeler arasında eşit olmayan hizmet sunumu potansiyeli ve yerel özerkliğin ulusal birliği zayıflatma riski gibi zorlukları da beraberinde getirmektedir (Gözler, 2011, 839). Ayrıca, yerel yönetimlerin farklı büyüklükleri ve kaynak kapasiteleri, sağlanan hizmetlerin kalitesi ve verimliliğinde farklılıklara yol açabilir ve bu da ülke içindeki mevcut eşitsizlikleri daha da kötüleştirebilir (Arıkboğa, 2018, 20-21). Bu sebeple, merkezi hükümetin yerel yönetimler üzerindeki yönetsel vesayeti ülkeden ülkeye değişmekle birlikte devam etmektedir.

1.2. YEREL YÖNETİM KAVRAMI, TÜRLERİ VE TEMEL DEĞERLERİ

Genellikle vatandaşlara en yakın yönetim biçimi olarak anılan yerel yönetim birimleri, kamu politikalarının tabanda şekillendirilmesi ve uygulanmasında vazgeçilmez bir role sahiptir. Genellikle vatandaşların ilk temas noktası olarak görülürler ve insanların günlük yaşamlarını doğrudan etkileyen konularla ilgilenirler (Goldsmith ve Page, 2010: 248-249). Çöp toplama ve yol bakımından temel eğitim ve sağlık hizmetlerine kadar, yerel yönetim birimlerinin hem bireysel olarak vatandaşları hem de genel olarak toplumları etkileyen çok çeşitli sorumlulukları vardır. Ancak yerel yönetimlerin rolü sadece hizmet sunumu ile sınırlı değildir. Yerel yönetimler daha geniş bir demokratik çerçevenin önemli

bileşenleridir. Vatandaşlara endişelerini dile getirebilecekleri, karar alma süreçlerine katılabilecekleri ve temsilcilerinden hesap sorabilecekleri bir platform sunan yerel yönetim birimleri, demokratik yönetim ilkelerini güçlendirir (Wolman, 1985: 165). Yetkinin yerel organlara devredilmesi sıklıkla demokratik katılımın artırılması, politika uygulamalarında yenilikçiliğin teşvik edilmesi ve toplulukların yerel ihtiyaçlarının daha etkin bir şekilde karşılanması için bir araç olarak görülmektedir (Peters, 1996: 7-10).

Tarihsel olarak yerel yönetimlerin, Atina gibi şehir devletlerine kadar uzandıkları ifade edenler bulunmaktadır (bkz. Ostrom, Tiebout ve Warren, 1961). Ancak modern anlamdaki yerel yönetimlerin doğuşunun Ortaçağ feodalitesi ile bağımlı kuranlar ağır basmaktadır (bkz. Ortaylı, 1985). Çağdaş dönemde ülkeler, büyüklüklerine veya gelişmişlik düzeylerine bakılmaksızın, yerel yönetim yapılarını güçlendirmenin önemini ve değerini kabul etmişlerdir. Bu tür yapıların yönetimde etkinliği artıracığı ve kaynakların daha adil bir şekilde dağıtılmasını sağlayacağı düşünülmektedir (Rodríguez-Pose ve Bwire, 2004: 3-4). Ancak bu düşünce yerel yönetimin kendine özgü zorlukları olmadığı anlamına gelmemektedir. Yerinden yönetimin kapsamı, yerel birimlere verilen yetki ve özerkliğin kapsamı ve yerel, bölgesel ve ulusal yönetim kademeleri arasındaki etkileşim süregelen tartışma ve araştırma konularıdır (Bird ve Rodriguez, 1999: 302-311). Birçok yerel yönetim biriminin karşılaştığı önemli zorluklardan biri de özerklik ve hesap verebilirlik arasındaki dengedir. Artan özerklik yerel birimlerin uyum ve yanıt verebilirliğini artırabilirken, şeffaflık ve hesap verebilirlikle ilgili sorunlara da yol açabilir (Smoke, 2003: 9-10). Benzer şekilde, yerel yönetimler mali kısıtlamalar, kapasite sınırlamaları ve bazen daha üst yönetim kademeleriyle karmaşık ilişkilerle boğuşabilir (Falleti, 2005: 330). Ancak, yönetimin büyük dokusu içinde yerel yönetim birimlerinin doğal değeri küçümsenemez. Yerel bağlamlara ve ihtiyaçlara göre uyarlanmış anlamlı bir değişim yaratma kapasiteleri, onları kalkınmanın ve demokratik katılımın güçlü aktörleri olarak konumlandırır. Kuhlmann ve Wollmann'ın (2010) da belirttiği gibi, yerel yönetim yapılarının, güncel zorlukları ele almaya ve fırsatlardan yararlanmaya odaklanarak sürekli evrimi, ulusların gelecekteki yörüngelerini şekillendirmede hayati önem taşımaya devam edecektir.

Sonuç olarak, yerel yönetim birimleri yönetimin daha geniş mimarisinde temel sütunlardır. Temel hizmetlerin sunulmasında, demokratik katılımın teşvik edilmesinde ve

vatandaşların seslerinin duyulmasının ve bunlara göre hareket edilmesinin sağlanmasında çok önemli bir rol oynarlar. Yönetim modelleri gelişmeye devam ettikçe, sağlam, duyarlı ve hesap verebilir yerel yönetim yapılarının önemi de artacak ve dünya genelinde milyonlarca insanın hayatını şekillendirecektir.

1.2.1. Yerel Yönetim Türleri

Yerel yönetim yapıları ve rolleri, siyasi, idari ve kültürel bağlamlardaki çeşitliliği yansıtacak şekilde ülkeler ve bölgeler arasında önemli farklılıklar gösterir. Başlıca yerel yönetim türleri genel olarak belediyeler, kontluklar (*counties*), özel amaçlı bölgeler ve bölgesel yönetimler olarak sınıflandırılabilir. Her bir tür farklı işlevlere hizmet eder ve yerel yönetimi ve hizmet sunumunu geliştirmek için tasarlanmış belirli yasal ve idari çerçeveler dahilinde faaliyet gösterir (Smith, 1985: 23-34).

Yerel yönetimler amaçlarına, işlevlerine ve yapısal organizasyonlarına göre kategorize edilebilir; bu da toplumlarının ihtiyaçlarını nasıl karşıladıklarını anlamak için gereklidir.

1.2.1.1. Genel Amaçlı ve Özel Amaçlı Yerel Yönetimler

Yerel yönetimler ilk olarak genel amaçlı ve özel amaçlı yerel yönetimler olarak ikiye ayrılır. Genel amaçlı yerel yönetimler, altyapı, kamu sağlığı ve eğitim gibi temel hizmetleri yöneterek toplumun geniş bir yelpazedeki ihtiyaçlarını karşılar. Türkiye, Fransa ve Birleşik Krallık gibi ülkelerde halklarına kapsamlı hizmetler sunan belediyeler buna örnek olarak gösterilebilir (Keleş, 2016a: 29).

Buna karşılık, özel amaçlı yerel yönetimler belirli kamu hizmetlerine odaklanır. Bu kuruluşlar eğitim, sağlık veya posta hizmetleri gibi belirli alanlardan sorumludur. Amerika Birleşik Devletleri'ndeki okul bölgeleri (*school boards*) bunun tipik bir örneğidir ve kendi yetki alanları dahilinde eğitim hizmetlerini verimli ve etkili bir şekilde yönetmekle görevlidirler (Keleş, 2016a: 29).

1.2.1.2. Temsili ve Temsili Olmayan Yerel Yönetimler

Yerel yönetimlerin bir diğer sınıflandırması da temsili olup olmamalarına göre yapılmaktadır. Temsili yerel yönetimler, Fransa'daki komünlerde (*commune*) veya Birleşik Krallık'taki borolarda (*borough*) görüldüğü gibi seçilmiş karar alma organları ile karakterize edilir. Bu birimler genellikle genel amaçlı yerel yönetimlere benzer şekilde geniş bir hizmet yelpazesinden sorumludur (Keleş, 2016a: 30).

Temsili idareler, nüfus büyüklüğü ve özerklik derecesi gibi faktörlere bağlı olarak genellikle birden fazla düzeyde mevcuttur. Örneğin, belediyeler temel birim olabilir ve bölge ofisleri veya mahalle meclisleri gibi alt birimler yönetişimi daha da yerinden yönetimci yapar (merkezden uzaklaştırır) (Keleş, 2016a: 30).

Temsili olmayan yerel yönetimler ise atanmış memurlardan oluşur ve tipik olarak iç güvenlik veya posta işlemleri gibi belirli hizmetlere odaklanır. Zaman içinde sayıları azalmış olsa da, özel amaçlı idarelerin önemli bir unsuru olmaya devam etmektedirler (Keleş, 2016a: 30).

1.2.1.3. Tek Tip ve Farklılaştırılmış Yerel Yönetim Sistemleri

Yerel yönetim sistemleri tek tip ya da farklılaştırılmış olabilir. Türkiye'de olduğu gibi tek tip sistemler, tüm yerel birimlerin aynı yasal statüye, haklara ve sorumluluklara sahip olmasını sağlayarak ülke genelinde tutarlılık yaratır. Ancak bu durum da 6360 sayılı Kanun sonrasında Türkiye'de tek tip sistemin kalmadığına dair tartışmalara sebep olmaktadır. Bu tartışmalar Türkiye'nin de farklılaştırılmış sistemlere döndüğü üzerinde yoğunlaşmaktadır. Çünkü farklılaştırılmış sistemler, coğrafi konum veya nüfus yoğunluğu gibi faktörlere bağlı olarak yerel birimlere farklı düzeylerde yetki ve kaynak sağlar. Kentsel bölgeler, kırsal bölgelere kıyasla daha geniş yetkilere sahip olabilir ve bu da her bölgenin kendine özgü ihtiyaçlarını yansıtır (Keleş, 2016a: 31).

Özetle, bu sınıflandırmaların anlaşılması yerel yönetişimin farklı yapı ve işlevlerinin kavranmasına yardımcı olarak yönetimin etkili olmasını ve farklı toplulukların ihtiyaçlarına yanıt vermesini sağlar. Çeşitli yerel yönetim türleri, kamu hizmetlerinin yönetilmesinde ve yerel düzeyde demokratik yönetimin teşvik edilmesinde önemli roller

oyunmaktadır. Bunların etkinliği, toplumlarının özgün ihtiyaçlarına ve bağlamlarına göre uyarlanmış uygun yetki, kaynak ve sorumluluk dağılımına bağlıdır.

1.2.2. Yerel Yönetimlerin Temel Değerleri ve Özellikleri

Yerel yönetimi çevreleyen akademik söylemde, özgürlük, katılım ve etkinlik gibi temel değerler, yerel yönetimlerin başarılı işleyişini destekleyen kilit unsurlar olarak sıklıkla vurgulanmaktadır. Bu değerler sadece gücün yerinden yönetiminde değil, aynı zamanda yerel toplulukların kendilerini daha etkili bir şekilde yönetmeleri için güçlendirilmesinde de kritik öneme sahiptir. Yerel yönetimlerde özgürlük (ya da özerklik) kavramı, merkeziyetçiliğin azaltılması ve yerel birimlerin bağımsız kararlar alabilme kabiliyetinin artırılması, dolayısıyla yerel düzeyde yönetişimin etkinliğinin artırılması ile ilişkilendirilmektedir (Hoesein, Arifudin ve Rahayu, 2022: 249; Keleş, 2016a: 51). Öte yandan katılım, yerel yönetimlerin vatandaşlarının ihtiyaç ve taleplerine duyarlı olmasını sağlamak için çok önemlidir. Vatandaşların aktif katılımı sayesinde yönetime olan güven artar ve toplumun genel refahı yükselir (Nnamani, Odeh ve Eze, 2023: 61; Keleş, 2016a: 52). Ancak, katılımın yalnızca yasal bir formalite olmaması, gerçekten etkili olabilmesi için karar alma süreçlerine gerçekten entegre edilmesi gerektiğine dikkat etmek önemlidir (Özden, 2023: 560). Son olarak, yerel yönetimlerin etkinliği, hizmetleri etkin bir şekilde sunma ve hizmet ettikleri toplulukların refahını artırma becerileriyle derinden iç içe geçmiştir. Bu etkinlik genellikle toplumun yönetime katılımını teşvik eden politikalarla desteklenir ve böylece yerel yönetimlerin hem hesap verebilir hem de seçmenlerine karşı duyarlı olması sağlanır (Acharya ve Zafarullah, 2022: 217-218; Keleş, 2016a: 52-53). Bu değerler birlikte, yalnızca yerel yönetimlerdeki demokratik süreçleri güçlendirmekle kalmayıp aynı zamanda bu kurumların daha iyi hizmetler sunabilmesini ve hizmet ettikleri insanların yaşam kalitesini artırabilmesini sağlayan uyumlu bir çerçeve oluşturur.

Yerel yönetimler demokratik toplumların işleyişinin ayrılmaz bir parçasıdır; temel hizmetleri sağlar, toplum katılımını teşvik eder ve yerel kalkınmayı destekler. Toplumlarının ihtiyaçlarını etkili ve duyarlı bir şekilde karşılamalarını sağlayan bir dizi temel değer ve özellik çerçevesinde faaliyet gösterirler. Bu değerler ve özellikler arasında demokrasi, verimlilik, hesap verebilirlik, şeffaflık, katılımcılık ve yanıt verebilirlik yer almaktadır.

Yerel yönetimler, bir ülkenin yönetim yapısının temel unsurlarıdır. Yerel yönetimlerin en belirleyici özelliklerinden biri, ulusal hükümetlerden görece “özerk” olmalarıdır. Ulusal mevzuat tarafından oluşturulmalarına rağmen, yerel yönetim birimleri kendi yetki alanlarıyla ilgili kararlar alarak bir dereceye kadar özyönetimle çalışırlar (Sharpe, 1995: 14-15).

Mali özerklik, etkili yerel yönetimlerin bir diğer temel taşıdır. Pek çok yerel yönetimin merkezi yönetimden veya federe devletten gelen hibe ve transferlere bel bağladığı doğru olsa da, genellikle yerel vergiler veya harçlar gibi yollarla kendi gelirlerini yaratma yetkisine sahiptirler . Bu mali özerklik, yerel yönetim birimlerinin yerel halkın kendine özgü sosyo-ekonomik gerçeklerini ve önceliklerini yansıtan kararlar almasına olanak tanıdığı için çok önemlidir (Dollery ve Robotti, 2008: 9-12).

Yerel yönetimlerin bir diğer önemli özelliği de “yerel halka olan yakınlıklarıdır”. Bu yakınlık sadece hizmetlerin daha etkin bir şekilde sunulmasına yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda yerel halkın karar alma süreçlerinde daha doğrudan bir role sahip olması nedeniyle katılımcı demokrasiyi de geliştirir (Kuhlmann ve Bouckaert, 2016: 231-232). Vatandaşlara yakınlık, yerel yönetim birimlerinin yerel ihtiyaçlara, taleplere ve özelliklere hızlı bir şekilde yanıt verebilmesini, politika ve programları buna göre uyarlayabilmesini sağlar (Baldersheim ve Rose, 2010;35-37).

Tüm bu açıklamalar ışığında yerel yönetimlerin temel değerlerini şu şekilde ele almak mümkündür:

Demokrasi ve Temsil: Yerel yönetimlerin temel değerlerinden biri belki de en başlıcası demokratik yönetimin teşvik edilmesidir. Yerel yönetimler genellikle seçmenlerinin çıkarlarını temsil eden seçilmiş yetkililerden oluşur. Bu demokratik yapı, karar alma süreçlerinin yerel nüfusun ihtiyaç ve tercihleriyle yakından uyumlu olmasını sağlar. Yerel yönetimler, yönetime doğrudan katılımı kolaylaştırarak kamu politikalarının meşruiyetini artırır ve vatandaşlar arasında sahiplenme duygusunu teşvik eder (Keleş, 2016a: 53).

Ekinlik ve Etkililik: Hizmet sunumunda etkinlik (*efficiency*) ve etkililik (*effectiveness*) yerel yönetimlerin önemli bir özelliğidir. Yerel yönetimler, temizlik, kamu güvenliği, altyapı bakımı ve sosyal hizmetler de dahil olmak üzere çok çeşitli kamu hizmetlerinin

sağlanmasından sorumludur. Yerel düzeyde faaliyet göstererek, bu yönetimler hizmetleri toplumlarının özel ihtiyaçlarına göre uyarlayabilir ve böylece etkinliği ve kaynak kullanımını artırabilir (Smith, 1985: 67-68). Yerel yönetimlerin seçmenlerine yakınlığı, daha hızlı yanıt sürelerine ve daha uyarlanabilir yönetim uygulamalarına olanak tanır.

Hesap Verebilirlik ve Şeffaflık: Hesap verebilirlik ve şeffaflık, yerel yönetimlerin bütünlüğü açısından temel öneme sahiptir. Yerel yönetimlerdeki seçilmiş yetkililer ve kamu yöneticileri, eylemleri ve kararları için halka karşı sorumludur. Bu hesap verebilirlik düzenli seçimler, kamuya açık raporlama ve performans denetimleri yoluyla pekiştirilir. Faaliyetlerde ve karar alma süreçlerinde şeffaflık, halkın güvenini inşa etmeye yardımcı olur ve yerel yönetimlerin toplumlarının çıkarları doğrultusunda hareket etmelerini sağlar (Rondinelli, 1981: 139).

Halk Katılımı: Yerel yönetimler, yönetimi ve toplumsal katılımı geliştirmek için halkın katılımına öncelik vermektedir. Kamu istişareleri, belediye binasında yapılan toplantılar ve katılımcı bütçeleme gibi mekanizmalar vatandaşların karar alma süreçlerine katkıda bulunmalarına olanak tanır. Bu katılımcı yaklaşım sadece vatandaşları güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda farklı bakış açılarını ve yerel bilgiyi dahil ederek kamu politikalarının kalitesini ve uygunluğunu da artırır (Keleş, 2016a: 52-53).

Duyarlılık: Yerel ihtiyaçlara ve kaygılara yanıt verebilirlik, etkili yerel yönetimlerin belirleyici bir özelliğidir. Yerel yönetimler halka daha yakın olarak kendi yetki alanlarındaki benzersiz zorlukları ve fırsatları daha iyi anlayabilir ve ele alabilir. Bu duyarlılık, toplum memnuniyetini ve yerel yönetim yapılarına güveni teşvik etmek için çok önemlidir (Andrew ve Goldsmith, 1998: 114).

Eşitlik ve Sosyal Adalet: Eşitlik ve sosyal adaletin sağlanması yerel yönetimlerin bir diğer kilit değeridir. Kapsayıcı kalkınmanın teşvik edilmesinde ve sosyal eşitsizliklerin giderilmesinde hayati bir rol oynarlar. Yerel yönetimler, marjinalleşmiş ve kırılgan grupların refahını artırmaya yönelik politika ve programlar uygular, kamu hizmetlerine ve fırsatlarına adil erişim sağlar (Keleş, 2016a: 35).

Yenilikçilik ve Uyarlanabilirlik: Yerel yönetimler genellikle kamu yönetiminde yenilikçiliğin ön saflarında yer alırlar. Hizmet sunumu ve yönetimde yeni yaklaşım ve

teknolojileri denemek için iyi bir konumdadırlar. Bu uyarlanabilirlik, yerel yönetimlerin değişen koşullara ve ortaya çıkan zorluklara etkili bir şekilde yanıt vermesini sağlayarak esnekliği ve sürekli gelişimi teşvik eder (Sharpe, 1995: 17).

Yerel yönetimlerin yapısı aynı zamanda idari kapasiteleri ile de karakterize edilir. Genellikle, günlük operasyonları denetleyen ve politikaların etkili bir şekilde uygulanmasını sağlayan çalışanlar ve bürokratlar da dahil olmak üzere kendi idari mekanizmalarına sahiptirler. Bu idari aygıt, politikaların yerel halkın yararına somut sonuçlara etkili bir şekilde dönüştürülmesi için kritik öneme sahiptir (Kuhlmann, 2010: 340-343). Dahası, yerel yönetimler genellikle diğer hükümet ve hükümet dışı aktörlerle etkileşim ve işbirliği içerisindedir. Komşu yerel yönetimlerle, merkezi yönetim veya federe ve federal daha üst düzey hükümet kademeleriyle ve hatta sivil toplum kuruluşlarıyla ortaklıklar nadir değildir. Bu tür işbirlikleri kaynakların bir havuzda toplanmasına, bilgi paylaşımına ve bölgeler arası girişimlerin tasarlanıp uygulanmasına yol açarak yerel yönetimin etkisini daha da artırabilir (Kersting ve Vetter, 2003: 137). Ancak, yerel yönetimler bu ortak özelliklere sahip olsa da, bu birimlerin tam doğası, özerklik derecesi ve sorumluluklarının ülkeler arasında ve hatta ülkeler içinde önemli ölçüde değişebileceğini belirtmek önemlidir. Bazıları geniş yetki ve sorumluluklara sahip olabilirken, diğerleri daha geniş ulusal yönetim yapısına, tarihsel bağlama ve sosyo-politik hususlara bağlı olarak daha kısıtlı bir çerçevede faaliyet gösterebilir (Kersting ve Vetter, 2003: 214-216).

Sonuç olarak, yerel yönetimler ülke çapında vazgeçilmez bir rol oynamaktadır. Halka yakınlık, katılım, özerklik, mali bağımsızlık, yönetsel kapasite ve kabiliyetler ve işbirlikçi eğilimlerle karakterize edilen benzersiz konumları, yerel ihtiyaç ve isteklere etkili bir şekilde yanıt vermelerini sağlar. Görev, yetki ve sorumlulukları ülkeden ülkeye farklılık gösterse de, ulusal düzeyde etkili bir yönetimin sergilenmesinde merkezi hükümete yardımcı önemli bir unsur olarak görülmektedirler.

1.3. AVRUPA'DA FARKLI YEREL YÖNETİM SİSTEMLERİ

Avrupa, kıtanın farklı tarihini, kültürünü ve siyasi evrimini yansıtan zengin bir yerel yönetim modelleri dokusuna uzun zamandır sahiptir. Avrupa'daki yerel yönetim

birimlerinin kökeni, malikane sistemleri, komünler ve diğer yerel örgütlenme biçimlerinin hüküm sürdüğü Ortaçağ dönemine kadar uzanmaktadır (Hohenberg ve Lees, 1985: 22-23). Yerel yönetimin bu ilk biçimleri kaynakların yönetilmesi, kanun ve düzenin korunması ve temel düzeydeki kamu hizmetlerinin sağlanması açısından önemliydi. Rönesans, özellikle Floransa, Venedik ve Cenova gibi şehirlerin ticaret, kültür ve siyasi gücün merkezi haline geldiği İtalya gibi bölgelerde şehir devletlerinin güçlenmesine tanık olmuştur (Hohenberg ve Lees, 1985: 108-112). Bu şehir devletleri önemli ölçüde özerklik içinde faaliyet göstermiş ve özellikle kendi halklarının ihtiyaçlarını karşılayan yönetim sistemleri kurmuşlardır. Kuzeyde Hansa Birliği, şehirlerin ticaret ve karşılıklı savunma için işbirliği yaptığı başka bir model sergileyerek yerel yönetimin Avrupa tarihinin gidişatını şekillendirmedeki önemini altını çizmiştir (Schilling, 1992, 13). Ancak 19. yüzyılda modern ulus-devletin ortaya çıkışı yerel yönetimler açısından önemli değişiklikler getirmiştir. Merkezi yönetimler, genellikle yerel yönetim birimlerinin özerkliğini azaltarak yapılarını düzene sokmaya çalışmıştır (Tilly, 1992: 20-28). Yine de yerel yönetimler varlıklarını sürdürmüş ve kendi uluslarının değişen siyasi, sosyal ve ekonomik manzaralarını yansıtarak gelişmeye devam etmişlerdir. İki Dünya Savaşı ve Soğuk Savaş'ın yaşandığı 20. yüzyıl, daha fazla karmaşıklıkla beraberinde getirmiştir. Batı Avrupa'da yerinden yönetim, İkinci Dünya Savaşı sonrasında Fransa, İspanya ve Birleşik Krallık gibi ülkelerin yerel organlara daha fazla yetki devretmek için reformlar başlatmasıyla dikkate değer bir eğilim haline gelmiştir. Bu reformlar genellikle kültürel veya ekonomik farklılıklardan kaynaklanan bölgesel özerklik taleplerine yanıt olarak ortaya çıkmıştır (Keating, 2008: 60-62).

Son yıllarda Avrupa Birliği (AB) üye ülkelerindeki yerel yönetim yapılarını etkilenmiştir. AB öncelikle ulusal düzeyde faaliyet gösterse de, yetki ikamesi ve uyum politikası ilkeleri, karar alma sürecinin vatandaşlara en yakın düzeyde gerçekleşmesi ve bölgeler arasındaki eşitsizliklerin giderilmesi ihtiyacını vurgulayarak yerel, 25 yıldan uzun bir süredir yerel yönetimleri etkilemektedir (bkz. Hooghe, 1996: Ömürgönülşen ve Öktem, 2007).

Yerel yönetim sistemleri, farklı tarihsel ve siyasi bağlamlar tarafından şekillendirilen bölgeler arasında önemli farklılıklar göstermektedir. İngiltere, İrlanda, Avustralya ve Kanada (Quebec hariç) gibi ülkelerde uygulanan Anglo-Sakson modeli, anayasal

güvencelerden ziyade yasal düzenlemelere dayanır ve yerel yönetim faaliyetlerinin öncelikle merkezi makamlar tarafından oluşturulan yasal çerçeveler tarafından tanımlanmasını sağlar. Bu sistem, yerel ve merkezi yönetimler arasında yatay bir ilişki ile karakterize edilir ve denetim genellikle yasallık kontrolleriyle sınırlıdır (Hesse ve Sharpe, 1991, 603; Karasu, 2013, 215; Keleş, 2016a: 98).

Buna karşılık, Fransa, İtalya ve diğer Güney Avrupa ülkelerinde benimsenen Fransız modeli daha merkezîyettir. Bu sistemde yerel yönetimler anayasal güvence altındadır, ancak hem yasal hem de yerindenlik gözetimini uygulayan merkezi otorite tarafından yakından denetlenirler. Yerel birimler, kanunla sınırlandırılmadıkları veya başka bir organa devredilmedikleri sürece genel yetki çerçevesi dahilinde karar alma yetkisine sahiptir (Heinelt ve Hlepas, 2006, 26; Keleş, 2016a: 97-98).

Orta ve Kuzey Avrupa sistemleri yerinden yönetimi ve yerel özerkliği vurgulamakta ve güçlü yerel yönetim gelenekleriyle öne çıkmaktadır. Norveç, Avusturya ve Almanya gibi ülkeler, yerel yönetimlerin yerindenlik ilkesi altında faaliyet gösterdiği bu modeli uygulamaktadır. Bu sistem, yüksek derecede yerel katılım ve mali bağımsızlığa sahiptir ve yerel birimlerin köklü bir anayasal çerçeve içinde önemli ölçüde özerklikle çalışmasına olanak tanır (Kübler ve Michel, 2006, 222; Hesse ve Sharpe, 1991, 610; Keleş, 2016a: 98-99).

Son olarak, Sovyet döneminden büyük ölçüde etkilenen Doğu Avrupa modeli, başlangıçta asgari yerel özerkliğe sahip oldukça merkezi bir yapıya sahipti. Sovyetler Birliği'nin dağılmasının ardından Doğu Avrupa ülkeleri daha demokratik, Batı'dan ilham alan yerel yönetim sistemleri kurmak için reformlar gerçekleştirmiştir. Ancak bu geçiş süreci, özellikle kamuoyu desteğinin kazanılması ve yerel özerkliğin tam olarak uygulanması konusunda önemli zorluklarla karşılaşmıştır (Keleş, 2016a: 97-98). Buna karşılık, Sovyetler Birliği etkisi altındaki Doğu Avrupa, yerel yönetim yapılarının asli olmaktan çok sembolik olduğu merkezi bir kontrol deneyimi yaşamıştır. Ancak 1990'ların başında Sovyetler Birliği'nin dağılması ve Soğuk Savaş'ın sona ermesi önemli değişiklikleri beraberinde getirmiştir. Birçok Doğu Avrupa ülkesi, yerel yönetimleri güçlendirmek ve komünizm sonrası toplumların yeni zorluklarına etkili bir şekilde yanıt vermesini sağlamak amacıyla yerinden yönetim reformlarına girişmiştir (Hohenberg ve Lees, 1985: 76-77).

Tablo 1.1 Avrupa’da Farklı Yerel Yönetim Gelenekleri: Yapısal ve İşlevsel Farklılıklar

Kuzey-Orta Avrupa Sistemi (Örn: Almanya, İsveç)	Kıtasal (Bonapartist) Sistem (Örn: Fransa, İtalya, İspanya, Türkiye)	Anglo-Sakson Sistemi (Örn: Birleşik Krallık, İrlanda)
Anayasal ve Yasal Koruma Güçlü Gelenek	Anayasal ve Yasal Koruma	Parlamentar Hakimiyet Güçlü Gelenek
İşlevsel Olarak Güçlü Belediyeler	İşlevsel Olarak Zayıf Belediyeler; Bölgede Güçlü Merkezi Yönetim	İşlevsel Olarak Güçlü Belediyeler
Devletve Yerel Yönetim Görevlerinin Kısmen Ayrılması (İsveç)/ Kısmen Bütünleşmesi (Almanya); Yukarıdan Zayıf (İsveç)/ Orta (Almanya) Vesayet	Devlet ve Yerel Yönetim Görevlerinin Entegrasyonu: Birleştirilmiş Sistem; Yukarıdan Güçlü Vesayet	Devlet ve Yerel Yönetim Görevlerinin Ayrılması: İkili Sistem/İkili Yönetim; Yukarıdan Zayıf Vesayet
Siyasi Olarak Güçlüdür	Siyasi Olarak Güçlüdür Belediye Başkanları Güçlüdür	Siyasi Olarak Zayıftır

Kaynak: Kuhlmann, 2010.

Bugün Avrupa’daki yerel yönetim birimleri, kentsel planlama ve sosyal bakımdan çevre yönetimi ve ekonomik kalkınmaya kadar bir dizi sorumluluğu kapsayan çok yönlü kuruluşlardır. Tarihsel gelişimleri Avrupa’nın daha geniş siyasi ve sosyal tarihini yansıtmakta, esneklik, uyum sağlama ve yönetim ortamında kalıcı bir öneme sahip olduklarını göstermektedir. Sonuç olarak, yerel yönetim birimleri Avrupa’nın tarihi dokusunun ayrılmaz bir parçası olmuş, çağlar boyunca evrim geçirmiş, değişen sosyo-politik dinamikleri yansıtmış ve önemli yönetim yapıları olarak hizmet vermeye devam etmiştir. Çağdaş Avrupa’daki önemleri, tarihsel yörüngelerini anlamının önemini vurgulamakta, mevcut zorlukları ve gelecekteki potansiyelleri hakkında anlayış sağlamaktadır. Avrupa’da geçmişten günümüze gelişmiş olan farklı yönetim türlerinin anlaşılması amacıyla, bu sistemlere ilişkin temel bilgilere alt bölümlerde yer verilmiştir.

1.3.1. Anglo-Sakson Yerel Yönetim Sistemi

İngiliz tarihinin erken Ortaçağ döneminde ortaya çıkan Anglo-Sakson yerel yönetim sistemi, bu tarihsel geleneklerden etkilenen bölgelerdeki çağdaş yerel yönetim uygulamaları için temel yapıları oluşturmuştur. Bu sistem, yerel feodallerin kendi bölgelerini bir kralın ya da merkezi otoritenin gözetimi altında önemli bir özerklikle yönettiği (adem-i merkeziyetçi) yerinden yönetimci bir yönetim biçimiyle karakterize

edilmiştir (Higham ve Ryan, 2013: 32). Bu yönetim çerçeveleri tarım topluluklarını yönetmek, yerel güvenliği sağlamak ve kralın yasalarını uygulamak için çok önemliydi.

Modern çağa geçerken, bu Anglo-Sakson yönetim ilkelerinin geçerliliği ve uygulanabilirliği değişmiş olsa da idari uygulamaları etkilemeye devam etmektedir. Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri gibi Anglo-Sakson gelenekleriyle tarihsel bağları olan ülkelerde, bu erken dönem yönetim sistemlerinin unsurları yerel yönetim özerkliğine ve yerel karar alma süreçlerine toplum katılımına yapılan vurguda görülebilir (Wollmann, 2008: 284). Bu süreklilik, yerel yönetim yapılarının demokratik katılımı ve bölgesel kalkınmayı teşvik etmedeki kalıcı öneminin altını çizmektedir. Dahası, Anglo-Sakson yerel yönetim sisteminin adem-i merkeziyetçi yapısı, özellikle topluluk düzeyinde farklı ihtiyaçların yönetilmesinde çağdaş yönetim için değerli dersler sunmaktadır. Bu ilkelerin modern uygulamaları, etkili yerel yönetimin idari etkinliği ve yerel ihtiyaçlara cevap verebilirliği artırdığı, böylece kamu hizmeti sunumunu ve toplum memnuniyetini geliştirdiği savını desteklemektedir (Loughlin, Hendriks ve Lidström, 2011: 97).

Bu konular değerlendirildiğinde, Anglo-Sakson yerel yönetim sisteminin tarihsel kökleri modern yerel yönetim yapılarının şekillenmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Bu tarihsel perspektif sadece çağdaş yönetim anlayışımızı zenginleştirmekle kalmaz, aynı zamanda hızla değişen bir dünyada uyarlanabilir ve duyarlı yerel yönetim sistemlerini sürdürmenin kritik önemini de vurgular. Yerel yönetimin tarihi Anglo-Sakson sisteminden modern Anglo-Sakson esintili sistemlere evrilmesi, yüzyıllar boyunca daha geniş sosyo-politik değişimleri yansıtan önemli bir geçişi temsil etmektedir. Yaklaşık 5. yüzyıldan 11. yüzyıla kadar yaygın olan erken Anglo-Sakson yönetim modeli temelde adem-i merkeziyetçiydi. Moot olarak bilinen yerel meclisler aracılığıyla toplumun yönetime önemli ölçüde katılımını sağlayan yapılarla yerel özerkliği vurgulamıştır (Reynolds, 1999: 38-39). Sıradan köylüler için folk-moot ve daha bölgesel meseleler için shire-moot'u içeren bu meclisler, adaletin idaresinde ve yerel karar alma süreçlerinde çok önemli rol oynamıştır (Glassman ve Glassman, 2017: 1330). Bu tarihsel adem-i merkeziyetçilik, Anglo-Sakson geleneklerinden etkilenen bölgelerde, özellikle Birleşik Krallık ve Amerika Birleşik Devletleri'nin bazı bölgelerinde, daha sonraki yönetim sistemleri için bir taslak oluşturmuştur. Zaman içinde, toplumsal karmaşıklık arttıkça ve devletin işlevleri genişledikçe, yerel yönetim modelleri de yeni idari ve ekonomik

zorlukları karşılamak üzere evrim geçirmiştir. Bu bölgelerdeki modern yerel yönetim sistemleri, yerel özyönetim ve halkın katılımına güçlü bir vurgu yaparak Anglo-Sakson köklerinin etkisini hala yansıtmaktadır (Loughlin, Hendriks ve Lidström, 2011: 102-104).

Günümüzde, Anglo-Sakson yönetim ilkelerini koruyan veya uyarlayan bölgeler, güçlü yerel yönetim yapılarına sahip olma eğilimindedir. Bu yapılar yüksek derecede özerklik ile karakterize edilir ve genellikle yasalarla güvence altına alınır. Örneğin Birleşik Krallık'ta yerel meclisler eğitim, ulaşım ve konut gibi alanlarda önemli yetkilere sahiptir, ancak özerklik derecesi ülke genelinde değişiklik göstermektedir (Wilson ve Game, 2011: 67). Benzer şekilde, Amerika Birleşik Devletleri'nde yerel yönetimlerin yapısı önemli ölçüde farklılık gösterebilir, ancak genellikle imar, yerel kolluk kuvvetleri ve devlet okulları gibi politika alanları üzerinde önemli yetkilere sahiptirler ve bu da Anglo-Saksonların yerel kontrol tercihini yansıtmaktadır (Wollmann, 2008: 287).

Modern Anglo-Sakson sisteminde yerel yönetim birimlerinin tanımı ve işleyişi büyük farklılıklar göstermekle birlikte tipik olarak birkaç yönetim katmanı içerir. En temel düzeyde, yerel yönetimler yerel sakinler tarafından seçilen konseyler veya kurullar aracılığıyla faaliyet gösterir. Bu organlar atık yönetimi, kamu güvenliği ve yerel ekonomik kalkınma gibi yerel toplum hizmetlerini etkileyen kararlar almaktan sorumludur. Bu birimlerin karmaşıklığı, tek bir yerel yönetimin tüm idari işlevleri yerine getirdiği tek kademeli sistemlerden, Birleşik Krallık'ın bazı bölgelerinde görüldüğü gibi sorumlulukların il ve ilçe meclisleri arasında paylaştırıldığı iki kademeli sistemlere kadar değişebilir. Ayrıca, bazı bölgeler konsolide ya da birleştirilmiş bir model altında çalışmaktadır. Bu modelde il ve ilçe yönetimleri operasyonları düzene koymak ve idari maliyetleri azaltmak için tek bir idari birim altında birleştirilmektedir. Bu model genellikle şehir işlevlerinin ilçe işlevleriyle önemli ölçüde örtüştüğü ve birleşik bir idari yapıyı daha verimli hale getiren metropol alanlarda görülebilir. Ayrıca, Birleşik Krallık'taki Londra Şehri gibi bazı bölgelerde, diğer yerel yönetim bölgelerinden daha fazla özerklik derecesi veren benzersiz bir tarihi yetki altında faaliyet gösteren özel statülü yetki alanları olabilir (Wilson ve Game, 2011: 72-74).

Anglo-Sakson etkisindeki modern yönetim modellerinde yerel yönetimler ile merkezi veya federal sistemler arasındaki ilişki de yerel özerkliğe yapılan tarihsel vurguyu yansıtır ancak daha birbirine bağlı ve yasal olarak yapılandırılmış bir toplumun ihtiyaçlarına

uyarlanmıştır (Loughlin, Hendriks ve Lidström, 2011: 106). Anglo-Sakson yerel yönetim sistemi, adem-i merkeziyetçi idari yapısı ve önemli ölçüde yerel özerkliği ile dikkat çekmektedir. Bu sistem birçok ülke tarafından benimsenmiş ve uyarlanmış olup, her biri kendi siyasi ve kültürel bağlamlarına uygun hale getirmiştir. Bu sistemi uygulayan ülkeler arasında İngiltere, İrlanda, Avustralya, Yeni Zelanda ve bir dereceye kadar Amerika Birleşik Devletleri yer almaktadır ve her bölge Anglo-Sakson modelinin doğasında bulunan ilkelerin benzersiz bir uygulamasını yansıtmaktadır (Hesse ve Sharpe, 1991: 83).

İngiltere’de yerel yönetimlerin geçirdiği evrim, tarihsel yönetim modellerinin modern uygulamalara nasıl yön verebileceğini özellikle göstermektedir. Yerel yönetimleri yöneten yasal çerçeve, daha fazla yerel karar alma ve özerklik yönünde önemli bir değişimi yansıtan 2011 tarihli Yerelleşme Yasası (*Localism Act*) gibi düzenlemelerle tanımlanmıştır. Bu yasa, yerel yönetimleri güçlendirmeye yönelik daha geniş bir hareketin parçasıdır ve onları ulusal mevzuat sınırları içinde faaliyet göstermeye devam ederken yenilik yapmaya ve yerel ihtiyaçlara daha etkili bir şekilde yanıt vermeye teşvik etmektedir (Wilson ve Game, 2012: 102).

Anglo-Sakson etkisindeki bu sistemlerde merkezi ve yerel hükümetler arasındaki ilişki genellikle yerel birimlere merkezi hükümet tarafından verilen yasal yetkiler kapsamında operasyonel özerklik tanındığı karmaşık bir dinamiğe sahiptir. Bu da yerel yönetimlerin, yerel inisiyatifini teşvik eden ancak kapsayıcı ulusal politikalara bağlılığı sağlayan bir çerçeve altında kentsel planlama, kamu sağlığı ve eğitim gibi bir dizi işlevi yerine getirmesine olanak tanır (Copus, 2014: 170-171).

Dolayısıyla Anglo-Sakson yerel yönetim modeli, adem-i merkeziyetçi yönetimin tarihsel önemini vurgulamakla kalmayıp, aynı zamanda bu ilkelerin çeşitli yetki alanlarında uygulandıkça günümüzdeki geçerliliğinin de altını çizmektedir. Bu uygulamalar incelendiğinde, Anglo-Sakson modelinin ne kadar uyarlanabilir ve etkili olduğu, yerel yönetimlerin yapılandırılmış ancak esnek bir yasal çerçeve içinde toplumlarının özel ihtiyaçlarını karşılamalarına olanak sağladığı ortaya çıkmaktadır.

1.3.2. Kıta Avrupası (Bonapartist) Yerel Yönetim Sistemi

Napoéon Bonaparte'in yönetimi altındaki Fransa'da ortaya çıkan “Napolyoncu” veya “Bonapartist” yerel yönetim sistemi, Kıta Avrupası'nın büyük bölümünde yerel yönetimleri derinden etkilemiştir. Bu sistem güçlü bir merkezi otorite ve hiyerarşik bir idari yapı ile karakterize edilirken, yerel yönetimler ulusal politikaların uygulanmasında ikincil bir rol oynamaktadır. Bonapartist model, Fransa, İtalya, İspanya ve diğer bazı Avrupa ülkeleri gibi ülkelerin idari çerçevelerini şekillendiren merkezi kontrol, tekdüzelik ve idari verimliliği vurgulamaktadır (Chevalier, 1969: 23).

Napolyoncu yerel yönetim sisteminin kökenleri, 19. yüzyılın başlarında *Napoéon Bonaparte* tarafından uygulamaya konulan idari reformlara kadar uzanmaktadır. İktidarını sağlamlaştırmak ve birleşik bir devlet yaratmak isteyen *Bonaparte*, yerel yönetimleri merkezi hükümetin otoritesine tabi kılan merkezi bir idari sistem kurmuştur. Bu model, ulusal politikaların etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak ve ülke genelinde siyasi istikrarı korumak için tasarlanmıştı. Merkezi olarak atanan bir memur olan vali, bu sistemin temel taşı haline geldi ve her departman veya bölgede merkezi hükümetin temsilcisi olarak hareket etti. Valiler yerel yönetimi denetlemekten, ulusal yasalara uyulmasını sağlamaktan ve kamu düzenini korumaktan sorumluydu. Yerel yetkilileri atama ve görevden alma, yerel bütçeleri onaylama ve yerel bayındırlık işlerini denetleme yetkisi de dahil olmak üzere yerel yönetimler üzerinde önemli yetkilere sahiptiler (Chevalier, 1969: 72).

Bonapartist sistem altında, yerel yönetimler açıkça tanımlanmış görev ve sorumluluklarla hiyerarşik bir çerçevede yapılandırılmıştır. En alt düzeyde, yerel yönetimin temel birimleri olan ve belediyelere ya da ilçelere benzeyen komünler yer almaktaydı. Komünler, her ikisi de genellikle valinin gözetimine tabi olan bir belediye başkanı ve bir belediye meclisi tarafından yönetilirdi. Bir sonraki düzey, birden fazla komünü kapsayan daha büyük idari birimler olan departmanlardan veya illerden oluşuyordu. Her departman bir vali tarafından yönetilirdi ve yerel yönetime yardımcı olan ve danışma rolü oynayan bir departman meclisine sahipti (Cohen, 2001;21).

Bonapartist sistemin en önemli özelliklerinden biri idari tekdüzelik ve yasal tutarlılığa yaptığı vurgudur. Bonapartist sistem, otoriteyi merkezileştirerek ve idari prosedürleri

standartlaştırarak ülke genelinde uyumlu ve öngörülebilir bir yönetim çerçevesi oluşturmayı amaçlamıştır. Bu yeknesaklık ulusal politikaların ve yasaların uygulanmasını kolaylaştırarak yerel farklılıkların merkezi hükümetin hedeflerini engellememesini sağlamıştır. Dahası, sistemin hiyerarşik yapısı farklı yönetim kademeleri arasında etkili iletişim ve koordinasyon sağlayarak idari parçalanma riskini azaltmış ve genel idari etkinliği artırmıştır (Mabileau, 1989: 37).

Bununla birlikte, Bonapartist sisteminin dezavantajları da vardır. Gücün merkezileştirilmesi yerel özerkliğin ve duyarlılığın eksikliğine yol açabilir. Yerel yönetimler genellikle politika oluşturma ve kaynak tahsisi konusunda sınırlı takdir yetkisine sahiptir, bu da belirli yerel ihtiyaç ve tercihleri ele alma becerilerini engelleyebilir. Ayrıca, tekdüzeliğe ve merkezi kontrole yapılan güçlü vurgu yerel yönetimlerde yenilikçiliği ve esnekliği engelleyerek yerel yönetimlerin değişen koşullara ve ortaya çıkan sorunlara uyum sağlamasını zorlaştırabilir (Hoffmann-Martinot ve Wollmann, 2006: 18-20). Bonapartist yerel yönetim sistemi Türkiye dahil birçok Kıta Avrupası ülkesinin idari yapıları üzerinde kalıcı bir miras bırakmıştır. Merkezileşme, tekdüzelik ve idari verimliliğe yaptığı vurgu, uyumlu ve istikrarlı bir yönetim çerçevesinin oluşturulmasına katkıda bulunmuştur. Bununla birlikte, sınırlı yerel özerklik ve esnekliğin getirdiği zorluklar, merkezi gözetim ile farklı ve gelişen yerel ihtiyaçların karşılanması için yeterli yerel takdir yetkisini birleştiren dengeli bir yaklaşıma olan ihtiyacı vurgulamaktadır.

1.3.3. Kuzey-Orta Avrupa Yerel Yönetim Sistemi

Kuzey ve Orta Avrupa'daki yerel yönetim sistemi, yerel özerkliğe, demokratik katılıma ve etkin kamu hizmeti sunumuna yaptığı vurgu ile karakterize edilir. Almanya, İsveç, Danimarka ve Hollanda gibi ülkeler, yerel yönetimlerin kamu yönetimi alanında önemli bir rol oynadığı, köklü bir yerinden yönetim geleneğini yansıtan bu modeli örneklemektedir. Almanya'da federal yapı yerel yönetim sisteminin temelini oluşturmaktadır. Ülke, her biri kendi anayasasına ve önemli ölçüde özerkliğe sahip eyaletlere (*Länder*) bölünmüştür. Eyaletlerin altında ise önemli özyönetim yetkilerine sahip olan ilçeler ve belediyeler yer almaktadır. Alman yerel yönetimleri eğitim, sosyal hizmetler, kamu güvenliği ve altyapı dahil olmak üzere çok çeşitli hizmetlerden

sorumludur. Yerindenlik ilkesi Alman sisteminin merkezinde yer alır ve kararların mümkün olan en alt düzeyde, vatandaşlara en yakın şekilde alınmasını sağlar (Benz ve Zimmer, 2010). Bu çerçevede demokratik katılımı ve yerel ihtiyaçlara cevap verebilirliği teşvik eder. Yerel halk tarafından seçilen belediye meclisleri belediyeleri yönetirken, profesyonel yöneticiler günlük operasyonları yöneterek hem demokratik gözetim hem de idari verimlilik sağlar (Benz ve Zimmer, 2010: 47).

İsveç'in yerel yönetim sistemi, yüksek derecede yerel özerkliği ve güçlü refah devleti ile dikkat çekmektedir. İsveç belediyeleri ve ilçeleri özellikle sağlık, eğitim ve sosyal refah alanlarında geniş bir hizmet yelpazesinden sorumludur. İsveç modeli demokratik katılımı ve şeffaflığı vurgulamakta, yerel meclisler karar alma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. İsveç'in yerel yönetimleri, yerel vergiler ve devlet hibelerinin bir kombinasyonu ile finanse edilmekte ve yerel ihtiyaçları etkili bir şekilde karşılamak için gereken mali özerkliği sağlamaktadır. İsveç sistemi ayrıca yerel yönetimlerde halka danışma ve katılım mekanizmaları ile vatandaş katılımına öncelik vermektedir (Montin ve Granberg, 2013: 37).

Danimarka'nın yerel yönetim sistemi 2007 yılında önemli bir reformdan geçerek belediyelerin birleştirilmesi ve daha büyük, daha yetenekli birimlerin oluşturulmasıyla sonuçlanmıştır. Bu reform, güçlü yerel demokrasiyi korurken verimliliği artırmayı ve hizmet sunumunu iyileştirmeyi amaçlamıştır. Danimarka belediyeleri sosyal hizmetler, eğitim ve yerel altyapı gibi kilit alanlardan sorumludur. Bu belediyeler, yerel yönetimlerin vatandaşların ihtiyaçlarına duyarlı kalmasını sağlayan seçilmiş konseyler tarafından yönetilmektedir. Danimarka modeli aynı zamanda yüksek derecede mali özerkliğe sahiptir; belediyeler vergi toplama ve kaynakları yerel önceliklere göre tahsis etme yetkisine sahiptir. 2007 reformu aynı zamanda sağlık hizmetleri ve bölgesel kalkınmadan sorumlu bölgesel meclisler getirerek idareyi daha da adem-i merkezileştirmiş ve farklı düzeylerde koordinasyonu geliştirmiştir (Blom-Hansen, 2010 Blom-Hansen, 2010: 52-54).

Hollanda'da yerel yönetimler, farklı yönetim düzeyleri arasında işbirliğini vurgulayan oldukça adem-i merkezietçi bir çerçevede faaliyet göstermektedir. Hollanda belediyelerinin kentsel planlama, sosyal hizmetler ve kamu güvenliği de dahil olmak üzere kapsamlı sorumlulukları vardır. Seçilmiş belediye meclisleri tarafından yönetilirler

ve merkezi hükümet tarafından atanan belediye başkanları tarafından yönetilirler, böylece yerel özerklik ve ulusal gözetim arasında bir denge sağlanır (Denters ve Rose, 2005: 37-42). Hollanda sistemi katılımcı yönetim ve toplum katılımına verdiği önemle dikkat çekmektedir. Hollanda'daki yerel yönetimler, referandumlar, kamu istişareleri ve vatandaş panelleri gibi çeşitli katılımcı mekanizmalar aracılığıyla vatandaşları sürece dahil ederek yerel politikaların toplumun tercihlerini ve ihtiyaçlarını yansıtmasını sağlar (Denters ve Rose, 2005: 84-87).

Bu ülkeler arasındaki farklılıklara rağmen, Kuzey ve Orta Avrupa'daki yerel yönetim sistemleri birkaç ortak özelliği paylaşmaktadır. Hepsi de yerel özerkliği, demokratik katılımı ve etkin hizmet sunumunu vurgulamaktadır. Bu sistemler, yerel takdir yetkisi ile merkezi gözetim arasında bir denge kurarken yerel ihtiyaçlara yanıt verecek şekilde tasarlanmıştır. Ayrıca, yetki ikamesi ilkesi, kararların vatandaşlara en yakın ve en uygun düzeyde alınmasını sağlayan yol gösterici bir güçtür. Öte yandan bu sistemde yerel yönetim birimleri anayasal statüye sahiptir ve bağımsızlıklarını sağlayan gelir kaynakları ile desteklenen mali özerkliğe sahiptir (Mengi, 1998, 95). Ayrıca, bu modeli uygulayan ülkelerin farklı yönetim kademelerinde katı yönetsel kurallar uygulayarak yerel yönetim geleneklerini korumaya ve güçlendirmeye çalıştıkları gözlemlenmiştir (Keleş, 2016a: 98-99).

Kuzey ve Orta Avrupa'daki yerel yönetim sistemleri etkili yerinden yönetim konusunda değerli bilgiler sunmaktadır. Yerel özerkliğe, demokratik katılıma ve etkin hizmet sunumuna öncelik veren bu sistemler, yerel yönetimlerin vatandaşlarının yaşam kalitesini artırmada nasıl önemli bir rol oynayabileceğini göstermektedir. Almanya, İsveç, Danimarka ve Hollanda'nın deneyimleri duyarlı, etkili ve kapsayıcı yönetim yapıları oluşturmak için yerel ve merkezi sorumlulukları dengelemenin önemini vurgulamaktadır.

1.4. AVRUPA'NIN FARKLI BÖLGELERİNDE YEREL YÖNETİMLE İLGİLİ YENİ EĞİLİMLER

Yerel yönetim birimlerinin dönüşümünü anlamak, siyaset bilimi ve kamu yönetiminin daha geniş kapsamlı çalışmalarında çok önemlidir. Yerel yönetimin yapıları, işlevleri ve evrimi, bir ulusun siyasi çerçevesinin duyarlılığına, etkililiğine ve demokratikleşmesine

dair bir mercek sağlar. Özünde, yerel yönetim birimlerinin dönüşümü idari yeniden yapılanmanın ötesine geçer; bir ulusun sosyopolitik değerlerini, isteklerini ve zorluklarını yansıtır. Genellikle halka en yakın yönetim olarak kabul edilen yerel yönetimler, temel hizmetlerin sunulmasında ve temsilin sağlanmasında çok önemli bir role sahiptir. Tabana olan bu yakınlık, yapılarında veya işlevlerinde meydana gelecek herhangi bir dönüşümün vatandaşlar üzerinde doğrudan etkileri olacağı anlamına gelmektedir (Page ve Goldsmith, 1987: 32-36). Bu tür dönüşümler sayısız nedenden kaynaklanabilir; daha etkin hizmet sunumu istekleri, daha fazla vatandaş katılımı arayışı veya değişen demografik yapı ve kentleşme eğilimlerine bir tepki olabilir.

Avrupa bağlamını incelerken, Kuhlmann'ın çalışması yerel yönetim dönüşümlerinin farklı yörüngeleri hakkında çok değerli bilgiler sunmaktadır (bkz. Kuhlmann ve Wollmann, 2014). Birleşik Krallık gibi bazı ülkelerde, idari verimlilik ve maliyet tasarrufu adına merkezileşme yönünde tutarlı bir baskı görülmüştür. Buna karşın, Almanya ve İsveç gibi ülkeler yerel özerkliği ve karar alma süreçlerini vurgulayan güçlü bir yerel yönetim sistemini korumuştur.

Bu tür dönüşümlerin sonuçları çok yönlüdür. Bir yandan daha büyük, daha merkezi birimler ölçek ekonomilerinden faydalanabilir, kaynakları düzene sokabilir ve bölgeler arasında tutarlı politikalar sağlayabilir. Öte yandan, yerel toplulukları yabancılaştırma, yerel kimlikleri sulandırma ve daha küçük birimlerin sunabileceği çevikliği ve yanıt verme yeteneğini azaltma riski de taşıyabilirler. Dolayısıyla “merkezileşme ve yerelleşme arasındaki denge”, idari pragmatizm ve demokratik temsilin karmaşık bir dansı haline gelmektedir.

Peki bu dönüşümü anlamak neden çok önemlidir? Birincisi, politika yapıcılara en iyi uygulamaları ayırt etmede, geçmiş hatalardan ders çıkarmada ve gelecekteki reformlar için yollar çizmede yardımcı olur (Dollery ve Robotti, 2008: 98). Ayrıca idari reformlar ile daha geniş siyasi ve toplumsal eğilimler arasındaki etkileşimi anlamada bu alanda çalışan akademisyenlere yardımcı olarak bir ulusun siyasi evrimine dair daha bütüncül bir bakış açısı sunar. Ayrıca, Kuhlmann'ın da sıklıkla vurguladığı gibi, bu dönüşümler göz önüne alındığında; yerel yönetimlerin sadece yönetsel birimler değil, bölgesel ve uluslararası işbirliklerinde kilit aktörler olarak da küreselleşen dünyada büyük bir öneme sahip olduğu söylenebilir (Kuhlmann ve Wollmann, 2014: 37). Yerel yönetimler küresel

ağlarla daha fazla iç içe geçtikçe, yapılarını ve işlevlerini anlamak bu işbirliklerini öngörmek ve yönlendirmek için çok daha önemli hale gelmektedir.

Yukarıda özellikleri belirtilen temel yerel yönetim sistemleri sınıflandırması bir yana, Avrupa'daki yerel yönetim birimlerinin evrimi, ister küçük ölçekli ister büyük ölçekli olsun, Kuzey ve Güney Avrupa'nın kendine özgü sosyo-politik bağlarından önemli ölçüde etkilenmiştir. Güney Avrupa'da, genellikle "belediyeler" veya "komünler" olarak adlandırılan küçük ölçekli yerel yönetim birimleri, Ortaçağ dönemine kadar uzanan köklü bir geçmişe sahiptir. İtalya ve İspanya da dahil olmak üzere birçok Güney Avrupa ülkesi, bu ilk yıllarda idarede önemli bir rol oynayan şehir devletleri ve komünlerin yükselişine tanık olmuştur (Braudel, 1992: 37). Bu birimler önemli ölçüde özerkliğe sahipti ve yerel işlerin yönetilmesinde çok önemliydi. Bu da bölgedeki yerelleşmiş yönetimin önemi için emsal teşkil ediyordu.

Buna karşılık, Kuzey Avrupa'nın yörüngesi daha az nüfus yoğunluğu yerel yönetim birimlerinin kurulmasına doğru yönelmiştir. Geniş toprakları, daha sert coğrafya ve iklim koşullarıyla Kuzey'in daha etkili bir yönetim için doğal olarak daha geniş idari bölümlere elverişli olduğu iddia edilebilir. Örneğin İngiltere'de genellikle *county* ya da *shire* olarak adlandırılan bu büyük ölçekli birimler, yetki alanları içinde çok sayıda küçük yerleşim bulunan geniş bölgeleri denetleyen kapsayıcı idari sorumluluklara sahipti (Goddard, 2004: 15-17).

Güney ve Kuzey arasındaki farklılıklar, bölgelerdeki çeşitli sosyo-politik gelişmelere de bağlanabilir. Canlı ticaret yollarına sahip olan Güney Avrupa, sıklıkla refah ve nüfuz bakımından büyüyen şehirlere sahipti ve bu da bu kentsel büyüme ve dinamizmi tanıyan ve kolaylaştıran bir yönetim yapısı gerektirmekteydi (Keating, 1998: 129-131). Öte yandan Kuzey Avrupa, önemli şehirlerden payını almış olsa da, savunma, kanun ve düzen ve altyapı geliştirme amaçlarıyla daha büyük idari birimler tarafından en iyi şekilde denetlenen geniş tarım arazilerine de sahiptir. Avrupa modern çağa geçerken, bu yerel yönetim birimlerinin doğası ve işlevi değişmeye başlamıştır. Sanayileşme ve beraberindeki kentleşme, yönetim modellerinin yeniden düşünülmesini gerektiren zorlukları beraberinde getirmiştir. Güney Avrupa, modernleşme ve değişen demografik ve ekonomik zorunluluklara cevap verme çabası içinde, temel küçük ölçekli yapılar çoğunlukla varlıklarını sürdürse de bir miktar merkezileşme görmeye başlamıştır. Aynı

dönemde Kuzey Avrupa, kent merkezlerinin artan taleplerini karşılamak ve yönetimin yerel ihtiyaçlara uygun kalmasını sağlamak için bir araç olarak yerinden yönetimi keşfetmişlerdir. İsveç ve Danimarka gibi ülkeler şehirlerini ve belediyelerini güçlendirmeye, onlara daha fazla mali ve idari özerklik vermeye başlamıştır (Baldersheim ve Ståhlberg, 1994: 117).

Avrupa'nın çeşitli bölgelerinde yerel yönetim alanındaki son eğilimler, etkinliği ve hizmet sunumunu artırmak için yerel idari sınırların yeniden yapılandırılmasının önemini vurgulamıştır. Bu gelişmeler ışığında, yerel yönetimler bağlamında “katma, kaynaşma ve sınırların yeniden belirlenmesi”nin teorik temellerini incelemek büyük önem taşımaktadır. Yerel yönetimlerde katma ve kaynaşma konusu, yerel yönetimlerin idaresi ve yönetimi üzerinde önemli etkileri olan karmaşık ve çok yönlü bir konudur. Keleş tarafından özetlenen teorik çerçeve, katma, kaynaşma ve yerel birimlerin sınırlarının yeniden çizilmesi dinamiklerine ilişkin değerli bilgiler sunmaktadır (Keleş, 2016a).

Katma (*annexation*), bir yerel yönetim biriminin komşu birimlerin topraklarını tamamen ya da kısmen kendi sınırlarına dahil etmesi sürecini ifade eder. Bu süreç, bünyesine katılan eden birimin yetki alanını etkili bir şekilde genişletir ve kontrolüne ek arazi ve nüfus getirir. Katma için motivasyon, vergi gelirlerini artırma arzusundan kentsel yayılmayı yönetme ve artan nüfusa daha verimli hizmetler sağlama ihtiyacına kadar değişebilir. Katma süreci genellikle karmaşık müzakereler içerir ve katılan alanların yönetimini ve özerkliğini etkilediği için çekişmeli olabilir. Özünde katma, yerel yönetim birimlerinin coğrafi ve siyasi sınırlarını yeniden tanımlayarak yönetsel manzarayı yeniden şekillendirir (Leland ve Thurmaier, 2004: 15).

Kaynaşma (*merger*), iki veya daha fazla mevcut yerel birimi kapsayan yeni bir birimin oluşturulmasını içerir. Bu tür konsolidasyon, daha küçük birimlerin bir araya gelerek daha büyük bir varlık oluşturduğu kırsal topluluklar arasında daha yaygındır ve bazen “füzyon” olarak adlandırılan bir süreçtir. Kaynaşmanın temel amacı, kaynakları bir araya getirerek, idari maliyetleri azaltarak ve hizmet sunumunu geliştirerek yerel yönetimlerde daha fazla etkinlik elde etmektir. Kaynaşma aynı zamanda siyasi temsili güçlendirebilir ve yeni kurulan birimin pazarlık gücünü artırabilir. Ancak yerel birimlerin kaynaşması süreci, farklı idari uygulamaların, politikaların ve kültürlerin uyumlaştırılmasını içeren karmaşık bir süreç olabilir. Bir kaynaşmanın başarısı dikkatli bir planlamaya, açık bir iletişime ve

ilgili birimlerin işbirliği yapma ve faaliyetlerini bütünleştirme konusundaki istekliliğine bağlıdır (Leland ve Thurmaier, 2004: 55-57).

Yerel birimlerin sınırlarının yeniden çizilmesi (*redivision*), yerel yönetimleri yeniden yapılandırmanın bir başka yöntemidir. Bu yaklaşım, yeni ve genellikle daha büyük birimler oluşturmak için mevcut sınırların değiştirilmesini içerir. Yeniden bölüştürmenin amacı, çağdaş zorlukları ele alma ve hizmetleri etkili bir şekilde sağlama konusunda daha yetenekli idari birimler oluşturmaktır. Sınırların yeniden çizilmesi nüfus dağılımı, ekonomik kalkınma ve diğer sosyo-politik faktörlerdeki değişikliklere de bir yanıt olabilir. Bu süreç, yerel bağlamın kapsamlı bir şekilde anlaşılmasını ve sınır değişikliklerinin yönetişim ve hizmet sunumu üzerindeki uzun vadeli etkilerini öngörme becerisini gerektirir (Carr ve Feiock, 2004: 12-14).

Birleşmelerin boyutları göz önünde bulundurulduğunda, iki kilit faktör devreye girmektedir. Bunlar katmanın ölçeği ve sürecin gönüllülüğü. Birleşmenin ölçeği küçük ölçekli konsolidasyonlardan büyük ölçekli birleşmelere kadar değişebilir. Son yıllarda, özellikle Japonya ve İskandinav ülkeleri (hatta Türkiye gibi) ülkelerde büyük ölçekli birleşmelere doğru bir eğilim görülmektedir. Büyük ölçekli birleşmeler genellikle kaynakları daha etkin bir şekilde yönetebilecek ve bölgesel zorluklara yanıt verebilecek daha güçlü idari birimler oluşturma ihtiyacından kaynaklanmaktadır. Ancak, birleşmenin ölçeği, ilgili yerel birimlerin özel ihtiyaçları ve kapasiteleri ile uyumlu olmasını sağlamak için dikkatle değerlendirilmelidir (Carr ve Feiock, 2004: 55-57).

Birleşme sürecinin gönüllülük esasına dayanması da bir diğer önemli husustur. Birleşmeler (katma ve kaynaşma) gönüllü ya da zorunlu olabilir. Gönüllü birleşmeler, yerel birimler karşılıklı fayda sağlamak amacıyla faaliyetlerini birleştirmeye gönüllü olarak karar verdiklerinde gerçekleşir. Bu yaklaşım, ilgili tarafların aktif katılımını ve işbirliğini içerdiği için daha başarılı olma eğilimindedir. Öte yandan, zorunlu birleşmeler, genellikle idari verimlilik veya bölgesel kalkınma gibi daha geniş politika hedeflerine ulaşmak için daha yüksek makamlar tarafından dayatılır. Zorunlu birleşmeler belirli hedeflere ulaşmada etkili olabilmekle birlikte, özerkliklerine değer veren ve kontrolü devretme konusunda isteksiz olan yerel birimlerin direnciyle de karşılaşabilmektedir (Carr ve Feiock, 2004: 242-244).

Bugün hem Güney hem de Kuzey Avrupa hızla değişen bir dünyada yerel yönetimin zorluklarıyla boğuşmaktadır. Küçük ve büyük ölçekli yerel yönetim birimlerinin temel yapıları devam etmekle birlikte, esneklik, uyarlanabilirlik ve yanıt verebilirlik ihtiyacı konusunda ortak bir anlayış bulunmaktadır. Her iki bölge de ekonomik kalkınmanın teşvik edilmesinde, sosyal refahın sağlanmasında ve demokratik değerlerin korunmasında yerel yönetimin önemini kabul etmektedir. Avrupa'daki küçük ve büyük yerel yönetim birimlerinin yolculuğu, kıtanın zengin tarihi, sosyo-politik ve kültürel dokusuna bir mercek sunmaktadır. Avrupa ilerlerken, bu evrimden çıkarılacak dersler şüphesiz hem bölgedeki yerel yönetimlerin hem de Türkiye gibi Avrupa ile yakın bağları olan ülkelerin yerel yönetimlerinin geleceğine rehberlik edecektir.

1.5. YEREL YÖNETİMLER VE YERELDE MERKEZİLEŞME EĞİLİMİ

Yetki, görev ve sorumlulukların tek bir merkezi noktada, genellikle ulusal hükümetin elinde toplandığı bir yönetim yaklaşımı olan merkezileşme, özellikle yerel yönetimler için uygulanabilirliği ve uygunluğu açısından tartışma konusu olmuştur. Merkezileşme, bazıları tarafından geniş bölgelerin veya nüfusların yönetilmesinde, hizmet sunumunda ve politika uygulamalarında yeknesaklığın sağlanmasında etkin ve etkili bir araç olarak görülmektedir (bkz. Kuhlmann ve Wollmann, 2014). Ancak bu model yerel yönetimlere uygulandığında bazen bu tür kurumların içsel doğası ve özellikleriyle çelişebilmektedir.

Yerel yönetimlerin temel ilkelerinden biri halka yakınlık ve yanıt verebilirliktir. Bir yönetim organı seçmenlerine ne kadar yakın olursa, onların özel ihtiyaçlarını o kadar iyi anlar ve karşılar (Acartürk ve Özgür, 2004:158). Merkezileşme genellikle bu ilkeyle çelişir ve yerel halkın acil kaygı ve isteklerinden uzak bir yönetim tarzıyla sonuçlanır. Yerel yönetim işlevleri merkezi bir yapıya asimile edildiğinde, yerelleştirilmiş bilgi ve incelikli anlayışın zenginliği genellikle kaybolur ve tüm toplulukların benzersiz ihtiyaçlarına cevap veremeyen genel politikalara yol açabilir. Dahası, yerel yönetimler özleri itibarıyla katılımcı merkezler olup vatandaşlara karar alma süreçlerine aktif katılım için bir yol sağlarlar (Kersting ve Vetter, 2003: 102). Merkezileşme bu katılımcı özelliği sulandırabilir. Kararların daha yüksek bir düzeyde alınmasıyla birlikte, en yakın paydaşlar olan yerel sakinler kendilerini karar alma süreçlerinden uzakta bulabilir, bu ise yabancılaşma hissine yol açabilir (Baldersheim ve Rose, 2010: 238).

Bir diğ er eleştiri de yerel yönetimlerin uyarlanabilirliğ i ve esnekliğ ine yöneliktir. Yerel yönetimlerin dinamik yapısı, ortaya çıkan durumlara yanıt olarak kararların hızlı bir şekilde alınmasını gerektirir. Ancak, merkezi bir karar alma süreci bürokratik gecikmelere yol açabilir. Yerel yönetimlerin değ işikliklere hızla adapte olabildiğ i adem-i merkeziyetçi bir yaklaşımın aksine, merkezileşme, çeşitli zorluklar için genellikle herkese uyan tek bir çözümün önerildiğ i bir ortam yaratabilir ve bu da optimal olmayan sonuçlara yol açabilir (Baldersheim ve Rose, 2010: 242-243). Ayrıca merkezileşme, yerel yönetimlere dayatıldığ ında, bazen ulusal hükümet otoritesinin açılması olarak algılanabilir ve yerel organların ideal olarak altında çalışması gereken özerklik ve özyönetim ilkelerini zayıflatabilir. Merkezileşme, yerel yönetimlerin baç ımsız karar alma gücünü kısıtlayarak, istemeden de olsa etkinlik ve etkililiklerini zayıflatabilir ve tekdüzelik arayışının yönetimde kalitenin düşmesine neden olduğu bir yönetim paradoksuna yol açabilir (Keating, 1995, 119-120).

Son olarak, merkezileşme mali zorlukları da beraberinde getirebilir. Yerel yönetimler genellikle kendi özel baç lamlarına uygun gelir yaratma mekanizmalarına güvenirler. Merkezi mali politikalar yerel ekonomik gerçekleri göz ardı ederek gelir uyumsuzluklarına ve mali verimsizliklere yol açabilir. Bu tür bir mali merkezileşme, yerel organları yenilikçi yerel projeler ve girişimler için gereken mali özerklikten mahrum bırakabilir (Oates, 1999: 1143). Dolayısıyla, merkezileşme, özellikle tekdüzelik ve ölçeğ in arzu edildiğ i baç lamlarda belirli verimlilikler sunabilirken, yerel yönetim baç lamlarında uygulanması önemli endişeleri beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimler, doç aları gereğ i, seçmenlerine yakın, katılımcı, esnek, özerk ve mali açıdan baç ımsız olmalıdır. Merkezileşme birçok yönden bu ilkelerle çelişmekte ve yerel yönetim baç lamında yarar ve zararlarının dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi ihtiyacını doğurmaktadır.

Bir önceki alt bölümde değ inildiğ i gibi yönetim birimlerinin ölçeğ ine ilişkin tartışma - küçük ve büyük- kamu yönetimi alanında uzunca bir süredir önemli bir tartışma konusu olmuştur (bkz. Keating, 1995: Rhodes, 1996). Bu iki birim arasındaki ayırım, sadece yönetimin kapsamı ve tarzı açısından değ il, aynı zamanda vatandaş katılımının düzeyi ve hizmet sunumunun etkinliğ i açısından da yerel yönetimler üzerinde geniş kapsamlı etkilere sahiptir. Avrupa baç lamında, yerel yönetim geleneğ inin derin tarihi kökleri vardır

ve küçük ölçekli ve büyük ölçekli birimler arasındaki ikilik daha geniş toplumsal ve siyasi evrimleri yansıtır (Kuhlmann ve Wollmann, 2014: 72-74). Genellikle “komün” veya “belediye” olarak bilinen küçük ölçekli birimler, tarihsel olarak daha sıkı bağlara sahip, daha güçlü bir topluluk duygusunu teşvik eden, vatandaş katılımını artıran ve özel, yerelleştirilmiş politika kararlarına olanak tanıyan birimler olarak görülmüştür. Daha küçük boyutları, yerel sorunların daha çabuk anlaşılmasını ve çoğu durumda vatandaşların ihtiyaçlarına daha hızlı yanıt verilmesini sağlar. Öte yandan, büyük ölçekli birimler (genellikle bölgesel veya metropoliten yönetimler) kendi avantaj ve zorluklarını beraberinde getirir (Baldersheim ve Wollmann, 2006: 237-241). Bu tür birimler, özellikle yoğun nüfuslu kentsel alanlarda, hizmetleri daha verimli bir şekilde sunmak için kaynakları bir araya getirerek ölçek ekonomilerinden yararlanabilir. Daha geniş yetki alanı genellikle daha stratejik, uzun vadeli planlamaya olanak tanır ve ulaşım ağları veya çevresel girişimler gibi daha küçük birimlerin sınırlarını aşan sorunları ele alabilir. Bununla birlikte, daha büyük birimler, büyüklükleri ve kapsamları nedeniyle yerel halkın katılımının azalmasından muzdarip olabilir. Bu da potansiyel olarak yerel halk arasında yabancılaşma duygularına ve karar alma süreçlerinden uzaklaşma hissine yol açabilir. Küçük ve büyük birimler arasındaki bu tartışma, “yerel yönetim birimleri için en uygun boyut nedir” sorusunu gündeme getirmektedir. Bu sorunun yanıtı açık olmaktan uzaktır ve büyük ölçüde her ülkenin veya bölgenin tarihi, kültürel ve sosyo-ekonomik bağlamına bağlıdır. Örneğin, güçlü bir yerel demokrasi geleneğine sahip olan İskandinav ülkelerinde, sınırlı kaynakların getirdiği zorluklara rağmen küçük belediyeler yönetimde önemli bir rol oynamaktadır (Bäck, 2005: 17). Buna karşılık, yönetsel yapıların genellikle merkezi devletlerden etkilendiği Güney Avrupa’nın birçok bölgesinde, daha büyük bölgesel yönetimler daha baskın bir rol oynamaktadır (Keating, 1998: 119). Dahası, 1980’lerden bu yana pek çok Avrupa ülkesinde görülen yerinden yönetim ve yerel özerklik çabaları suları daha da bulandırmıştır. Yerinden yönetim genellikle yönetimi halka yaklaştırmayı amaçlarken, küçük ölçekli ve büyük ölçekli birimler arasındaki seçim bu tür çabaların başarısını belirlemede çok önemli hale gelmektedir. Dikkatli bir değerlendirme yapılmazsa, yerinden yönetim hamlesinin, yerel yönetimlerin beklenen faydalarını gerçekleştirmeden bürokrasiyi sadece bir düzeyden diğerine kaydırma tehlikesi vardır (Brenner, 2004: 64). Sonuç itibarıyla, yerel yönetim birimleri için uygun ölçeğin ne olması gerektiği konusundaki tartışmalar, demokrasinin doğası, vatandaş

katılımı ve etkili kamu yönetimi konularındaki daha geniş tartışmalarla iç içedir. Hem küçük ölçekli hem de büyük ölçekli birimlerin kendine özgü yararları ve zorlukları vardır ve bunlar arasındaki seçim, yönetimin özel bağlamı ve hedeflerine ilişkin incelikli bir anlayışa dayanmalıdır.

Ancak ne yazık ki bu tür tartışmalar son zamanlarda Türkiye'ye de sirayet edecek daha büyük ölçekli ama daha az katılımcı yerel yönetim birimlerinin kurulmasına ve böylece "yerelde merkezileşme" sorununun ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Bu konu bir sonraki bölümde daha ayrıntılı bir şekilde ele alınacaktır.

2. BÖLÜM: TÜRKİYE’DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİ VE GELİŞİMİ

Türk yerel yönetim sistemi yıllar içinde önemli bir dönüşüm ve gelişim geçirmiş, toplumun değişen ihtiyaçlarını karşılamak üzere evrimleşmiştir. Kökleri Osmanlı yönetsel geleneklerine dayanan sistem, Cumhuriyet döneminde kademeli olarak yerel özerkliği, etkinliği ve halkın katılımını amaçlayan nispeten daha demokratik uygulamalar benimsemiştir. 2000’li yıllardaki yerel yönetim reform çabaları ve özellikle 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun daha büyük yerel yönetim birimleriyle yönetsel etkinlik yönünde önemli bir değişime işaret ederek Türkiye'deki yerel yönetim manzarasını yeniden şekillendirmiştir.

2.1. TÜRK YEREL YÖNETİM SİSTEMİ VE GELİŞİMİ

Türk yerel yönetim sisteminin evrimi, hızla dönüşen bir ulusun yerinden yönetim, yerel yönetim ve kurumsal gelişim dinamiklerine dair ayırt edici bir bakış açısı sunmaktadır. Türk yerel yönetiminin kökleri, yerel yönetsel birimlerin günlük işlerin yönetilmesinde önemli bir rol oynadığı Osmanlı dönemine kadar uzanmaktadır (İnalçık, 1997; akt. Şahin ve Işık, 2015: 224).

Türkiye’de yerel yönetimler, 1857 yılında “Tanzimat Reformları” kapsamında İstanbul’da ilk belediye meclislerinin kurulmasıyla başlayan önemli değişiklikler geçirmiştir. Daha geniş yetkilere sahip vilayet meclisleri oluşturarak yerel idari yapıları daha da genişleten 1864 tarihli “Vilayet Kanunu”, daha özerk bir yerel yönetime zemin hazırlamıştır (Ortaylı, 2018: 21-22-146).

Türkiye Cumhuriyeti’nin 1923 yılında kurulmasının ardından, modernleşme ve merkezileşmeyi amaçlayan bir dizi reform başlatılmıştır. Atatürk döneminde homojen bir ulus-devlet yaratmaya odaklanan merkeziyetçi bir yaklaşım benimsenmiştir. Dönemin iktidarı, güçlü bir merkezi otoritenin hem siyasi konsolidasyon hem de sosyo-kültürel dönüşüm açısından yeni kurulan Cumhuriyet’in hayatta kalması için çok önemli olduğuna inanıyordu. Sonuç olarak, birçok yerel otoritenin yetkileri kısıtlandı ve birincil karar alma yetkisi ülkenin başkenti Ankara’ya verildi (Heper, 1985: 102). Başta İstanbul olmak üzere

Osmanlı İmparatorluğu'nun illerinde kurulan “belediyeler” ve “vilayet hususi idareleri” kısmen atama kısmen seçime dayanan yapıyla merkezi yönetimin hizmet ve katılım eksikliğini kapatmaya çalışmışlardır (Ömürgönülşen ve Sadioğlu, 2023).

Bu merkezîyetçi yaklaşım, yerel yönetime daha liberal bir bakış açısı getiren 1961 Anayasası gibi zaman zaman sapmalarla birlikte birkaç on yıl boyunca devam etmiştir (Özmen, 2012: 174). Ancak 1980'lerin ortalarından itibaren yerinden yönetim anlayışına doğru bir kayma göze çarpmaktadır. Küresel düzeyde yerinden yönetim eğilimi ve etkin kamu hizmeti sunumu ihtiyacının artmasıyla birlikte Türkiye, yerel birimlere yetki devrini araştırmaya başlamıştır. 1982 Anayasası 1980'lerdeki ve ardından 2000'li yıllardaki yerel yönetim reformları, belediyelerin ve diğer yerel idari birimlerin güçlendirilmesinin önünü açmış ve onlara özellikle kentsel kalkınma, altyapı ve hizmet sunumu gibi belirli alanlarda daha fazla özerklik sağlamıştır (Oktay, 2020: 191-204). Dahası, AB'ye katılım süreci bu değişimi daha da hızlandırmıştır. AB standartlarına uyum sağlama ihtiyacı, Türkiye'nin yerel yönetim çerçevesini yeniden gözden geçirmesi, yerindenlik ve yerel demokrasi gibi ilkelere daha fazla odaklanması gerektiği anlamına gelmekteydi. Özellikle belediyelerin rolü bu dönemde genişlemiş, daha fazla sorumluluk, kaynak ve seçmenleriyle etkileşim kurmak için daha net bir yetki almışlardır (Yılmaz, 2007: 21-24). Yine de zorluklar devam etmektedir. Hukuki reformlar yerel yönetimlerin rolünü genişletmiş olsa da, uygulamada merkezi yönetim özellikle mali politikalar ve kilit atamalar açısından önemli ölçüde kontrolü elinde tutmaktadır. Dahası, kaynaklar ve kapasitelerdeki bölgesel farklılıklar, tüm yerel birimlerin yeni keşfedilen yetkilerini etkin bir şekilde kullanamayacağı anlamına gelmekte, bu da hizmet sunumunda ve kalkınma sonuçlarında farklılıklara yol açmaktadır (Özlu, 2023: 189-190).

2.2. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİ VE TEMEL UNSURLARI

Türkiye'deki yerel yönetim sistemi, tıpkı ülkenin kendisi gibi önemli bir dönüşüm geçirmiştir. Bu yolculuğu anlamak, Türkiye'deki yerel yönetim dinamiklerini değerlendirmek ve gelecekteki potansiyel yörüngesini tahmin etmek için çok önemlidir.

2.2.1. İl Özel İdareleri

Türkiye’de “il özel idareleri”, Anayasa’nın 123. maddesinde belirtilen merkezden yönetim ve yerinden yönetim esaslarına göre yapılandırılmış idari çerçevenin ayrılmaz bir parçasıdır. Bu idareler, yerel ihtiyaçlar ile ulusal politikalar arasındaki koordinasyonu kolaylaştırarak yerel ihtiyaçların etkin bir şekilde karşılanmasını amaçlamaktadır. Yerel yönetim sistemi içindeki önemli rolleri, merkezi yönetim ve yerel yönetimler arasındaki boşluğu doldurmadaki önemlerinin altını çizmektedir.

İl özel idarelerinin tarihsel gelişimi Osmanlı İmparatorluğu’na kadar uzanmaktadır. İlk olarak 1864 yılında “Teşkil-i Vilayet Nizamnamesi” ile temeli atılan bu kuruluşlar, 1876 Kanun-i Esasi’de anayasal olarak tanınmışlardır (Bekir ve Sobacı, 2005: 79). Bu yapı, 1913 yılında “İdare-i Umumiye-i Vilayet Kanun-u Muvakkati” ile bugünkü yapısına oldukça benzer bir biçimde düzenlenmiş ve 1987 yılında 3360 sayılı Kanun ile görev, yetki ve sorumlulukları önemli ölçüde genişletilmiştir. İl özel idareleri bir anlamda merkezileşmenin kusurlarını azaltmayı amaçlayan, merkezi yönetimle yerinden yönetim arasında bir geçişi sağlayan ara kurum olarak doğup gelişmiştir. İl özel idareleri özellikle kırsal nitelikteki yerel hizmetleri ulusal politikalarla uyumlu hale getirmeye gayret eden kurumlar olmuşlardır (Ulusoy ve Akdemir, 2001: 67).

2003 tarih ve 5302 sayılı Kanun ile İl Özel İdareleri yeniden düzenlenmiş; başta valinin il genel meclisine başkanlık etme görevine ve son verilmesi olmak üzere merkezi yönetimin vesayet denetimini azaltan bir takım yeniliklerle zaman zaman varlığı sorgulanan il özel idarelerine yeniden hayatiyet sağlanmıştır (Ömürgönülşen ve Sadioğlu, 2009). Bunun yanı sıra Kanun, il özel idarelerinin rol ve sorumluluklarını yeniden tanımlayarak yerel yönetişimi geliştirmeyi amaçlamıştır. İl özel idareleri artık il genel meclisi, il encümeni ve validen oluşan organlar ile kendi yetki alanları dahilinde altyapı geliştirme, eğitim ve sağlık gibi çeşitli kamu hizmetlerinin il düzeyinde sağlanmasını yönetmek ve denetlemek için birlikte çalışmaktadır.

Ancak 2012 tarih ve 6360 sayılı Kanun il özel idareleri açısından geriye gidişin başlangıcı olmuştur. Bu kanun, büyükşehirlerdeki il özel idarelerinin kapatılmasına, yerlerine Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının (YİKOB) kurulmasına ve bu illerdeki yönetim ve hizmet sunumunun yeniden şekillendirilmesine yol açmıştır. Bu değişimin,

özellikle Anayasa değişiklikleri ve yerel ve merkezi yönetimler arasındaki yetki dağılımı ile ne kadar uyumlu olduğu tartışma konusu olmuştur. Örneğin, il özel idareleri büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde lağvedilirken, diğer illerde faaliyet göstermeye devam etmekte ve ülkenin yönetsel çerçevesinde ikili bir sisteme yol açmaktadır (bkz. Adıgüzel, 2012).

İl özel idarelerinin kapatılması, özellikle Anayasa ve kanunlara uygunluk açısından tartışmalara ve eleştirilere yol açmıştır. Bazıları, kapatmaların Türkiye'nin Anayasa'da tanımlanan yönetim bölümleri çerçevesinde tutarsızlık yarattığını savunmaktadır (bkz. Çetin, 2015; Karakılçık ve Küçük, 2019; Küçük ve Karakılçık, 2021). Bu değişiklik, yerel yönetimlerin özerkliği ve gücün merkezleşmesi tartışmalarını da alevlendirmiştir. Eleştirmenler, bu ikili yapının Anayasa'da belirlenen yeknesaklık ve eşitlik ilkelerine aykırı olduğunu, dolayısıyla yerel yönetimin etkinliğini ve demokratik niteliğini zayıflatabileceğini iddia etmektedir (bkz. Adıgüzel, 2012). Yeniden yapılandırma, Türkiye'de yerel yönetim bağlamında tartışılmaya devam eden bir konu olan yerel özerklik pahasına merkezleşmeyi güçlendirip güçlendirmedeği konusunda endişelere yol açmıştır. Bu tartışmalar üçüncü bölümde ayrıntılı olarak ele alınacaktır.

2.2.2. Köyler

Türkiye'de yerel yönetimlerin hikayesi, köylerin rolü ve önemi göz önünde bulundurulmadan eksik kalacaktır. Bu oluşumlar yalnızca coğrafi alanları değil, aynı zamanda yüzyıllar boyunca gelişen gelenek, kültür ve sosyo-politik etkileşimlerin karmaşık dokusunu da temsil etmektedir. Tarihsel olarak köyler, Anadolu coğrafyasında köklü bir kırsal kültürü yansıtan, kendine özgü gelenekleri, yerel yönetim yöntemleri ve sosyo-ekonomik düzenlemeleriyle dikkat çeken temel birimler olmuştur (Kavruk, 2004, s. 16-17).

1924 tarihli Köy Kanunu, yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kapsayıcı vizyonu doğrultusunda bu karmaşık kırsal dokuyu modernize etmeyi amaçlayan, dönüm noktası niteliğinde bir mevzuattır. Kanun, geleneksel iktidar yapılarının yerine daha organize, devlet tarafından onaylanan bir sistem getirmeyi amaçlamıştır. Her köyün, yerel yönetsel görevleri ve karar alma süreçlerini denetlemek için kendi seçilmiş "muhtar"ı ve "ihtiyar

meclisi” vardır. Bu, bir yandan yerel özerklik duygusunu korurken, diğer yandan kırsal yönetime cumhuriyetçilik ve yurttaşlık görevi ruhu aşılama yönelik bir hamleydi (Tortop vd., 2008, 423-424).

Köylerin yerel yönetimdeki önemi, sayılarının çokluğu nedeniyle daha da artmıştır. Ülkenin dört bir yanına dağılmış binlerce köy nedeniyle, merkezi hükümet için tabanda sorunsuz bir yönetim sağlamak çok önemliydi. Zamanla muhtar ve köy ihtiyar meclisinin rolü kurumsallaştı ve merkezi hükümet ile kırsal halk arasında bir köprü görevi görmeye başladı. Arazi anlaşmazlıklarından kalkınma projelerinin uygulanmasına kadar çeşitli konularda bu yerel görevliler çok önemli bir rol oynamıştır (Heper, 1987). Cumhuriyet köyleri hem merkezi yönetime ait pek çok görevi kırsalda üstlenirken ilk defa hukuken bir yerel yönetim birimi statüsüne kavuşmuşlardır (Keleş 2016a: 220) Ancak, köylerin yerel yönetim kapsamına alınmasının zorlukları da yok değildi. Modern devlet mekanizmaları ile köklü yerel gelenekler arasındaki gerilimler bazen çatışmalara yol açmıştır. Merkezi hükümetin modernleşmeye yönelik çabaları, bu hamleleri geleneksel yaşam biçimlerini sulandırmaya yönelik girişimler olarak gören topluluklar tarafından zaman zaman dirençle karşılanmıştır (Karpat, 1976: 92).

1980 sonrasında Türkiye daha fazla sanayileşme- kentleşmeye doğru ilerlerken, köylerin doğası ve önemi de bir dönüşüm geçirmiştir. Birçok köyde nüfus azalması yaşanmış, genç kuşaklar daha iyi fırsatlar arayışıyla kent merkezlerine göç etmiştir (Kasaba ve Bozdoğan, 2011: 57). Bu demografik değişim yeni zorlukları da beraberinde getirmiştir. Azalan nüfus, azalan kaynaklar anlamına geldiğinden geleneksel köy yönetim yapılarının bu değişen zamanlarda sürdürülebilirliği ve uygunluğu hakkında sorulara yol açmıştır. Bu bakımdan 6360 sayılı Kanunun getirdiği YBBM’de köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak mahalle statüsüne indirgenmesi de bu kapsamda ele alınabilir.

Günümüzde, köyler hem merkezi yönetimin kılcal damarlar hem de yerinden yönetimin hayati birimleri olmaya devam ederken, Türkiye’nin değişen sosyo-ekonomik gerçeklerine uyum sağlamak için rollerini yeniden değerlendirmeye ve belki de yeniden ayarlamaya acil bir ihtiyaç vardır. Köy yönetiminin geleceği, küçük köylerin birleştirilmesinde, sürdürülebilir kırsal kalkınmanın teşvik edilmesinde veya kentsel alanlarla daha fazla bağlantı kurulmasında yatıyor olabilir. Ancak, böyle bir çabada köylerin temsil ettiği kültürel ve tarihi özün korunması çok önemli olacaktır.

Özetle, köyler Türkiye'deki yerel yönetim yapısının temel taşları olmuştur. Evrimleri, gelenek ve modernlik, merkezileşme ve yerel özerklik arasındaki hassas dengeye dair eşsiz bir kavrayış sunmaktadır. Türkiye gelecekteki rotasını çizerken, köylerin yerel yönetim yapısı içindeki rolü, önemi ve karşılaştığı zorluklar kuşkusuz sürekli tartışma ve önem konusu olacaktır.

2.2.3. Belediyeler

Türkiye'deki belediye yönetimi bağlamında yerel yönetim yapısı, Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden bu yana, devletin sosyo-ekonomik gelişimine ve modernizasyonuna uyum sağlamayı amaçlayan bir dizi yönetsel reformu yansıtan önemli değişiklikler geçirmiştir. Tarihsel olarak temel kentsel hizmetler Osmanlı toplumunda kadılar tarafından sağlanmakla birlikte modern anlamda belediyeler, Osmanlı İmparatorluğu'nda büyük yönetsel reformların başlangıcı olan Tanzimat döneminde şekillenmeye başlamıştır. Bu reformlar, yerinden yönetimi esas alan yönetim yapıları vurgulayan Avrupa yönetim modellerini tanıtmıştır. Şehremaneti olarak bilinen ilk belediye Kırım Savaşı'nın ardından 1855 yılında İstanbul'da kurulmuştur. Bu ilk belediye yönetimi biçimi, merkezden atanan bir belediye başkanı ve bir meclis ile karakterize ediliyordu ve önemli kararlar için hala büyük ölçüde merkezi onaya dayandığı için sınırlı bir yerel yönetim biçimini yansıtmaktaydı (Karahanoğulları; 2013, 46).

İstanbul'da Beyoğlu ve Galata'da 6. Daire-i Belediye'nin kurulması, Osmanlı-Türk belediye yönetimi tarihinde önemli bir dönüm noktasına işaret etmektedir. Tanzimat döneminde 1857 yılında kurulan 6. Daire-i Belediye, Avrupa modellerinden, özellikle de Fransız sisteminden esinlenen ilk modern belediye yönetimidir (Ortaylı, 2018: 142). 6. Daire-i Belediye, hızlı kentleşme ve modernleşme baskılarına yanıt olarak, o zamanlar Osmanlı İmparatorluğu'nun başkenti olan İstanbul'un artan yönetsel ve altyapı ihtiyaçlarını karşılamak üzere oluşturulmuştur.

6. Daire-i Belediye, temizlik, sokak bakımı ve kamu düzeni de dahil olmak üzere bir dizi belediye hizmetinden sorumluydu ve Türkiye'deki modern belediye yönetimi için bir örnek teşkil ediyordu. Hükümet tarafından atanan bir belediye meclisi ve bir belediye başkanı tarafından yönetiliyordu ve yerel yönetimin Merkezi hükümetin daha geniş

hedefleriyle uyumlu olmasını sağlıyordu. Bu yapı, Tanzimat döneminin reformist merkezleşme ve modernleşme anlayışını yansıtarak kent yönetimini ve kamu hizmetlerini geliştirmeyi amaçlamıştır (Ortaylı, 2018: 143).

6. Daire-i Belediye'nin kurulması, Türkiye'de yerel yönetimlerin evriminde çok önemli bir adımı temsil etmekte ve çağdaş belediye sistemlerinin temelini oluşturmaktadır. Mirası, bugün Türk belediyelerinin yönetsel uygulamalarında ve kurumsal çerçevelerinde devam etmektedir (Ortaylı, 2018: 146).

19. Yüzyılın sonu ve 20. Yüzyılın ilk çeyreğinde Osmanlı İmparatorluğu'nda başkent İstanbul (Dersaadet Belediyesi) ve pek çok vilayet ve kaza merkezinde belediye teşkilatı kurulmuştur. Türkiye'de belediye yönetiminin Osmanlı İmparatorluğu'nun son dönemlerinden Cumhuriyet'in ilk yıllarına uzanan evrimi, yönetim yapısı ve politikadaki önemli değişimleri yansıtmaktadır. Osmanlı İmparatorluğu'ndan Türkiye Cumhuriyeti'ne geçiş sürecinde toplam 389 belediye kuruluşu yeni devlete devredilerek Cumhuriyet döneminde yeni bir devlet sisteminin başlangıcına işaret edilmiştir (Ortaylı, 2005: 89-90). Ancak bu belediyelerin sadece birkaçı düzenli içme suyuna, altyapı şebekelerine, elektriğe, mezbahalara, spor tesislerine ve diğer temel hizmetlere erişebiliyordu (Bostanoğlu, 1995, 79).

1921 Anayasası'nın (Teşkilat-ı Esasiye Kanunu) yerel yönetimleri tanıması, Ankara'nın başkent olarak belirlenmesini izleyen kentsel kalkınma çabalarıyla aynı döneme rastlar. Bu değişikliklerle Ankara'nın yönetimi "Ankara Şehremaneti" adını almış ve başkent yönetimi ayrı bir kanunla diğer belediyelerden ayrılmıştır. Ankara, Cumhuriyet'in kentsel politikaları ve belediye uygulamaları için bir model haline gelmiştir (Çelik, 1995, 593).

1924 tarihli 417 sayılı Kanun, Ankara için, İçişleri Bakanlığı tarafından atanan "Cemiyeti Umumiye-i Belediye"nin İstanbul'daki belediye teşkilatına benzer sorumluluk ve yetkilere sahip olduğu özel bir yönetim sistemi kurmuştur. Yönetsel yapı, uzmanlaşmış daireleri ve İçişleri Bakanlığı tarafından onaylanan bir bütçeyi içeriyordu. Bu kanun, daha sonra 1930 yılında çıkarılan ve Osmanlı döneminden kalma önceki belediye kanunlarının yerini alan 1580 Belediye Kanunu'nun temelini oluşturmuştur.

Tek parti döneminde (1930-1950), 1580 Belediye Kanunu, 1593 Umumi Hıfzıssıhha Kanunu ve 2290 Belediye Yapı ve Yollar Kanunu gibi önemli kanunlar çıkarılmıştır. Bu kanunlar yerel yönetim için çok önemliydi ve devletin parti ve hükümet yapılarını devletçilik ilkesi (kilit sektörlerde devlet kontrolü) altında bütünleştirmeye çalıştığı dönemin merkezileşme eğilimlerini yansıtıyordu (Sunay, 2008, 59).

1950'de çok partili sisteme geçişle birlikte devletçilikten uzaklaşmış, sanayileşme ve kentleşme hızlanmıştır. Bu dönemde, özellikle kontrolsüz göç ve bunu takiben kent çeperlerinde artan kayıt dışı yapılaşma (gecekondulaşma) nedeniyle belediye hizmetlerinde yaşanan zorluklar artmıştır (Köse, 2004, 18). 1961 Anayasası, yerel yönetimlere daha fazla özerklik tanıyarak ve kentsel sorunların ele alınmasındaki rollerini güçlendirerek yerinden yönetimi daha fazla vurgulamıştır.

1980'ler, 12 Eylül 1980 askeri darbesinin ardından belediye yönetimini düzene sokma ve merkezileştirme çabaları da dahil olmak üzere önemli değişiklikler getirdi. 1982 Anayasası yerel yönetimler üzerindeki merkezi denetimi güçlendirmiş ve müteakip kanunlar, özellikle Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerdeki küçük belediyeleri daha büyük metropoliten alanlar içerisinde birleştirmiştir. Bu dönem, Türk belediye yönetiminde artan merkezileşme ve büyükşehir belediyelerinin genişlemesi ile karakterize edilen yeni bir dönemin başlangıcı olmuştur (Keleş, 2016a: 333).

Bu on yıllar boyunca, Türkiye'de belediye yönetiminin gelişimi, ülkenin daha geniş sosyo-ekonomik ve siyasi dönüşümleri tarafından şekillendirilmiş, merkezileşme ve yerinden yönetim arasındaki sürekli etkileşimi ve kentleşmenin değişen taleplerini yansıtmıştır.

2.2.3.1. İl ve İlçe Belediyeleri

Türkiye'de belediyeler yerel yönetim sisteminin temel taşı oluşturmakta, kamu hizmetlerinin sunulmasında, yerel kalkınmanın sağlanmasında ve demokratik katılımın teşvik edilmesinde kritik bir rol oynamaktadır. Belediyelerin sayısal anlamda büyük bir bölümünü oluşturan ve aralarında hukuken herhangi bir fark olmayan il merkezi ve ilçe merkezi belediyeleri ile büyükşehir ilçe belediyeleri, Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (md. 127) ve başta 5393 sayılı Belediye Kanunu ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi

Kanunu olmak üzere ilgili kanunlar çerçevesinde kurulmuş olup bu çerçevede faaliyet göstermektedirler.

İl (merkez) belediyeleri, Türkiye'nin 51 ilinin merkezinde birincil yerel yönetim birimleri olarak hizmet vermektedir. Bu belediyeler, il merkezindeki halkın günlük yaşamlarını doğrudan etkileyen çok çeşitli hizmetlerden ve yönetsel işlevlerden sorumludur. Temel sorumluluklar arasında kentsel planlama, altyapı geliştirme, atık yönetimi, toplu taşıma ve sosyal hizmetler yer almaktadır. İl belediyeleri, sırasıyla yürütme ve yasama organları olarak görev yapan seçilmiş bir belediye başkanı ve bir belediye meclisi tarafından yönetilir (Arıkboğa, 2007: 33).

İl belediyelerinin rolü, yönetsel otoritenin yerinden yönetimini ve yerel özerkliğin artırılmasını amaçlayan çeşitli reformların uygulanmasıyla önemli ölçüde genişlemiştir. Bu reformlar, belediyelere daha fazla mali kaynak ve karar alma yetkisi vererek onları güçlendirmeye çalışmıştır. Amaç, yerel yönetimin verimliliğini ve duyarlılığını artırmak ve hizmetlerin toplumun özel ihtiyaçlarına göre uyarlanmasını sağlamaktır (Arıkboğa, 2007: 33).

İlçe belediyeleri, hem büyükşehir belediyelerinin olduğu illerde hem de diğer illerde, hem kentsel hem de kırsal alanlarda bulunurlar. Büyükşehir belediyelerindeki metropol ilçe belediyeleri bir yana bırakılacak olursa daha küçük seçim bölgelerinin farklı ihtiyaçlarını karşılayan yerleştirilmiş hizmetler sunarlar. İlçe belediyeleri de bir belediye başkanı ve bir belediye meclisi de dahil olmak üzere seçilmiş yetkililer tarafından yönetilir. Sorumlulukları genellikle il belediyelerinin sorumluluklarını yansıtır, ancak daha küçük ölçekte, daha yerel sorunlara ve topluma özgü ihtiyaçlara odaklanırlar. İlçe belediyelerinin karşılaştığı önemli zorluklardan biri, farklı ilçeler arasındaki kaynak ve kapasite eşitsizliğidir. Özellikle kırsal nitelikli ilçeler, genellikle sınırlı mali kaynaklar ve altyapı ile mücadele etmekte, bu da temel hizmetleri etkili bir şekilde sunma becerilerini engelleyebilmektedir. Bu eşitsizlikleri gidermek için hükümet, kırsal ve yetersiz kaynaklara sahip belediyeleri desteklemeyi amaçlayan çeşitli politikalar ve finansman mekanizmaları uygulamaya koymuştur (Canpolat, 2010: 92).

2.2.3.2. Belde Belediyeleri

Türkiye’de yerel yönetimin karmaşık yapısındaki kademelerden biri de belde belediyeleridir. İl ve ilçe belediyeleri ile büyükşehir belediyeleri tartışmalarında genellikle göz ardı edilen bu birimler, yerel yönetim hiyerarşisinde benzersiz bir konuma sahiptir ve kent ile kırsal arasındaki uçurumu kapatmaktadır (Topal, 2005: 450-467). Belde belediyeleri, Türkiye’deki tüm illerde köylerden daha büyük, ancak ilçe belediyelerinden daha küçük bir yerel yönetim birimi türü iken 6360 sayılı Kanun ile büyükşehir belediyelerinin bulunduğu illerde belde belediyeleri kapatıldığı için sadece geri kalan illerde varlığını sürdürmektedir. Bir yandan hızlı kentleşme ile mücadele ederken diğer yandan yarı kentsel ve yarı kırsal kimliği koruyan Türkiye’nin karşılaştığı idari zorlukların bir yansıması olarak ortaya çıkmışlardır (Sadioğlu, Dede ve Yüceyılmaz, 2017: 115-117). Bu durum yetki alanlarında da görülebilir; temizlik, ulaşım ve bayındırlık işleri gibi daha büyük belediyelerin sorumluluklarının çoğunu üstlenirken, tarımsal hizmetler ve doğal kaynakların korunması gibi geleneksel olarak köy yönetiminin alanı olan işlevleri de denetlemektedirler. Belde belediyelerinin belirleyici özelliklerinden biri de uyum yetenekleridir. Zaman içinde, ne tam teşekküllü bir kent belediyesinin ne de geleneksel bir köy yapısının tamamen uygun olmayacağı bölgelerde, kent ve kırsal arasındaki bulanık sınırların yarattığı zorluklara bir cevap haline gelmişlerdir. Yönetim modelleri de bu karma görevi yansıtmaktadır. Kentsel belediyeler gibi, her beş yılda bir seçilen bir belediye başkanı ve belediye meclisi vardır. Bununla birlikte, operasyonel yaklaşımları genellikle köylerinkine benzemekte, toplum katılımını, sakinler arasındaki sıkı ilişkileri ve seçmenlerinin özel ihtiyaçlarına karşı keskin bir duyarlılığı vurgulamaktadır (Özçağlar, 2005: 14-16).

Belde belediyelerini yöneten yasal çerçeve yıllar içinde gelişmiştir. Hem 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu hem de 2005’te kabul edilen 5393 sayılı Belediye Kanunu, belde belediyeleri de dahil olmak üzere Türkiye’deki tüm belediyelerin rol ve sorumluluklarını yeniden tanımlamıştır. 5393 sayılı Kanun, diğer hükümlerinin yanı sıra, belde belediyeleri ile üst yönetim kademeleri arasındaki ilişkiye açıklık getirmiş, belde belediyelerine daha fazla özerklik sağlarken, şeffaflık ve hesap verebilirliği sağlamaya yönelik önlemler de almıştır. Bununla birlikte, bu reformlar operasyonları düzene sokmayı ve verimliliği artırmayı amaçlasa da, özellikle fonların ve kaynakların dağıtımını

açısından tartışmasız olmadıklarını belirtmek gerekir (Topal, 2005: 457). Belde belediyelerinin önemi sosyokültürel açıdan da takdir edilebilir. Türkiye gibi çeşitli ve karmaşık bir ülkede, bu kuruluşlar gelenek ve modernliğin hassas dengesini temsil etmektedir. Varlıkları, Türk devletinin, yarı kentsel alanlarda yaşayanların bile ülkenin ilerleme yürüyüşünde geride kalmamasını sağlamayı amaçlayarak, nüfusunun çeşitli ihtiyaçlarını karşılama konusundaki kararlılığının altını çizmektedir (Heper, 1985, 6).

Belde Belediyeleri Türkiye'deki yerel yönetim yapısı içinde önemli bir yer işgal etmektedir. Türkiye büyüme ve dönüşüm yolculuğuna devam ederken, bu belediyelerin etkili yönetim sağlanmasında, belirli bölgesel ihtiyaçların karşılanmasında ve bölgelerinin özgün sosyo-kültürel dokusunun korunmasındaki rolü küçümsenemez. Ancak bütün bu önemlerine rağmen olumsuz eleştiriler de yok değildir. Belde belediyeleri gibi küçük yerel yönetim birimleri, sınırlı kapasiteleri ve örtüşen işlevleri nedeniyle kaynakları israf etme potansiyelleri nedeniyle sıklıkla eleştirilmektedir. Bu endişelere yanıt olarak, Türkiye'de 2012 yılında çıkarılan 6360 sayılı Kanun, bu küçük birimleri ortadan kaldırarak ve belediyelerin birleştirilmesi yoluyla ölçek verimliliğini teşvik ederek yerel yönetimlerdeki verimsizlikleri gidermeyi amaçlamıştır. Bu Kanun, birçok belde belediyesinin büyükşehir belediyeleri olarak bilinen ve hizmetleri etkin bir şekilde sunmak ve kaynakları verimli bir şekilde kullanmak için daha donanımlı olan daha büyük belediyelerin içerisinde eritilmesine yol açmıştır. Kanunun etkisini değerlendiren çalışmalar, kaynak yönetimi ve hizmet sunumu açısından olumlu sonuçlar ortaya koymuştur. Örneğin, Altuntaş ve Kıray (2016) tarafından yapılan bir çalışma, belediyelerin birleştirilmesinin özellikle altyapı ve kamu hizmetleri gibi alanlarda maliyet tasarrufu ve hizmet kalitesinde iyileşme ile sonuçlandığını ortaya koymuştur. Demirkaya ve Yüksel (2018) tarafından yapılan bir başka çalışmada ise ölçek verimliliğinin faydaları vurgulanarak, daha büyük belediyelerin ölçek ekonomilerine ulaşabileceği ve daha küçük, parçalı birimlere kıyasla kaynakları daha iyi yönetebileceği belirtilmiştir.

Genel olarak 6360 sayılı Kanun, küçük ve verimsiz belde belediyelerini ortadan kaldırarak ve daha büyük, daha yetenekli birimleri teşvik ederek Türkiye'de yerel yönetimlerin etkililiğini ve etkinliğini artırmayı amaçlamıştır. Büyükşehir belediyeleri sınırlarındaki belde belediyelerinin büyük çoğunluğunun tüzel kişiliği kaldırılarak

mahalle statüsüne dönüştürülmüş, az sayıdaki belde belediyesi ise birleşmek suretiyle ilçe belediyesi yapılmıştır.

2.2.3.3. Büyükşehir Belediyeleri

1980 sonrasında Türkiye, artan kentleşme ve genişleyen metropoliten alanların etkili ve etkin bir şekilde yönetimi ihtiyacından etkilenen yeni bir reform dalgasına tanık olmuştur. 1982 Anayasası'nın 127. Maddesinde düzenlenen “kanun, büyük yerleşim merkezleri için özel yönetim biçimleri getirebilir” hükmü ile Türkiye’de metropol (anakent/büyükşehir) yönetimlerinin kurulmasına imkan sağlanmıştır. Anayasa'nın kabulünden daha önce Milli Güvenlik Konseyi tarafından 34 sayılı Kanun ve ardından 1981 tarih ve 2561 sayılı Kanun çıkarılmıştır. Aralık 1981'de, öncelikle artan kentsel nüfusun idari zorluklarını yönetmek amacıyla, küçük belediyelerin daha büyük metropoliten birimler halinde birleştirilmesini resmileştirmek çıkarılan 2561 sayılı Kanun; İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Bursa, Gaziantep, Konya ve Eskişehir gibi nüfusu 300.000'i aşan şehirlere odaklanmıştır. Kanun, bu dönemde uygulanan merkeziyetçiliği daha geniş kontrolünü yansıtacak şekilde, kentsel yönetime daha merkezi bir yaklaşım getirmiştir (Keleş, 2016a: 332-333).

1983 yılında hükümetin kurulmasının ardından “Yerel Seçim Kanunu” (2972 sayılı Kanun) çıkarılmıştır. Bu kanun, birden fazla ilçeye sahip illerde büyükşehir meclislerinin oluşturulmasını önererek büyükşehir yönetiminin şekillenmesinde önemli bir rol oynamıştır. Kanun aynı zamanda hem büyükşehir belediyeleri hem de ilçe belediyeleri için ayrı belediye başkanları seçilmesi ilkesini getirmiş ve uygulama 1984 yılında İstanbul, Ankara ve İzmir gibi şehirlerde uygulanmaya başlamıştır. Kanuna göre, birden fazla ilçesi olan şehirler büyükşehir belediyesi statüsüne kavuşabilmiş, ancak yeni kurulan büyükşehir belediyelerinin yanında faaliyet göstermeye devam eden mevcut il özel idarelerinin yerini almamıştır (Keleş, 2016a: 335).

1982 Anayasası, büyükşehir belediyelerinin kurulması için yasal bir çerçeve sağlayarak bu değişiklikleri daha da sağlamlaştırmış ve Temmuz 1984'te çıkarılan 3030 sayılı Kanun, bu büyükşehir belediyelerinin yönetimi ve sorumlulukları hakkında ayrıntılı düzenlemeler sağladı. Bu kanun, yeni kurulan büyükşehir birimlerinin idari sınırlarının

ve yetki alanlarının tanımlanması açısından kritik bir öneme sahipti (Keleş, 2016a: 335). Büyükşehir yönetim modelinin işlerlik kazanması için 3030 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından 1984 yılında ek yönetmelikler çıkarılmıştır. Bu yasal ve yönetsel çerçeve, Temmuz 2004'te 5216 sayılı Kanun'un yürürlüğe girmesine kadar büyük ölçüde değişmeden kalmıştır. 5216 sayılı Kanun, bir metropoliten alan içindeki birden fazla belediyenin koordinasyonu, idari ve mali özerkliğin sağlanması ve yerel halk tarafından seçilen büyükşehir meclislerinin sorumluluk ve yetkilerinin tanımlanması dahil olmak üzere, büyükşehir yönetimine kapsamlı bir yaklaşım getirmiştir. Bu reformlar, Türkiye'nin kentsel yönetim yaklaşımında önemli bir değişimi yansıtarak, hızlı kentleşmenin getirdiği zorlukları ele almayı ve ülkenin en büyük kent merkezlerinde daha etkili hizmet sunumunu sağlamayı amaçlayan daha merkezi ve koordineli bir modele doğru ilerlemiştir (Keleş, 2016a: 334-335).

Türkiye'de 2000'li yıllar yerel yönetimlere ilişkin mevzuat güncellemeleri ve değişiklikleri açısından önemli bir döneme işaret etmektedir. İki önemli mevzuat, 2004 tarihli 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 2012 tarihli 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin yapısına ve işleyişine köklü değişiklikler getirmiştir. 5216 sayılı Kanun, Türkiye'deki büyükşehir belediyelerinin yönetim yapısını oluşturmuş ve büyük kentsel alanların etkin bir şekilde yönetilmesi için kilit idari organlar getirmiştir. Büyükşehir belediye meclisi, bütçelerin, stratejik planların ve imar yönetmeliklerinin onaylanmasından sorumlu birincil karar alma organıdır. Kent sakinleri tarafından seçilen Büyükşehir belediye başkanı yürütmenin başı olarak görev yapar, meclis kararlarını uygular ve günlük operasyonları yönetir. Büyükşehir ve ilçe belediye başkanlarından oluşan Koordinasyon Kurulu, metropoliten alan genelinde politikaların uyumlaştırılmasını sağlar. Ayrıca, encümen kararlarının uygulanmasında ve belediye varlıklarının yönetiminde başkana yardımcı olurken, İhtisas Komisyonları da finans ve bayındırlık işleri gibi çeşitli konularda uzman analizi sağlar. Karar alma sürecini merkezileştiren ve ilçeler arasında işbirliğini teşvik eden bu yapı, büyükşehir belediyelerinin karmaşık kentsel zorlukları ele almasını ve bir dereceye kadar mali ve idari özerklikle hizmetleri verimli bir şekilde sunmasını sağlar.

5216 sayılı Kanun, bir büyükşehir belediyesinin sınırları içinde en az üç ilçe veya ilk kademe belediyesi bulunmasını şart koşmak gibi birçok kritik reform getirmiştir (Keleş,

2016b: 336). Daha önce 3030 sayılı eski Kanun kapsamında “alt kademe belediyesi” olarak tanımlanan “ilk kademe belediyesi” terimi bu mevzuatta yeniden tanımlanmıştır. Önemli bir değişiklik, büyükşehir belediyesi sınırlarının, toplam nüfusun 750.000'i aşması koşuluyla, il sınırlarından itibaren 10.000 metre yarıçapındaki alanları kapsayacak şekilde genişletilmesiydi. Ancak, mevcut bazı büyükşehir belediyelerinin bu nüfus kriterini karşılamaması da dikkat çekiciydi ve bu önemli bir sorundu (Keleş, 2016b: 336).

Ayrıca, 5216 sayılı Kanun 16 büyükşehir belediyesinin sınırlarını genişletmiştir. Bu kanunun 6. maddesine göre, il içindeki belediye ve köyler büyükşehir belediyesine dahil edilebilecek ve böylece büyükşehir alanları önemli ölçüde genişleyebilecekti. Ancak, kanunun her kentin kendine özgü özelliklerini dikkate almadan yarıçap temelli bir genişleme (20, 30 ve 50 kilometre) uygulaması (pergel ilkesi) eleştirilere neden olmuştur. Ayrıca, yerel yönetim sınırlarının değiştirilmesi sürecinde Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı'nın 5. Maddesi'nin gerektirdiği yerel referandumun yapılmaması da eleştirilmiştir (Keleş, 2016b: 559).

2012 yılında 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin yönetim modelini daha radikal bir biçimde revize etmiştir. “On Dört Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Yedi İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun” başlıklı bu kanun 12 Kasım 2012 tarihinde kabul edilmiş ve 31 Mart 2014 tarihinde yapılan yerel seçimlerin ardından yürürlüğe girmiştir. Bu kanun kapsamında büyükşehir belediyesi sistemi, ilin tamamının büyükşehir belediyesinin yetki alanı olarak kabul edileceği ve ildeki tüm ilçeleri kapsayacak şekilde yeniden yapılandırılmıştır. Kanun, büyükşehir belediyelerine altyapı, su ve kanalizasyon, toplu taşıma, kentsel planlama, afet yönetimi ve diğer kritik hizmetler de dahil olmak üzere geniş sorumluluklar vermiştir (Gül ve Batman, 2012, 32-33).

Yerel düzeyde merkezileşmeyi artırdığı, yerel katılımı azaltabileceği ve yerel demokrasinin gelişimini olumsuz etkileyebileceği endişesi 6360 sayılı Kanuna yönelik en önemli eleştiri olmuştur. Buna ek olarak, yerel katılımın azalmasının hem büyükşehir hem de ilçe belediyelerinde verimsizliğe ve hesap verebilirlik eksikliğine yol açabileceği ve artan maliyetlerin bu sorunları potansiyel olarak daha da kötüleştirebileceği endişeleri baştan itibaren mevcuttur (Güngör, 2012: 21).

Bu kanunun yürürlüğe girmesiyle birlikte büyükşehir belediyelerinin sayısı 29'a, ardından da 14 Mart 2013 tarihinde 6447 sayılı Kanun ile Ordu'nun da eklenmesiyle 30'a yükselmiş, büyükşehir sınırları içindeki çok sayıda belde belediyesi ve köyün tüzel kişiliği kaldırılarak mahalleye dönüştürülmüştür. Bu yeniden yapılanma yerel yönetimlerin etkililiğini ve etkililiğini artırmayı amaçlasa da yerel demokrasi ve yönetim yapıları üzerindeki etkileri konusunda önemli tartışmalara yol açmıştır (Arıkboğa, 2013: 67). Büyükşehir belediyeleri, kendi yetki alanlarındaki daha küçük belediye birimleri üzerinde önemli yetkilerle donatılmaktadır. Bu yetkiler arasında bütçeleme, kentsel planlama ve hızlı kentleşmenin getirdiği zorlukların üstesinden gelmek için hayati önem taşıyan kamu hizmetlerinin sağlanması da yer almaktadır. Ancak bu merkezileşme, küçük belediyelerin büyükşehir yönetiminin kapsayıcı yapısı altında yetkilerinin kısıtlandığını görmeleri nedeniyle yerel özerkliğin erozyona uğramasına ilişkin endişelere de yol açmıştır. Türkiye'de belediye yönetiminin gelişimi, merkezileşme ve yerindenleşme güçleri arasında dinamik bir etkileşim olduğunu göstermektedir. Modern kentsel zorlukları etkili bir şekilde yönetmek için yerel yönetimlerin yapılandırılmasında önemli adımlar atılmış olsa da, dengeli ve tam demokratik bir yerel yönetim sistemi ihtiyacına doğru yolculuk devam etmektedir.

2.2.4. Mahallelerin Özel Konumu

Türkiye'de yerinden yönetimi anlamak, mahalle kavramını irdelemeyi gerektirmektedir. Her ne kadar Osmanlı-Türk yönetim yapısı içerisinde hukuken yerinden yönetim birimi olarak düzenlenmemiş olsa da mahalle, kentsel (kent mahalleleri) ve hatta kırsal alanda (köy mahalleleri) yerinden yönetim anlayışının en temel ögesidir. Tarihsel olarak Türk şehir ve kasabalarının dokusuna gömülü olan bu oluşumlar, toplum yaşamının odak noktaları olmuştur (Keyder, 1999: 162-172). Osmanlı döneminde mahalleler sadece yerleşim alanları olmaktan öte, sakinlerine topluluk ve dayanışma duygusu sağlayan sosyo-dinsel birimlerdi. Her mahallenin kendine ait bir camisi vardı ve bu cami sadece bir ibadet yeri değil, aynı zamanda sosyal etkileşim ve karşılıklı yardımlaşma merkeziydi. Benzer şekilde, yerel imamın rolü dini konularla sınırlı kalmayıp sosyal liderlik ve anlaşmazlıkların çözümüne kadar uzanmaktaydı (Çadırcı, 1999; Kavruk, 2018; Palabıyık & Atak, 2001: 332-337).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla birlikte modernleşme ve sekülerleşme yönünde kararlı bir adım atılmıştır. Bu dönüşüm evresinde mahalleler önemli değişikliklere uğramıştır. Devlet, mahalleyi yeniden şekillendirmeyi, geleneksel dini bağlarından uzaklaştırmayı ve bir ulusal kimlik duygusunu teşvik etmeyi amaçlamıştır. Mahallenin idari bir birim olarak resmileşmesi 1930 yılında 1580 sayılı Belediye Kanunu'nun yürürlüğe girmesiyle gerçekleşmiştir. Bu kanun, mahalleyi belediye yapısı içinde kurarak, muhtarların seçilmesi de dahil olmak üzere yerel yönetim rollerinin resmileştirilmesine olanak tanıyan yasal bir statü kazandırmıştır. Kanun aynı zamanda mahallelerin sınırlarının belirlenmesi, kurulması, birleştirilmesi ve feshedilmesi için bir çerçeve sunmuş, böylece mahalleleri daha geniş bir belediye yönetim sistemine entegre etmiştir (Bilgin vd., 2018, s. 57). 1933 yılında belediye teşkilatı mahalle yönetimine son verilmiş ve örgütü belediye ile birleştirilmiş olsa da bu durumun kentsel hayatta yarattığı olumsuzluklar neticesinde 1944 yılında 4541 Şehir ve Kasabalarda Mahalle Muhtar ve İhtiyar Heyetleri Teşkiline Dair Kanun ile yeniden canlandırılmıştır (Güneş, 2009: 120-121).

İkinci Dünya Savaşı sonrasında Türkiye hızlı bir kentleşme yaşamış ve çok sayıda kişi kırsal alanlardan kentlere göç etmiştir. Bu akın, büyükşehirlerin çevresinde “gecekondu” olarak bilinen gayri resmi yerleşimlerin filizlenmesine yol açmıştır. Başlangıçta konut krizine geçici çözümler olarak görülen bu gecekondu alanları, zamanla kalıcı mahallelere dönüşerek kentleşme sorunlarına yeni bir katman eklemiştir. Sürekli gelişen kentsel peyzajın ortasında, mahalle muhtarının rolü devam etmiştir. Köylerde olduğu gibi, kent mahallelerinde de muhtar, yurttaşlar ile devlet arasında bir köprü görevi görerek idari görevlere, anlaşmazlıkların çözümüne yardımcı olmakta ve yerel yönetimin üst kademelerinde topluluğu temsil etmektedir. Zaman içinde muhtarlık, Türk yerel yönetiminin kurumsallaşmış bir özelliği haline gelmiş ve hızlı kentsel dönüşümlerin ortasında bile bir süreklilik görüntüsü sağlamıştır (Çadircı, 1970: 413-414).

Günümüzde mahallelerin karşı karşıya olduğu zorluklar çok yönlüdür. Kentsel alanlar daha kozmopolit hale geldikçe, geleneksel olarak mahallelerle ilişkilendirilen homojenlik aşınmaktadır. Kapalı sitelerin ve modern apartman komplekslerinin yükselişi, geleneksel mahalle kültürüne meydan okumakta ve potansiyel olarak sosyal parçalanmaya yol açmaktadır. Buna ek olarak, kentler genişledikçe mahallelerle ilişkilendirilen geleneksel

yakınlığın sürdürülmesi zorlaşmakta ve topluluk ruhunu canlı tutmak için yenilikçi çözümler gerekmektedir (Karaarslan ve Karaarslan, 2013: 107).

Mahalleler konusunda ortaya çıkan bir diğer özel durum ise büyükşehir belediyelerindeki “kırsal mahalle” ve “kırsal yerleşik alan” konumlandırmasıdır. Başlangıçta metropol alanların dışında küçük ölçekli yerleşimler olarak nitelendirilen bu kırsal mahallelerin birçoğu, kentsel alanların genişlemesi nedeniyle önemli nüfus artışlarına sahne olmuştur. Köylerin ve belde belediyelerinin, genellikle kendilerine özgü sosyo-ekonomik ve coğrafi özellikleri dikkate alınmadan tek bir mahalleye dönüştürülmesi, özellikle büyükşehir merkezlerinden uzak bölgeler için yerel yönetim sorunlarının artmasına neden olmuştur (Bilgin vd., 2018: 259-261).

2012'de yürürlüğe giren ve 2014'te uygulamaya konulan mevzuat, gelişmişlik durumlarına veya nüfus büyüklüklerine bakılmaksızın tüm köyleri mahalleye dönüştürerek herkese uyan tek bir yaklaşım benimsemiştir. Bu yaklaşım, kırsal alanlar için özel stratejiler geliştirmede başarısız olmuş, yasal ve idari karmaşıklıkların ortaya çıkmasına neden olmuştur. Arıkboğa'nın da belirttiği gibi, büyükşehir belediyesi modeline etkili bir şekilde entegre olmalarını sağlamak için bu eski köylerin özel koşullarına uygun yeni bir yasal statüye acilen ihtiyaç duyulmuştur (2018: 27-31).

Bu zorluklara yanıt olarak, 2020 yılında kırsal mahalleler için yasal çerçeve oluşturan ve sosyo-ekonomik durum ve kent merkezlerine yakınlık gibi kriterlere dayalı olarak belirli muafiyetler ve avantajlar sağlayan 7254 sayılı Kanun çıkarılmıştır (Aydın Koç ve Ömürgönülşen, 2023: 68-70). Bu yasal düzenlemelere rağmen, kırsal nüfusun karşı karşıya kaldığı tarımsal ve ekonomik sorunların çözümünde bu tedbirlerin yeterliliğine ilişkin endişeler devam etmektedir. 2021 tarihli Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşim Alanı Yönetmeliği ile vergi ve harç muafiyetleri getirilmiş olsa da, özellikle tarımsal faaliyetler olmak üzere kırsal geçim kaynaklarının desteklenmesindeki etkinliği tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Yönetmelik, mahalle sistemi içinde ayrı bir kategori olarak “kırsal mahalle” kavramını getirmiştir. Kırsal mahalle, metropoliten alanın dışında yer alan ve ağırlıklı olarak tarımla veya diğer geleneksel geçim biçimleriyle uğraşan kırsal nüfusla karakterize edilen bir mahalle olarak tanımlanmaktadır. Yönetmelik ayrıca, bir mahallenin kırsal mahalle

olarak belirlenmesi için, mahalle sakinlerinin sosyo-ekonomik durumu, kent merkezlerine uzaklığı ve belediye hizmetlerinin mevcudiyeti gibi faktörleri de içeren kriterler belirlemiştir (Aydın ve Ömürgönülşen, 2023, s. 69). Düzenlemenin en önemli özelliklerinden biri, kırsal mahalle sakinleri için vergi muafiyetleri, harç indirimleri ve diğer mali teşviklerin sağlanmasıdır. Bu tedbirler, genellikle kentteki emsallerine kıyasla daha düşük gelire sahip olan kırsal mahalle sakinlerinin üzerindeki mali yükü hafifletmek amacıyla getirilmiştir. Yönetmelik ayrıca, benzer kriterlere göre tanımlanan ve aynı yardımlardan yararlanabilen “kırsal yerleşik alan” veya kırsal yerleşim alanlarının oluşturulmasına da izin vermiştir.

Bir mahallenin kırsal mahalle olarak belirlenmesi süreci, mahalle sakinleri tarafından yapılan ve hem ilçe hem de büyükşehir belediye meclisleri tarafından onaylanması gereken resmi bir başvuruyu içermektedir. Bu süreç, atamanın açık ve objektif kriterlere dayanmasını ve bölgenin gerçek ihtiyaçlarını ve özelliklerini yansıtmalarını sağlar. Yönetmelik ayrıca kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alan sınırlarının net bir şekilde tanımlanmasını ve bu sınırlarda yapılacak her türlü değişikliğin benzer bir süreçle onaylanmasını şart koşmaktadır. Bu Tez açısından belirtmek gerekirse araştırma kapsamında, kırsal mahalle tanımının kapsamına girsin girmesin, köyden veya belde belediyesinden dönüşen tüm mahalleler kırsal mahalle olarak ele alınacaktır.

Bunlar göz önünde bulundurulduğunda, Türkiye'nin tarihi ve kültürel ruhuna derinlemesine yerleşmiş olan mahalle kurumu, hukuken olmasa da fiilen temel bir yerel yönetim birimi olmaya devam etmektedir (Ömürgönülşen, 2022: 79-116). Gerçek anlamda “milli ve yerli” bir niteliğe sahip yönetsel birim olarak mahalleler (Bilgin vd., 2017) kurumun geçirdiği evrim, Türkiye'nin Osmanlı İmparatorluğu'ndan modern bir cumhuriyete uzanan yolculuğunu yansıtmakta ve ülkenin gelenek ile modernlik arasında bir denge kurma çabasını vurgulamaktadır. Türkiye ileriye doğru giderken, mahallelerin canlılığını ve geçerliliğini sağlamak, topluluk ruhunu ve etkili yerel yönetimi teşvik etmek için çok önemli olacaktır.

2.3. TÜRKİYE'DE YEREL YÖNETİM SİSTEMİNİN DÖNÜŞÜMÜNE İLİŞKİN TARTIŞMALAR

Türkiye'de yerel yönetim sisteminin dönüşümü, özellikle merkeziyetçilik ve yerinden yönetim arasındaki denge açısından önemli bir tartışma konusu olmuştur. Büyükşehir Belediyesi Kanunu gibi reformlar yerel yönetimin etkinliğini ve etkililiğini artırmayı amaçlamış, ancak yönetsel özerklik ve kaynak dağılımı ile ilgili endişeleri de beraberinde getirmiştir.

2.3.1. Türk Yerel Yönetimlerinin Anglo-Sakson veya Kuzey Avrupa Tarzı Yönetim Birimlerine Dönüşmesine Dair Tartışmalar

Türkiye'nin yerel yönetim yapısındaki değişimin son on yıldan daha uzun süredir sürekli devam eden, dinamik bir süreç olduğunu anlamak önemlidir. Her şeyden önce, Türkiye'nin Mustafa Kemal Atatürk liderliğindeki modernleşme projesini göz önünde bulundurmak gerekir. Atatürk'ün 1920'lerde başlayan modern Türkiye Cumhuriyeti vizyonu, reformları hızlı bir şekilde uygulamak ve ülke çapında yeknesaklığı sağlamak için merkezileşmeyi vurgulamıştır. Devlete modernleşmenin baş mimarı olma görevi verilmiş, bu da doğal olarak merkezileşmeyi adem-i merkeziyetçi, küçük ölçekli birimlere tercih etmiştir (Kasaba ve Bozdoğan, 2011: 27).

Merkezileşmeye yönelik bu ilk hamlenin ardından, Soğuk Savaş döneminin jeopolitik kaygıları karmaşıklığa bir katman daha eklemiştir. Türkiye'nin stratejik konumu onu Batı Bloğu için önemli bir müttefik haline getirmiş ve özellikle ABD'den büyük miktarda dış yardım akışına neden olmuştur. Bu dış yardımlar genellikle kaynak tahsisi ve yönetimde verimliliği artırmayı amaçlayan yönetsel reformlar için tavsiyeler ve hatta talepler de dahil olmak üzere ekli koşullarla birlikte gelmiştir. Bu tür baskılar Türkiye'yi, kaynakların dağıtımını ve büyük ölçekli kalkınma projelerinin yürütülmesi için daha uygun gördükleri daha büyük yönetsel birimleri benimsemeye itmiştir (Hale, 1994: 276-286).

Bu gelişmede ekonomik faktörler de önemli bir rol oynamıştır. Türkiye 1980'lerde ekonomik liberalleşme yolculuğuna çıkarken, liberal hale gelmiş bir ekonominin karmaşıklıklarıyla başa çıkabilecek güçlü yönetsel birimlere duyulan ihtiyaç hissedilir

hale gelmiştir (Keyder, 1987, 45-47). Küçük ölçekli birimler, her ne kadar dostane ve yerel geleneklere bağlı olsalar da, hızla küreselleşen bir ekonominin taleplerini karşılamak için yeterli donanıma sahip değillerdi. Kuzey Avrupa modelini yansıtan daha büyük yönetsel birimler ise verimlilik, ölçeklenebilirlik ve yabancı yatırım çekme potansiyeli vaat ediyordu (Gül & Batman, 2012, 15-18). Bu geçişteki bir diğer önemli unsur da kentleşmedeki patlamaydı. Kırsal nüfus daha iyi fırsat arayışıyla kent merkezlerine göç ettikçe, küçük yönetsel birimlerin artan kentsel nüfusun zorluklarını etkili bir şekilde yönetemeyeceği giderek daha açık hale gelmiştir (Şengül, 2009, 123-126). Daha önemli kaynaklara ve daha geniş yetki alanlarına sahip daha büyük yönetsel birimler, kentsel yönetimin karmaşıklığını yönetmek için belirgin bir çözüm olarak ortaya çıkmıştır. Ülkenin siyasi ortamındaki ideolojik değişimler bu geçişi daha da hızlandırmış ve 1980 askeri müdahalesi merkezileşme yönünde agresif bir baskıyı beraberinde getirmiştir. Ordunun merkezileşmeyi kendi vizyonunu hızla uygulamak ve muhalefeti bastırmak için bir araç olarak görmesi, küçük ölçekli yönetsel yapıların daha da aşınmasına yol açmıştır (Heper, 1985, 78-81).

Son olarak, AB hedeflerinin artan etkisi de göz ardı edilemez. Türkiye 2000'li yıllarda AB standartlarına ve normlarına uyum sağlamaya çalıştıkça, yönetsel reformlara duyulan ihtiyaç da giderek daha belirgin hale gelmiştir. AB'nin etkin yönetim, şeffaflık ve mali sorumluluğa yaptığı vurgu, Türkiye'yi Kuzey Avrupa'da yaygın olan büyük ölçekli yapılardan ilham alarak yönetsel birimlerini birleştirmeye itmiştir. Sonuç olarak, Türkiye'nin Güney Avrupa'dakilere benzer küçük ölçekli yönetsel birimlerden Kuzey Avrupa modelini yansıtan büyük ölçekli birimlere geçişi siyasi, ekonomik ve ideolojik faktörlerin bir araya gelmesiyle gerçekleşmiştir. Erken cumhuriyetin modernleşme dürtülerinden 20. yüzyılın ikinci yarısının ekonomik ve jeopolitik kaygılarına kadar, Türkiye tarihinin her aşaması yönetsel dönüşümün bu karmaşık dokusuna yeni bir katman eklemiştir (Müftüler Baç, 2005: 17-21).

Türkiye'nin yerel yönetimlerdeki dönüşümü, sadece ulusal bağlamda değil, küresel düzeydeki yerel yönetim çalışmalarının daha geniş manzarası içinde de büyük önem taşımaktadır. Güney Avrupa'ya benzeyen küçük ölçekli birimlerden Kuzey Avrupa'dakilere benzeyen daha büyük ölçekli birimlerine doğru bir geçişi karakterize eden bu dönüşüm, Kuhlmann'ın yerel yönetim modelleriyle karşılaştırma yapmak için

benzersiz bir vaka sunmaktadır. Daha önce de belirtildiği gibi, Kuhlmann (2010) ufuk açıcı çalışmalarında farklı özelliklere sahip çeşitli yerel yönetim modelleri tanımlamıştır (bkz. Tablo 1.1). Modellerinin çarpıcı özelliklerinden biri, küçük ölçekli ve büyük ölçekli yönetim birimleri arasındaki ayrımdır. Kuhlmann, yerel yönetim birimlerinin ölçeğini ve yapısını belirlemede tarihsel, kültürel ve sosyo-ekonomik faktörlerin rolünü vurgulamıştır. Ülkenin yerel yönetimlerini güçlendirme çabaları, idari verimliliği artırma, kaynakların adil dağılımını sağlama ve Avrupa norm ve standartlarına uyum sağlama isteklerinden kaynaklanmıştır (Kuhlmann, 2010: 14-18).

Kuhlmann'ın modelleri temel olarak küçük ölçekli ve büyük ölçekli yerel yönetim birimleri arasındaki farklılığı kapsamakta ve bu tür yapıların karmaşıklığını ve etkilerini vurgulamaktadır (Kuhlmann ve Wollmann, 2014, 19-24). Tarihsel olarak Türkiye, parçalı ve küçük ölçekli yerel yönetim birimleriyle Güney Avrupa ülkelerini andıran özellikler sergilemiştir. Bu parçalanma, ülkenin farklı sosyo-kültürel yapısına, tarihsel gelişmelere ve yerel kimliklere verilen büyük öneme bağlanmıştır. Ancak zaman içinde Türkiye, Kuzey Avrupa'da yaygın olan büyük ölçekli birimleri yansıtan daha merkezi bir yerel yönetim biçimine doğru ilerlemiştir. Bu geçiş birden fazla faktöre bağlanabilir. İdari verimlilik arayışı, daha iyi hizmet sunumu, daha etkili bir kaynak dağıtım mekanizması ve Avrupa normları ve standartlarıyla daha uyumlu olma istekleri bu geçişin arkasındaki itici güçler arasındadır. Kuhlmann'ın modelleri, daha küçük birimlerin potansiyel olarak daha çevik ve yerel ihtiyaçlara daha duyarlı olabilmelerine rağmen, daha büyük muadillerinin sahip olduğu sağlam altyapı ve yönetsel kabiliyetlere sahip olamayabileceklerini vurgulamaktadır. Daha büyük birimler kaynakları birleştirebilir, yönetsel süreçleri düzene sokabilir ve potansiyel olarak hizmetleri daha etkili bir şekilde sunabilir. Ancak aynı zamanda tabandan gelen toplumsal duygulardan uzak olabilirler ve bu da yerel düzeyde potansiyel bir kopuşa yol açabilir (Kuhlmann ve Wollmann, 2014, 78-80).

Türkiye deneyimi Kuhlmann'un bu gözlemlerinin bazılarını yansıtmaktadır (2014, 79-84). Daha büyük yönetim birimlerine yönelik dönüşüm, yönetsel ve kaynak verimliliğinin faydalarından yararlanmayı amaçlamıştır. Ancak bu konsolidasyon, yerel seslerin ve kimliklerin potansiyel olarak seyrermesine ilişkin tartışmalara yol açmıştır. Türkiye'nin deneyimi Kuhlmann'ın modelleriyle karşılaştırıldığında, ortak yörüngeler ve kaygılar

olsa da, Türkiye'nin kendine özgü sosyo-politik ve tarihsel bağlamının karmaşıklık katmanları eklediği açıktır. Türkiye'nin Avrupa ve Asya arasında bir köprü olarak eşsiz konumu, tarihsel mirası ve yerel kimliklerinin dinamiklerinin etkileşimi, geçiş sürecini hem ilgi çekici hem de zorlayıcı kılmaktadır. Özünde, Kuhlman, Birleşik Krallık'ta verimlilik ve maliyet tasarrufu ihtiyacından kaynaklanan merkezileşme yönünde bir baskı olduğunu vurgulamaktadır. Buna karşılık, Almanya ve İsveç gibi ülkeler güçlü bir yerel özerklik geleneğini sürdürmektedir. Bu arada, Fransa ve İtalya gibi ülkeler güçlü bölgesel yönetimlerin hakimiyeti ile karakterize edilmektedir. Daha büyük yönetsel birimlerin ölçek ekonomilerinden faydalanabileceği ve bunun da bölgesel ve uluslararası işbirlikleri arasında daha dengeli politikalara yol açabileceği savunulmaktadır. Kuhlman, özellikle yönetsel pragmatizm ve demokratik temsil dikkate alındığında, merkezileşme ve yerinden yönetim arasındaki ilişkinin karmaşık olduğunu tespit etmiştir. Kuzey ve Güney Avrupa arasındaki farklılıkları gözlemleyen Kuhlman, Türkiye'nin son dönemdeki belediye ölçeği yaklaşımının, belediye sayısını azaltma ve daha geniş alanları yönetme eğilimi ile Kuzey Avrupa'yı yansıttığını belirtmektedir (Kuhlmann ve Wollmann, 2014: 124-126).

2.3.2. Türkiye'de Yerel Yönetimlerin Bütünleşmesi (Merkezileşmesi)

Türkiye'nin yerel yönetimlerin entegrasyonu veya merkezileştirilmesi yönündeki yörüngesi, ülkenin kendine özgü siyasi, sosyal ve tarihi manzarasını yansıtan farklı bir yolculuktur. Geleneksel olarak Türkiye'de yerel yönetim, yerel demokrasinin araçları olarak hizmet veren ve yerel ihtiyaçların karşılanması için elzem olan çok yönlü yerel birimlerle karakterize edilmiştir. Ancak, 20. yüzyılın ikinci yarısında, kısmen hükümetlerin daha fazla yönetsel kontrol arzusu ve kalkınma projelerini daha etkili bir şekilde uygulama ihtiyacından kaynaklanan, daha merkezi yapılara doğru belirgin bir kayma olmuştur (Heper, 1985: 32-38).

Türkiye, 1980'lerde ve 1990'larda yönetsel yapılarını modernleştirmeyi hedeflerken, verimliliği sağlamak ve fazlalıkları azaltmak için yerel yönetimleri düzene sokma ve entegre etme yönünde bir baskı vardı . Bu merkezileşme dürtüsü çoğu zaman yerel kimlikler ve isteklerle çatışmış ve merkezi otorite ile yerel özerklik arasındaki denge üzerine tartışmalara yol açmıştır. Merkezileşme eğiliminin sadece yönetsel değil aynı zamanda mali olduğunu da belirtmek gerekir. Zamanla yerel yönetimler mali açıdan

merkeze daha bağımlı hale getirilerek merkezi hükümetin denetimi daha da güçlendirmiştir (Keyman ve İçduygu, 2005: 224-225).

Yine de merkezileşme çabalarına eleştiriler de yok değildi. Yerel demokrasiyi savunanlar, yerel sesleri marjinalleştirme ve yerel yönetimin özünü aşındırma riskleri konusunda uyarıda bulunmuşlardır. Gerçek yerel yönetimin sadece yönetsel verimlilikle ilgili olmadığını, aynı zamanda yerel ihtiyaç ve isteklerin politika kararlarında ön planda olmasını sağlamakla ilgili olduğunu savunmuşlardır (Heper, 1985: 92-95). Son yıllarda, Türkiye'de yerel yönetimlerin yörüngesinde potansiyel değişikliklere işaret eden yerinden yönetim (adem-i merkeziyetçilik) ve yerel birimlerin güçlendirilmesi tartışmaları ortaya çıkmıştır (Emini, 2009: 45-48). Türkiye'de 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından yerel yönetim yapılarında merkezileşmeye doğru belirgin bir kayma olmuştur. Bu Kanun, yerel yönetimlerin yönetsel sınırlarını ve sorumluluklarını önemli ölçüde yeniden yapılandırmış, belediye sayısını azaltmış ve daha küçük birimleri daha büyük büyükşehir belediyeleri altında birleştirmiştir. Bu reformun arkasındaki amaç yönetsel verimliliği ve hizmet sunumunu iyileştirmektir (Gül & Batman, 2012: 34-37). Ancak bu konsolidasyon aynı zamanda gücün büyükşehir düzeyinde yoğunlaşmasına yol açarak yerel özerkliği ve küçük toplulukların karar alma süreçlerini etkileme kabiliyetini potansiyel olarak zayıflatmıştır (Arıkboğa, 2013: 53-57).

YBBM'den sonra gözlemlenen merkezileşme eğilimi, güç dengesinin giderek merkezi yönetim lehine değiştiği daha geniş bir modeli yansıtmaktadır. Reform, yerel birimlerin sayısını azaltarak ve yönetsel işlevleri merkezileştirerek yerel yönetimlerin çeşitliliğini sınırlandırmış ve küçük belediyelerin kendi seçmenlerinin özel ihtiyaçlarına etkili bir şekilde yanıt verme kapasitesini azaltmıştır. Bu değişim, yetkinin merkezileştirilmesi yerel halk ile onlara hizmet etmesi gereken yönetim yapıları arasında bir kopukluğa yol açabileceğinden bu değişimi demokratik temsil ve yerel hesap verebilirlik üzerindeki etkileri konusunda tartışmalara yol açmıştır. Sonuç olarak, Kanun bazı verimlilikler sağlamış olsa da yerel yönetim ve demokratik katılımın erozyona uğramasına ilişkin endişeleri de beraberinde getirmiştir. Ancak entegrasyon hamlesinin mirası, ülkedeki yerel yönetim manzarasını şekillendirmeye devam etmektedir.

3. BÖLÜM: 2012 TARİH VE 6360 SAYILI KANUN İLE GETİRİLEN YENİ BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ MODELİ

Türkiye'de 2012 yılında çıkarılan ve 2014 yılında yürürlüğe giren 6360 sayılı Kanun, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını ve yetkilerini önemli ölçüde genişleterek yeni bir büyükşehir belediyesi modeli getirmiştir. Bu reform, yönetsel etkinliği ve etkililiği artırmayı, hizmet sunumunu iyileştirmeyi ve yerel yönetim yapılarını daha uyumlu bir çerçevede altında bütünleştirerek dengeli bölgesel kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlamakla birlikte Kanun ve Kanunun uygulanması üzerinde ciddi tartışmalar doğmuştur. Bu tartışmalar ve Kanuna ilişkin literatür bu bölümde sunulmuştur.

3.1. 6360 SAYILI KANUNLA GETİRİLEN YBBM'NİN TEMEL GEREKÇELERİ

Türkiye, modern tarihi boyunca kapsamlı yerel yönetim reformları için bir tuval olmuştur. Yakın geçmişte, bu alandaki en belirgin değişimlerden biri büyükşehir belediyesinin uygulamaya konulması olmuştur. Artan kent nüfusunun zorluklarını ele alma ve metropol ölçeğinde etkin hizmetler sunma ihtiyacından kaynaklanan bu reform, Türkiye'deki yerel yönetim paradigmasını yeniden şekillendirmiştir. YBBM'nin doğuşu ise Türkiye'nin kentsel bir patlama yaşamaya başladığı ve geleneksel belediye sınırlarını aşan kentsel alanların yayılmasına yol açan 2000'li yılların başlarına kadar uzanmaktadır. Sonuç olarak, yönetsel, sosyal ve ekonomik sorunlar geleneksel belediye yapısının ve hatta doğası gereği metropol alana odaklanmış geleneksel büyükşehir belediyesi yapısının etkili bir şekilde yönetemeyeceği kadar geniş ve iç içe geçmiştir. Bu durum hükümeti yeni bir model tasarlamaya itmiştir. Bu model sadece kentin çekirdeğini değil, aynı zamanda çevre ilçeleri ve bazı durumlarda komşu kasabaları ve köyleri de kapsayacak şekilde tasarlanmıştır. 6360 sayılı Kanunla getirilen YBBM büyükşehir belediyelerine ulaşım, altyapı ve planlama gibi alanlarda daha fazla yetki sağlayarak belirli işlevleri merkezileştirmeyi amaçlamış ve kentsel gelişim için tek ve uyumlu bir vizyon fikrini teşvik etmiştir.

Türkiye'nin birkaç on yıldır yaşamakta olduğu hızlı kentleşme, 6360 sayılı Kanunun gerekçesinin merkezinde yer almaktaydı. Kentler ve çevrelerindeki alanlar hem nüfus hem de coğrafi genişleme açısından büyüme göstermiştir. Bu büyüme genellikle yönetsel zorluklara yol açmış, başlangıçta kentsel yönetim için belirlenmiş olan belediyeler bir anda kendilerini gerekli yönetsel veya mali araçlar olmaksızın kırsal sorunlarla boğuşurken bulmuşlardır. Bu noktada YBBM, hızla değişen kentsel manzaraya uyum sağlamak için daha merkezi ve modern bir yerel yönetim modeline acil ihtiyaç olduğu şekilde gerekçelendirilmiştir. Ayrıca, hizmet sunumundaki eşitsizlik de önemli bir endişe kaynağı olmuştur. Metropollerin çekirdek bölgeleri, sağlık hizmetlerinden ulaşım kadar, çeperlerine kıyasla genellikle daha iyi hizmetlerden yararlanmaktaydı. Bu tür farklılıklar sadece bir adalet meselesi olmakla kalmıyor, aynı zamanda sosyo-ekonomik zorlukların yuvası haline gelebilecek az gelişmişlik cepleri yaratma riski de taşıyordu. Kanunun büyükşehir belediyesinin yetki sınırlarının tüm ili kapsayacak şekilde genişletilmesine yaptığı vurgu, bu eşitsizlikleri düzeltmeyi ve hizmetlerin bölgeler arasında daha eşit bir şekilde dağıtılmasını amaçlamıştır (Yaslıkaya, 2019: 185-192).

YBBM, kapsayıcı yetki alanıyla dikkat çekmektedir. Büyükşehir belediyelerinin sadece metropol (merkez) ilçeleri kapsadığı önceki düzenlemenin aksine, yeni model büyükşehir alanı içindeki tüm ilçeleri kapsama alanına dahil etmekte ve hizmet sunumu, kalkınma planlaması ve altyapı geliştirmede yeknesaklık sağlama amacını gütmektedir. Bu durum, işlevlerin kolaylaştırılması ve merkezi planlama ile kent yönetimine entegre bir yaklaşım getirmeyi amaçlamıştır. Modelin entegrasyon özelliğinin, özellikle ulaşım, atık yönetimi ve kentsel yenileme gibi alanlarda koordineli ve büyük ölçekli projeleri kolaylaştırabileceğini belirtmek gerekir; aksi takdirde bu projeler birden fazla yetki alanında parçalanabilirdi. Ancak bu geçişin zorlukları da yok değildir. Bu değişim, gücün ilçe belediyelerinden büyükşehir belediyelerine önemli ölçüde aktarılması anlamına gelmiş, bu da gücün merkezileşmesi ve yerel ihtiyaçların potansiyel olarak gölgelenmesi endişelerine yol açmıştır. Ancak bu modeli savunanlar, eşgüdümlü planlama ve ölçek ekonomisinin faydalarının bu endişelerden daha ağır bastığını ileri sürmektedir. Ayrıca, metropoliten kalkınmaya yönelik bütüncül yaklaşımı göz önüne alındığında, modelin yatırımları çekmek için daha donanımlı olduğuna ve bunun da yerel ekonomik büyüme için önemli bir itici güç olabileceğine inanılmaktadır (Yaslıkaya, 2019: 186-192).

6360 sayılı Kanun, Türkiye'nin yerel yönetim reformu girişimlerinde önemli bir dönüm noktasını temsil etmektedir. Bu Kanun Mart 2014 yerel seçimleri sonrası yürürlüğe girmiş ve ülkedeki büyükşehir belediyeleri çerçevesinde kritik bir revizyona işaret etmiştir. Kanunun bir diğer boyutu da büyükşehir belediyesi sınırları içindeki belde belediyelerinin ve köylerin tüzel kişiliklerinin kaldırılarak büyükşehir belediyesi çatısı altında mahalle statüsünde birleştirilmesidir. Bu değişiklik, süreçleri potansiyel olarak geciktirebilecek veya verimsizliğe yol açabilecek katmanları ortadan kaldırarak yerel yönetimlere ve idareye daha akıcı bir yaklaşım sağlamayı amaçladığı iddiasıyla gerçekleştirilmiştir.

Kanunun önemli bir boyutu büyükşehir belediyesinin yetki sınırının tüm ili kapsayacak şekilde genişletilmesi ve böylece kaynak ve hizmetlerin sadece çekirdek kentsel bölgede yoğunlaşmak yerine tüm büyükşehir alanına eşit olarak dağıtılmasının sağlanması amacını gütmesidir. Bu kapsayıcı model, tek tip kalkınma ve hizmet sunumunu teşvik etmek ve bazı bölgelerde uzun süredir devam eden eşitsizlikleri gidermek için kurulmuştur.

Birçok küçük belediyenin, özellikle de belde belediyelerinin mali durumu, Kanunun arkasındaki bir diğer önemli faktördü. Bu küçük yönetsel birimlerin birçoğu bütçe kısıtlamaları ile mücadele etmekte ve halklarına etkin bir şekilde hizmet sunma kabiliyetlerini sınırlamaktaydı. Bu birimlerin büyükşehir belediyesi çatısı altına alınmasıyla, bu birimlere daha güçlü bir mali destek sağlanması ve dolayısıyla hizmet sunumunun iyileştirilmesi amaçlanmıştır. Dahası, Kanunun Gerekçesi yerel yönetimlerin verimliliğini artırma ilkesine dayanıyordu. Yönetsel mükerrerliklerin azaltılması, karar alma süreçlerinin kolaylaştırılması ve kentsel gelişim için uyumlu bir vizyon sağlanması 6360 sayılı Kanunun Gerekçesinde yer alan temalardır. Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanunun gerekçesi, Türkiye'nin kentsel yönetsel yapısının reforme edilmesine duyulan acil ihtiyaca dayandırılmış olsa da bu ihtiyaçların ne ölçüde doğru tespit edildiği ve bunlara yönelik çözüm sunduğu üzerine tartışmalar halen devam etmektedir.

6360 sayılı Kanun, Türkiye'de büyükşehir belediyelerinin işleyiş biçimini yeniden yapılandırma niyetiyle, verimlilik, kapsayıcılık ve birleşik büyümeyi amaçlansa da üzerinde hem olumlu (Durak, 2015: Aygül, 2016: Savaş Yavuzçehre, 2016: Çetin ve Yılmaz, 2017: Kazan, 2017: Duran, 2019: Yurday, Yağcı ve İşcan, 2021) hem de olumsuz birçok görüş bulunan bir dönüşüm olmuştur (Durak, 2015: Aygül, 2016: Savaş

Yavuzçehre, 2016: Çetin ve Yılmaz, 2017: Kazan, 2017: Duran, 2019: Yurday, Yağcı ve İşcan, 2021).

3.2. 6360 SAYILI KANUN İLE İLGİLİ TARTIŞMALAR

Türkiye’de 6360 sayılı Kanun, çeşitli çevrelerde çok yönlü tartışma ve değerlendirmelere yol açmıştır. Tartışmaların odak noktası büyükşehir belediyelerinin yetki alanlarının genişletilmesi, kaynak ve sorumlulukların ilçe belediyeleriyle aralarında yeniden dağıtılmasıdır. Temelde, 6360 sayılı Kanun etrafındaki tartışmalar, Türkiye’de yönetimin yeniden yapılandırılmasının inceliklerini yansıtan siyasi, hukuki, sosyo-kültürel ve ekonomik faktörlerin karmaşık bir etkileşimini kapsamaktadır.

6360 sayılı Kanun, Türkiye’de büyükşehir belediyelerinin işleyiş biçimini yeniden yapılandırma niyetiyle, verimlilik, kapsayıcılık ve birleşik büyümeyi amaçlasa da üzerinde hem olumlu (Durak, 2015: Aygül, 2016: Savaş Yavuzçehre, 2016: Çetin ve Yılmaz, 2017: Kazan, 2017: Duran, 2019: Yurday, Yağcı ve İşcan, 2021) hem de olumsuz birçok görüş bulunan bir dönüşüm olmuştur (Durak, 2015: Aygül, 2016: Savaş Yavuzçehre, 2016: Çetin ve Yılmaz, 2017: Kazan, 2017: Duran, 2019: Yurday, Yağcı ve İşcan, 2021).

3.2.1. YBBM’nin Geneline İlişkin Tartışmalar

Adıgüzel (2012) 6360 sayılı Kanunun Türkiye’nin yerel yönetim sistemi üzerindeki etkisini eleştirel bir bakış açısıyla incelemekte ve kanunun getirdiği önemli değişim ve dönüşümleri vurgulamaktadır. 2012 yılında kabul edilerek 2014 yılında yürürlüğe giren yasa, büyükşehir belediyesi olma kriterlerini kolaylaştırmış ve yerel yönetim sisteminde ikili bir yapıya yol açmıştır. Kanun, büyükşehir belediyelerindeki sorumlulukları merkezileştirerek yerel siyaseti, mali yapıları, kentleşmeyi ve idari ve mali özerkliği önemli ölçüde etkilemiştir. Bu merkezileşme, il özel idarelerinin lağvedilmesine, beldelerin ve köylerin kaldırılarak mahalleye dönüştürülmesine ve yönetsel yapının önemli ölçüde değişmesine neden olmuştur. Adıgüzel, kanunun yerel yönetimi yeniden şekillendirme potansiyelini vurgulayarak, yerel siyasi dinamikleri, mali yönetimi ve

kentsel kalkınma stratejilerini etkileyen daha merkezi bir sisteme geçişe vurgu yapmaktadır.

Karaarslan (2012), Türkiye’de yerel yönetimlerin gelişimini ve karşılaştığı zorlukları incelemekte, mevzuat değişikliklerine ve bunların yerel yönetimler üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Analiz, çeşitlilik gösteren ve gelişen toplulukların yönetsel ve hizmet sunum ihtiyaçlarını karşılayabilecek en uygun yerel yönetim modeli ve ölçeği arayışına dayanmaktadır. Çalışma, yerel özerkliği ve verimliliği artırmayı amaçlayan çeşitli reformlara rağmen, merkezi kontrol ile yerel takdir yetkisi arasında bir denge bulma konusundaki ısrarlı mücadeleyi vurgulamaktadır. Eleştiri, tutarlı ve evrensel olarak uygulanabilir bir modelin eksikliğinin altını çizmekte, reformların genellikle parçalı ve tutarsız yerel yönetim yapılarıyla sonuçlandığını, merkezi ve yerel makamlar arasındaki ilişkiyi karmaşıktırdığını ve yerel yönetimlerin etkinliğini etkilediğini öne sürmektedir.

Batman (2013), özellikle 6360 sayılı Kanun ışığında, hem küresel hem de Türkiye bağlamında metropoliten alan yönetim modellerinin kapsamlı bir analizini sunmaktadır. Çalışma, Türkiye’de yeni kurulan il çapında büyükşehir belediyesi modelini Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve dünyanın diğer bölgelerindeki yönetim yapıları ile karşılaştırmaktadır. Türkiye’deki modelin optimal hizmet ölçeği, verimlilik, etkinlik, ekonomiklik, erişim, hakkaniyet, yerindenlik, çoğulculuk, katılımcılık, yerel özerklik ve demokrasi gibi ilkelerle uyumu değerlendirilmektedir. Bu araştırma, farklı büyükşehir yönetim modellerinin etkinliği ve bunların yerel özerklik, hizmet sunumu ve demokratik yönetim üzerindeki etkileri hakkında bir bakış açısı sunmaktadır.

Özer (2013), Türk yerel yönetimindeki reform çabalarını özellikle 6360 sayılı Kanun merceğinden eleştirel bir şekilde değerlendirmektedir. Çalışma, reformun merkezi ve yerel yönetimler arasında koordinasyonu ve kaynak paylaşımını artırmayı, yerel yönetim yapılarını yeniden düzenlemeyi ve yerel yönetimlere düzenli gelir kaynakları sağlamayı amaçladığının altını çizmektedir. Ancak bu hedeflere rağmen çalışma, uygulamadaki zorluklar, teorik hedefler ile pratik sonuçlar arasındaki uçurum ve ortaya çıkan zorlukları ele almak ve yerel yönetim yapılarının dinamik adaptasyonunu sağlamak için sürekli reform ihtiyacı gibi konulara atıfta bulunarak reform sürecinin hedeflerine tam olarak ulaşmadığını savunmaktadır.

Özsalmanlı ve Pank (2013), 6360 sayılı Kanun sonrasında Muğla'nın büyükşehir belediyesine dönüşümünü analiz etmektedir. Çalışmalarında, köy tüzel kişiliklerinin kaldırılması ve Muğla'daki ilçe ve belde belediyelerinin mahalleye dönüştürülmesi de dahil olmak üzere, kanunun yerel yönetim üzerindeki etkilerini değerlendirmektedirler. Araştırma, yerel yönetim yapıları, hizmet sunumu ve vatandaş katılımı üzerindeki etkisini anlamayı amaçlayarak, yeniden yapılanmanın yönetsel ve bölgesel sınırlar üzerindeki etkilerini incelemektedir. Yazarlar, kanunun idareyi kolaylaştırma ve hizmet sunumunu geliştirme amacını vurgulamakta, ancak aynı zamanda böylesine kapsamlı bir yeniden yapılandırmanın ortaya çıkardığı zorlukları ve endişeleri de tartışmaktadır.

Mutlu'nun (2013) çalışması, 6360 sayılı Kanunun Türkiye'de kırsal yönetim ve yerel yönetimler üzerindeki etkisini eleştirel bir bakış açısıyla incelemekte, Kanunun gerekçesine, kırsal alanlar üzerindeki etkilerine ve köy ve beldelerin büyükşehir belediyeleri ile birleştirilmesinin daha geniş kapsamlı sonuçlarına odaklanmaktadır. Köylerin mahalleye dönüştürülmesi, hizmetlerin merkezileştirilmesi ve yerel demokrasi ve yönetsel etkinlik üzerindeki etkileri de dahil olmak üzere kanunun getirdiği zorlukları ve değişiklikleri incelemektedir. Analiz, verimlilik, demokrasi ve yerel yönetim arasındaki gerilimleri vurgulayarak kanunun kırsal topluluklar üzerindeki etkilerine kapsamlı bir genel bakış getirmektedir.

Çalcalı (2014), 6360 sayılı Kanun ile Türkiye'nin yerel yönetim sistemine getirilen kapsamlı değişiklikleri ele almakta, illerin tümünde yetkili yeni bir tür büyükşehir belediyelerinin kurulmasına ve yerel yönetim birimlerinin yönetsel ve mali yapılarındaki önemli değişikliklere vurgu yapmaktadır. Bu Kanun, Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları ve Acil Çağrı Merkezlerinin kurulması da dahil olmak üzere büyükşehir belediyelerinin işlevlerini genişleterek kamu hizmetlerinin ve yatırımlarının verimliliğini ve koordinasyonunu artırmayı amaçlamıştır. Çalışma, yönetsel işlevlerin merkezileştirilmesinin hem potansiyel faydalarına hem de zorluklarına dikkat çekerek kanunun yerel demokrasi, idari özerklik ve mali kaynakların dağılımı üzerindeki etkilerini vurgulamaktadır. Bu değişikliklerin Türkiye'nin adem-i merkeziyetçilik süreci üzerindeki daha geniş çaplı etkilerini ele alan çalışma, yerel yönetimlerin karmaşıklığını ve merkezi reformlar karşısında yerel özerkliğin ve demokratik katılımın korunmasının önemini dikkate alan dengeli bir yaklaşıma duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Genç (2014), 6360 sayılı Kanunun Aydın kenti üzerindeki etkilerini incelemekte ve Kanunun kentsel gelişim ve yönetim zorlukları üzerindeki etkilerinin incelikli bir analizini sunmaktadır. Çalışma, kanunun yönetsel verimliliği ve hizmet sunumunu artırmayı amaçlayarak belediye sınırlarını ve yönetim çerçevelerini önemli ölçüde yeniden yapılandırıldığını vurgulamaktadır. Genç, Aydın'ın kentsel özelliklerini ve gelişim yörüngesini inceleyerek, kanunun uygulanmasından kaynaklanan potansiyel yönetim sorunlarını ve çözüm alternatiflerini tanımlamaktadır. Araştırma, 6360 sayılı Kanunun Aydın üzerindeki dönüştürücü etkilerine kapsamlı bir genel bakış sunmak için ulusal literatürden, saha çalışmalarından ve yerel basında çıkan haberlerden yararlanmakta, yeni yönetim modellerine uyum sağlamanın karmaşıklığını ve bunun kent planlaması ve yerel demokrasi açısından sonuçlarını vurgulamaktadır.

Günel, Atvur ve Okudan Dernek (2014) Türkiye'de yerelleşme bağlamında 6360 sayılı Kanunu analiz etmektedir. 1980'lerden bu yana neoliberal politikardan etkilenen bir dizi kamu yönetimi reformunun bir parçası olan bu kanun, yeni büyükşehir belediyeleri kurarak ve bunların idari sınırlarını il yönetimlerinin sınırlarıyla aynı olacak şekilde genişleterek yerel yönetimleri güçlendirmeyi amaçlamıştır. Çalışma, kanunun merkezi hükümetin yerel yönetimler üzerindeki gücünü yoğunlaştırırken, yerel yönetimlerin temel unsurları olan katılım ve demokratikleşmeye katkıda bulunamadığını ortaya koymaktadır. Yazarlar, merkezi kontrolü artırmasına rağmen, reformun demokratik katılımı veya yerel yönetimlerin özerkliğini artırmadığını savunarak, küreselleşme ve yerelleşme eğilimleri karşısında yerel demokrasiyi güçlendirmek için kaçırılmış bir fırsat olduğunu vurgulamaktadır.

Gürbüz, Yıldırım ve Belli (2014) Büyükşehir Belediyesi Kanununun Kahramanmaraş, Türkiye'deki etkileri üzerine bir çalışma yürütmüşlerdir. Araştırmaları, büyükşehir sınırlarını tüm illeri kapsayacak şekilde genişleterek yönetimi kolaylaştırmayı amaçlayan kanunun yürürlüğe girmesinin ardından belediye hizmetlerinin daha geniş bir yönetsel kapsama geçişini ana hatlarıyla ortaya koymaktadır. Bu değişiklik, belediye hizmetlerinin kırsal bölgelere ulaştırılmasını kolaylaştırmış ve şehir merkezli yönetimden daha kapsamlı bir coğrafi yönetim yaklaşımına geçişi işaret etmiştir. Ancak çalışma, uzak bölgelerde artan hizmet sunum maliyetleri ve yerel düzeyde sorumluluklar, temsil ve katılımında önemli değişiklikler gibi zorlukları tanımlamaktadır. Yazarlar, kanunun

verimliliği ve hizmet kalitesini artırmayı hedeflerken, aynı zamanda genişleyen yetki alanının yönetiminde karmaşıklıklara yol açtığı sonucuna vararak, amaçlanan faydaların tam olarak elde edilmesi için yeni düzenlemelere ihtiyaç duyulduğunu vurgulamaktadır.

Ökmen ve Arslan (2014) 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından Manisa'da belediye yönetiminde yaşanan dönüşümü incelemektedir. Bu kanun, büyükşehir belediyesi sınırlarını tüm illeri kapsayacak şekilde genişleterek yerel yönetim manzarasını önemli ölçüde değiştirmiştir. Manisa üzerine yaptıkları vaka çalışması, kanunun yönetsel ve bölgesel yeniden yapılanma üzerindeki etkisini vurgulamakta ve daha önce ayrı olan belediye ve köylerin daha büyük bir büyükşehir çerçevesine entegrasyonuna odaklanmaktadır. Çalışma, yönetsel verimlilik, hizmet sunumu ve yeni dahil edilen alanların temsili ile ilgili zorluklar da dahil olmak üzere yerel yönetimin yeniden yapılandırılmasındaki karmaşıklıkların altını çizmektedir. Manisa örneği üzerinden, 6360 sayılı Kanunun Türkiye'deki yerel yönetimler üzerindeki daha geniş etkilerini ortaya koymakta ve bu tür reformların uygulanmasında dikkatli bir planlama ve yerel koşulların dikkate alınması gerektiğini vurgulamaktadır.

Adıgüzel ve Tek (2014), 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından Hatay ilinin büyükşehir belediyesine dönüşümünü incelemekte ve bu dönüşümün yönetsel, siyasi, sosyal, mali ve kentsel boyutlar üzerindeki derin etkilerini vurgulamaktadır. Bu çalışma, kanunun etkilerini göstermek için Hatay'ı ayrıntılı bir vaka çalışması olarak kullanarak, bu değişikliklerin Türkiye'deki yerel yönetimler üzerindeki daha geniş etkilerini değerlendirmektedir. Araştırma, belediye yönetimindeki bu önemli değişimin ortaya çıkardığı zorlukların ve fırsatların altını çizmekte ve ulusal mevzuat çerçevesinde kentsel genişleme ve entegrasyonu yönetmenin karmaşıklığını vurgulamaktadır.

Gündoğdu (2015) 6360 sayılı Kanunun kamu personeli üzerindeki etkilerini incelediği çalışmasında, yerel yönetimlerin yapısındaki değişikliklere ve bunların kamu çalışanları üzerindeki etkilerine odaklanmaktadır. Bu kanun büyükşehir belediyelerini önemli ölçüde yeniden tanımlamış, sayılarını artırmış ve sınırlarını tüm illeri kapsayacak şekilde genişletmiştir. Çalışma, bu idari değişikliklerin gerektirdiği yeni kamu personel rejimine geçişi vurgulamaktadır. Gündoğdu'nun analizi, kanunun yönetim sistemini kolaylaştırma ve hizmet sunumunu iyileştirme amacına rağmen, kamu çalışanları arasında nakil ve intibak ihtiyacı da dahil olmak üzere personel yönetiminde zorluklara yol açtığını ortaya

koymaktadır. Araştırma, kanunun uygulanmasının kamu personelinin organizasyonu ve idaresi üzerinde derin bir etkisi olduğunu ve etkili ve verimli bir yönetim sağlamak için daha fazla düzenleme yapılması gerektiğini öne sürmektedir.

Arıkboğa (2015) 6360 sayılı Kanunun büyükşehir belediyelerinin aktarım sistemi üzerindeki etkilerini incelemekte ve merkezi yönetimden yerel yönetimlere yapılan aktarımların oranlarında ve dağıtım yöntemlerinde yapılan değişikliklere odaklanmaktadır. Bu çalışma, büyükşehir belediyelerinin mali ve idari yapılarına yeni dinamikler getiren mevzuat değişikliklerini vurgulamaktadır. Mali kaynaklardaki değişimi ve mali sorumlulukların yeniden dağılımını vurgulayarak, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki mali dengenin yeniden düzenlenmesini değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Analiz, 30 büyükşehir belediyesinde kanunun uygulama öncesi ve sonrası dönemlerinin karşılaştırmalı bir incelemesine dayanmakta ve bu reformların yerel yönetim ve mali özerklik üzerindeki daha geniş etkilerine ışık tutmaktadır.

Bilir (2015) Türkiye'deki yerel yönetimlerin idari ve mali yapılarını incelemekte ve 6360 sayılı Kanunun etkilerine odaklanmaktadır. Tez, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki mali paylaşım unsurlarını incelemekte ve kanunun uygulanmasının beklenen faydaları sağlayıp sağlamadığını değerlendirmektedir. Yerel yönetim yetkilileriyle yapılan görüşmeler ve kapsamlı bir literatür taraması aracılığıyla Bilir, kanunun hedeflerine ulaşmadaki etkinliğini eleştirel bir şekilde incelemektedir. Bulgular, kanunun mali paylaşım ve idari yeniden yapılanma üzerindeki etkisinin beklenen avantajları tam olarak gerçekleştirmediğini ortaya koymakta ve yasama niyetleri ile pratik sonuçlar arasındaki boşluğu vurgulamaktadır.

Çetin (2015), Türkiye'de il özel idaresi sisteminin tarihsel gelişimini ve 6360 sayılı Kanunun bu sistem üzerindeki dönüştürücü etkilerini incelemektedir. Kanunun getirdiği değişiklikleri titizlikle inceleyen çalışma, illerin tamamında büyükşehir belediyelerinin kurulmasına ve bu alanlardaki il özel idarelerinin lağvedilmesine vurgu yapmaktadır. Çetin, hem mevcut hem de yeni kurulan büyükşehir belediyelerinde yeni kurulan YİKOB'ların ortaya çıkışını, görev, yetki ve sorumluluklarını analiz ederek, idari yeniden yapılanmanın ayrıntılı bir özetini sunmaktadır. Çalışma, 6360 sayılı Kanun ile getirilen yasal değişiklikleri eleştirel bir bakış açısıyla değerlendirmekte ve bu değişikliklerin Türkiye'deki yerel yönetimlerin genel görünümü üzerindeki etkilerine ışık tutmaktadır.

Bu kapsamda, kamu hizmetlerinin ve yatırımlarının verimliliğini ve koordinasyonunu artırmak için bu reformların sunduğu zorluklara ve fırsatlara odaklanılırken, Türkiye'nin devam eden yerelleşme çabaları bağlamında yerel demokrasi, idari özerklik ve mali yönetim üzerindeki potansiyel etkileri de göz önünde bulundurulmaktadır.

Sadioğlu, Özacit ve Ömürgönülşen (2015), 6360 sayılı Kanun ile getirilen YBBM'ye odaklanarak, Osmanlı İmparatorluğu'ndan günümüze Türkiye'de büyükşehir belediye sisteminin gelişimini analiz etmektedir. Yazarlar, YBBM'nin kurulmasıyla birlikte merkezi bir sisteme geçişi vurgulayarak belediye yönetiminin tarihsel evrimini incelemektedir. Çalışma, Türkiye'deki yerel yönetimde merkezileşme ve adem-i merkezileşme arasındaki dengeyi eleştirmekte, verimliliği ve hizmet sunumunu artırmayı amaçlayan son reformların merkezileşme sorunlarıyla mücadele etmeye devam ettiğini vurgulamakta ve Türkiye'deki yönetim ve yerel özerkliğin daha geniş zorluklarını ortaya koymaktadır.

Sezik (2015) büyükşehir belediyelerinde entegrasyon sürecinin etkilerini Malatya özelinde bir vaka çalışmasıyla incelemektedir. Bu araştırma, 6360 sayılı Kanunun getirdiği siyasi, idari ve ekonomik boyutları ele almakta ve yerel yönetimlerin yapısı ve işleyişi üzerindeki etkilerini değerlendirmektedir. Çalışma, Türkiye'deki politikaları etkileyen yerel yönetim alanındaki küresel eğilimleri incelemenin yanı sıra, kanunun temel ilkeleri ile pratik uygulamaları arasındaki uyumu eleştirel bir şekilde incelemektedir. Sezik, Malatya özeline inerek, büyükşehir belediyesi modelinin Türkiye'deki yerel yönetime etkilerinin daha geniş bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmayı amaçlamaktadır.

Bozatay ve Kızılkaya (2016), daha merkezi bir idari yapıya doğru önemli bir kayışa işaret eden 6360 sayılı Kanunun evrimini ve Türk yerel yönetimi üzerindeki etkisini eleştirel bir şekilde incelemektedir. Bu çalışma, Türkiye'de yerel yönetimin tarihsel bağlamını inceleyerek Osmanlı döneminden günümüze kadar olan evriminin izini sürmekte ve 6360 sayılı Kanunun getirdiği dönüştürücü değişikliklerin altını çizmektedir. Yazarlar, kanunun büyükşehir belediyesinin yetki alanını tüm ili kapsayacak şekilde genişleterek yerel yönetimi kolaylaştırmayı ve etkinliğini artırmayı amaçladığını, ancak aynı zamanda yerel özerkliğin ve yerindenlik ilkesinin erozyona uğramasına ilişkin endişeleri de beraberinde getirdiğini savunmaktadır. Araştırma, kanunun yürürlüğe girmesini

çevreleyen usul ve anayasa tartışmalarını, idari ve mali sorumlulukların merkezi ve yerel yönetimler arasında yeniden dağılımını ve yerel demokrasi ve halkın katılımı üzerindeki potansiyel sonuçlarını titizlikle değerlendirmektedir. Bulgular, kamu hizmeti sunumunu ve yönetim verimliliğini artırma hedeflerine rağmen, kanunun yukarıdan aşağıya uygulama yaklaşımının yerel demokrasi, katılım ve yerindenlik ilkesi üzerindeki etkisine ilişkin eleştirilere yol açtığını ve büyükşehir alanlarının yönetiminde merkezileşme ile yerel özerklik arasındaki dengeye ilişkin önemli soruları gündeme getirdiğini göstermektedir.

Genç ve Daşcı (2016), 6360 sayılı Kanunun Balıkesir Büyükşehir Belediyesi'nde kamu hizmeti sunumu üzerindeki etkisini analiz etmektedir. Çalışma, yerel yönetim yetkililerini kapsayan kapsamlı bir anket aracılığıyla idari yapılar, mali kaynaklar ve hizmet sunum mekanizmalarındaki değişiklikleri incelemektedir. Verimliliği ve koordinasyonu artırmayı amaçlayan hizmetlerin merkezileştirilmesini vurgulamakta, ancak aynı zamanda yerel özerklik ve toplum katılımı üzerindeki potansiyel etkiler de dahil olmak üzere bu tür merkezi yönetimin uygulanmasındaki zorluklara dikkat çekmektedir. Araştırma, verimliliğin demokratik katılım ve yerel yönetim özerkliği ile dengelenmesinin önemini vurgulamaktadır.

Oktay (2016), 6360 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyelerine ilişkin kapsamlı reformu incelemektedir. Bu kanun, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırlarına kadar genişletmiş, yönetim yapılarını düzene sokmayı ve hizmet sunumunu geliştirmeyi amaçlamıştır. Çalışma, daha entegre bir kentsel yönetim modeline doğru dönüşümü vurgulayarak, kanunun otoritenin merkezileştirilmesi üzerindeki etkisini ve yerel yönetim üzerindeki etkilerini ortaya koymaktadır. Oktay, verimliliği ve yerel hizmetleri iyileştirme amacına rağmen, artan merkezi kontrol ve yerel demokrasi ve yönetim üzerindeki potansiyel etkiler gibi zorluklara dikkat çekmektedir.

Yüksel (2016), 6360 sayılı Kanun ile yerel yönetim mali yapılarında meydana gelen değişiklikleri, merkezi ve yerel yönetimler arasındaki kaynak paylaşım sistemlerine odaklanarak tartışmaktadır. Çalışma, kanunun uygulanmasından önceki ve sonraki senaryoları karşılaştırarak 2009-2014 yılları için karşılaştırmalı bir analiz yapmaktadır. Genel bütçe vergi gelirleri paylarındaki mutlak değişimlere dayalı beklentilerin aksine, kişi başına düşen paylardaki göreceli değişimler dikkate alındığında, il özel idarelerinin hem

yatay hem de dikey denge açısından daha avantajlı bir konumda olduğunu ortaya koymaktadır.

Dağ ve Kılınç (2017), 6360 sayılı Kanunun Türkiye’deki büyükşehir belediyelerinin mali özerkliği üzerindeki etkilerini, mali yapı ve özerklikteki değişikliklere odaklanarak incelemektedir. Kamu hizmetlerinin etkin bir şekilde sunulması ve merkezi hükümete bağımlılığın azaltılması için mali özerkliğin önemini vurgulamaktadırlar. Çalışma, 6360 sayılı Kanun sonrası mali düzenlemelerde, özellikle kaynak tahsisi ve mali bağımsızlık açısından yapılan düzenlemeleri incelemektedir. Kanunun mali özerkliği artırma amacına rağmen, bulgular istenen mali öz yeterlilik düzeyine ulaşmada zorluklar olduğunu göstermektedir. Yazarlar, gelir kaynakları ve mali sorumluluklarda değişimler olsa da, büyükşehir belediyelerinin tam mali özerkliğe ulaşmada kısıtlamalarla karşılaşmaya devam ettiğini savunmaktadır. Bu durum, yerel hizmetleri bağımsız olarak finanse etme ve yönetme kabiliyetlerini etkilemekte ve mali adem-i merkezîyetçiliğin ve özerkliğin teşvik edilmesinde yasama niyetleri ile uygulama sonuçları arasında bir boşluk olduğunu göstermektedir.

Erat ve Özkaya (2017), 6360 sayılı Kanunun yasama sürecini derinlemesine analiz ederek, yerel yönetimler üzerindeki etkisini kamu politikası merceğinden incelemiştir. Çalışmaları, kanunlaşma aşamasında kamu politikasının kavramsal çerçevesine odaklanan yaklaşımıyla özgündür. Tartışmaları, komisyon raporlarını ve soru önergelerini analiz eden çalışma, 6360 sayılı Kanunun yerel yönetim yapılarına getirdiği değişiklikleri vurgulamakta ve idari ve mali özerklik ile yerel demokrasi üzerindeki etkilerine ilişkin kapsamlı tartışmalara dikkat çekmektedir. Bu kapsamlı inceleme, yasama sürecinin karmaşıklığına ve yasal reformların yerel yönetim üzerindeki etkilerini anlamada kamu politikası perspektiflerini dikkate almanın önemine ışık tutmaktadır.

Genç ve Korkın (2014), 6360 sayılı Kanunun ardından Aydın İli Sultanhisar İlçesi’ne bağlı bir mahalleye dönüştürülen eski bir belde belediyesi olan Atça’da yaşayanların algılarını detaylı bir şekilde incelemektedir. Araştırma, bu önemli idari değişikliğin yarattığı duyguları ve sonuçları yakalamak için anketler kullanarak, belediye statülerinin kaldırılmasına halkın verdiği tepkiye odaklanıyor. Bu çalışma, 6360 sayılı Kanunun yerel yönetim üzerindeki daha geniş etkilerine, özellikle de bu tür reformların tabanda nasıl

karşılandığına, yerel kimlik, yönetim ve hizmet sunumu algılarını nasıl etkilediğine ışık tutmaktadır.

Korkmaz (2017), yerel yönetimlerdeki verimlilik ve demokrasi ikilemini incelemekte ve bu kuruluşlar için en uygun ölçeğin evrensel olarak geçerli olmadığını, coğrafya ve bağlama göre değiştiğini savunmaktadır. Çalışma, büyük ölçekli yönetimlerin verimlilik ve düşük maliyet gibi faydaları ile daha küçük ölçeklerin daha yakın topluluk katılımı ve temsilini teşvik eden demokratik avantajlarını yan yana koymaktadır. Hem verimliliği hem de demokrasiyi aynı anda sağlamanın doğasında var olan zorlukların altını çizerek, optimum ölçek arayışının, belirli yerel koşullara ve ihtiyaçlara dayalı olarak bu rekabet eden değerleri dengelemeyi içerdiğini öne sürmektedir.

Ceyhan ve Tekkanat (2018), 6360 sayılı Kanunun Ankara üzerindeki etkilerini, idari ve mali yeniden yapılandırmanın yanı sıra yerel demokrasi ve mekânsal planlama üzerindeki etkilerine odaklanarak incelemektedir. Büyükşehir belediyesi sınırlarını tüm illeri kapsayacak şekilde genişleten bu kanun, yönetim ortamını önemli ölçüde değiştirmiştir. Köy tüzel kişiliklerini feshederek mahalleye dönüştürmüş, mali kaynakları ve planlama sorumluluklarını değiştirmiştir. Çalışma, kanunun ikili doğasının altını çizmektedir: yönetimi kolaylaştırmayı ve hizmet sunumunu geliştirmeyi amaçlarken, aynı zamanda yetkiyi merkezileştirerek yerel özerkliği ve demokratik katılımı potansiyel olarak zayıflatmıştır. Yazarlar, kapsamlı yasal reformlar karşısında yerel yönetime nüanslı bir yaklaşımın gerekliliğini vurgulayarak, verimlilik ile katılımcı yönetimi dengelemede ortaya çıkan zorlukların altını çizmektedir.

Çamdere ve Genç (2018), Denizli’de 6360 sayılı Kanunun getirdiği idari ve yetkisel değişiklikleri, özellikle de kamu hizmetlerinin sunumu üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Denizli’de belediye görevlileri ile yapılan sınırlı bir kapsamdaki ankete dayanan çalışma, bu görevlilerin kanunun getirdiği değişiklikleri nasıl algıladıklarını değerlendirmektedir. Bulgular, köylerin mahalleye dönüştürülmesi ve çevre ilçelerin büyükşehir belediyesine entegrasyonu başta olmak üzere, idari örgütlenme ve kamu hizmeti sunumunda önemli değişiklikler olduğunu ortaya koymaktadır. Kanunun, idari işlevleri ve kaynakları büyükşehir belediyesinin yetkisi altında merkezileştirerek hizmet sunumunda verimliliği artırma amacı eleştirel bir şekilde analiz edilmektedir. Araştırma, bu yeniden yapılandırmanın yerel yönetim, mali yönetim ve hizmet verimliliği üzerindeki

etkileri de dahil olmak üzere sunduğu çeşitli zorlukları ve fırsatları tartışmaktadır. Çalışma, bu tür kapsamlı mevzuat değişikliklerinin uygulanmasının karmaşıklığının altını çizmekte, yerel bağlamların dikkatli bir şekilde değerlendirilmesi ihtiyacını ve büyükşehir çerçevesi içinde kentsel ve kırsal alanların kendine özgü ihtiyaçlarını ele almak için yenilikçi yaklaşımların potansiyelini vurgulamaktadır.

Tekin (2018), 6360 sayılı Kanunun Konya'daki uygulamasını derinlemesine inceleyerek idari, siyasi, sosyal ve kentsel etkilerini vurgulamaktadır. Çalışma, büyükşehir belediyesi sınırlarının il sınırlarına genişletilmesi ve köylerin mahalleye dönüştürülmesi de dahil olmak üzere kanunun getirdiği önemli değişiklikleri ortaya koymaktadır. Bu yeniden yapılanma yerel yönetimlerin etkinliğini artırmayı hedeflemiş, ancak aynı zamanda genişleyen coğrafi alanlarda hizmet sunumunun ve demokratik katılımın etkinliği konusunda endişelere yol açmıştır.

Usta, Akman ve Kocaoğlu (2018) 6360 sayılı Kanunun büyükşehir belediye sistemi üzerindeki etkilerini Konya Büyükşehir Belediyesine odaklanarak analiz etmektedir. Kanunun, belediye sınırlarının tüm illeri kapsayacak şekilde genişletilmesi ve köylerin mahalleye dönüştürülmesi gibi sistemde yaptığı önemli yapısal ve işlevsel değişiklikleri incelemektedirler. Çalışma, kanunun idari ve mali yapılar üzerindeki etkisini vurgulamakta ve yeniden yapılanmanın yerel yönetimler açısından yarattığı zorluklara ve fırsatlara dikkat çekmektedir. Araştırma, büyükşehir belediyesi yöneticileriyle yapılan mülakatlar aracılığıyla, hizmet sunumu ve yönetim alanındaki düzenlemeler de dahil olmak üzere, kanunun pratikteki sonuçlarına ilişkin içgörüler sunmaktadır.

Öztürk (2019), 6360 sayılı Kanuna odaklanarak Türkiye'deki yerel yönetim reformu bağlamında adem-i merkeziyetçilik-merkeziyetçilik ikilemini eleştirel bir şekilde incelemektedir. Çalışma, AB'ye katılım süreci ve 2002'den beri süregelen tek parti iktidarının etkisiyle 2000'li yılların başında adem-i merkeziyetçiliğe yönelik ilk adımların altını çizmektedir. Ancak, bu adem-i merkeziyetçilik çabalarının çeşitli iç ve dış faktörler nedeniyle sürdürülemediğini ve yerel yönetimlerde merkeziyetçiliğe doğru bir kaymaya yol açtığını savunmaktadır. Bu bağlamda, 6360 sayılı Kanunun analizi, yerel özerkliği teşvik etmekten ziyade yerel düzeyde merkezileşmeyi kolaylaştırdığını ortaya koymakta ve yerel demokrasi ve yönetim üzerindeki etkilerine ilişkin endişeleri artırmaktadır.

Yıldız (2023), 6360 sayılı Kanunun Mersin’de uygulanabilirliğini idari etkinlik ve yerel demokrasiye odaklanarak değerlendirmektedir. Nitel yöntemlerin ve hem eski hem de yeni belediye yöneticileriyle yapılan görüşmelerin kullanıldığı araştırmada, kırsal alanların kanunun yürürlüğe girmesinden sonra kentler tarafından nasıl yönetildiği değerlendirilmekte, yerel demokrasinin sürekliliği, hizmet sunumu ve kalitesi incelenmektedir. Bulgular, büyükşehir belediyelerinin kanunun amaçladığı şekilde il genelinde yüksek kaliteli hizmetler sunarken, kanunun yerel demokrasiyi yeterince desteklemediğini göstermektedir. Halkın katılımı büyük ölçüde teoride kalmış, pratikte gerçekleşmemiş ve kanunun merkezileştirme etkisi, yerelleşme ve yerel yönetimi güçlendirme hedeflerini gölgede bırakarak yerel yönetim birimlerinin azalmasına ve yerel demokrasinin zayıflamasına ilişkin endişelere yol açmıştır.

6360 sayılı Kanunun Türkiye'nin yerel yönetim yapısı üzerindeki derin etkisinin kapsamlı bir incelemesini sunan ilgili literatür, merkezileşme yönünde önemli bir eğilimin altını çizmektedir. Kanun, büyükşehir belediyesinin yetki alanını tüm ili kapsayacak şekilde genişleterek yönetsel işlevleri kolaylaştırmayı ve hizmet sunumunu iyileştirmeyi amaçlarken, yerel özerklik ve demokratik katılım üzerindeki etkileri konusunda da önemli tartışmalara yol açmıştır. Bazı araştırmacılar, kanunun ölçek ekonomisi yoluyla verimlilik kazanımları sağlarken, aynı zamanda özellikle il özel idarelerinin kaldırılması ve köy ve beldelerin mahalleye dönüştürülmesi yoluyla yerel yönetim yapılarının erozyona uğramasına yol açtığını vurgulamaktadır.

Diğer bazı araştırmacılar tarafından analiz edildiği üzere, otoritenin merkezileşmesi, yerel takdir yetkisinin kaybı ve tabandaki demokratik süreçlerin zayıflaması ile ilgili endişeleri artırmaktadır. Güç dinamiklerindeki bu değişim, özellikle kırsal yönetim üzerindeki etkisi ve yerel yönetimler ile seçmenleri arasındaki potansiyel kopukluk açısından eleştirilmektedir. Bazı araştırmacılar da Kanunun yukarıdan aşağıya yönetim yaklaşımının yerel yönetimlerin etkin işleyişi için elzem olan yerel demokrasi ve katılımcı yönetim ilkelerini zayıflattığını savunmaktadır.

Ayrıca literatür, 6360 sayılı Kanunun uygulanmasıyla ilgili, özellikle de merkezileşme ve adem-i merkezileşme (yerinden yönetim) arasındaki dengenin korunması açısından, zorlukların altını çizmektedir. Kanun şüphesiz daha geniş coğrafi alanlarda daha tek tip hizmet sunumunu kolaylaştırmış olsa da önemli yönetsel ve mali zorluklara da yol

açmıştır. Genel olarak, akademik literatür, 6360 sayılı Kanunun bazı gerekli düzenlemeler getirmiş olsa da, yerel özerklik ve demokratik yönetim ilkeleri açısından önemli riskler oluşturduğu ve bu zorlukları hafifletmek için zaman içinde belirgin ihtiyaçlara göre daha fazla düzenleme yapılması gerektiği yönündedir.

3.2.2. Kırsal Mahalleler Eksenindeki Tartışmalar

Üçer, Yenigül ve Varol (2013) tarafından yapılan çalışmada yazarlar, büyükşehir belediyelerini düzenleyen kanunların, özellikle de 1984-2012 yılları arasında yürürlüğe giren 3030, 5216 ve 6360 sayılı Kanunların etkilerini karşılaştırmayı amaçlamaktadır. Sonkanunolan 6360 Sayılı Kanunun büyükşehirlerdeki kırsal yerleşimler üzerindeki mekânsal, sosyo-ekonomik ve idari etkilerini anlamaya odaklanılmıştır. Çalışma, son mevzuatla getirilen yeni idari sistemin özelliklerini incelemekte, nüfus ve coğrafi değişikliklerden kaynaklanan belediye yönetim alanlarındaki değişiklikleri analiz etmektedir. Ayrıca, kırsal alanların kendine has özellikleri göz önünde bulundurularak, yeni mevzuat bağlamında kır-kent ilişkileri tartışılmaktadır. Yazarlar, planlama ve hizmet sunumundaki zorlukları ele almayı amaçlayan ancak potansiyel olarak hizmet sunumu ve koordinasyonla ilgili yeni sorunlar yaratabilecek olan yeni mevzuatı eleştirel bir gözle değerlendirmektedir. Bu zorlukları ele almayı ve bütünleşik belediyelerin genel yönetimini iyileştirmeyi amaçlayan politika önerileri sunmaktadırlar. Genel olarak çalışma, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki güçlü ilişkilerin yanı sıra entegre belediyelerdeki kentleşmiş, yarı kentleşmiş ve tamamen kırsal alanlar arasındaki işlevsel farklılıkları dikkate alan yeni bir yönetim planı geliştirilmesinin önemini vurgulamaktadır.

Apan (2016), büyükşehir belediyelerinin genişleyen yetki alanlarına odaklanarak Bütünşehir Modeli'nin Türkiye'deki il yönetim yapıları üzerindeki dönüştürücü etkilerini incelemektedir. Apan'ın bulguları, kanunun hizmet verimliliğini, kaynak dağılımında eşitliği ve daha geniş coğrafi ölçeklerde kentsel planlamayı geliştirme niyetini vurgulamaktadır. Ancak, bu değişim aynı zamanda bu hedeflerin gerçekleştirilmesi ile ilgili eleştirilere de yol açmış, bazıları değişiklikleri aşırı iyimser ve ampirik temelden yoksun olarak görmüştür. Yeniden yapılandırma, çok sayıda yerel yönetim biriminin lağvedilmesine, idari ve mali yetkilerin büyükşehir belediyelerinde toplanmasına yol

açmıştır. Bu yoğunlaşma, yönetimde bir düzen sağlamayı amaçlamış ancak aynı zamanda yerel özerkliğin azalması, hizmet sunumunda potansiyel eşitsizlikler ve büyükşehir bölgelerine dahil edilen kırsal topluluklar üzerindeki etkiye ilişkin endişeleri de beraberinde getirmiştir. Tartışmada ayrıca yerel demokrasi, temsil ve vatandaş katılımı üzerindeki etkileri incelenmekte, iktidar odağındaki değişimlere ve genişleyen belediye sınırları içinde farklı seçmen gruplarının katılımını sağlamaya yönelik potansiyel zorluklara dikkat çekilmektedir. Apan, yerel yönetimin önemli ölçüde bölgesel ve işlevsel konsolidasyonu karşısında idari verimliliğin sağlanması ile demokratik duyarlılığın sürdürülmesi arasındaki kritik dengenin altını çizmektedir. Çalışma, Bütünşehir Modeli'nin hedefleri ile sonuçlarının incelikli bir analizini sunmakta ve Türkiye'de adem-i merkeziyetçilik, bölgesel kalkınma ve merkezi yönetim ile yerel yönetim arasındaki gelişen ilişki gibi daha geniş temaları yansıtmaktadır. Araştırma, en uygun yönetsel yapılar, belediyelerin ulusal kalkınmadaki rolü ve kapsayıcı, eşitlikçi ve etkili yerel yönetimi teşvik etmeye yönelik stratejiler hakkında süregelen tartışmalara katkıda bulunmaktadır.

Ömürgönülşen ve Sadioğlu (2016), köylerin mahalleye dönüşmesine odaklanarak Türkiye'de kendilerinin adlandırdığı şekilde "Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli" (YBBM) kapsamında mahalle yönetiminin dönüşümünü incelemişlerdir. Altı ilde yürüttükleri çalışma, yerel yönetimdeki önemli değişimleri ortaya koyarken, bu dönüşümün yerel yönetim ve hizmet sunumu açısından yarattığı zorlukların ve sonuçların altını çizmektedirler. Saha araştırması ve kilit paydaşlarla yapılan görüşmeler yoluyla, kırsal toplulukların büyükşehir çerçevelerine entegre edilmesinin karmaşıklığını, mahalle yönetiminin değişen rolünü ve bu değişikliklerin yerel yönetim üzerindeki etkisine ilişkin daha fazla araştırmaya duyulan ihtiyacı vurgulamaktadırlar. Çalışma, kırsal toplulukların büyükşehir belediyesi çerçevesine entegre edilmesinde karşılaşılan bir dizi zorluğu tanımlamaktadır. Bu zorluklar arasında farklı yerel yönetim yapılarının birleşmesinden kaynaklanan yönetsel karmaşıklıklar, kentsel ve kırsal alanlar arasında hizmet sunumundaki eşitsizlikler ve kırsal bölge sakinlerinin karar alma süreçlerinde temsilini ve katılımını sağlamadaki güçlükler yer almaktadır. Ömürgönülşen ve Sadioğlu, mahalle yönetiminin dönüşen idari çerçeve içinde değişen rolünü analiz etmektedir. Geleneksel köy yapılarının yeni sisteme nasıl uyum sağladığını araştırarak yerel karar alma süreçlerindeki, kaynak tahsis mekanizmalarındaki ve topluluk katılım stratejilerindeki

değişiklikleri incelemektedirler. Çalışma, dönüşümün kırsal alanlarda hizmet sunumu üzerindeki etkisini değerlendirmektedir. Merkezi planlama ve artan kaynaklar nedeniyle bazı hizmetlerde iyileşmeler gibi olumlu ve olumsuz etkilerin yanı sıra, özellikle uzak bölgelerdeki kırsal toplulukların özel ihtiyaç ve tercihlerini karşılamada karşılaşılan zorluklar da vurgulanmıştır. Ömürgönülşen ve Sadioğlu, yerel yetkililer, toplum liderleri ve bölge sakinleri de dahil olmak üzere dönüşüm sürecine dahil olan çeşitli paydaşların bakış açılarını sunmaktadır. Farklı paydaşların yönetim yapıları, temsil mekanizmaları ve kaynak tahsisi stratejilerine ilişkin dile getirdikleri farklı görüş ve endişeleri analiz etmektedirler. Yazarlar bulguları sentezlemekte ve yerel yönetim ve idari reform üzerine daha geniş bir literatür içinde bağlamsallaştırmaktadır. Bulguların teorik ve pratik sonuçlarını irdeleyerek, metropollerde mahalle yönetimine yönelik bağlama özgü yaklaşımlara duyulan ihtiyacı ve idari yapılarda esneklik ve uyarlanabilirliğin önemini vurgulamaktadırlar. Sonuç bölümünde çalışmanın temel bulguları özetlenmekte ve idari reformlar bağlamında mahalle yönetiminin karmaşıklığının anlaşılmasının önemi vurgulanmaktadır. Yazarlar, tespit edilen zorlukları ele almak ve büyükşehir belediyelerinde mahalle yönetiminin etkinliğini artırmak için gelecekteki araştırmalar ve politika önerileri için yollar önermektedir.

Ayyıldız, Çiçek ve Ayyıldız (2016) tarafından yürütülen çalışma, 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlar üzerindeki etkilerini titizlikle incelemekte ve özellikle bu bölgeler için potansiyel avantaj ve dezavantajlarına odaklanmaktadır. Türkiye'deki idari sınırları büyükşehir belediyelerini genişletecek şekilde yeniden yapılandıran kanunun kırsal topluluklar, tarım ve hayvancılık destekleri üzerinde derin etkileri olmuştur. Araştırma, hizmetlere ve altyapıya erişimin iyileştirilmesinden tarımsal uygulamaların sürdürülebilirliğine, kırsal geçim kaynaklarının korunmasına ve kırsal nüfusun üzerindeki mali yüklerle ilişkin endişelere kadar uzanan bu etkilerin karmaşıklığının altını çizmektedir. Değerlendirme, olumsuz sonuçların azaltılması ve kırsal kalkınmanın etkin bir şekilde desteklenmesi için stratejik planlama ve politika düzenlemelerine duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Bu kapsamlı analiz, kentleşme ve kırsal refah arasındaki karmaşık dengeyi vurgulayarak yönetsel ve kırsal kalkınma söylemine ilişkin değerli açılımlar sunmaktadır.

Gökuş ve Alptürker'in (2016) çalışması, 6360 sayılı Kanunun Silifke bölgesinde köyden mahalle yönetimine geçiş üzerindeki etkisini derinlemesine incelemekte ve geçiş sonrası hizmet sunumunun etkinliğine odaklanmaktadır. Dönüşüm geçiren bölgelerin muhtarlarıyla yapılan anketlere dayanan araştırma, idari ve hizmet sunumundaki değişikliklerin çeşitli boyutlarını inceleyerek yerel yönetim ve toplum refahı üzerindeki daha geniş etkilerini anlamayı amaçlamaktadır. Yönetimsel süreçleri kolaylaştırmak ve yerel düzeyde hizmet sunumunu geliştirmek üzere tasarlanan kanun, muhtarlardan karışık tepkiler almış, uygulamaya ilişkin memnuniyet ve endişe yelpazesini yansıtmıştır. Bazı muhtarlar idari destek ve hizmetlere erişimde iyileşmeler olduğunu belirtirken, diğerleri özerkliğin azalması, kaynak kısıtlamaları ve yeni idari ortamda gezinme zorlukları gibi önemli zorlukların altını çizmiştir. Çalışmanın kritik bir yönü, muhtarların belediye yetkilileriyle etkileşimleri etrafında dönmektedir. Bulgular, bazı muhtarların etkili bir işbirliği deneyimlediğini, bazılarının ise bürokratik engeller ve iletişim bariyerleriyle karşılaştığını göstermektedir. Bu farklılık, çeşitli kırsal ve yarı kentsel alanlarda kapsamlı idari reformların uygulanmasının karmaşıklığının altını çizmektedir. Ayrıca araştırma, topluluk dinamiklerindeki, kaynaklara erişimdeki ve muhtarların yerel liderler olarak rollerindeki değişikliklere dikkat çekerek geçişin sosyo-ekonomik sonuçlarına ışık tutuyor. Köyün yasal statüsünü kaybetmesi ve daha geniş belediye çerçevelerine entegre olması, muhtarların daha kapsamlı bir idari sistem içinde topluluklarının çıkarlarını temsil etmenin zorluklarını aşarak uyum sağlamalarını gerektirmiştir. Gökuş ve Alptürker'in çalışmasının sonucu, 6360 sayılı Kanunun uygulanmasının nüanslı sonuçlarını vurgulamaktadır. Verimliliği ve hizmet kalitesini artırmayı hedeflerken, köyden mahalleye geçiş, topluluk kimliği, kaynak tahsisi ve idari etkinlik üzerinde etkileri olan yerel yönetimlerde karmaşıklıklar ortaya çıkarmıştır. Çalışma, herkese uyan tek bir yaklaşımın yeni dönüşen mahallelerin farklı ihtiyaç ve kapasitelerini yeterince karşılamayabileceğini öne sürerek, kanunun uygulanmasının sürekli olarak değerlendirilmesini ve uyarlanmasını savunmaktadır. Gökuş ve Alptürker, bulgularının daha geniş etkileri üzerinde düşünürken, her bir topluluğun kendine özgü özelliklerini ve ihtiyaçlarını dikkate alan özel idari stratejilerin önemini vurgulamaktadır. Çalışmalarında ortaya koydukları geçiş süreci, Türkiye'de kırsal yönetim için kritik bir kavşakı temsil etmekte ve diğer bağlamlardaki benzer reformlar için potansiyel dersler içermektedir.

Görgün Kut ve Yörür (2017), Türkiye’de köy yönetiminden mahalle yönetimine geçişi kolaylaştıran 6360 sayılı Kanunun etkileri üzerine, özellikle Silifke bölgesine odaklanan detaylı bir analiz yapmıştır. Kanun, idari süreçleri kolaylaştırmayı ve yerel hizmet sunumunu iyileştirmeyi amaçlamıştır; ancak kanunun uygulanması, hükümet ile yerel halk arasında önemli bir rol oynayan muhtarların bakış açılarına göre karışık sonuçlara yol açmıştır. Araştırma, yerel düzeyde idari yeniden yapılandırmanın karmaşıklığını vurgulamakta ve muhtarlar arasında bir dizi farklı memnuniyet düzeyini ortaya koymaktadır. Bazıları kanunun hizmet sunumunu iyileştirme potansiyelini takdir ederken, diğerleri özellikle belediye yetkilileriyle iletişim sorunları, köyün yasal statüsünün kaybı ve özerklik ve etkide algılanan azalmalarla ilgili memnuniyetsizliklerini dile getirmiştir. Çalışma, muhtarlar arasında geçişin ardından prestij ve otorite kaybına ilişkin önemli bir endişenin altını çizmektedir. Birçok muhtar yeni idari yapıda kendilerini marjinalize edilmiş hissetmiş, belediye yetkililerinden toplulukları için ilgi ve kaynak sağlamada zorluklar yaşadıklarını belirtmiştir. Araştırma ayrıca, kanunun uygulanmasından sonra hizmet sunumunun operasyonel yönlerini de incelemektedir. Muhtarların kendi toplulukları için hizmet sağlama konusundaki farklı deneyimlerini ortaya koyan araştırmada, bazı muhtarlar idari destek ve hizmetlere erişimde iyileşmeler olduğunu belirtirken, diğerleri bürokratik engellerin devam ettiğini ve üst düzey belediye yetkililerinin yanıt vermediğini vurgulamıştır. Analiz, kanunun hizmet sunumunu ve idari verimliliği artırmadaki başarısının dengesiz olduğunu ve belediyelerin genişletilmiş sorumlulukları özümseme ve etkili bir şekilde yönetme kapasitelerindeki farklılıkları yansıttığını göstermektedir. Çalışmanın kritik bulgularından biri, kanunun coğrafi konum, köylerin ekonomik tabanı ve belediye düzeyindeki siyasi dinamikler gibi faktörlerden etkilenen topluluklar arasındaki farklı etkisidir. Köy yönetiminden 6360 sayılı Kanun kapsamında mahalle yönetimine geçiş, toplulukların yönetsel ve hizmet sunumundaki değişiklikleri nasıl deneyimledikleri konusunda önemli farklılıklar göstererek, tekdüze bir şekilde olumlu olmamıştır. Görgün ve Yörür’ün (2017) çalışmasından çıkan sonuç, 6360 sayılı Kanunun yerel yönetimi kolaylaştırma ve hizmet sunumunu iyileştirme potansiyeline sahip olmasına rağmen, uygulamada önemli zorluklarla karşılaşıldığıdır. Bunlar arasında belediye yetkilileriyle iletişimle ilgili sorunlar, yerel özerklik ve etkinin algılanan kaybı ve hizmet sunumunda eşit olmayan iyileşmeler yer almaktadır. Çalışma, bu tür reformların uygulanmasında daha incelikli bir

yaklaşımı savunmakta ve başarının, yeni belirlenen mahallelerde eşitlikçi ve etkili hizmet sunumunu sağlamak için bireysel toplulukların özel ihtiyaç ve koşullarının ele alınmasına bağlı olduğunu öne sürmektedir.

Ceyhan (2018) tarafından yapılan çalışma, 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlara etkilerine odaklanmakta ve özellikle Elmadağ'ı bir vaka çalışması olarak kullanmaktadır. Ceyhan'ın analizi öncelikle 6360 sayılı Kanunun bir sonucu olarak köylerin mahalleye dönüşmesine odaklanıyor ve Elmadağ bağlamında idari, ekonomik ve sosyal boyutlar üzerindeki etkisini araştırıyor. Çalışma, hem belediye yetkililerinin hem de yerel sakinlerin bakış açılarını inceleyerek bu yasal değişikliğin karışık sonuçlarına ışık tutuyor. Olumlu yönler arasında hizmet sunumunun kolaylaştırılması ve bürokratik engellerin azaltılması yer alıyor. Bununla birlikte, yerel yönetimin zayıflaması, kırsal kesimde yaşayanlar üzerindeki mali yüklerin artması ve yeni entegre edilen bu bölgelerde yeterli temsil ve hizmet sunumuna ilişkin endişeler gibi zorluklar da vurgulanmaktadır. Ayrıca Ceyhan, bu değişikliklerin kırsal kalkınma stratejileri üzerindeki etkilerini tartışmakta ve kırsal kimlikleri korurken bunları daha geniş belediye çerçevelerine entegre eden dengeli yaklaşımlara duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır. Çalışma, kırsal-kentsel entegrasyonun güçlendirilmesi, adil hizmet dağılımının sağlanması ve büyükşehir belediyelerindeki kırsal toplulukların kendilerine özgü ihtiyaçlarının karşılanması için katılımcı yönetim mekanizmalarının teşvik edilmesine yönelik tavsiyelerle son bulmaktadır.

Yaman ve Kutlar'ın (2017) çalışması, 6360 sayılı Kanunun kırsal yaşam üzerindeki etkilerini Kocaeli'nin Gölcük ilçesine bağlı Nüzhetiye köyü özelinde incelemektedir. Bu çalışma, bu mevzuatın kırsal kesimde yaşayanlar ve onların yaşam biçimleri üzerindeki etkilerini araştırmayı amaçlamaktadır. Araştırmacılar, kanunun yürürlüğe girmesinin ardından ilçe olan Nüzhetiye köyüne odaklanarak, köy sakinlerinin yeni kanuna ilişkin farkındalıklarını ve kanunun olumlu ve olumsuz etkilerini anlamaya yönelik bir anket çalışması gerçekleştirmiştir. Anketten elde edilen bulgulara dayanarak, çalışma son bölümde olası zorlukları ele almak ve 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlarda uygulanmasından kaynaklanan olumlu yönlerden yararlanmak için öneriler sunmaktadır. Genel olarak çalışma, 6360 sayılı Kanunun Kocaeli İlindeki kırsal yaşam üzerindeki etkilerine ışık tutmakta ve köylerinin büyükşehir belediyesi çerçevesinde ilçeye

dönüştürülmesinin ardından kırsalda yaşayanların deneyim ve algılarına dair fikir vermektedir.

Kalkan'ın (2018) tezi, 6360 sayılı Kanunun kırsal kalkınma üzerindeki etkisini Van Büyükşehir Belediyesi özelinde incelemektedir. Çalışma, kanunun kırsal altyapı, hizmetler ve demografik değişiklikler üzerindeki etkilerini değerlendirerek hem olumlu hem de olumsuz sonuçları ortaya koymaktadır. Bazı hizmetler iyileşmiş olsa da, kırsal ihtiyaçların yeterince karşılanması ve göçün önlenmesi konusunda zorluklar devam etmektedir. Tez, politika, kırsal kalkınma ve yönetim arasındaki karmaşık ilişkiyi vurgulayarak bu eksikliklerin giderilmesi için daha fazla yasal değişiklik yapılması gerektiğini savunmaktadır.

Ömürgönülşen, Öktem ve Sadioğlu (2018), Türkiye'nin yeni büyükşehir belediyesi kanunlarının etkilerini, özellikle 2013 sonrası mahallelerin yönetimine odaklanarak analiz etmişlerdir. Çalışma, büyükşehir sınırlarını genişleterek ve daha küçük belediye birimlerini kaldırarak yerel yönetim yapılarını yeniden tanımlayan bu yasal değişikliklerin Türkiye'deki mahallelerin yönetimini ve sosyal dokusunu nasıl etkilediğini araştırmayı amaçlamıştır. Araştırmacılar, küçük belediyelerin büyükşehir yapılarına dahil edilmesiyle ortaya çıkan pratik ve yönetsel zorluklara odaklanmaktadır. Araştırma, Türkiye'de derin tarihsel köklere sahip olan mahalle yönetiminin tarihsel ve sosyo-politik bağlamını anlamının önemini altını çizmektedir. Çalışma, yerel yönetimlerdeki önemli dönüşümlerin altını çizerek, 6360 sayılı Kanunun çoğu zaman yerel özerklik ve mahallelerin yönetsel kapasiteleri pahasına otoriteyi nasıl merkezileştirdiğini vurgulamaktadır. Araştırmacılar, yeniden sınıflandırma ve merkezileştirme çabalarının hem iyileştirmelere hem de önemli zorluklara yol açtığını tespit etmişlerdir. Kilit bulgulardan biri, mahalle düzeyinde siyasi temsilin ve yönetsel kontrolün azalmasıdır; bu durum genellikle hizmet sunumunda verimsizliğe ve mahalle sakinleri arasında haklarından mahrum bırakılma hissine yol açmıştır. Bu merkezileşme aynı zamanda mahalle liderlerinin, özellikle de yerel yönetimlerde tarihsel olarak çok önemli bir rol oynayan muhtarların (köy veya mahalle muhtarları) geleneksel rollerini bulanıklaştırmıştır. Bir diğer kritik bulgu da bu değişikliklerin etkisinin farklı bölgelerde, özellikle de kentsel ve kırsal alanlar arasında farklılık göstermesidir. Metropol bölgelerde, köylerin mahalle yapıları içine çekilmesi genellikle kimlik kaybına ve yerel hizmetlerin

kalitesinde düşüşe yol açmıştır, çünkü bu alanlar artık kendi özel ihtiyaçlarına hitap etmeyebilecek daha geniş metropol politikaları tarafından yönetilmektedir. Araştırmacılar, büyükşehir belediyesi modelinin yönetimi kolaylaştırmak ve hizmet sunumunu iyileştirmek için tasarlanmış olsa da, özellikle merkezileşme ve yerel özerklik arasındaki dengenin korunmasında önemli yönetsel zorluklara yol açtığı sonucuna varmaktadır. Yerel kimliklerin korunmasına ve daha geniş bir büyükşehir çerçevesi içinde yerel yönetsel kapasitelerin geliştirilmesine olanak tanıyacak daha incelikli bir yaklaşımı savunmaktadırlar. Çalışma, gelecekteki reformların, yerel toplulukların seslerinin daha büyük metropoliten yönetim yapıları içinde kaybolmamasını sağlamak için mahalle düzeyinde katılımcı mekanizmaların geliştirilmesine odaklanmasını önermektedir.

Susta (2018) tarafından yapılan çalışma, 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlardaki hizmet etkinliği üzerindeki etkilerini İzmir İli Kiraz İlçesine odaklanarak araştırmaktadır. Araştırmada, kanundan doğrudan etkilenen köy muhtarlarıyla yapılan görüşmelerden yararlanılarak nitel bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu görüşmelerden elde edilen veriler, 6360 sayılı Kanunun uygulanmasının ardından kırsal alanlarda hizmet sunumunun etkinliğini değerlendirmek üzere analiz edilmiştir. Çalışmanın bulguları birkaç kayda değer noktayı ortaya koymaktadır. İlk olarak, 6360 sayılı Kanun birkaç yıldır yürürlükte olmasına rağmen kırsal alanlarda sistematik ve etkin bir şekilde uygulanmamıştır. Belediyeler bu bölgelere zamanında ve yeterli hizmet sunma konusunda zorluklarla karşılaşmaya devam etmektedir, bu da uygulama sürecindeki eksikliklere işaret etmektedir. Çalışma ayrıca kırsal kesimde yaşayanların kanunun getirdiği değişikliklerden memnuniyetsizliğini de ortaya koymaktadır. Köylerin kentsel mahallelere dönüştürülmesi, belediye hizmetlerinde aksamalara yol açarak kırsal topluluklar arasındaki endişeleri daha da artırmıştır. Susta'nın çalışması sonuç olarak, kırsal kesimin karşılaştığı zorlukların ele alınması için 6360 sayılı Kanunun uygulanmasında daha fazla inceleme ve iyileştirme yapılması gerektiğinin altını çizmektedir. Bulgular, kırsal topluluklarda etkili hizmet sunumunun önemini ve idari reformların yerel sakinlerin ihtiyaç ve tercihleriyle uyumlu hale getirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır.

Yıldırım ve Bıçakçı (2018), 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlar, özellikle de Çarşamba Ovası üzerindeki etkilerini kent-kır dinamikleri bağlamında ele alan bir çalışma yürütmüştür. 6360 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyeleri kırsal alanlarda belediye hizmetlerinin sağlanması ve tarımsal altyapının desteklenmesi de dahil olmak üzere yeni yetki ve sorumluluklar kazanmıştır. Bu dönüşüm, Çarşamba Ovası'ndaki kırsal alanların kentsel peyzajın bir parçası olarak yeniden değerlendirilmesini gerektirmiş ve kırsal geçim kaynakları için hayati önem taşıyan tarımsal faaliyetleri etkilemiştir. Çalışma, 6360 sayılı Kanunun Çarşamba'daki kırsal ve tarımsal sektörleri nasıl etkilediğini analiz etmeyi amaçlamıştır. Kırsal alanların büyükşehir belediyelerine entegre edilmesinin kentsel ve kırsal dinamikleri nasıl değiştirdiğini araştırarak 6360 sayılı Kanunun kent-kır ayrımı üzerindeki etkisinin incelenmesi, köy muhtarları ve/veya köylülerle yapılan görüşmeler ve literatür taraması da dahil olmak üzere 6360 sayılı Kanunun Çarşamba'daki kırsal ve tarımsal sektörler üzerindeki spesifik etkilerinin analiz edilmesi sonucunda doğrudan alanda kapsamlı bir çalışma yürütülmüştür. Sonuç olarak, Yıldırım ve Bıçakçı'nın çalışması 6360 sayılı Kanunun özellikle Çarşamba Ovası'ndaki kırsal alanlar ve tarım için sonuçlarına dair içgörüler sunmaktadır. Araştırma, hem yasal çerçeveyi hem de uygulamadaki sonuçları inceleyerek, büyükşehir yönetim reformları sırasında kentsel ve kırsal alanlar arasındaki ilişkiyi anlamaya katkıda bulunmaktadır.

Genç ve Tekçe'nin (2019) çalışması, 6360 sayılı Kanunun Aydın ilindeki köylerin mahalleye dönüşümü üzerindeki etkilerini idari, hizmet sunumu ve yerel demokrasi etkilerine odaklanarak değerlendirmektedir. Araştırma, 100 eski köy/yeni mahalle muhtarından alınan anket yanıtlarına dayanarak, kanunun uygulanmasının kapsamlı yansımalarına ilişkin içgörüler sunmaktadır. Bulgular, kanunun muhtarlar tarafından genel olarak iyi karşılandığını, ancak bazı zorlukları da beraberinde getirdiğini ortaya koymaktadır. İlçe belediyelerinin sorumluluk alanlarının genişlemesi hizmet sunumunda aksamalara yol açtığı ifade edilmiş, önemli bir çoğunluk büyükşehir belediyesi statüsüne geçişin ilçe belediyelerinin temsil kabiliyetini azalttığını ve tutarlı altyapı planlamasını engellediğini belirtmiştir. Muhtarlar, geçişin idareci-vatandaş ilişkilerini güçlendirirken, yerel hizmetlerin maliyetlerini de artırdığını bildirmiştir. Büyükşehir belediyelerinin genişleyen sınırları altında köyden mahalleye dönüşümün hizmet verimliliğini düşürdüğü görülmüş, ancak vatandaşlara daha etkin hizmet sunulmasını sağladığı için de olumlu karşılanmıştır. Çalışma, muhtarların 6360 sayılı Kanun öncesi statüye dönülmesini tercih

etmediklerini ve il özel idareleri ile mahalli idare birliklerinin kaldırılmasına karşı çıktıklarını vurgulamaktadır. Ayrıca, sorumlulukların kapsamının genişlemesinin ve hizmet beklentilerinin farklılaşmasının büyükşehir belediye meclislerinde karar alma sürecini karmaşıktırdığına işaret etmektedir. 6360 sayılı Kanunun kapatılan köyler ve yeni mahalleler üzerindeki etkisi karmaşık ve çoğu zaman çelişkilidir. Kanun, idari birlik ve adem-i merkeziyetçiliği teşvik etme hedeflerine kısmen ulaşırken, yerel demokrasi, hizmet sunumu ve vatandaş memnuniyeti üzerinde olumsuz etkilere de neden olmuştur. Araştırma, kanunun farklı ihtiyaç ve beklentilere sahip topluluklar arasında uygulanmasının zorluklarının altını çizmekte ve yerel nüfus üzerinde dengeli ve adil bir etki yaratmanın zorluğunu vurgulamaktadır.

Karpuz (2019), 6360 sayılı Kanun sonrasında beldelerin mahalleye dönüşmesini Akhisar örneğine odaklanarak değerlendirmektedir. Bu Kanun, ölçek ekonomileri yoluyla kaynak tahsisini optimize etmeyi amaçlamış ancak etkinliği konusunda eleştirilere maruz kalmıştır. Tez, Akhisar'ın mahalleye dönüşen beldelerindeki vatandaşların hizmet sunumuna ilişkin algı ve memnuniyetlerini araştırmaktadır. Kanunun uygulamada hedeflerine ulaşamadığı ve vatandaşların hizmet sunumuna ilişkin beklentilerini karşılayamadığı sonucuna varılmıştır. Bu çalışma, yasama niyetleri ve sonuçları arasında bir boşluk olduğunu öne sürmekte ve hizmet verimliliğini artırmak için idari yeniden yapılandırmanın zorluklarını vurgulamaktadır.

Küpeli'nin (2019) araştırması, kamu hizmetlerinin kapsamını genişleten hızlı küresel nüfus artışı, kentleşme, sanayileşme ve teknolojik ilerlemelerin etkilerini incelemektedir. Çalışma, artan hizmet ihtiyaçlarını tek başına yöneten idarelerin karşılaştığı zorlukların altını çizmekte ve kamu hizmeti sunumunda daha etkili bir yaklaşım olarak yerel yönetim birimlerine desantralizasyonu önermektedir. Yerel yönetimlere ilişkin yasal düzenlemelerin amacı hizmet kalitesini ve verimliliği artırmaktır; seçilmiş yerel yöneticiler halkın katılımını ve güvenini artırarak demokrasiyi güçlendirmede önemli bir rol oynamaktadır. Araştırma, Mart 2014 yerel seçimleri sonrasında 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından Kahramanmaraş Büyükşehir Belediyesi'nin özellikle Göksun ilçesinde sunduğu hizmetlerin etkinliği ve verimliliğine odaklanmaktadır. Bu Kanun, büyükşehir belediyelerinin sınırlarını il sınırlarına genişletmiş, köy ve belde belediyelerini mahalleye dönüştürmüş ve Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıkları

kurmuştur. Bu dönüşüm, sorumlulukları vatandaşlara daha yakın yerel birimlere dağıtarak hizmet sunumunu iyileştirmeyi amaçlamıştır. Bulgular, katılımcılar arasında kanunun uygulanması sonrasında hizmet etkinliği ve verimliliğine ilişkin geniş bir memnuniyet yelpazesi olduğunu göstermektedir. Çoğunluk, temizlik ve itfaiye hizmetleri gibi temel hizmetlerle ilgili sorun bildirmezken, adil hizmet dağılımı ve kırsal kesimdeki ihtiyaçların etkili bir şekilde ele alınmasına yönelik idari kapasite konularında zorluklar ifade edilmiştir. Belde belediyelerinin kapatılması, sorunları çözecek belediye yetkililerinin bulunmasında zorluklara yol açmış, bu da yeni yönetim modelinin etkinliğinin kanun öncesi döneme kıyasla azaldığını göstermiştir. Çalışma, 6360 sayılı Kanun ve sonuçları hakkında kamuoyunda farkındalık eksikliği olduğunu ortaya koyarak, belediye yetkilileri tarafından daha iyi bilgilendirme yapılmasına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir. Hizmetlerin mevcudiyetine ilişkin genel memnuniyete rağmen, ayrıntılı inceleme, özellikle belediye yetkilileri tarafından göz ardı edilen kamuoyu görüşlerinin algılanmasında belirli endişe alanlarını ortaya koymaktadır. Öneriler arasında karar alma süreçlerine halkın katılımının artırılması ve şikayetlerin ve geri bildirimlerin daha etkin bir şekilde ele alınması için erişilebilir belediye hizmet birimlerinin kurulması yer almaktadır. Özetle, yasal reformlar yerel yönetimi ve hizmet sunumunu iyileştirmeyi amaçlarken, bu çalışma vatandaşların bu değişiklikler hakkında bilgilendirilmesi ve yönetim sürecine daha aktif bir şekilde dahil edilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bulgular, bazı alanlarda iyileşmeler olsa da, bu reformların potansiyel faydalarının tam olarak hayata geçirilmesi, özellikle de tüm mahallelerde eşitlikçi ve etkin hizmet sunumunun sağlanması için yapılması gereken önemli işler olduğunu göstermektedir.

Bölük ve Ömürgönülşen (2020), 6360 sayılı Kanunun Bodrum ilçesi özelinde yerel yönetimler üzerindeki etkilerini, küçük belde ve köylerin genişletilmiş büyükşehir belediyesi içinde mahalleye dönüştürülmesine odaklanarak incelemektedir. Araştırmacılar, bu yeniden sınıflandırmanın yerel demokrasiyi, kamu hizmetlerini ve Bodrum'daki toplulukların sosyo-kültürel kimliğini nasıl etkilediğini incelemektedir. Çalışma, 6360 sayılı Kanunun yönetim etkinliğini artırmayı amaçlasa da, bazı istenmeyen sonuçlara yol açtığını ortaya koymaktadır. Önemli bulgulardan biri, daha büyük metropol yapılarına entegre edilmeleri yerel karar alma süreçleri üzerindeki etkilerini azalttığı için küçük toplulukların siyasi temsilinin azalmasıdır. Bu merkezileşme kamu hizmeti sunumunda verimsizliğe yol açmış, yerel halkın kendisini politika yapıcılardan kopuk

hissetmesine ve özel ihtiyaçlarına daha az cevap alabilmelerine sebep olmuştur. Ayrıca, Bodrum'un yeniden sınıflandırılan bölgeleri ile daha büyük kentsel merkezler arasındaki ekonomik ve sosyal eşitsizlikler, hizmet sunumunda uyumsuzluklar yaratmış ve tek tip bir yönetim yaklaşımının yetersizliğini vurgulamıştır. Bölük ve Ömürgönülşen, 6360 sayılı Kanunun bazı yönetsel etkinliklerin sağlanmasında başarılı olmakla birlikte, yerel özerkliği ve topluluk kimliğini zayıflatan zorluklar da ortaya çıkardığı sonucuna varmaktadır. Yazarlar, daha küçük toplulukların seslerinin duyulmasını ve dikkate alınmasını sağlamak için büyükşehir belediyeleri bünyesinde daha katılımcı mekanizmalar içeren politika reformları yapılmasını savunmaktadır. Ayrıca yazarlar, herkese uyan tek bir model uygulamak yerine farklı yerelliklerin kendine özgü ihtiyaçlarını tanıyan ve karşılayan özel yönetim yaklaşımlarını savunmaktadır. Bu çalışma, yönetsel verimlilik ile yerel kimliklerin ve demokratik katılımın korunması arasındaki dengenin önemini vurgulamakta ve Türkiye gibi hızla kentleşen bölgelerde gelecekteki kentsel yönetim reformları için değerli uzgörüler sunmaktadır.

Çavuşoğlu ve Lamba'nın (2020) çalışması, 6360 sayılı Kanunun Antalya'da büyükşehir sınırları içindeki belediyeler ve köyler üzerindeki etkilerini, mahalleye dönüşenler üzerinde odaklanarak araştırmaktadır. Bulguları, yeni kurulan bu mahalleler arasında hizmet memnuniyeti konusunda memnuniyetsizlik olduğunu ve büyükşehir belediyesinin kırsal alanlara yeterince hizmet vermekte zorlandığını göstermektedir. Ayrıca çalışma, muhtarların görev ve yetki açısından önemini azaldığını vurgulamaktadır. Araştırma, kırsal hizmetlerin birincil sorumluluğunun ilçe belediyelerine devredilmesini önermekte ve yerel düzenlemelerin hayata geçirilmesinden önce istişare edilmesi ve kırsal ve kentsel mahalleler arasında statü açısından ayırım yapılması gerektiğini vurgulamaktadır.

Tuncer ve Bakırcı (2020), 6360 sayılı Kanununun kırsal yerleşimler üzerindeki mevcut ve olası etkilerine odaklanan ve Konya özelinde bir çalışma yürütmüştür. Çalışmanın amacı, 6360 sayılı Kanunun Türkiye'deki kırsal yerleşimlerin düzeni üzerindeki etkilerini, geniş yüzölçümü ve farklı kırsal toplulukları nedeniyle Konya İli'ni örnek olay olarak ele alarak incelemektir. Çalışmanın bulguları, 6360 sayılı Kanunun uygulanmasına ilişkin hem olumlu hem de olumsuz görüşleri ortaya koymuştur. Olumlu etkiler arasında hizmet sunumu ve altyapı gelişimindeki iyileşmeler sayılabilirken, olumsuz etkiler arasında idari yeniden yapılanma ve köylerin yasal statüsündeki değişikliklerle ilgili

zorluklar sayılabilir. Sonuç olarak bu çalışma, 6360 sayılı Kanunun Konya İlindeki kırsal yerleşimlerde uygulanmasına ilişkin karışık görüşlerin altını çizmektedir. Kanunun kırsal topluluklar üzerindeki genel etkisinin değerlendirilmesinde hem olumlu hem de olumsuz etkilerin dikkate alınmasının önemini vurgulamaktadır. Özetle, Tuncer ve Bakırcı'nın çalışması, Konya ilini bir vaka çalışması olarak kullanarak 6360 sayılı Kanunun Türkiye'deki kırsal yerleşimler üzerindeki etkilerine ilişkin değerli bilgiler sunmaktadır.

Karalezli (2021), 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından köylerin mahalleye dönüşmesini Türk kamu yönetimi çerçevesinde incelemektedir. Çalışma, hem mahalle hem de köy yönetiminin tarihsel gelişimini ve sorunlarını incelemekte ve kırsal mahalle düzenlemesinin bu sorunları çözüp çözemeyeceğini değerlendirmektedir. Çalışma, yasal tanımlara ve idari zorlukları ele alma çabalarına rağmen, hem köylerin hem de mahallelerin uygulamada beklenen başarıyı elde etmekte zorlandığı sonucuna varmıştır. Bu geçiş, merkezi ve yerel yönetim yapıları içindeki rollerine ilişkin soruları gündeme getirmiş ve metropol bağlamında kırsal ve kentsel kimliklerin yönetilmesinin karmaşıklığını vurgulamıştır.

Kılıç ve İpek (2022), köyleri büyükşehir belediyelerinin mahallelerine dönüştüren 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlar üzerindeki etkilerini eleştirel bir şekilde analiz etmektedir. Bu kanunun doğrudan sonuçları olarak artan merkezileşmeyi, kırsal topluluklar için azalan demokratik temsili ve tarımsal üretimdeki zorlukları vurgulamaktadırlar. Çalışma ayrıca, bu sorunları ele almak için kırsal mahallelere bazı mali ayrıcalıklar sağlamayı amaçlayan 7254 sayılı Kanunun getirilmesini de tartışmaktadır. Bu önlemlere rağmen yazarlar, her iki kanunun da yarattığı sorunları kapsamlı bir şekilde çözemediğini, özellikle demokratik temsilin azalması, tarım arazileri üzerindeki etkileri, hizmet sunum maliyetlerindeki artış ve kamu hizmeti eşitsizliklerini ele almadığını savunmaktadır. Bu reformların kent-kır ayrımını etkili bir şekilde uzlaştırmadığını; yönetim, ekonomik sürdürülebilirlik ve yerel demokrasi alanlarında önemli sorunları çözümsüz bıraktığını öne sürmektedirler.

Lamba (2021), 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlar ve ilçe belediyeleri üzerindeki etkilerini, yarattığı zorluklara ve akademik ilgi düzeyine odaklanarak değerlendirmektedir. Çalışma, 2014 yılından sonra yazılan lisansüstü tezlerin içerik analizi yoluyla, büyükşehir ve ilçe belediyeleri arasında önemli koordinasyon, yetki ve

hizmet sunumu sorunları olduğunu ortaya koymaktadır. Kanunun imar planları nedeniyle tarım ve hayvancılık üzerindeki olumsuz etkilerine, artan yaşam maliyetlerine ve uzak bölgelerde yetersiz hizmet sunumuna dikkat çekilmektedir. Araştırma, kanunun yürürlüğe girmesinden önce yapılan eleştirilerin kanunun yürürlüğe girmesinden sonra tespit edilen sorunlarla örtüştüğünü ortaya koyarak, demokratik temsil, yerel özerklik ve etkin hizmet sunumuna yönelik revizyonlara ihtiyaç duyulduğunun altını çizmektedir.

Taşkan ve Görmüş (2022) çalışmalarında 6360 sayılı Kanunun Türkiye’deki kırsal alanlar üzerindeki etkisini araştırmaktadır. Yazarlar, ekonomi, siyaset, planlama ve sosyoloji gibi farklı alanlardaki farklı bakış açılarından kaynaklanan, kırsal alanların tanımı ve sınıflandırılmasıyla ilgili belirsizliği ele alarak başlamışlardır. Bu belirsizliğin planlama uygulamalarında yerel bağlamların ihmal edilmesine nasıl yol açabileceğinin altını çizmektedirler. Ardından, Türkiye’de kırsal alanlarla ilgili yasal çerçeve ve planlama uygulamalarına genel bir bakış sunmaktadırlar. Kırsal alanların tanımlanması ve planlanmasında ilk adım olan 1924 tarihli Köy Kanunu kapsamlı bir planlama yaklaşımından uzak kalmıştır. AB’ye katılım süreçleri de dahil olmak üzere daha sonraki gelişmeler, sürdürülebilirlik ve kalkınma perspektiflerinden kırsal alanlara odaklanmıştır. Bu çalışma, köylerin büyükşehir belediyelerinin yetki alanlarındaki kentsel mahallelere dönüşmesi nedeniyle kırsal alan tanımlarının ve planlamasının yeniden değerlendirilmesine yol açan 6360 sayılı Kanunun etkilerini incelemektedir. Yazarlar, bu kanunun kırsal planlamada uygulanmasından kaynaklanan çelişkileri keşfetmeyi amaçlamaktadır. Çalışma, literatür analizi yoluyla, 6360 sayılı Kanunun kırsal planlamada yol açtığı çeşitli sorunları ve çelişkileri tespit etmektedir. Temel konular arasında belediye hizmet sınırlarının genişlemesi, yetki paylaşımı ve koordinasyondaki zorluklar, ölçek ekonomileri, planlama ve imar sorunları, temsil ve adem-i merkeziyetçilik yer almaktadır. Sonuç olarak, bu çalışma 6360 sayılı Kanunun Türkiye’de kırsal planlamaya önemli zorluklar ve çelişkiler getirdiğini ortaya koymaktadır. Hukuki gerekçelerine rağmen, kanunun uygulanması akademik literatürle çelişen çeşitli sorunlara yol açmış ve kırsal alanların büyükşehir belediyeleri çerçevesinde etkin yönetimine ilişkin endişeleri artırmıştır.

Aydın Koç ve Ömürgönülşen (2023) tarafından yürütülen çalışmada, yerel yönetim reformlarının Türkiye’deki büyükşehir belediyelerindeki tarım politikaları ve

uygulamaları üzerindeki etkilerinin Ankara odaklı olarak kapsamlı bir analizi yapılmaktadır. Araştırma, 6360 sayılı Kanun ile başlatılan idari değişikliklerin tarım ve hayvancılık faaliyetleri üzerindeki etkilerini, özellikle de büyükşehir çerçevesine dahil edilen kırsal alanlara belediyeler tarafından sağlanan destek hizmetleri açısından incelemektedir. Bulgular, 6360 sayılı Kanun kapsamındaki yeniden yapılandırmanın tarım ve hayvancılık destek hizmetlerinin sağlanması ve erişilebilirliğinde önemli değişikliklere yol açtığını ortaya koymaktadır. Koç ve Ömürgönülşen'in analizi, reform sonrası belediye hizmetlerinden memnuniyet düzeylerindeki farklılıkları yansıtabilecek şekilde kırsal topluluklardan gelen karışık bir tepkinin altını çizmektedir. Çalışma, bazı hizmetlerin verimliliği ve kapsamı artarken, kırsal nüfusun ihtiyaç ve beklentilerinin tam olarak karşılanmasında zorlukların devam ettiğine işaret etmekte ve kaynak tahsisi, hizmet sunum mekanizmaları ve tarımsal paydaşların özgün ihtiyaçlarına göre uyarlanmış destek programlarının yeterliliği ile ilgili konuları vurgulamaktadır. Bu bulguların daha geniş kapsamlı sonuçlarını ele alan tartışma, reformun yerel yönetimi kolaylaştırmayı ve etkinliğini artırmayı hedeflerken, tarım ve hayvancılık sektörleri üzerindeki etkisinin karmaşık bir tablo ortaya koyduğunu öne sürmektedir. Yazarlar, bu tür reformların kırsal kalkınmayı ve tarımı desteklemedeki başarısının sadece yapısal ve idari değişikliklere değil, aynı zamanda kırsal toplulukların özel ihtiyaçlarının etkin ve etkili bir şekilde ele alınmasına ve anlaşılmasına da bağlı olduğunu savunmaktadır. Varılan sonuç olarak, Aydın Koç ve Ömürgönülşen (2023) tarım ve hayvancılık destekleri bağlamında yönetim reformlarının uygulanması için daha incelikli bir yaklaşım çağrısında bulunmaktadır. Sadece idari açıdan verimli değil, aynı zamanda kırsal alanların sosyo-ekonomik gerçeklerine duyarlı, idari reformların faydalarının adil bir şekilde dağıtılmasını ve sürdürülebilir kırsal kalkınma hedefiyle uyumlu olmasını sağlayan politikaları savunmaktadırlar. Bu çalışma, yerel yönetim, kırsal kalkınma ve tarım politikası konularında süregelen tartışmalara katkıda bulunmakta ve Türkiye'nin büyükşehir belediyelerindeki idari reformların sunduğu zorluk ve fırsatlara ilişkin değerli bilgiler sunmaktadır.

Hanikoğlu ve Negiz'in (2023) çalışması, Ayvalık örneğine odaklanarak büyükşehir belediyelerindeki kırsal mahalle deneyimini incelemektedir. Çalışma, illerin idari sınırlarını büyükşehir belediye sınırlarıyla birleştiren ve tüm belde ve köylerin tüzel kişiliklerini ortadan kaldıran 6360 sayılı Kanunun yürürlüğe girmesinin ardından köylerin

mahalleye dönüşmesini incelemektedir. Devam eden bu dönüşüm, Ekim 2020’de 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu’na eklenen bir madde ile kırsal mahalle uygulamasını başlatmıştır. Uygulamanın detaylarını ortaya koyan ve 15 Nisan 2021 tarihinde yayımlanan Yönetmelik, kırsal mahallelerdeki hizmet, idari ve ekonomik sorunların çözümündeki yetersizliklere dikkat çekmektedir. Çalışmanın bulguları, kırsal mahallelere geçişte karşılaşılan önemli hizmet, idari ve ekonomik zorlukların altını çizmektedir. Bu zorluklar, Kırsal Mahalle Yönetmeliği’nin yetersiz içeriğine bağlanmaktadır. Ayvalık ilçesinin Bağyüzü, Akçapınar, Çakmak ve Çamoba mahallelerini örnek olay olarak ele alan araştırma, Yönetmeliğin kırsal mahalle uygulamasından kaynaklanan ihtiyaç ve sorunlara cevap vermekte yetersiz kaldığı sonucuna varmaktadır. Çalışma, bu alanlarda ekonomik sürdürülebilirliği sağlarken hizmet sunumunu ve idari verimliliği artırmak için kırsal mahalleleri yöneten politika ve düzenleyici çerçevenin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini ve yeniden ele alınmasını savunmaktadır.

Yıkıcı ve Çolak (2023) araştırmalarında, büyükşehirlerde kırsal mahalle ve kırsal yerleşik alanların tespit sürecini Trabzon örneğine odaklanarak incelemektedir. Çalışma, kırsal mahallelerin ve yerleşik alanların belirlenmesi sürecinde ilgili düzenlemelerde belirtilen koşulların ne kadar yerine getirildiğini incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırma örnekleme, Trabzon ilinde 6360 sayılı Kanun kapsamında mahalleye dönüştürülen 57 belde ve 478 köy ile yeni kurulan 11 mahalleden oluşmaktadır. Araştırmacılar, vaka çalışması ve doküman analizi yöntemlerini bir arada kullanarak toplam 430 kırsal mahalle ve 76 kırsal yerleşik alan tespit etmiştir. Bu mahallelerden 40’ının merkez mahalle statüsünü koruduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın en önemli bulguları arasında, bazı ilçe belediye başkanları ve meclislerinin yönetmeliklerin amacı ve içeriğine ilişkin farkındalık eksikliği yer almaktadır. Bu durum, ilçe belediyelerinin başlangıçta yönetmeliklere aykırı bazı kararlar almasına yol açmıştır. Ancak Trabzon Büyükşehir Belediye Meclisi Planlama ve Altyapı Komisyonu, süreci yönetmeliklere uygun hale getirmek için önemli çabalar sarf etmiştir. Özetle, çalışmada başta Trabzon olmak üzere büyükşehirlerdeki kırsal mahallelerin ve yerleşik alanların tespit sürecine ışık tutulmaktadır. Çalışma, özellikle 6360 sayılı Kanun kapsamında belde ve köylerin mahalleye dönüştürülmesine ilişkin yönetmeliklerin uygulanmasında ve uyumun sağlanmasında karşılaşılan zorlukları ve çabaları vurgulamaktadır.

Türkiye'de 6360 sayılı Kanunun yerel yönetimler üzerindeki etkilerine ilişkin literatürün kapsamlı incelemesi, karmaşık ve çok yönlü bir manzara ortaya koymaktadır. Kanun, büyükşehir belediyelerinin yetki alanını genişleterek yönetsel etkinliği ve hizmet sunumunu iyileştirmek üzere tasarlanmış olsa da, özellikle kırsal alanlarda önemli zorluklara da yol açmıştır. Araştırmacıların yukarıda özetlenen çalışmaları, Kanunla yönetsel ve mali yetkilerin merkezileştirilmesini, daha koordineli bir yönetim getirmesi amaçlanmış olsa da, yerel özerkliğin ve demokratik temsilin azalmasına ilişkin endişelere yol açtığını vurgulamaktadır. Bu Kanun kapsamında köylerin mahalleye dönüştürülmesi, bu yeniden yapılandırmanın getirdiği yönetsel karmaşıklıklara ve hizmet sunumunda eşitsizlik potansiyeline dikkat çeken özellikle tartışmalı bir konu olmuştur.

Literatür, bu tür reformların uygulanmasında incelikli bir yaklaşıma duyulan ihtiyacın altını sürekli olarak çizmektedir. Bu çalışmalar belirli verimlilikler elde edildiğini ortaya koyarken, özellikle yeni yönetsel yapıların nüfusun ihtiyaçlarını tam olarak karşılayamadığı kırsal alanlarda yerel paydaşlar arasında tekrar eden bir memnuniyetsizlik olduğuna da işaret etmektedir. Bazı araştırmacılar tarafından tartışıldığı üzere yerel demokrasi üzerindeki etki, merkezileşmenin yerel karar alma gücünü ve vatandaş katılımını azalttığı yönündeki endişelerle birlikte tabloyu daha da karmaşık hale getirmektedir.

Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanun şüphesiz Türkiye'nin yerel yönetim yapısında önemli değişiklikler getirmiş olsa da, literatür bu reformların iki ucu keskin bir kılıç olduğunu göstermektedir. Kanunun verimliliği ve hizmet sunumunu iyileştirme hedefleri kabul edilmekle birlikte Kanunun uygulanması aynı zamanda yerel özerkliği aşındırma risklerini ve çeşitli ve karmaşık bir dizi yerel ihtiyacı yönetmenin zorluklarını da vurgulamıştır. Bu reformların faydalarının yerel demokrasi ve yerinden yönetimin temel ilkelerinden ödün verilmeden gerçekleştirilmesini sağlamak için daha fazla düzenleme yapılması ve bağlama daha duyarlı yaklaşımlar benimsenmesi gerektiği açıktır.

4. BÖLÜM: ALAN ARAŞTIRMASI

Bu bölümde 6360 sayılı Kanunun getirdiği YBBM’de kırsal mahallenin konumunu Ankara örneği üzerinde inceleyen alan araştırmasının temel bulguları ortaya konulup değerlendirilecektir.

4.1. ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Sosyal bilimlerde araştırma yöntemi, araştırmacıların veri toplama, analiz etme ve sonuç çıkarma süreçlerini ele alır. Bu süreçler, disiplinler arasında değişebilir, ancak genel olarak, sosyal bilimlerde araştırmanın yöntemi; nesnel, sistematik ve tekrarlanabilir bir yaklaşım benimsemeyi içerir (Balcı, 2001: Karasar, 2003: Gürbüz ve Şahin, 2014). Araştırma tasarımı sürecinin ilk adımı, araştırmanın amacını belirginleştirmeyi ve araştırma sorularını belirlemektir (Karasar, 2003: Tekindal ve Uğuz, 2020). Amacın belirgin ve açık bir şekilde ifade edilmesiyle birlikte araştırmanın ana problemi ortaya çıkmış olur. Bunun akabinde araştırma sorularıyla birlikte temel ve alt hipotezler geliştirilmelidir. Araştırma soruları, araştırmanın odaklandığı konulara ve hedeflere bağlıdır. Bu sorular, araştırmacıların verileri toplama sürecinde takip edeceği yolu belirler. Araştırma soruları, araştırmanın hangi konulara odaklandığını ve hangi verilerin toplanması gerektiğini belirler (Creswell, 2017).

Bu Tez kapsamında alan araştırması tasarımı sürecinde, YBBM sonrasında kırsal mahallelere dönüşmüş olan köylerin mevcut durumlarının anlaşılması, yeni modeldeki olumlu ve olumsuz süreçlerin incelenmesi ve olumlu yönlerin artırılabilmesi amacıyla öneriler geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu hedef doğrultusunda en küçük yerel yönetim birimi olan köylerden dönüşen kırsal mahallelerin başındaki muhtarların görüşlerinin en geçerli bilgi kaynağı olduğu düşünülmüş ve nitel araştırma tekniklerinden görüşme tekniği kullanılmasına karar verilmiştir.

Nitel veri analizi, sosyal bilim araştırmalarında önemli bir yere sahip olmasına rağmen, bazı avantajları ve dezavantajları vardır Bunlar aşağıda özetlenmiştir (Ertugay, 2019).

Nitel Veri Analizinin Avantajları:

1. Araştırmacılara kapsamlı ve derinlemesine bir anlayış sağlar. Bu teknik, bireylerin deneyimlerini, grupların kültürlerini ve yaşam tarzlarını anlamak için kullanılabilir.
2. Araştırmacıların verilerdeki önemli konuları, kategorileri ve temaları belirlemelerine yardımcı olur. Bu teknik, verilerdeki kilit özellikleri ve konuları tespit etmek için kullanışlıdır.
3. Araştırmacıların önceden belirlenmiş bir hipoteze bağlı kalmalarını gerektirmez. Bu teknik, araştırmacıların verileri analiz etme şekillerinde daha esnek olmalarını sağlar.

Nitel Veri Analizinin Dezavantajları:

1. Araştırmacıların verileri nasıl yorumladıklarına ve analiz ettiklerine bağlıdır. Bu nedenle, bu teknik, araştırmacıların kişisel önyargılarını ve görüşlerini yansıtabileceği için öznel olabilir.
2. Bu teknik, verilerin derinlemesine bir şekilde analiz edilmesini gerektirdiğinden verilerin analiz edilmesi zaman alabilir.
3. Analiz küçük bir örneklem üzerinde yapıldığında, verilerin genelleştirilmesi zor olabilir. Bu teknik, geniş bir örneklem üzerinde yapıldığında daha iyi sonuçlar verebilir.

Bu noktadan hareketle, yarı yapılandırılmış görüşme formunu kullanarak, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan 43 kırsal mahallenin muhtarından bu formdaki soruları yanıtlamaları istenmiştir.

4.1.1. Araştırmanın Evreni ve Örnekleme

Bu alan araştırmasının evrenini 2022 yılı itibarıyla Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan 897 kırsal mahalle oluşturmaktadır. Bu kırsal nitelikteki mahallelere odaklanmak, yönetim dinamiklerinin, sosyo-ekonomik kalkınmanın ve

kültürel uygulamaların il ve ilçe merkezlerindeki kentsel mahallelerden farklı olabileceği hususunu tespit edebilmek için değerli bir fırsat sunmaktadır. Ankara, kentsel ve kırsal bölgelerin ilgi çekici bir bileşimini sunmakta olup bu durum kırsal mahallelerin kentsel bir güç merkezine yakınlıklarının getirdiği zorlukları ve fırsatları nasıl ele aldıklarına dair önemli ipuçları sunma potansiyeline sahiptir.

Ankara'daki 43 kırsal mahalleden oluşan ve görüşmelerin gerçekleştirildiği araştırma örnekleme özellikle dikkate değerdir. Nitel araştırmalarda örneklem seçimi çok önemlidir ve genellikle çalışmaya derinlik ve bağlam sağlamayı amaçlayan belirli örnekleme yöntemleri tarafından yönlendirilir (Patton, 2002). Bu araştırmada 43 kırsal mahallenin seçilmesi amaçlı örneklemenin bir örneğidir. 43 mahallenin seçimi zaman, kaynaklar ve erişilebilirlik gibi lojistik hususlardan da hareketle amaçlı olarak gerçekleştirilmiştir. Nitel çalışmalarda, seçilen konunun kapsamlı ve derinlemesine araştırılmasını sağlamak için bu gibi pratik hususların etkili bir şekilde yönetilmesi çok önemlidir.

Örneklem büyüklüğünün temsiliyeti sağlamak için istatistiksel hesaplamalarla belirlendiği nicel çalışmaların aksine, nitel araştırmalarda genellikle olasılığa dayalı olmayan örnekleme yöntemleri kullanılır. Bu yöntemler arasında, bilgilendirici oldukları veya araştırma olgusunu örnekledikleri için belirli vakaların seçildiği amaçlı örnekleme ve ilk katılımcıların daha fazla katılımcının toplanmasına yardımcı olduğu kartopu örnekleme yer almaktadır. Bu yöntem, araştırmacıların özellikle bilgilendirici olan veya daha geniş bir grubu temsil eden vakaları seçmelerine olanak tanıdığı için nitel araştırmalarda avantajlıdır (Creswell ve Poth, 2016: 156-161).

Araştırma kapsamında örneklem belirlenirken birtakım veriler değerlendirilmiş ve bunun sonucunda süreç iletmiştir. Resmi kaynaklar incelendiğinde Ankara'da 2012 yılı itibariyle 684 tane köy ve 40 tane belde belediye belediyesi bulunmaktaydı (YSK, 2009). 2014 yılında gerçekleştirilen yerel seçimler sonrasında yürürlük kazanan 6360 Sayılı Kanun neticesinde tüzel kişiliğe sahip bu yapıların tüzel kişilikleri kaldırılmıştır. Bunun neticesinde bu köylerden ve belde belediyelerinden kırsal mahalle niteliğinde olanlar bu yeni statüye geçirilmiştir. Ankara il sınırları içerisinde 2022 yılı itibariyle 897 kırsal mahalle (2021 tarihli Yönetmelik hükümlerine göre kırsal mahalle statüsünde olup olmadığına bakılmaksızın) bulunmaktadır (TKDK, 2022).

Tablo 4.1 Görüşme Yapılan Kırsal Mahallelerin Ankara İlçelerine Dağılımı

İlçe Adı	Nüfusu (2022)	Ankara Nüfusu İçindeki Oranı	Ankara Şehir Merkezine Olan Mesafe (KM)	Kırsal Mahalle Sayısı	Görüşme Gerçekleşen Kırsal Mahalle Sayısı
Akyurt	43.918	0,76%	34	17	2
Altındağ	412.267	7,10%	3	5	0
Ayaş	15.581	0,27%	57	29	3
Bala	28.704	0,49%	68	54	3
Beypazarı	48.558	0,84%	99	52	1
Çamlıdere	13.971	0,24%	101	48	2
Çankaya	937.546	16,15%	6	8	0
Çubuk	99.096	1,71%	40	76	3
Elmadag	45.034	0,78%	41	15	2
Etimesgut	617.229	10,64%	16	4	0
Evren	3.581	0,06%	177	11	0
Gölbaşı	157.605	2,72%	19	41	2
Güdül	10.014	0,17%	89	29	2
Haymana	33.494	0,58%	75	70	2
Kahramankazan	60.804	1,05%	46	41	3
Kalecik	13.296	0,23%	73	56	1
Keçiören	923.404	15,91%	7	4	0
Kızılcahamam	31.800	0,55%	77	98	3
Mamak	682.279	11,76%	9	7	1
Nallıhan	26.831	0,46%	158	72	3
Polatlı	128.895	2,22%	77	78	3
Pursaklar	161.926	2,79%	15	7	3
Sincan	571.889	9,85%	24	26	1
Şereflikoçhisar	34.122	0,59%	147	45	3
Yenimahalle	701.638	12,09%	4	4	0
Ankara (Toplam)	5.803.482	100%	-	897	43

Kaynak: Ankara Valiliği (2022), TÜİK (2022), TKDK (2022).

Görüşmelerin yapılacağı kırsal mahallelerin seçiminde içinde yer aldıkları ilçelerin Ankara nüfusu içindeki payları ve Ankara şehir merkezine olan mesafeleri ve ilçe sınırları içerisindeki kırsal mahalle sayısı göz önünde bulundurulmuştur. Genellikle az sayıda bu tür mahallelere sahip olan metropol ilçeler örnekleme dahil edilmemiştir. Alan araştırması sonucunda 43 kırsal mahallenin muhtarıyla görüşme gerçekleştirilmiştir. Bununla ilgili veriler Tablo 4.1’de sunulmuştur. Seçilen bu mahallelerde 43 muhtar ile görüşülmüştür.

4.1.2. Araştırmada Kullanılan Veri Toplama Aracı

Alan araştırması çerçevesinde araştırma tekniği olarak görüşme tercih edildikten sonra araştırmacı tarafından kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu oluşturulmuştur. Veri toplama aracı olarak tasarlanan 31 maddelik görüşme formunda araştırma tasarımının üzerinde durduğu üzere dört alt boyut belirlenmiştir. Geliştirilen görüşme formunun maddeleri yerel yönetim mevzuatından ve alan yazında konuyla ilgili yürütülmüş çalışmalardan yapılan okumalar sonucunda hazırlanırken, uzman görüşleri neticesinde nihai hali verilmiştir. Hazırlanan görüşme formu; veri toplama sürecinde hakim olan Covid-19 Pandemisi koşulları çerçevesinde yüz yüze ve çevrimiçi olarak, Hacettepe Üniversitesi Senatosu Etik Komisyonu'nun 26.11.2021 tarihli ve E-35853172-300-00001887917 sayılı izni ile yürütülmüştür. Uygulanan veri toplama aracı tezin Ekler kısmında sunulmuştur.

4.1.3. Araştırma Verilerinin Analizi

Çalışmada görüşme formlarının tamamlanmasının ardından, veri analiz sürecine geçilmiştir. Veri analizi sürecinde fenomenoloji, içerik analizi ve uygulama desteği yaklaşımlarının karması bir uygulama yapılmıştır.

Fenomenoloji yaklaşımı, bireylerin deneyimlerini anlamak için kullanılan bir yöntemdir (Tekindal ve Uğuz, 2020: 156). Bu yöntem, bireylerin yaşadığı deneyimleri açıklayan yapısal bir analize dayanır (Keskin, Aksoy ve Fidan, 2021: 1442). Fenomenoloji, önceden tanımlanmış bir teoriye dayanmadan, bireylerin deneyimlerinin anlaşılmasına odaklanır (Tekindal ve Uğuz, 2020: 177).

Bu çerçevede değerlendirildiğinde katılımcıların vermiş oldukları yanıtlar çerçevesinde YBBM hakkındaki görüşlerinin anlaşılması hedeflenmiş ve tematizasyon çalışması yapılmıştır. Bunu yaparken öncelikle nitel veriler üzerinden kodlama yapılmıştır.

Nitel verilerle yürütülen çalışmalarda, bağımsız ve güvenilir sonuçlar elde etme noktasında kodlama süreci önemli bir adımdır ve araştırmacının verileri sistematik bir şekilde kategorize etmesine, analiz etmesine ve yorumlamasına olanak tanır (Saldana, 2019).

İçerik analizi, araştırmacıların bir veri setindeki konuları, kategorileri ve temaları belirlemek için kullanılan bir tekniktir. Bu teknik, mevcut veri setlerini analiz etmek için kullanışlıdır ve önceden tanımlanmış bir teoriye dayanmayabilir (Olgun, 2008: 68-69). İçerik analizi, açık uçlu sorulara verilen yanıtları, mektupları veya belgeleri içerebilir. Bu noktada görüşme sorularına verilen yanıtlarda ana temalar belirlenmesi amacıyla içerik analizi kullanılmıştır. İçerik analizi uygulama desteği kullanılmış olan bu çalışmanın en önemli aşamasını oluşturmaktadır; zira yapay zeka algoritmalarıyla çalışan programlarda doğru kodlamanın yapılması büyük önem arz etmektedir (Coşgun İlgar ve İlgar, 2014: 38-41). Bunun sonrasında da MaxQDA programı kullanılarak veriler analiz edilmiştir.

4.1.4. Pilot Çalışma

Pilot çalışma, bir araştırma projesinin daha büyük ölçekli bir çalışmaya hazırlanmasına yardımcı olmak için yapılan ön hazırlık çalışmasıdır. Pilot çalışmalar, araştırmanın yapılacağı alanın tasarımını ve yöntemlerini test etmek, potansiyel zorlukları belirlemek ve araştırmanın planlamasına yardımcı olmak için kullanılır (Hertzog, 2008: 180-181). Böylece ana çalışmanın başarılı olma olasılığını artırır (Hertzog, 2008: 180-181; Creswell, 2017: 416).

Nitel araştırmalarda pilot çalışma, araştırmanın tasarımının doğruluğunu test etmek, örneklem seçimini ve veri toplama yöntemlerini belirlemek ve araştırmanın amaçlarına uygun olup olmadığını değerlendirmek için yapılan küçük ölçekli bir çalışmadır (Hertzog, 2008: 189). Genellikle gözlemler, görüşmeler, odak grupları veya diğer veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı alan çalışmaları şeklinde uygulanabilir (Creswell, 2017: 234).

Pilot çalışmaların yukarıdan bahsedilen önemi göz önünde bulundurulduğunda bu alan araştırmasında veri toplama aracının tasarlanmasının ardından daha küçük bir örneklem seçilerek bir pilot çalışma yapılmıştır. Bu pilot çalışmada 15 kırsal mahalle muhtarının tamamıyla yüz yüze görüşmeler gerçekleştirerek görüşme formunu tamamlaması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda 15 katılımcıdan oluşan bir ön çalışma tamamlanmıştır. Elde edilen bu görüşme formları üzerinde, araştırmanın yöntemi çerçevesinde, fenomenoloji yaklaşımı esas alınarak öncelikle tematizasyon ve içerik analizi ile kodlama süreci

tamamlanmıştır. Elde edilen kodlamalar çalışmanın güvenilirliğini artırmak amacıyla katılımcılara yeniden yönlendirilmiş ve teyit yoluyla doğrulaması yapılmıştır.

Aralık 2021 ve Nisan 2022 tarihleri arasında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yapılan pilot çalışma neticesinde katılımcılar tarafından da teyit edildiği şekilde yöneltilen sorulara verilen yanıtlarda ön plana çıkan ana temalar, araştırma kapsamında belirlenen alt boyutlar itibariyle ayrı ayrı aşağıdaki tablolarda sunulmuştur.

Yürütülen pilot çalışma sonucunda elde edilen yanıtlarda, katılımcılar ile yapılan karşılıklı teyit sonrasında toplam 15 ana tema ön plana çıkmıştır (bkz. Tablo 4.2).

Tablo 4.2 Pilot Çalışma - YBBM ile İlgili Genel Soruların Tematizasyonu

Yeni Büyükşehir Modeline İlişkin Genel Sorular	
1. 2012 tarih ve 6360 Sayılı Kanun ile birlikte getirilen yeni büyükşehir belediyesi modeli ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?	<ul style="list-style-type: none"> • Etkili ve verimli bir yönetim anlayışı • Coğrafi alan sorunları • Merkezi hükümet ilişkileri • Mali kaynakların yetersizliği • Belediyeler arası koordinasyon sorunları • Özerklik ve demokrasi sorunları
2. Sizde yeni model getirilirken dönüşümün gerçekleştirildiği köylerin ihtiyaçları dikkate alınmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> • Çıktı kontrolü için henüz erken • Alt yapı eksiklikleri dikkate alınmadı • İşsizlik sorunları dikkate alınmadı • Göç konusu dikkate alınmadı
3. Köy olarak tüzel kişiliğin kaybedilmiş olması uygulamada daha önce karşılaşılmayan bir sorunla karşılaşılmasına sebep olmuş mudur?	<ul style="list-style-type: none"> • Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin yükünün artması • Yerel halkın belediye ile iletişim kurma zorunluluğunun doğması
4. Köy tüzel kişiliğinin sona ermesi bürokrasinin azalması anlamında ne gibi katkılar sağlamıştır?	<ul style="list-style-type: none"> • Köylerde idari işlemler azaldı • Kaynakların etkin kullanılması • Bürokrasi azaldı ancak halk uyum sağlamakta zorlanıyor

Yürütülen pilot çalışma sonrasında elde edilen yanıtlar içerik analizi ile tematize edilmiştir. Yapılan tematizasyon sonrasında elde edilen yanıtlar katılımcılara yeniden yönlendirilerek teyidi istenmiş ve bunun sonucunda 26 ana tema oluşmuştur (bkz. Tablo 4.3).

Tablo 4.3 Pilot Çalışma - Siyasi, İdari ve Hukuki Konularla İlgili Soruların Tematizasyonu

Siyasi, İdari ve Hukuki Konulara İlişkin Sorular	
1. Kırsal mahalle halkının yerel seçimlere olan ilgisinde bir değişim gözlemlenmekte midir? Seçim dönemlerinde kırsal mahallelerde propaganda faaliyetleri ne şekilde yürütülmektedir?	<ul style="list-style-type: none"> Halkın ilgisi arttı Halkın yatırım beklentisiyle beraber ilgisi de arttı Bölgede gençlerin ilgisi daha dikkate değer ölçüde arttı Nüfus ve propaganda faaliyetleri tamamen doğru orantılı Siyasi ilgi sadece büyükşehir belediyesi seçimi odaklı hale geldi
2. Yeni modelde kırsal mahalle halkının seçimler ile birlikte hizmetlerin kendilerine ulaşımında daha fazla söz hakkı olacağı düşüncesi ve beklentisi bulunmakta mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> Büyükşehir belediyesi için oy hakkı olması beklentiyi de artırdı
3. Kaymakamlık ile ilişkilerin eskisi gibi hukuki bir zeminde olmaması hizmete ulaşmada ve sorunların çözümünde eksikliğe sebep olmuş mudur?	<ul style="list-style-type: none"> Merkezi hükümet ilişkileri neredeyse bitti
4. Büyükşehir belediyesi merkezinin uzakta olması kırsal mahallenin sorunlarına da uzak kalınmasına sebep olmaktadır mı?	<ul style="list-style-type: none"> Hizmette yerellik sorunları Yerel ihtiyaçların yerelde hissedilmesi gerekliliği
5. Muhtarlıkların ihtiyaçlarının kaymakamlık yerine belediye eliyle görülmesi ne gibi etkiler doğurmuştur? Siyasi nedenlerle bazı farklılıklar gözlemlenmekte midir?	<ul style="list-style-type: none"> Belediyelerin kaynak yetersizlikleri Farklı siyasi görüşlerde görmezden gelinme sorunları Ayrıcalıklı davranıldığı düşünülen kırsal mahallelerin varlığı
6. Büyükşehirlerde mahalle sayılarının artmış olması belediyelerin iş yükünü artırmış mıdır? Belediyeler ile iletişimde aksaklık ya da iyileşme gözlemlenmekte midir?	<ul style="list-style-type: none"> İl özel idarelerinin yetkileri belediyeye geçti Kaynak yetersizliği
7. Muhtarlara daha fazla sorumluluk ve söz hakkı verilmesi sorunların yerinde çözümü adına katkı sağlayabilir mi? Muhtarların görev, yetki ve sorumluluklarını yetersiz görüyorsanız ne gibi düzenlemeler yapılmasını önerirsiniz?	<ul style="list-style-type: none"> Muhtarlıkların maddi yetersizlikleri Yerel ihtiyaçları en iyi tanıyan muhtarlar yetkisiz durumda Muhtarların daha fazla eğitim gibi faaliyetlerle desteklenmesi gerek
8. Köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılarak kırsal mahalleye dönüştürülmesinin yerelleşmekten çok merkezileşmeye doğru bir dönüşüm olarak değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Bunun somutlaştığı örnekler bulunmakta mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> Belediyelere bağımlılık arttı Hizmette yerellik sorunları Yerel ihtiyaçların yerelde tespiti gerekliliği
9. İl özel idarelerinin kaldırılmasının ne gibi etkileri olmuştur? Olumlu ve olumsuz etkiler olarak ayrı ayrı açıklayabilir misiniz?	<ul style="list-style-type: none"> Büyükşehir belediyeleri (BŞB'ler) il özel idarelerinden daha güçlü BŞB'ler daha özerk oldu BŞB'ler köylere hizmet götürme birlikleri ve il özel idareleri gibi çalışmıyor BŞB yükü arttı coğrafi genişlik yetiştirmeyi zorlaştırıyor
10. Kırsal mahallelere yapılan yatırımlar noktasında YİKOB'lar gerekli sorumluluğa sahip midir ve yeterli çalışmaları yapmakta mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> YİKOB ile çok bir temas olmadı YİKOB ve BŞB arası denge ve uyum sağlanmalı

Gerçekleştirilen pilot çalışma çerçevesinde elde edilen ve katılımcılarla teyidi sağlanan tematizasyon çalışması sonucunda ekonomik konularda 16 ana tema olduğu tespit edilmiştir (bkz. Tablo 4.4).

Tablo 4.4 Pilot Çalışma - Ekonomik Konularla İlgili Soruların Tematizasyonu

Ekonomik Konulara İlişkin Sorular	
1. Vergi, harç, katılım payı ödemeleri; enerji ve kaynak kullanımı bedelleri gibi konularda kırsal mahalle halkına yüklenen yeni külfetler olmuş mudur? Örnekler ile açıklayabilir misiniz?	<ul style="list-style-type: none"> • İmar konularında ek yükler • Elektrik ve su gibi kaynaklarda ek yükler • Ankara Büyükşehir Belediyesi'nin (ABB'nin) 2018 kararı enerji hizmet bedeli • Alt yapı için katılım payı ödemeleri •
2. Tarımsal ve kırsal kalkınma gibi konularda yeni büyükşehir belediyesi modeli (YBBM) ile gerçekleşen değişikliğin olumlu ya da olumsuz ne gibi etkileri olmuştur?	<ul style="list-style-type: none"> • Tarımda modernizasyon gerçekleşti • Sağlık eğitim ve ulaşım halen eski standartlarda • Maliyet etkinliği (ölçek ekonomisi) arttı • Kırsal alanlar önceliklenmiyor • Merkezdeki BŞB kırsal alanları tanımıyor • İlçelerin kaynak ve yetki yetersizliği sorunları çözümsüzleştiriyor
3. Köy halkına kırsal mahalle olduktan sonra kentsel aidiyet adına yaşam standartlarının değişmesi noktasında yeterli destek sağlanmış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> • Toplu taşıma hizmetleri bazı sorunları azalttı • Gelişim yerine ek mali yükler göçü artırdı • Hizmetler yeterli değil • Destekler yeterli değil • Mali konularda pozitif ayrımcılık uygulanmalı

Katılımcılardan alınan ve sonrasında da teyit edilmiş tematizasyon çalışması sonucunda alt yapı konularına ilişkin 35 ayrı ana temanın olduğu görülmüştür (bkz. Tablo 4.5).

Tablo 4.5 Pilot Çalışma - Alt Yapı Konularıyla İlgili Soruların Tematizasyonu

Alt Yapı Konularına İlişkin Sorular	
1. Mahalle olarak bağlanılan belediyenin merkezi ile bulunan coğrafi uzaklık hizmete erişimde sorunlar oluşturmaktadır mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> Ankara ilinin (Ankara BŞB'nin) geniş bir alana sahip olması İlçe ve büyükşehir merkezine uzak mahallelerde ihtiyaç tespiti sorunları Hizmette yerellik sorunları Yerel ihtiyaçların uzaktan karşılanması mümkün değil Merkeze yakın mahallelerde aksaklık bulunmuyor
2. Köy olarak sahip olunan mimari yapı ve yerleşim alanı kültüründe farklılıklar oluşmaya başlamış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> Herhangi bir farklılık olmadı Farklılaşmak bir yana gelişim söz konusu değil
3. Yol, su, kanalizasyon altyapısı ve yapılaşma gibi konularda köy çevresi beklenildiği gibi kentsel alan konforuna erişebilmiş midir?	<ul style="list-style-type: none"> Mahalle olursa da halen kent konforundan çok uzak Ek mali yükler yüklense de hizmet aynı oranda artmadı
4. Çevre-yol düzenleme ve çöp ve atık toplama gibi ilçe belediyelerince sunulan hizmetlerde ilçe belediyeleri ne derecede yeterli güce sahiptir? Bu hizmetlerin sunumunda kaynak, personel ve teknik ekipman yetersizliği ya da farklı sorunlar sebebiyle aksaklıklar yaşanmakta mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> Bunlar ilçe belediyelerinde kalan birkaç sorumluluk ancak sunumu halen sıkıntılı İlçe belediyesinin bütçesiyle orantılı İlçe belediyesinin kaynakları yeterli değil hizmetler beklediği gibi değil Büyükşehir Belediyesinin dışında bölgedeki ilçe belediyesinden çok hizmet zaten alınmıyor
5. Ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerinin sunumunda olumlu ya da olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemlenmektedir?	<ul style="list-style-type: none"> Toplu taşıma hizmetleri çok gelişti Maliyetli olsa da imkan anlamında arttı Karayolu ağı daha da gelişirse toplu taşıma da gelişecektir
6. Büyükşehir belediyesi tarafından sunulan altyapı hizmetleri yeterli ölçüde karşılanmakta mıdır? Ortaya çıkan teknik sorunlar yeterince hızlı çözülebilmekte midir?	<ul style="list-style-type: none"> Uzaklık sebebiyle zaman almakta Yerel ihtiyaçları merkez anlamlandıramıyor Büyükşehir Belediyesinin sorumluluğu çok fazla kaynağı ise az Ankara çok geniş bir il (büyükşehir) doğal olarak hızlı sonuç alınamıyor Merkeze yakın mahallelerde sorunlar hızlı çözülüyor
7. Yeşil alanlar, park ve bahçelerle ilgili hizmetler kent standardında sunulabilmekte midir?	<ul style="list-style-type: none"> Bütçelerarası farklar standart sağlanması zorlaştırıyor Kaynak yetersizliği mevcut Merkezden sıra bize gelmiyor Eskisine göre daha iyi durumda
8. Kentsel gelişim sürecinde gözle görülür katkılar gerçekleşmiş midir? Evet ise örnekler ile açıklayabilir misiniz?	<ul style="list-style-type: none"> Su ve kanalizasyon altyapısının geliştirilmesi Atık su arıtma tesislerinin kurulması Tarım arazilerinin sulanması için yeni su kaynakları oluşturuldu Koruluk alanların genişletilmesi ve rehabilitasyonu sağlandı
9. Sunulan hizmetlerde kırsal mahalleler arasında nüfus farkları yeterince gözetilmekte midir? Yapılan değişikliklerde bu durumun yeterince göz önünde bulundurulduğunu düşünüyor musunuz?	<ul style="list-style-type: none"> Dağılımda eşitsizlik sorunları var Nüfus düşükse ilgi az Siyasi kaygılar yüksek nüfusa yönelik hizmet eğilimi oluşturuyor
10. Alt yapı hizmetlerinin gelişmiş bir yakın merkeze bağlanması kaynakların etkin ve etkili kullanımı noktasında katkı sağlamış mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> Kaynaklar çok daha etkin kullanılıyor Sunulan hizmette çok bir değişim bulunmuyor Kaynaklar yeterli değil ki etkin ve verimli kullanılsın

Yürütülen pilot çalışma sonrasında elde edilen yanıtlar içerik analizi ile tematize edilmiştir. Yapılan tematizasyon sonrasında elde edilen yanıtlar katılımcılara yeniden yönlendirilerek teyidi istenmiş, bunun sonucunda sosyal ve kültürel konulara ilişkin 8 ana tema oluşmuştur (bkz. Tablo 4.6).

Tablo 4.6 Pilot Çalışma - Sosyal ve Kültürel Konularla İlgili Soruların Tematizasyonu

Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Sorular	
1. İmar konularında yetkili kılınan ilçe belediyeleri köyün kimliğini korumaya yönelik tedbirler almakta mıdır?	<ul style="list-style-type: none"> • Kentsel ve kırsal alanlar giderek birleşiyor • Köy kimliği yok olmak üzere • Merkeze uzakta da olursa siyasi kaygılar imar konularında agresif uygulamalara sebep oluyor • İlçe belediyeleri arasında uygulamalarda farklılıklar mevcut, standart bir yaklaşım yok
2. Sosyal, kültürel, sportif vb. faaliyetlerde bir artış yaşanmış mıdır? Bunların kırsal mahalle gençliğine ne gibi etkileri bulunmaktadır?	<ul style="list-style-type: none"> • Gençlerin göç eğilimi arttığı için bunu gözlemlemek zor
3. Köylerin kırsal mahalleye dönüştürülmüş olması kentli bilincinin oluşumuna katkı sağlamış mıdır? Bu noktada yaşanan uyumsuzluklar mevcut mudur?	<ul style="list-style-type: none"> • Mali yükler açısından kentli hissediyoruz ama sosyal açıdan hayır • Gelenekler zaten uzun zamandır yitirmeye yüz tuttu
4. Önemli bir kültürel unsurumuz olan köy yaşantısı ve köylülük bilinci ne şekilde etkilenmiştir?	<ul style="list-style-type: none"> • Köylülük eskiler arasında hala hakim ama gençlerin bir kısmı köylülüğü unutmaya çalışıyor

Pilot çalışma sürecinde alınan yanıtların katılımcılarla yeniden teyit edilmesi görüşme formu ile elde edilmek istenen bilgiler adına doğru soruların yönlendirildiğini düşüncesini desteklemektedir. Bunun yanı sıra araştırmanın güvenilirliği noktasında da alınan bir önlem olan bu teyit mekanizması araştırmanın tekrarlanabilir ve daha geniş bir örnekleme uygulanmasının uygun olduğunu düşünülmesini sağlamıştır.

4.1.5. Araştırma Verilerinin Güvenirlik ve Geçerliliği

Nitel araştırmaların geçerliliği ve güvenirliliği, sosyal bilimler araştırmalarında oldukça önemli bir konudur. Bu tür araştırmalar, genellikle nitel veri toplama yöntemleri kullanarak elde edilen verileri analiz ederek sonuçlara ulaşır. Bu nedenle, nitel araştırmaların geçerliliği ve güvenirliliği, araştırmacının elde ettiği sonuçların doğru ve güvenilir olduğunu doğrulamak için kritik öneme sahiptir.

Bu araştırmanın geçerliliğini ve güvenilirliğini sağlamak adına bazı yöntemler izlenmiştir. Nitel araştırmalar, sahip oldukları güçlü veri toplama teknikleri sayesinde araştırmacılara zengin sonuçlar sağlar (Krefting, 1991: 217). Ancak, bu süreçte araştırmacıların farklı sonuçlara ulaşma olasılığı vardır. Bu durum, araştırmacının öznel varsayımlarından veya verileri yanlış anlamasından kaynaklanabilir. Bu nedenle, veri kaynaklarının teyit edilmesiyle, ulaşılan sonuçların gerçeği ne kadar yansıttığını anlamak mümkün olabilir. Bu nedenle bu araştırmada katılımcılarla karşılıklı teyitleşme yöntemi kullanılması uygun görülmüştür (Guba ve Lincoln, 1982: 246-250).

4.2. ARAŞTIRMA BULGULARI

Araştırma tasarımı doğrultusunda hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formuyla birlikte yürütülen veri toplama süreci pilot çalışma sonrasında esas verinin 43 kırsal mahalleden toplanmasıyla devam etmiştir. Elde edilen bulgular bu bölümde ayrıntılı olarak sunulmuştur.

4.2.1. Bulgular

Araştırma Ekim 2022 – Temmuz 2023 tarihleri arasında Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları dahilinde 13 tanesi yüz yüze, 16 tanesi telefonla ve 14 tanesi de çevrim içi görüşme formu olmak üzere 43 mahalle muhtarıyla görüşmeler yapılması suretiyle yürütülmüştür. Araştırmada hazırlanan yarı yapılandırılmış görüşme formu demografik bilgiler, YBBM hakkındaki genel görüşler ve dört alt boyuttan oluşan görüşme soruları olmak üzere üç bölüm halinde katılımcılara yöneltilmiştir. Bu şekilde elde edilen sonuçlar da altı ayrı alt başlıkta bu bölümde sunulmuştur.

4.2.1.1. Demografik Bilgi Formuna Verilen Yanıtlar

Çalışmaya katılım gösteren 43 kırsal mahalle muhtarının verdikleri yanıtlar sonucunda elde edilen bulgular aşağıda sunulmuştur.

Tablo 4.7 Katılımcıların Demografik Dağılımı

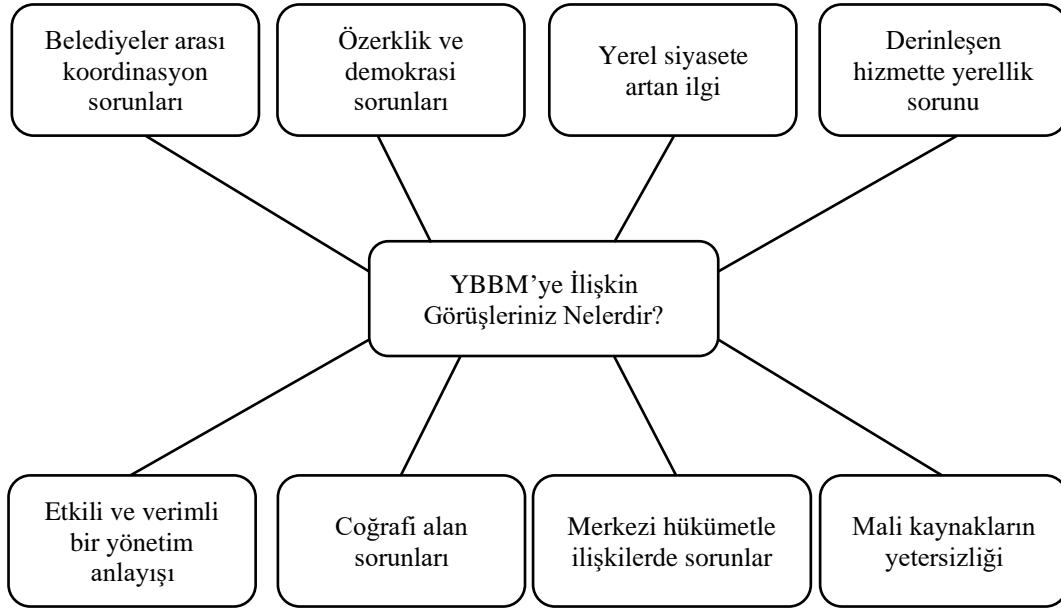
Demografik Bilgi Formu			
1. Cinsiyetiniz nedir?	Kadın: 0 (%0)		Erkek: 43 (%100)
2. Hangi yaş aralığındasınız?	18 – 35: 0 (%0)	36 – 55: 29 (%67,4)	55 ve üzeri: 14 (%32,5)
3. Eğitim düzeyiniz nedir?	Ortaöğretim: 32 (%74,4)	Ön Lisans: 10 (%25,6)	Lisans: 1 (%0,01)
4. Kaç yıldır muhtar olarak görev yapıyorsunuz?	3 Yıl: 27 (%62,7)	8 Yıl: 12 (%27,9)	13 Yıl: 4 (%0,09)
5. Mevcut dönem ilk muhtarlık döneminiz mi?	Evet: 21 (%48,8)		Hayır: 22 (%51,2)
5. Önceki sistemde muhtar ya da ihtiyar heyeti üyesi (İHÜ) olarak görev yaptınız mı?	Evet: 16 (%37,3)		Hayır: 27 (%62,7)
6. Yerel yönetimlerde muhtarlık dışında farklı bir görev için aday oldunuz mu?	Evet: 4 (%0,09)		Hayır: 39 (%90,1)
7. Yerel yönetimlerde muhtarlık dışında farklı bir görev yürüttünüz mü?	Evet: 7 (%16,3)		Hayır: 36 (%83,7)

Tablo 4.1’de sunulan veriler incelendiğinde; katılımcıların tamamının (43 katılımcı) erkek olması dikkat çekici olurken, katılımcıların 29 tanesinin 36 ve 55 yaş aralığında olduğu, 32 katılımcının ortaöğretim düzeyinde eğitim gördüğü, 21 katılımcının mahalle muhtarlığında ilk dönem olduğu ve 16 katılımcının önceki sistemde de muhtar ya da ihtiyar heyeti üyesi olarak görev yaptığı görülmektedir. Bunun yanı sıra 4 katılımcının yerel yönetimlerde muhtarlık dışında farklı bir görev için adaylığının söz konusu olduğu; 7 tanesinin de bir yerel yönetim biriminde daha önce farklı bir görev üstlendiği tespit edilmiştir.

4.2.1.2. Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeline İlişkin Görüşler

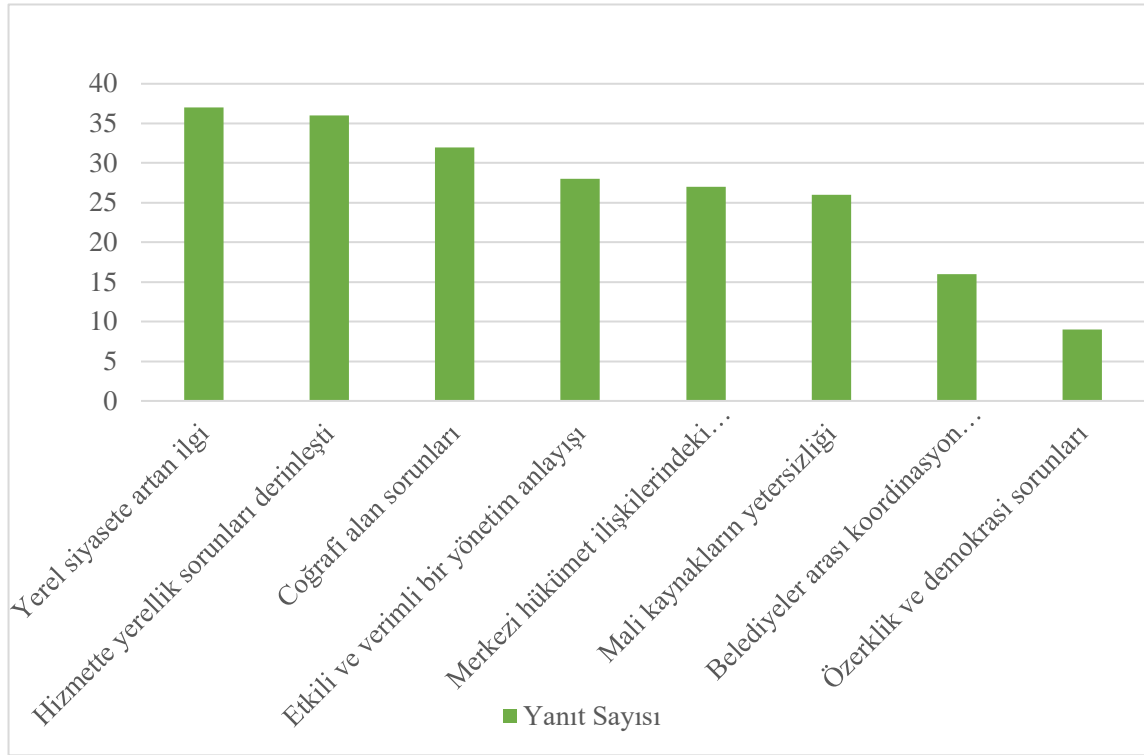
Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme formunda katılımcılara yöneltilen ve YBBM hakkındaki genel görüşleri almak üzere hazırlanan sorulara alınan yanıtlar neticesinde elde edilen bulgular bu bölümde sunulmuştur.

Şekil 4.1 Katılımcıların YBBM'ye İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar

Katılımcıların verdikleri yanıtlarda ön plana çıkan temalar incelendiğinde, pilot çalışma sonrasında genişleyen örnekleme birlikte ana tema sayısında da artış gerçekleşmiştir. Katılımcılar arasında, YBBM'yi etkili ve verimli bir yönetim anlayışı olarak değerlendirenler ve yerel siyasete yönelik ilgiyi artırdığını düşünenler olduğu gibi; coğrafi alan sorunları, merkezi hükümetle ilişkiler, mali kaynakların yetersizliği, belediyelerarası koordinasyon sorunları ve özerklik-demokrasi sorunları gibi sorunlar doğurduğunu düşünenler de bulunmaktadır (bkz. Şekil 4.1). Her bir katılımcının birden fazla ana temayı destekleyici yanıt verdiği ayrıca göz önünde tutulmalıdır.

Grafik 4.1 YBBM'ye İlişkin Genel Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı

Bu ana temaları içeren yanıtlar analiz edildiğinde, 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlar üzerindeki etkilerine ilişkin her biri uygulamanın farklı yönlerine ışık tutan farklı bakış açıları olduğu ortaya çıkmaktadır.

İlk olarak, 6360 sayılı Kanunu etkili ve verimli bir yönetim yaklaşımı olarak gören 28 katılımcı bulunmaktadır. Bu bakış açısı, kanun koyucunun öngördüğü düzeyde olmasa bile kırsal alanların büyükşehir belediyelerine entegrasyonunun yönetim ve hizmet sunumunda iyileşmeye yol açtığını, potansiyel olarak idari süreçleri kolaylaştırdığını ve kaynak tahsisini artırdığını göstermektedir.

Aynı şekilde, 37 katılımcı 6360 sayılı Kanunun uygulanmasının yerel siyasete olan ilgiyi artırdığı yönünde görüş bildirmiştir. Bu durum, kanunun getirdiği değişikliklerin yerel halk arasında daha fazla angajman ve katılımı tetiklediğini ve tabandaki demokratik süreçler için potansiyel bir olumlu sonuca işaret ettiğini göstermektedir.

Ancak 32 katılımcının coğrafi alan sorunlarına vurgu yapması da dikkat çekicidir. Bu bakış açısı, büyükşehir belediyeleri içindeki kırsal alanların coğrafi özelliklerinin ortaya

çıkardığı benzersiz zorlukları vurgulamakta ve bu tür alanların özel ihtiyaç ve sorunlarını etkili bir şekilde ele almak için özel yaklaşımlar gerektirebileceğini düşündürmektedir.

Benzer şekilde, 27 katılımcı merkezi hükümetle olan ilişkilere vurgu yaparak 6360 sayılı Kanunun başarısının yerel yönetimler ile merkezi hükümet arasındaki etkileşime yakından bağlı olduğunu belirtmiştir. Bu durum, kırsal alanları etkileyen politikaların başarılı bir şekilde uygulanması için üst yönetim kademelerinden sürekli işbirliği ve desteğin hayati önem taşıdığı anlamına gelmektedir.

Ayrıca, katılımcıların yine önemli bir kısmı (26 katılımcı) mali kaynakların yetersizliğine dikkat çekmektedir. Bu bakış açısı, 6360 sayılı Kanunun uygulanmasında karşılaşılan temel bir zorluğa işaret etmekte ve sınırlı mali kaynakların büyükşehir belediyelerinin kırsal toplulukların ihtiyaçlarının yeterince karşılanmasına yönelik çabaları engelleyebileceğini göstermektedir.

Buna ek olarak, 16 katılımcı da belediyeler arasındaki koordinasyon sorunlarına vurgu yaparak, belediyeler arası işbirliği ve koordinasyonun kırsal alanlarda hizmetlerin etkin ve etkili bir şekilde sağlanması ve kalkınma girişimlerinin uygulanması için gerekli olduğunu belirtmiştir.

Az sayıda da olsa bazı katılımcılar (9 katılımcı) özerklik-demokrasi sorunlarını gündeme getirerek kırsal alanların büyükşehir belediyelerine entegrasyonunun yerel özerklik ve demokratik temsil konusunda endişelere yol açabileceğini öne sürmüştür. Bu bakış açısı, kırsal toplulukların seslerinin ve çıkarlarının yeni yönetsel çerçevede yeterince temsil edilmesini ve korunmasını sağlamanın önemini vurgulamaktadır.

Son olarak kalabalık bir grup (36) katılımcı da hizmette yerellik sonunun ön plana çıktığını bu durumun da hizmet sunumunda merkezileşmenin yerel ihtiyaçları karşılama konusunda yetersiz kalabildiğini düşündürmektedir.

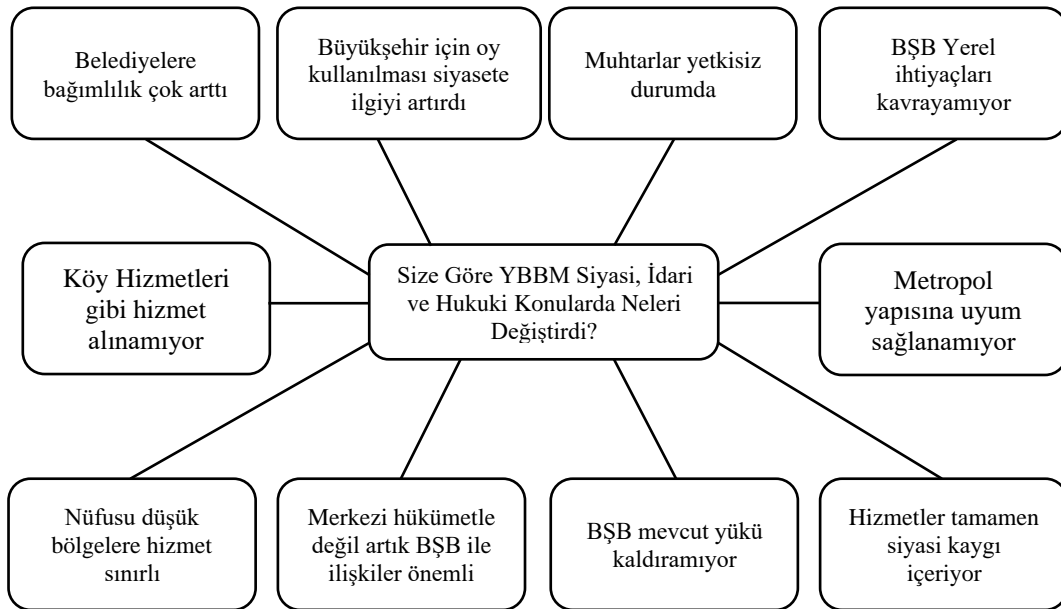
Katılımcılar tarafından vurgulanan farklı bakış açıları, 6360 sayılı Kanunun kırsal alanlar üzerindeki etkisinin karmaşık yapısının altını çizmektedir. Bazıları bunu etkili yönetim ve artan siyasi katılım yönünde olumlu bir adım olarak görürken, diğerleri uygulamayla ilgili zorluklar ve sınırlamalar konusunda endişelerini dile getirmektedir. Bu farklı bakış

açaları ve zorlukların ele alınması, büyükşehir belediyelerindeki kırsal toplulukların sürdürülebilir kalkınması ve refahının sağlanması için çok önemlidir.

4.2.1.3. Siyasi İdari ve Hukuki Konulara İlişkin Görüşler

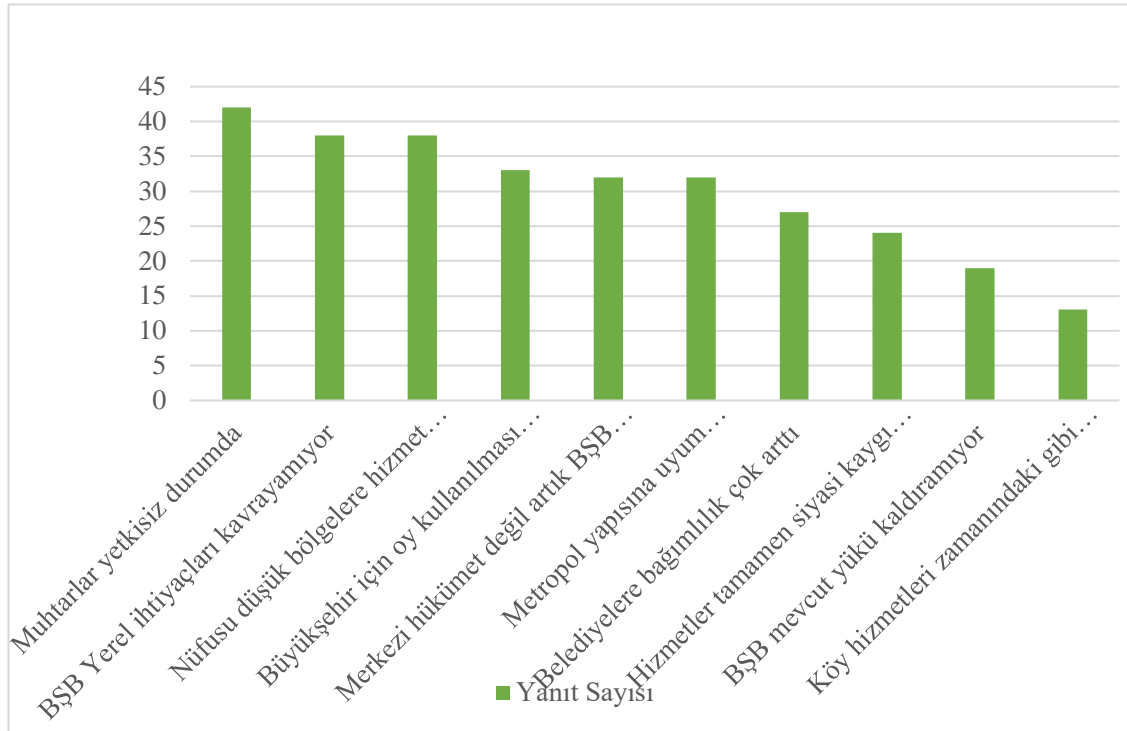
Araştırmanın veri toplama aracı olan görüşme formundaki siyasi, idari ve hukuki konulara ilişkin sorulara verilen yanıtlara ilişkin ana temalar ve yanıt dağılımları bu bölümde sunulmuştur.

Şekil 4.2 Katılımcıların Siyasi İdari ve Hukuki Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar

Kırsal mahalle muhtarlarından alınan yanıtlara bakıldığında 10 temel ana temanın ön plana çıktığı ve asgari 2 tekrara sahip olan temalar (en az iki farklı katılımcı tarafından tekrarlanmış) olduğu görülmektedir (bkz. Şekil 4.2). Bu temalar; belediyelere bağımlılık çok arttı, büyükşehir için oy kullanılması siyasete ilgiyi artırdı, muhtarlar yetkisiz durumda, büyükşehir belediyesi yerel ihtiyaçları kavrayamıyor, Köy Hizmetleri zamanındaki gibi hizmet alınamıyor, nüfusu düşük bölgelere hizmet sınırlı, hizmetler tamamen siyasi kaygı içeriyor, merkezi hükümetle değil artık büyükşehir belediyesi ile ilişkiler önemli, büyükşehir belediyesi mevcut yükü kaldıramıyor şeklinde tespit edilmiştir.

Grafik 4.2 Siyasi Hukuki ve İdari Konulara İlişkin Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı

Grafik 4.2’de yerel siyasi, hukuki ve idari konularla ilgili temalar ve bunlara karşılık gelen yanıt sayıları sunulmaktadır. Temel konular arasında belediyelere bağımlılığın artması, büyükşehirlerde siyasi katılımın yükselmesi ve muhtarların yetersizliğinin algılanması yer almaktadır. Büyükşehir belediyesinin yerel ihtiyaçları anlaması, düşük nüfuslu bölgelere sınırlı hizmet götürmesi ve hizmetlerin siyasallaşması konusunda endişeler bulunmaktadır. Ayrıca, merkezi hükümetin yerel sorunlar üzerindeki etkisi ve büyükşehir belediyeleri üzerindeki yükün zorluklarına dikkat çekilmektedir.

Belediyelere bağımlılığın arttığından (27 kez) ve büyükşehir için oy kullanmak suretiyle büyükşehir yönetimine yönelik siyasi ilginin arttığından (33 kez) sıklıkla bahsedilmesi, yerel yönetimin muhtemelen yerel özerklik pahasına daha merkezi hale geldiğini göstermektedir.

Muhtarların kendilerini güçsüz hissettiklerine dair yorumların çokluğu (42 kez), 6360 sayılı Kanunun büyükşehirde yerel liderleri güçlendirmesine rağmen, daha mikro düzeydeki mahallelerdeki muhtarların etkili bir şekilde hareket etmek için gerekli kaynak veya yetkiden yoksun olabileceklerine işaret ediyor olabilir.

Veriler, Kanunun niyetleri ile sonuçları arasında bir kopukluk olduğuna, yerel ihtiyaçların büyükşehir belediyesince anlaşılmadığına (38 kez) ve özellikle köylerde (13 kez) ve daha az nüfuslu bölgelerde (38 kez) Kanun öncesi döneme kıyasla hizmet kalitesinde düşüş olduğuna işaret etmektedir. Bu durum, Kanunun uygulanmasında küçük toplulukların ihmal edildiklerini hissetme olasılığına işaret etmektedir.

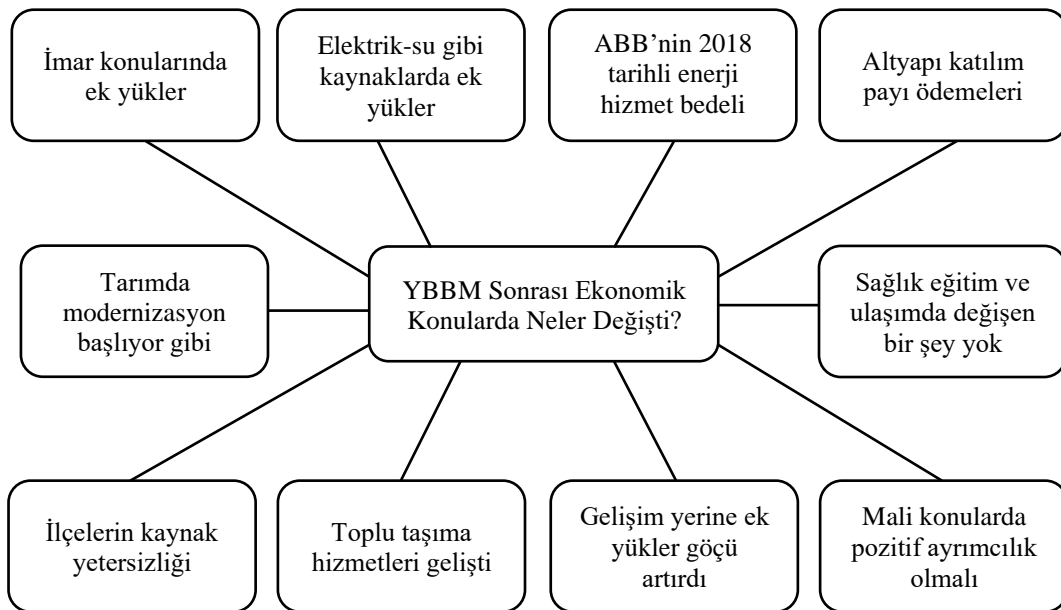
Hizmetlerin siyasallaştırılmasına ilişkin endişe (24 kez), hizmet dağıtımının tarafsızlığı ve adilliği konusunda soru işaretleri yaratmaktadır.

Daha büyük metropol yapısına uyum sağlamanın (32 kez) ve artan yükü yönetmenin (19 kez) zorluğu, kanunun yerel yönetim sistem üzerinde yarattığı baskıyı yansıtmaktadır. Belediyelere bağımlılığın arttığıнын yinelenmesi (27 kez), kırsal alanlar ile belediye merkezleri arasındaki dinamikte bir değişimin altını çizmekte Bu bulgular yönetim terazisini dengelemek için politika ayarlamalarına ihtiyaç duyulduğunu göstermektedir.

4.2.1.4. Ekonomik ve Mali Konulara İlişkin Görüşler

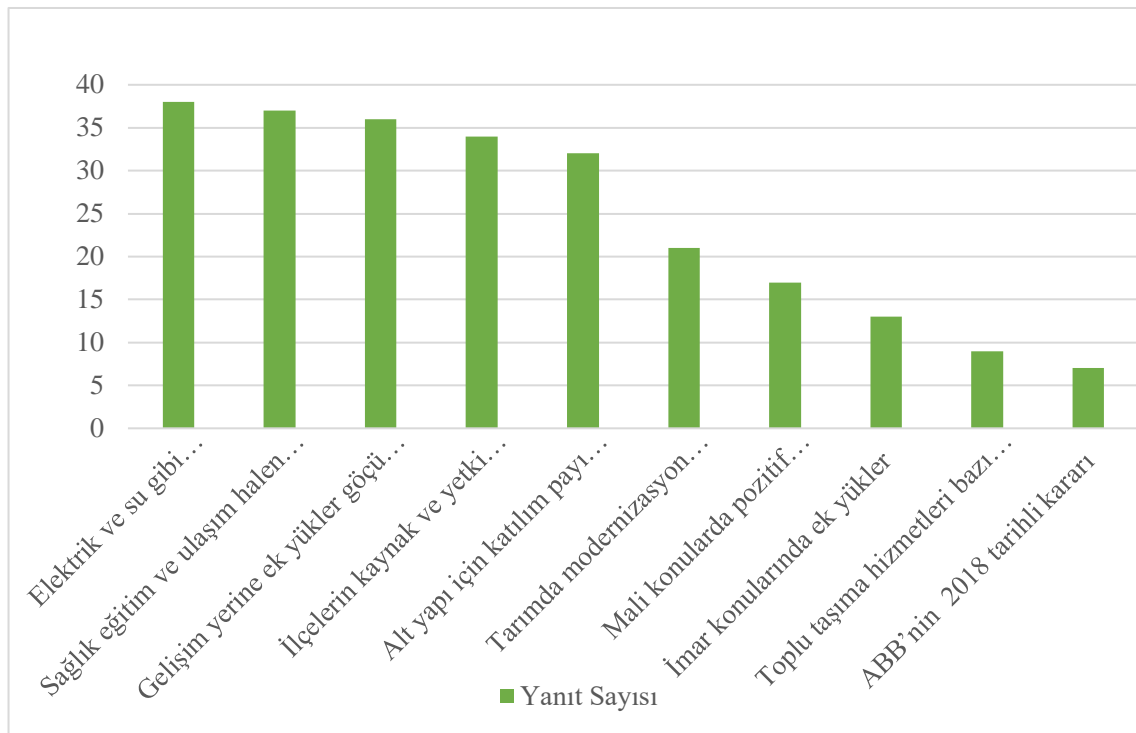
Araştırmanın ele alındığı üçüncü alt boyut olan ekonomik konulara ilişkin katılımcılara üç temel soru yöneltilmiştir. Alınan yanıtlarda ise 10 ana tema belirlenmiştir.

Şekil 4.3 Katılımcıların Ekonomik Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar

Şekil 4.3'te sunulan ana temalara bakıldığında ön plana çıkan ana temalar; imar konularında ek yükler, elektrik ve su gibi kaynaklarda ek yükler, ABB'nin 2018 tarihli enerji hizmet bedeli kararı, alt yapı için katılım payı ödemeleri, tarımda modernizasyon gerçekleşti, sağlık eğitim ve ulaşım halen eski standartlarda, ilçe belediyelerinin kaynak ve yetki yetersizliği sorunları çözümsüzleştiriyor ,toplu taşıma hizmetleri bazı sorunları azalttı, gelişim yerine ek yükler göçü artırdı, mali konularda pozitif ayrımcılık uygulanmalı şeklinde oluşmuştur.

Grafik 4.3 Ekonomik Konulara İlişkin Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı

Grafik 4.3'te sunulan veriler incelendiğinde, ön plana çıkan 10 temadan en yüksek tekrarın kaynak kullanımına ve vergi-harç benzeri ödemelerin artmasına yönelik şikayetler olduğu görülmektedir. Bunun yanı sıra az da olsa anlamlı sayıda olumlu yanıtlar da gelmiştir. Tarım sektöründeki yatırımlarda modernleşmenin ve toplu taşıma hizmetlerinden duyulan memnuniyetin de dile getirildiği görülmektedir.

Veriler altyapısal zorluklara işaret etmektedir; imar konuları (13 kez) ve kamu hizmetleri (38 kez) dile getirilmiştir. Bu sektörlerdeki ek mali yükler bu sektörlerdeki potansiyel verimsizliklere veya yetersizliklere işaret etmektedir.

Tarımda modernizasyon ihtiyacından bahsedilme sıklığı (21 kez) mevcut uygulamalar ile modern standartlar arasında önemli bir uçurum olduğuna işaret etmekte ve muhtemelen sektörde üretkenliği ve sürdürülebilirliği engellemektedir.

Sağlık, eğitim ve ulaşımın standartların gerisinde kaldığı belirtilmiş (37 kez) olup bu durum da reformlara rağmen bu kritik hizmetlerin toplumun ihtiyaçlarını veya beklentilerini karşılayamadığını göstermektedir. İlçe belediyelerinin gelir ve yetki düzeylerinin yetersizliğine ilişkin yorumların sayısı (34) bu alanda büyükşehir belediyeleri ile ilçe belediyeleri arasındaki uçuruma işaret etmektedir.

Toplu taşımada yapılan iyileştirmelerin bazı sorunları azalttığı kabul edilerek (9 kez) bu alanın diğerlerine kıyasla daha az endişe verici olduğu görünmektedir. Gelişim yerine ek yüklerin göçü yükü artırdığını belirten yanıtların sayısının yüksek olması (36 yanıt), kentleşmenin gelişmiş bölgelerdeki altyapı ve hizmetler üzerinde baskı yarattığını düşündürmektedir. Son olarak, mali konularda pozitif ayrımcılık ihtiyacından bahsedilmesi (17 kez) mali politika veya uygulamalarda adalet ve verimliliğin sağlanması için ele alınması gereken algılanan veya gerçek eşitsizlikler olduğunu ima etmektedir.

4.2.1.5. Alt Yapı ve Diğer Belediye Hizmetlerine İlişkin Görüşler

Araştırma kapsamında elde edilen veriler analiz edildiğinde kırsal mahalle muhtarlarının en yüksek ilgi gösterdiği sorular altyapı konularıyla ilgili yöneltilen sorulara olmuştur. Bu alt boyuttaki sorulara verilen yanıtlarda 30 ana tema oluşmuştur. Alt yapı konularında katılımcı yanıtlarının birçoğu bazı sorularda tüm katılımcılar tarafından, bazı sorularda da katılımcıların çok büyük bir çoğunluğu tarafından dile getirilmiştir.

Tablo 4.8 Katılımcıların Ekonomik Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar

Soru	Tema	Tekrar Sayısı
1. Mahalle olarak bağlanılan belediyenin merkezi ile bulunan coğrafi uzaklık hizmete erişimde sorunlar oluşturmaktadır mıdır?	Ankara ilinin geniş bir alana sahip olması	43
	İlçe ve büyükşehir merkezine uzak mahallelerde ihtiyaç tespiti sorunları	43
	Hizmette yerellik sorunları	42
	Yerel ihtiyaçların uzaktan karşılanması mümkün değil	42
	Merkeze yakın mahallelerde aksaklık bulunmuyor	41
2. Köy olarak sahip olunan mimari yapı ve yerleşim alanı kültüründe farklılıklar oluşmaya başlamış mıdır?	Farklılaşmak bir yana gelişim söz konusu değil	40
3. Yol, su, kanalizasyon altyapısı ve yapılaşma gibi konularda köy çevresi beklenildiği gibi kentsel alan konforuna erişebilmiş midir?	Mahalle olursa da halen kent konforundan çok uzak	40
	Ek mali yükler yüklense de hizmet aynı oranda artmadı	40
4. Çevre-yol düzenleme ve çöp ve atık toplama gibi ilçe belediyelerince sunulan hizmetlerde ilçe belediyeleri ne derecede yeterli güce sahiptir? Bu hizmetlerin sunumunda kaynak, personel ve teknik ekipman yetersizliği ya da farklı sorunlar sebebiyle aksaklıklar yaşanmakta mıdır?	Bunlar ilçe belediyelerinde kalan birkaç sorumluluk ancak sunumu halen sıkıntılı	40
	İlçe belediyesinin bütçesiyle orantılı	39
	İlçe belediyesinin kaynakları yeterli değil hizmetler beklendiği gibi değil	38
	Büyükşehir Belediyesi dışında bölgedeki ilçe belediyesinden çok hizmet zaten alınmıyor	38
5. Ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerinin sunumunda olumlu ya da olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemlenmektedir?	Toplu taşıma hizmetleri çok gelişti	38
	Maliyetli olsa da imkan anlamında arttı	38
	Karayolu ağı daha da gelişirse toplu taşıma da gelişecektir	38
	Yerel ihtiyaçları merkez anlamlandıramıyor	37
6. Büyükşehir belediyesi tarafından sunulan altyapı hizmetleri yeterli ölçüde karşılanmakta mıdır? Ortaya çıkan teknik sorunlar yeterince hızlı çözülebilmekte midir?	Büyükşehir Belediyesinin sorumluluğu çok fazla kaynağı ise az	37
	Ankara çok geniş bir il doğal olarak hızlı sonuç alınmıyor	34
	Merkeze yakın mahallelerde sorunlar hızlı çözülüyor	34
7. Yeşil alanlar, park ve bahçelerle ilgili hizmetler kent standardında sunulabilmekte midir?	Bütçelerarası farklar standart sağlanması zorlaştırıyor	32
	Merkezden sıra bize gelmiyor	30
	Eskisine göre daha iyi durumda	27
	Su ve kanalizasyon altyapısının geliştirilmesi	24
8. Kentsel gelişim sürecinde gözle görülür katkılar gerçekleşmiş midir? Evet ise örnekler ile açıklayabilir misiniz?	Atık su arıtma tesislerinin kurulması	24
	Tarım arazilerinin sulanması için yeni su kaynakları oluşturuldu	18
	Koruluk alanların genişletilmesi ve rehabilitasyonu sağlandı	12
9. Sunulan hizmetlerde kırsal mahalleler arasında nüfus farkları yeterince gözetilmekte midir? Yapılan değişikliklerde bu durumun yeterince göz önünde bulundurulduğunu düşünüyor musunuz?	Dağılımda eşitsizlik sorunları var	9
	Nüfus düşükse ilgi ve hizmet az	8
	Siyasi kaygılar yüksek nüfusa yönelik hizmet eğilimi oluşturuyor	8
10. Alt yapı hizmetlerinin gelişmiş bir yakın merkeze bağlanması kaynakların etkin ve etkili kullanımı noktasında katkı sağlamış mıdır?	Sunulan hizmette çok bir değişim bulunmuyor	6

Sunulan temalar, YBBM'nin Ankara'nın altyapı sorunlarına getirdiği değişikliklerle ilgili olarak belirtilme sıklıklarına göre değerlendirildiğinde, en çoktan en aza doğru sıralanmıştır.

Ankara'nın il ve büyükşehir belediyesi olarak geniş yüzölçümü ve uzak mahallelere hizmet ulaştırmada yaşanan zorluklar her biri 43 kez dile getirilerek en öncelikli kaygılar olarak öne çıkmıştır. Bu durum, böylesine büyük bir yerel birimi (kent ve kır olarak) yönetmenin ve adil hizmet dağılımını sağlamanın zorluğunu vurgulamaktadır.

Hizmetlerin yerelleştirilmesi ve yerel ihtiyaçların uzaktan karşılanmasının pratik olmaması konuları da önemli olup her bir tema 42 kez dile getirilmiştir. Bunlar, merkezi hizmetlerin çeşitli yerel gereksinimlere uyarlanmasındaki zorlukları yansıtmaktadır.

Merkeze yakın mahallelerde hizmet aksamalarının olmaması ve hizmetlerde farklılaşma bir yana gelişme olmaması (sırasıyla 41 ve 40 kez) dile getirilmiştir. Bu da merkez ve çevre arasında hizmet kalitesinde bir eşitsizlik olduğunu göstermektedir.

Mahallelerin kentin bir parçası haline gelmesine rağmen hala kentsel konfordan yoksun olduğu ve ek mali yüklerin orantılı olarak hizmet iyileştirmelerine dönüşmediği 40'ar kez dile getirilmiştir.

İlçe belediyelerinde kalan az sayıdaki sorumluluğun yerine getirilmesinde ve hizmetlerin ilçe belediyesi bütçesiyle orantılı olmasında hala sorunlar yaşandığına dair temalar (sırasıyla 39 ve 40 kez) dile getirilmiştir.

İlçe belediyesi kaynaklarının beklentileri karşılamada yetersiz kalması ve büyükşehir belediyesi dışındaki ilçe belediyelerinden alınan hizmetlerin sınırlı olması da 38'er kez vurgulanmıştır.

Toplu taşıma hizmetleriyle ilgili alınan yanıtlar sonucunda toplu taşıma hizmetlerinin çok geliştiği, maliyetli olsa da imkanların arttığı ve karayolu ağının gelişimiyle daha da artacağını belirten temalar da 38'er kez tekrarlanmıştır.

Merkez tarafından yerel ihtiyaçların anlaşılmasındaki zorluklar (37 kez), büyükşehir belediyesinin sınırlı kaynaklarla büyük bir sorumluluk üstlenmesi (37 kez) ve Ankara'nın alan olarak büyüklüğü nedeniyle süreçlerin yavaş ilerlemesi (34 kez) dile getirilmiştir.

Merkez mahallelerdeki sorunların hızla çözülmesi (34 kez), bütçe farklılıkları nedeniyle hizmetlerin standartlaştırılmasındaki zorluklar (32 kez) ve merkeze oranla hizmetlerin

çevre bölgelere ulaşmasındaki gecikmeler (30 kez) biraz daha az sıklıkla dile getirilen temalardır.

Eskiye göre nispeten daha iyi koşullar (27 kez), su ve kanalizasyon altyapısında iyileştirmeler (24 kez), atık su arıtma tesislerinin kurulması(24 kez), tarımsal sulama için yeni su kaynaklarının oluşturulması (18 kez), yeşil alanların genişletilmesi ve rehabilitasyonu (12 kez) çok daha az dile getirilen temalar arasında yer almaktadır.

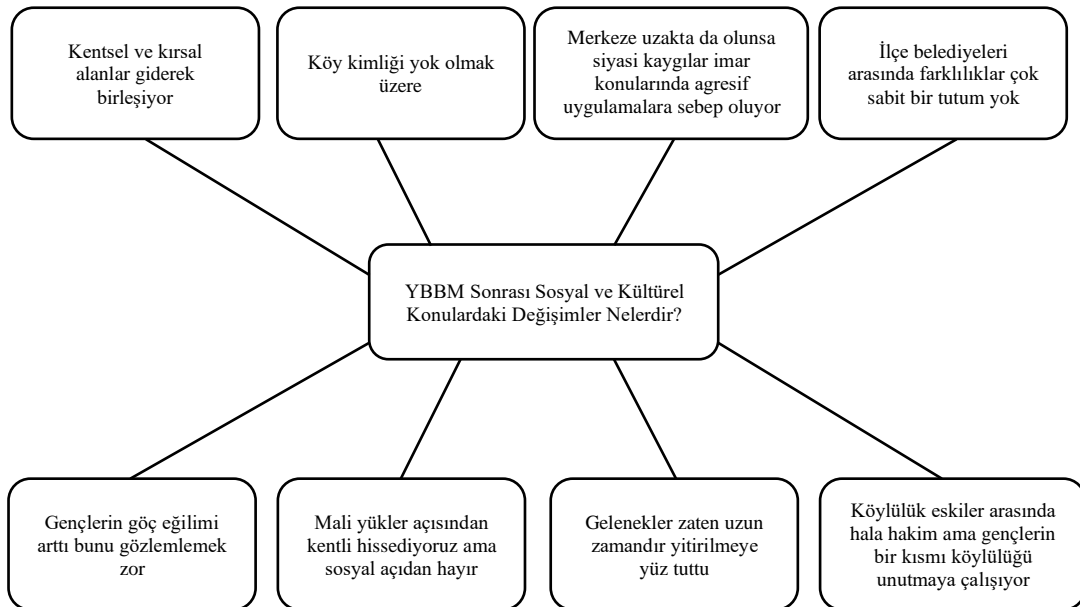
En az tekrarlanan temalar ise dağılımda eşitsizlik sorunları var (9 kez), nüfus düşükse ilgi ve hizmet az (8 kez), siyasi kaygılar yüksek nüfusa yönelik hizmet eğilimi oluşturuyor (8 kez) ve sunulan hizmette çok bir değişim bulunmuyor (6 kez) olarak tespit edilmiştir.

Genel olarak temalar, Ankara gibi büyük bir metropoliten alanı yönetmenin zorluklarını yansıtmakta, daha adil kaynak dağılımına, yerel ihtiyaçlara daha iyi uyum sağlamaya ve altyapı ve hizmet sunumunda iyileştirmelere duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

4.2.1.6. Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Görüşler

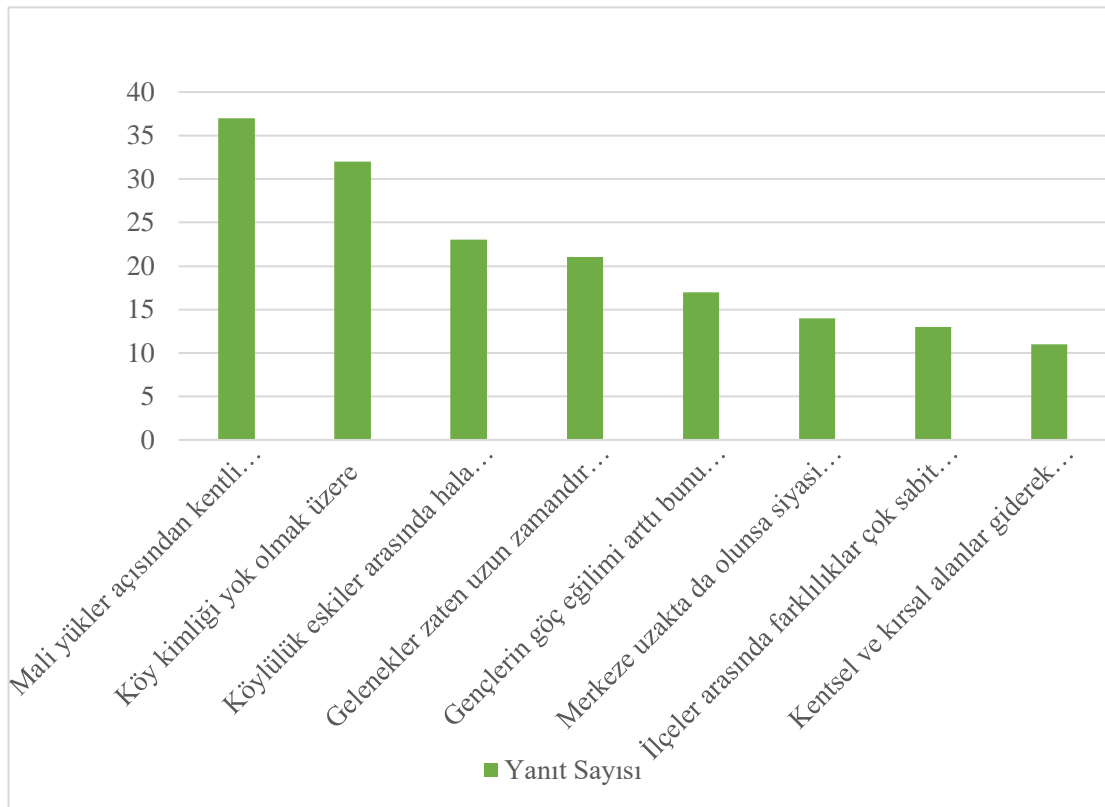
Araştırma tasarımında belirlenen son alt boyut olan sosyal ve kültürel konularla ilgili sorulara alınan yanıtlarda 8 ana tema anlamlı olarak belirlenmiştir.

Şekil 4.4 Katılımcıların Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Genel Görüşlerindeki Ana Temalar

Şekil 4.5'te sunulan temalar incelendiğinde, muhtarların görüşlerine göre; kentsel ve kırsal alanların kademeli olarak birleşmesi geleneksel köy kimliklerinin erozyona uğramasına yol açmaktadır. Siyasi kaygılar, uzak bölgelerde bile agresif kent planlamasına neden olmakta ve ilçe belediyeleri arasında farklı yaklaşımlar ortaya çıkmaktadır. Bu durum, kent yaşamının maddi baskılarını hisseden ve buna karşılık gelen sosyal faydalara sahip olmayan gençler arasında göç eğilimlerinin artmasına katkıda bulunmaktadır. Geleneksel uygulamalar kaybolmakta, yaşlı nüfusun kırsal köklerine bağlı kaldığı, genç neslin ise geleneksel kırsal yaşam tarzlarından giderek uzaklaştığı bir kuşak ayrımı yaratmaktadır.

Grafik 4.4 Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Görüşlerdeki Ana Temaların Sayısal Dağılımı

Grafik 4.4'teki veriler kırsal ve kentsel dinamiklerindeki önemli değişimlerin muhtarlar tarafından sosyal ve kültürel boyutta değerlendirmesini yansıtmaktadır. En çok öne çıkan konu, kent sakinlerinin kent hayatının mali yükünü hissetmelerine rağmen sosyal faydalardan yoksun olmalarıdır (37 kez). Köy kimliğinin kaybolması önemli bir endişe kaynağıdır ve (32 kez) geleneksel kırsal kültürün kaybolduğuna işaret edilmiştir. Gençlerin artan göçü (17 kez) dile getirilmiş olup değişen demografik yapıya ve isteklere

işaret etmektedir. Uzak bölgelerdeki agresif kentsel politikaları yönlendiren siyasi motivasyonlar (14 kez) ve ilçe belediyesi politikalarında yeknesaklık olmaması da (13 kez) kayda değer endişelerdir. Bu arada, kentsel ve kırsal alanların giderek birleşmesi (13 kez) ve geleneksel yaşam tarzının azalması (21 kez), kentleşmenin kırsal yaşam tarzları üzerindeki dönüştürücü etkisini vurgulamaktadır. Bu veriler, hızlı kentleşme, kültürel değişimler ve modernite ile geleneksel değerleri dengelemenin zorluklarıyla boğuşan bir toplumun resmini çizmektedir.

4.3. ARAŞTIRMA HİPOTEZLERİNİN VE BULGULARININ GENEL DEĞERLENDİRMESİ

Araştırma kapsamında elde edilen bulguları ve önerilen belediyeciliği test ederken, 6360 sayılı Kanun kapsamında, özellikle köylerin büyükşehir belediyesi yönetimi altında mahalle statüsüne geçişi ile ilgili olarak çeşitli derecelerde doğrulama ve çelişki tespit edilmiştir.

H_{1a}: Köylerin hukuki varlığının sonlanmış olması ile büyükşehirler özelinde, Anayasa'daki üçlü yapının sonlanmasının önü açılmıştır.

Köylerin yasal olarak tasfiyesi, özellikle büyükşehir bağlamında anayasal üçlü yapının sona ermesine potansiyel olarak zemin hazırlamıştır. Bu hipotez, yerel özerkliğin azalması ve merkezileşmenin artmasıyla ilgili sorunları vurgulayan katılımcıların bakış açılarıyla kısmen desteklenmektedir. Merkezileşme belirgin olmakla birlikte, araştırma bulgularında bunun kesin olarak anayasal yapının sona ermesine yol açtığını gösteren somut bir kanıt yoktur. Dolayısıyla, hipotez artan merkezi kontrol gözlemleriyle uyumlu olsa da tam olarak doğrulanmamıştır.

H_{1b}: Köylerin hukuki varlığının sonlanmış olması büyükşehirlerde, hizmette yerellik ilkesinin sonlanmasına neden olmuştur.

Bu hipotez, araştırmadaki çok sayıda gözlem tarafından desteklenmiştir. Birçok katılımcı, kırsal alanların daha geniş büyükşehir yönetim alanına entegre edilmesinin hizmetlerin kalitesini ve yerelleşmesini azalttığına dair endişelerini dile getirmiştir. Bu değişim, bir

zamanlar köy yönetiminin ayırt edici özelliği olan köye özgü yerel hizmetleri azaltmış gibi görünmekte ve hipotezi doğrulamaktadır.

H_{1c}: Hukuki varlığı sonlandırılan köylerin, kırsal mahalle statüsüne dönüştürülmesi yerel halkın yerel demokrasiye olan ilgisini azaltmıştır.

Bu hipotez araştırmada elde edilen bulgular tarafından reddedilmiştir. Katılımcıların önemli bir kısmı yerel demokratik süreçlere katılım ve ilginin arttığını bildirmiştir. Bu bulgu, 6360 sayılı Kanun kapsamındaki yeniden yapılandırmanın bölge sakinlerini bu alanların demokratik canlılığı için hayati önem taşıyan yönetime katılımdan uzaklaştırıyor olabileceğine dair endişenin mevcut örneklemde ve araştırmanın yapıldığı dönemde çok da yerinde olmadığını göstermektedir.

Öte yandan bu analiz, 6360 sayılı Kanunun yönetimi kolaylaştırmayı ve verimliliği artırmayı hedeflemesine rağmen önemli zorlukları da beraberinde getirdiğini ortaya koymuştur. Coğrafi alan sorunları, belediyeler arasında koordinasyon sorunu, yerel ve merkezi yönetim ilişkileri arasındaki gerginlikler gibi konular bu tür kapsamlı reformların uygulanmasının karmaşıklığının altını çizmektedir. Özellikle mali kısıtlamalar ile özerklik ve demokrasiye ilişkin kaygılar bu yönetim modelinin hem kırsal hem de kentsel nüfusun çeşitli ihtiyaçlarına etkili bir şekilde hizmet edebilmesini sağlamak için dikkat edilmesi gereken kritik alanlar olarak ortaya çıkmıştır. Ayrıca, katılımcılardan gelen geri bildirimler, 6360 sayılı Kanunun etkilerinin, yönetsel verimliliğin artırılmasından duyulan memnuniyetten, yerel özerkliğin azalmasına ilişkin endişelere kadar değişen karışık bir şekilde karşılandığının altını çizmektedir. Bu farklı bakış açıları, yönetimde hem verimliliği hem de demokratik ilkelerin korunmasını göz önünde bulunduran dengeli bir yaklaşıma duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Bu araştırmada, YBBM'nin uygulanmasının ardından kırsal mahallelerde ortaya çıkan ekonomik ve mali sorunlar da incelenen bir diğer alt boyut olmuştur.

H_{2a}: YBBM sonrasında kırsal mahalle halkının daha önce yükümlü olmadığı vergi ve harç benzeri ödemeler yerel hizmet talebinin azalmasına neden olmuştur.

Bu hipotez doğrulanmıştır. Araştırma bulguları, bölge sakinlerine getirilen yeni mali yükümlülüklerin yerel hizmetleri karşılama kabiliyetleri üzerinde somut bir etkisi

olduğunu ve talebin azalmasına yol açtığını göstermektedir. Artan mali yükler ile azalan hizmet kullanımını arasındaki doğrudan korelasyon bu hipotezi desteklemektedir.

H_{2b}: YBBM sonrasında kırsal mahalle halkının tarımsal ve ticari faaliyetlerde bulunma eğilimi azalmıştır.

Bu hipotez de doğrulanmıştır. Veriler, modernizasyon ihtiyacı ve mevcut uygulamalar ile modern standartlar arasındaki uçurum gibi zorluklara atfedilen tarımsal ve ticari faaliyetlere katılımında önemli bir düşüş olduğunu göstermektedir. Ekonomik katılımdaki bu düşüş hipotezle uyumludur ve tarım sektöründeki daha geniş sorunları yansıtmaktadır.

H_{2c}: Kırsal mahalle halkı yeni model sonrasında azalan iktisadi faaliyetler neticesinde büyükşehirlere göç eğilimlerini artırmışlardır.

Bu araştırmadan elde edilen bulgular, YBBM kapsamında kırsal mahallelerdeki ekonomik fırsatların azalmasının, mahalle sakinlerini daha iyi olanaklar arayışıyla daha büyük kent merkezlerine göç etmeye sevk ettiğini göstermektedir. Artan göç baskısına ilişkin yanıtların çokluğu bu eğilimi doğrulamakta ve yeni yönetim modelinin neden olduğu ekonomik yerinden edilmeyi vurgulamaktadır. Özetle, her üç hipotez de (H_{2a}, H_{2b}, H_{2c}) bulgularımız tarafından doğrulanmıştır. Bu doğrulamalar, YBBM sonrası kırsal mahalle dinamiklerinde artan mali yükler, azalan ekonomik faaliyetler ve kentsel alanlara artan göç dahil olmak üzere önemli zorlukların ve değişimlerin altını çizmektedir. Bu hususlar, YBBM'nin kırsal topluluklar üzerindeki olumsuz etkilerini hafifletmek ve sürdürülebilir kalkınmalarını ve daha geniş büyükşehir yönetim çerçevesine entegrasyonlarını sağlamak için politika düzenlemeleri ve müdahalelerine yönelik kritik bir ihtiyaca işaret etmektedir.

YBBM'nin özellikle altyapı ve diğer belediye hizmetleri konularında kırsal mahalleler üzerindeki etkisini analiz ederken aşağıdaki hipotezler de ayrıca değerlendirilmiştir:

H_{3a}: YBBM köylerdeki ve kırsal alanlardaki alt yapı sorunlarının çözümünde yetersiz kalmıştır.

Bu hipotez doğrulanmıştır. Araştırma bulguları, Ankara gibi geniş alana sahip büyükşehirlerde uzak mahallelere hizmet götürmenin zorluğu konusunda büyük

endişelerin tekrar tekrar dile getirildiğini göstermektedir. Bu önemli zorluk, katılımcılar tarafından 43 kez tekrarlandığı üzere, YBBM'nin kırsal ve uzak bölgelerin altyapı ihtiyaçlarını karşılamadaki yetersizliğinin altını çizmektedir.

H_{3b}: YBBM ulaşım konusunda kırsal mahallelerde kentsel alanlardaki standardı yakalama konusunda etki doğuramamıştır.

Bu hipotez de doğrulanmıştır. Toplu taşımadaki bazı iyileştirmelere rağmen bu iyileştirmelerin kırsal mahalleleri önemli ölçüde etkilemediği, hizmet standardizasyonu eksikliğinin sürekli vurgulanmasından ve ulaşım hizmetlerinin iyileştirilmesindeki yavaş ilerlemeden anlaşılmaktadır. Bu konuların vurgulanma sıklığı (38 kez), kentsel ve kırsal alanlar arasında ulaşım hizmetlerinde süregelen eşitsizliklere işaret etmektedir.

H_{3c}: Kırsal mahalle halkı teknoloji ve telekomünikasyon konusunda kent halkıyla aynı statüde olmasına rağmen aynı imkanlara sahip olmayarak fırsat eşitsizliği yaşamaktadır.

Bu hipotez de doğrulanmıştır. Veriler, kırsal mahallelerin politika açısından resmi olarak kentsel alanlarla aynı statüyü paylaşmalarına rağmen, uygulamada karşılaştırılabilir teknoloji ve telekomünikasyon kaynaklarına erişimden yoksun olduklarını göstermektedir. Bu tutarsızlık, fırsat eşitsizliklerine katkıda bulunan dijital ve iletişim altyapısına erişimde açık bir uçurumu gösteren önemli bir sorun olarak işaretlenmiştir.

Araştırma bulgularından elde edilen genel temalar, Ankara gibi büyük bir metropoliten alanı ve geniş bir kırsal alanı birlikte yönetmenin karmaşıklığını ve zorluklarını ortaya koymaktadır. Kaynakların daha adil bir şekilde dağıtılması, yerel ihtiyaçlarla daha iyi uyum sağlanması ve altyapı ile hizmet sunumunda iyileştirmeler yapılması ihtiyacının tekrar tekrar dile getirilmesi politika odağı ve müdahalesi için temel alanların altını çizmektedir. Bu bulgular, su ve kanalizasyon altyapısı gibi koşullarda bazı iyileştirmeler yapılmış olsa da, bu iyileştirmelerin hızının ve kapsamının böylesine geniş bir hizmet alanındaki nüfusun artan taleplerini karşılamak için yeterli olmadığını göstermektedir.

Genel olarak bulguların değerlendirilmesi, YBBM'nin daha geniş bir yönetim çerçevesi içinde kırsal mahallelerin özel ihtiyaçlarını yeterince ele almakta zorlandığını göstermektedir. Bu sorunların devam etmesi, büyükşehir belediyesinin tüm alanlarında

eşitlikçi ve verimli altyapı ve hizmetlerin sağlanması için kaynak tahsisi ve hizmet sunumu stratejilerinin yeniden değerlendirilmesini gerektirmektedir.

Bu araştırmada ele alınan bir diğer alt boyut ise sosyal ve kültürel hususlar olmuştur. Bu konudaki bulgular değerlendirildiğinde önerilen hipotezler aşağıdaki şekilde değerlendirilebilir:

H_{4a}: YBBM sosyo-kültürel aidiyet duyguları açısından bir boşluk yaratmıştır.

Bu hipotez doğrulanmıştır. Bulgularımız, kent sakinleri arasında topluluk bağlarının ve aidiyet duygusunun erozyona uğramasına ilişkin önemli bir endişe olduğunu göstermektedir. Kentleşmenin 37 kez vurgulanan sosyal yönü, kırsal mahalle sakinlerinin büyükşehirin bir parçası olmanın maddi yüklerini taşıırken, buna karşılık gelen sosyal faydalardan yoksun kaldıklarını, bunun da kopukluk hissine ve topluluk hissi kaybına olumsuz şekilde katkıda bulunduğunu göstermektedir.

H_{4b}: YBBM önemli kültürel değerlerimiz olan köy yaşantısı ve köylü kavramlarının zamanla silinmesine yol açacak gelişmelere sebep olmaktadır.

Bu hipotez de doğrulanmıştır. Köy kimliğinin kaybı, 32 kez dile getirilen ve büyükşehir konsolidasyonunun baskıları altında geleneksel kırsal kültürün kaybolduğuna işaret eden önemli bir endişe kaynağı olmuştur. Bu geçiş, köy yaşamı ve uygulamalarında derin kökleri olan kültürel kimliklerin korunmasına yönelik bir tehdit olarak görülmektedir. Ayrıca, 17 kez dile getirilen gençlerin göçü, bu kaygılarla uyumlu demografik yapı ve arzularındaki değişiklikleri yansıtmakta ve geleneksel kırsal ortamlardan uzaklaşarak kentsel yaşam tarzlarına doğru bir kaymayı göstermektedir. Uzak bölgelerde siyasi motivasyonlarla yürütülen agresif kentsel politikalar ve ilçe belediyelerinin politikalarındaki yeknesaklık eksikliği de farklı kültürel manzaraların homojenleştirilmesine ilişkin önemli endişeleri vurgulamaktadır.

Kentsel ve kırsal alanların birleşmesi ve geleneksel uygulamaların azalması, kentleşmenin kırsal yaşam tarzları üzerindeki dönüştürücü etkisinin altını çizmektedir. Bu değişiklikler, hızlı kentleşme, kültürel değişimler ve modernite ile geleneksel değerleri dengelemenin zorlukları ile daha geniş bir toplumsal mücadelenin parçasıdır.

Genel olarak araştırma bulguları, YBBM'nin sosyo-kültürel dinamikleri önemli ölçüde etkilediğini, kültürel mirasın algılanan kaybına katkıda bulunduğunu ve toplulukların sosyal dokusunu değiştirdiğini doğrulamaktadır. Bu görüşler, büyükşehir belediyesi yönetiminin yalnızca ekonomik ve idari yönlerini değil, aynı zamanda bu tür dönüşümlerin derin sosyal ve kültürel etkilerini de dikkate alan politikalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

SONUÇ, DEĞERLENDİRME VE ÖNERİLER

Türkiye’de yerel yönetimlerin tarihsel gelişimi incelendiğinde yerel yönetim yapısının sürekli bir dönüşüm gösterdiği görülmektedir. Bu dönüşümün en belirgin ve üzerinde tartışma yürütülen aşamalarından birisi de 2012 yılında 6360 Sayılı Kanunun kabul edilmesiyle gerçekleşmiştir. Bu dönüşüm temel olarak, yerel yönetimlerin etkinliğini ve etkililiğini artırmayı amaçlamasıyla gündeme gelmiştir. Bu kanuni çerçeve kent merkezleri bağlamında geniş çapta tartışılmış ve analiz edilmiş olsa da, kırsal alanlar ve mahalleleri üzerindeki etkileri hala oldukça önemli bir tartışma konusu olmaya devam etmektedir.

Türkiye nüfusunun günümüzde dahi azımsanmayacak derecede bir bölümünü temsil eden ve kültürel çeşitliliğe sahip olan kırsal mahalleler, ülkenin genel sosyo-ekonomik dokusunda ciddi bir rol oynamaktadır. Ancak, YBBM’ye geçiş, bu kırsal toplulukların değişen yönetsel manzara içindeki konumu ve statüsü ile ilgili birtakım sorunları ortaya çıkarmıştır. Bu Tez de, 6360 sayılı Kanunun kırsal mahallelerle ilgili dinamiklerini incelemeyi ve bu mahallelerin değişen yönetim yapısında konumunu belirlemek amacıyla yürütülmüştür. Bu amaca ulaşmak için, Ankara Büyükşehir Belediyesi sınırları içerisinde yer alan kırsal mahallelerinden belli sayıda seçilmiş muhtarlarla yarı yapılandırılmış görüşme formuyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Elde edilen bulgular, olumlu görüşleri barındırdığı gibi kırsal mahallelerin henüz çözülmesi bir yana daha önce sahip oldukları köy ya da belde belediyesi tüzel kişilikleri döneminde dahi yaşamadıkları sorunlarla karşılaştıklarını ortaya koymuştur.

Kırsal alanları büyükşehir belediyelerinin yetki alanına dahil eden 6360 sayılı Kanunun uygulanması hem potansiyel avantajları hem de önemli zorlukları yansıtan karmaşık bir sonuçlar ağını ortaya çıkarmıştır.

Bulgular, katılımcıların önemli bir kısmının kırsal alanların büyükşehir belediyelerine entegrasyonunu daha etkili bir yönetim ve daha iyi hizmet sunumuna yönelik bir hamle olarak algıladığını göstermektedir. Bu algı, özellikle Yeni Kamu İşletmeciliği (YKİ) reformları bağlamında Avrupa genelinde gözlemlenen daha geniş eğilimlerle uyumludur. Schwab, Bouckaert ve Kuhlmann tarafından tartışıldığı üzere, bu reformlar genellikle yönetim yapılarının merkezileştirilmesi yoluyla verimliliğin artırılması hedefinden

hareket etmektedir. YKİ reformlarının ardındaki gerekçe, kaynakları daha iyi tahsis edebilecek ve kamu hizmetlerini etkin bir şekilde yönetebilecek modern yönetsel süreçler yaratmaktır. Ancak bu merkezileşme, özellikle yerel özerklikle ilgili olarak önemli ödünleşimleri beraberinde getirmektedir. Yerel yönetimlerin karar alma gücünün ve esnekliğinin azalması, merkezileşmenin iki ucu keskin bir kılıç olarak algılandığı literatürde yinelenen bir temadır: Yönetsel etkililiği artırabilirken, genellikle yerel birimlerin hizmetleri yerel topluluklarının özel ihtiyaçlarına göre uyarlama kapasitesini sınırlar (Schwab, Bouckaert ve Kuhlmann, 2017: 14-21).

Türkiye'de, yönetsel kontrolü önemli ölçüde merkezileştiren 6360 sayılı Kanun, bazı kesimler tarafından yönetimin etkinliğini artırmak için faydalı olarak görülmektedir. Kanunun uygulanması, süreçlerin düzene sokulması, fazlalıkların azaltılması ve kaynakların daha geniş bir metropoliten alana dağılımının iyileştirilmesi için bir araç olarak görülmektedir. Ancak, diğer Avrupa bağlamlarındaki deneyimlere benzer şekilde, algılanan bu faydaların sakıncaları da yok değildir. Literatür, bu tür merkezileştirme çabalarının kent merkezlerinde potansiyel olarak etkili olsa da, kırsal alanların çeşitli ve benzersiz ihtiyaçlarını hesaba katmakta genellikle başarısız olduğunu göstermektedir. Bu herkese uyan tek beden yaklaşımı yerel özerkliğin erozyona uğramasına yol açabilir, çünkü kırsal yerel birimler belirli yerel zorlukları etkili bir şekilde ele almak için gerekli esneklik ve kaynaklardan yoksun olabilir (Kuhlmann ve Bouckaert, 2016: 123-127).

Ayrıca, bulgularda vurgulanan coğrafi zorluklar, merkezi politikaların farklı bölgelerde uygulanmasının karmaşıklığının altını çizmektedir. Kendine özgü topoğrafik ve sosyo-ekonomik koşullara sahip kırsal alanlar, merkezi yönetim modellerinin sıklıkla göz ardı ettiği özel yaklaşımlar gerektirmektedir. Özellikle Güney ve Doğu Avrupa'daki Avrupa deneyimi, merkezileşmenin genellikle politika niyetleri ve sonuçları arasında bir kopukluğa yol açtığı, bölgesel eşitsizlikleri şiddetlendirdiği ve yerindenlik ilkesini zayıflattığı bu endişeleri yansıtmaktadır (Schwab, Bouckaert ve Kuhlmann, 2017: 11-13).

Bu nedenle, Türkiye'de 6360 sayılı Kanun kapsamında merkezileşme belirli verimlilikler sunabilirken, yerel özerklik ve hizmetlerin adil sunumu üzerindeki daha geniş etkileri dikkatle değerlendirilmelidir. Avrupa literatüründe belgelenen deneyimler, verimliliğin yerel duyarlılık ve özerklik ihtiyacı ile dengelenmesinin önemini vurgulayarak ihtiyatlı bir bakış açısı sunmaktadır. Merkezileşmenin yerel yönetimlerin kendi toplumlarının özel

ihtiyaçlarını karşılama kapasitesini istemeden de olsa azaltma potansiyeli, politika yapıcıların dikkatle ele alması gereken kritik bir konudur.

Araştırma bulgularında da vurgulandığı üzere, 6360 sayılı Kanunun en dikkat çekici sonuçlarından biri, büyükşehir belediyesinin yetki alanına dahil edilen kırsal alanlarda yönetim ve hizmet sunumunda algılanan iyileşmedir. Entegrasyon, bazı katılımcılar tarafından yönetsel süreçleri kolaylaştıran ve kaynak tahsisini artıran etkin ve etkili bir yönetim yaklaşımı olarak görülmektedir. Bu bakış açısı, merkezleşmenin bürokratik işlemleri azaltarak ve kaynak dağılımını iyileştirerek hizmet sunumunun verimliliğini artırabileceğini öne süren yönetim teorisiyle uyumludur (bkz. Pollitt ve Bouckaert, 2017). Ancak bu verimlilik, demokratik yönetimin kritik bir bileşeni olan yerel özerklik pahasına sağlanabilmektedir (Ostrom, 1990: 173-178). Coğrafi sorunları ve koordinasyon güçlüğüne vurgulayan katılımcılar tarafından yinelenen bir endişe olarak, 6360 sayılı Kanunun doğasında bulunan merkezleşme, yerel yönetimlerin hizmetleri kendi topluluklarının özel ihtiyaçlarına göre uyarlama kabiliyetini azaltabilir.

Ayrıca, katılımcılar tarafından bildirilen yerel siyasete artan ilgi, sivil katılım açısından olumlu bir sonuca işaret ediyor gibi görünse de buradaki ilginin karar alma noktalarında olmamasının vurgulanması, yalnızca temsili demokrasideki seçmen katılımı açısından olumlu görülebilir. Siyasi katılım demokratik yönetimin temel taşlarından biridir ve taban düzeyinde katılımın artması yerel yönetimlerin hesap verebilirliğini ve yanıt verebilirliğini artırabilir (Putnam, 2000: 33-41). Ancak 6360 sayılı Kanunun merkezleştirici eğilimleri, yerel yönetimlerin karar alma gücünü sınırlandırarak bu katılımı zayıflatabilir ve uzun vadede potansiyel olarak hayal kırıklığına ve katılımın azalmasına yol açabilir.

Araştırma bulguları aynı zamanda önemli mali zorlukların da altını çizmektedir; birçok katılımcı kanunun etkili bir şekilde uygulanmasının önündeki en önemli engelin mali kaynak eksikliği olduğunu belirtmiştir. Bu mali sıkıntı, 6360 sayılı Kanun kapsamında büyükşehir belediyelerine devredilen kapsamlı sorumluluklar göz önüne alındığında özellikle endişe vericidir. Mali özerklik literatürü, etkin hizmet sunumunu sağlamak için mali kaynakların idari sorumluluklarla uyumlu hale getirilmesinin önemini vurgulamaktadır (Oates, 1999: 1120). Yetersiz finansman, kentsel ve kırsal alanlar arasındaki mevcut eşitsizlikleri daha da kötüleştirerek dengesiz kalkınmaya ve kent-kır

ayırımının potansiyel olarak genişlemesine yol açabilir (Rodríguez-Pose ve Gill, 2003: 337-338).

Katılımcıların mali konularda pozitif ayrımcılığa duyulan ihtiyaca yaptıkları vurgu, büyükşehir belediyesi ile ilçe belediyeleri arasındaki kaynak tahsisi eşitsizliğini daha da belirginleştirmektedir. Maliye politikasında pozitif ayrımcılık veya olumlu eylem kavramı, yapısal eşitsizlikleri gidermek ve adil kalkınma sonuçları sağlamak için bir araç olarak literatürde iyi bir şekilde belgelenmiştir (Sen, 2000: 82-87). Ancak, bu tür önlemlerin etkinliği tasarım ve uygulamalarına bağlıdır ve bu da metropol alanlardaki ve çevresindeki kırsal toplulukların karşılaştığı benzersiz zorlukların derinlemesine anlaşılmasını gerektirir.

Kırsal alanların büyükşehir belediyelerine entegre edilmesi, hizmet sunumunun yeterliliği konusunda da endişelere yol açmıştır. Katılımcılar tarafından vurgulanan, uzak bölgelere hizmet götürmenin zorluğu da dahil olmak üzere coğrafi zorluklar, kent planlamasındaki daha geniş mekânsal adalet sorununu yansıtmaktadır. Mekânsal adalet teorisi, sosyal adaletin ve kapsayıcı kalkınmanın sağlanması için hizmetlerin ve kaynakların adil dağılımının şart olduğunu savunmaktadır (bkz. Soja, 2010). Ancak bulgular, hizmet sunumunun merkezileştirilmesinin kırsal alanların kendine özgü ihtiyaçlarını yeterince dikkate almayabileceğini, bunun da merkez ve çevre bölgeler arasında hizmet kalitesinde eşitsizliklere yol açabileceğini göstermektedir.

Katılımcıların özellikle sağlık, eğitim ve ulaşım gibi alanlarda altyapının yeterliliğine ilişkin endişeleri, büyük ve coğrafi olarak dağınık bir nüfusun çeşitli ihtiyaçlarını karşılamamanın zorluklarının altını çizmektedir. Kentsel yönetim literatürü, yerel yönetimlerin kendi yerel topluluklarının özel ihtiyaçlarını anlamak ve bunlara yanıt vermek için genellikle daha iyi bir konumda olması nedeniyle, bu zorlukların ele alınmasında yerinden yönetimin önemini vurgulamaktadır (bkz. Bardhan, 2002). Ancak araştırmada elde edilen bulgular, 6360 sayılı Kanun kapsamında hizmet sunumunun merkezileştirilmesinin yerel yönetimlerin kırsal kesimde yaşayanların ihtiyaçlarına yanıt veren hizmetler sunma becerisini engelleyebileceğini göstermektedir.

Kanunun uygulanmasının sosyal ve kültürel boyutları da aynı derecede karmaşıktır. Bulgular, köy kimliğinin kaybı ve geleneksel kırsal kültürün gerilemesiyle ilgili önemli

endişeleri ortaya koymaktadır. Bu endişeler, modernleşme ve kültürel mirasın korunması arasındaki gerilimleri vurgulayan kültürel küreselleşme literatürü ile tutarlıdır (bkz. Robertson, 1995). Kırsal alanların büyükşehir belediyelerine entegrasyonu, kentsel norm ve değerlerin sosyal ve kültürel manzaraya giderek daha fazla hakim olması nedeniyle geleneksel uygulama ve yaşam tarzlarının erozyonunu hızlandırabilir.

Katılımcıların modernite ve geleneği dengelemenin zorluklarına yaptıkları vurgu, literatürde yer alan küreselleşme ve kentleşme karşısında kültürel çeşitliliği korumayı amaçlayan daha geniş kapsamlı kültürel sürdürülebilirlik meselesini yansıtmaktadır (Throsby, 2008: 19). Literatür, kırsal alanları metropol bölgelerine entegre etmeyi amaçlayan politikaların, modernleşme çabalarının kültürel miras ve kimlik pahasına olmamasını sağlamak için kalkınmanın kültürel boyutlarını dikkate alması gerektiğini öne sürmektedir (bkz. Amado ve Rodrigues, 2019; Zheng vd., 2022; Saparov vd., 2024).

Ayrıca, katılımcılar tarafından bildirildiği üzere, gençlerin kırsal alanlardan kentsel alanlara artan göçü, kırsal toplulukları yeniden şekillendiren demografik değişimleri vurgulamaktadır. Kırdan kente göçle ilgili literatür, kentsel alanlardaki ekonomik fırsatlar ve kırsal bölgelerde algılanan beklentilerin eksikliği gibi göçü tetikleyen itici ve çekici faktörleri vurgulamaktadır (bkz. Todaro, 1969). Bununla birlikte, kırsal topluluklardan gençlerin kaybı, bu bölgelerin sosyal ve ekonomik canlılığı üzerinde derin etkilere sahip olabilir ve tarımsal üretkenliğin azalmasına ve sosyal uyumun zayıflamasına yol açabilir (Tacoli, 2002: 21-23). Araştırma bulguları da en azından Ankara örneğinde literatürle uyum göstermektedir.

Araştırma bulguları, 6360 sayılı Kanunun büyükşehir belediyeleri bünyesindeki kırsal alanlar üzerindeki karmaşık ve çok yönlü etkisinin altını çizmektedir. Kanun, yönetim ve hizmet sunumunda bazı iyileşmelere yol açmış olsa da, mali kısıtlamalar, coğrafi eşitsizlikler ve geleneksel kırsal kültürün erozyona uğramasıyla ilgili önemli zorlukları da ortaya çıkarmıştır. Bu zorluklar, kırsal toplulukların kendine özgü ihtiyaçlarını ve özelliklerini dikkate alan daha incelikli bir kırsal entegrasyon yaklaşımına duyulan ihtiyacı vurgulamaktadır.

Kuramsal bir perspektiften bakıldığında, bulgular merkezileşmenin yönetsel verimlilik açısından potansiyel olarak faydalı olsa da yerel özerkliği ve yerel yönetimlerin kendi

yerel topluluklarının özel ihtiyaçlarına cevap verme kabiliyetini zayıflatabileceğini göstermektedir. Katılımcılar tarafından vurgulanan mali zorluklar, mali federalizm literatüründe vurgulandığı gibi, mali kaynakların yönetsel sorumluluklarla uyumlu hale getirilmesinin önemine işaret etmektedir. Kanunun uygulanmasının sosyal ve kültürel sonuçları da modernleşme ile kültürel mirasın korunması arasında denge kuran politikalara duyulan ihtiyacın altını çizmektedir.

Bu bulgular ışığında, gelecekteki politika çabaları, yerel yönetimlerin kırsal kesimde yaşayanların ihtiyaçlarına cevap veren hizmetler sunma kapasitesini artırmaya odaklanmalıdır. Bu, yerinden yönetime ve yerel yönetimlerin sorumluluklarıyla orantılı mali kaynak tahsisine daha fazla vurgu yapılmasını içerebilir. Ayrıca, kırsal alanların metropol bölgelere entegre edilmesini amaçlayan politikalar, kalkınmanın kültürel boyutlarını dikkate almalı ve modernleşme çabalarının kültürel miras ve kimlik pahasına olmamasını sağlamalıdır.

Sonuç olarak, 6360 sayılı Kanunun başarılı bir şekilde uygulanması, büyükşehir belediyeleri bünyesindeki kırsal toplulukların karşılaştığı çeşitli ve karmaşık zorlukların ele alınması için ortak bir çaba gerektirecektir. Politika yapımcılar kırsal kalkınmaya daha bütüncül ve kapsayıcı bir yaklaşım benimseyerek kentleşme ve modernleşmenin faydalarının tüm bölgelerde eşit olmasa bile daha adil bir şekilde paylaşılmasını sağlayabilir ve böylece daha sürdürülebilir ve kapsayıcı kalkınma sonuçları elde edilebilir.

Araştırmada elde edilen bulgulardan yola çıkılarak sistemin daha iyi bir hale getirilmesi için birtakım önerilerin sunulması mümkündür. Bu öneriler şu şekilde sıralanabilir:

- *Hizmet Sunumunun Merkezden Uzaklaştırılması:* Hizmetleri kırsal mahallelerin kendine özgü ihtiyaçlarına göre uyarlamak için büyükşehir alanı içinde daha küçük, yerleştirilmiş yönetsel birimler oluşturmak ve böylece bazı hizmetlerin sunumunun verimliliğini ve uygunluğunu artırmak;
- *Kırsal Altyapının Geliştirilmesi:* Kent-kır uçurumunu kapatmak için yol, su ve elektrik başta olmak üzere özellikle kırsal altyapıya yatırım yapmak ve böylece kırsal alanlardaki yaşam standartlarını ve ekonomik fırsatları iyileştirmek;

- *İlçeler Belediyeleri İçin Mali Özerkliğin Artırılması:* İlçe belediyelerine daha fazla mali özerklik ve kaynak sağlayarak yerel ihtiyaçları etkin ve etkili bir şekilde karşılamalarına imkan vermek; fonların ve karar alma yetkilerinin daha adil bir şekilde dağıtılmasını sağlamak;
- *Yönetimde Yerel Katılımın Teşvik Edilmesi:* Yerel meclisler veya forumlar aracılığıyla kırsal kesimde yaşayanların karar alma süreçlerine aktif katılımını teşvik etmek, seslerinin duyulmasının ve kentsel planlamada ihtiyaçlarının karşılanmasını sağlamak;
- *Pozitif Ayrımcılık Politikalarının Uygulanması:* Kalkınma ve hizmet sunumundaki eşitsizlikleri dengelemek için az gelişmiş kırsal alanlara odaklanarak bütçe tahsisinde pozitif ayrımcılık politikalarının benimsenmesini sağlamak;
- *Kırsala Özgü Toplu Taşımacılığın Geliştirilmesi:* Kırsal alanlar için özel olarak tasarlanmış toplu taşıma sistemlerini oluşturmak ve geliştirmek, böylece kentsel merkezlere ve hizmetlere bağlanabilirliği ve erişimi iyileştirmek;
- *Tarımsal Modernizasyonun Teşvik Edilmesinin Sürdürülmesi:* Verimliliği ve sürdürülebilirliği artırmak için teknoloji, eğitim ve mali yardım yoluyla kırsal alanlarda tarımın modernizasyonunu desteklemek ve bu konudaki yatırımlara devam etmek;
- *Kırsal Sağlık ve Eğitim Hizmetlerinin İyileştirilmesi:* Kırsal mahallelerdeki sağlık (mobil sağlık hizmeti dahil) ve eğitim tesisleri ve hizmetlerini olabildiğince kentsel standartlara uygun hale getirmek, böylece kaliteli hizmet teminini ve beşeri sermayenin geliştirilmesini sağlamak;
- *Bürokratik Süreçlerin Kolaylaştırılması:* Hizmetlere erişimi kolaylaştırmak ve yönetsel yükleri azaltmak için özellikle inşaat ve altyapı geliştirme gibi alanlarda kırsal kesimde yaşayanlar için bürokratik süreçleri basitleştirmek;
- *Sivil Toplum Kuruluşları ile Ortaklıklar Kurmak:* Toplumsal kalkınma projeleri için STK'lar ve diğer kuruluşlarla işbirliği yapmak, uzmanlıklarından ve kaynaklarından kırsal kalkınma için yararlanmak;
- *Kırsal Alanlarda Dijital Bağlantının Geliştirilmesi:* Dijital uçurumu kapatmak, bilgiye, eğitime ve e-yönetişim hizmetlerine daha iyi erişimi kolaylaştırmak için geniş bant ve telekomünikasyon altyapısına yatırım yapmak;

- *Kırsal Turizm Girişimlerinin Teşvik Edilmesi:* Kültürel mirası ve doğal manzaraları korurken yerel topluluklar için ek gelir akışları oluşturmak amacıyla kırsal turizmi teşvik etmek;
- *Eğitim ve Beceri Geliştirme Programlarının Sağlanması:* İstihdam fırsatlarını ve ekonomik özgüveni artırmayı amaçlayan kırsal alanlarda beceri geliştirme ve mesleki eğitim programları sunmak;
- *Gençlerin Kırsal Kalkınmaya Katılımının Teşvik Edilmesi:* Gençlerin kırsal kalkınma girişimlerine katılmaları ve katkıda bulunmaları için platformlar ve fırsatlar yaratarak bu toplulukların sürdürülebilirliğini sağlamak;
- *Afet Direnç Stratejilerinin Tasarlanması:* Kırsal alanlara özgü afet dayanıklılık planlarının geliştirilmesi ve uygulanmasını sağlamak, doğal veya insan kaynaklı afetlere karşı hazırlığı artırmak.

Araştırmanın sahip olduğu sınırlılıklar göz önünde bulundurulduğunda ise benzer çalışmaların Türkiye'deki diğer büyükşehirlerdeki kırsal mahallelerin evren olarak belirlendiği çalışmaların yürütülmesi de ayrıca önerilebilir. Ankara her ne kadar geniş sınırları, kalabalık nüfusu, çeşitliliği yüksek demografisi ile oldukça konuya uygun bir örnek olsa da Türkiye'deki diğer büyükşehirlerin de kendi dinamikleriyle değerlendirilmesi elzemdir.

KAYNAKÇA

- Acharya, K., & Zafarullah, H. (2022). “Whither Demarginalization, Inclusion and Effectiveness? Challenges of Local Government Planning in Nepal.” *Indian Journal of Public Administration*, 68(1), 216-235.
- Adıgüzel, Ş. (2012). “6360 Sayılı Yasa’nın Türkiye’nin Yerel Yönetim Dizgesi Üzerine Etkileri: Eleştirel Bir Değerlendirme.” *Toplum ve Demokrasi Dergisi*, 6(13), 153-176.
- Adıgüzel, Ş., & Tek, M. (2014). “6360 Sayılı Yasa ve Türkiye’nin Büyükşehir Belediyesi Sisteminde Değişim: Hatay Örneği.” *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 23(3), 73-102.
- Altuntaş, S., & Kıray, V. (2016). “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Kurumsal Yapısı ve Performansı: Bir Uygulama Çalışması.” *Ege Academic Review*, 16(2), 295-310.
- Amado, M., & Rodrigues, E. (2019). “A Heritage-Based Method to Urban Regeneration in Developing Countries: The Case Study of Luanda.” *Sustainability*, 11(15), 4105.
- Anayasa (1982). *Türkiye Cumhuriyeti Anayasası*. (<https://anayasa.gov.tr/tr/mevzuat/anayasa>, Erişim tarihi: 12 Nisan 2023).
- Andrew, C., & Goldsmith, M. (1998). “From Local Government to Local Governance – and Beyond?” *International Political Science Review*, 19(2), 101-117.
- Ankara Valiliği. (2021). *Ankara Valiliği*. (<http://www.ankara.gov.tr/ilcelerimiz>, Erişim tarihi: 21 Ekim 2021)
- Apan, A. (2016). “Bütünşehir Modeli ve Taşra Yönetimine Etkileri.” *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 25(1), 1-24.

- Arıkboğa, E. (2007). "Büyükşehirlerde Kararları Kim Alıyor? Büyükşehir Belediye Meclislerinde Temsil Sorunu ve Çözüm Önerileri." *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 16(1), 31-54.
- Arıkboğa, E. (2013). "Geçmişten Geleceğe Büyükşehir Modeli." *Yerel Politikalar*, (3), 48-97.
- Arıkboğa, E. (2018). "Yerinden Yönetime Merkezileşmiş Büyükşehir Sisteminde Yetkilerin Dağıtılması." *Marmara Üniversitesi Siyasal Bilimler Dergisi*, 6(1), 1-34.
- Arıkboğa, Ü. (2015). "Türkiye’de Büyükşehir Belediyesi Transfer Sistemi ve 6360 Sayılı Kanunun Etkileri." *Marmara Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 37(2), 1-29.
- Aydın Koç, F., & Ömürgönülşen, U. (2023). "6360 Sayılı Kanunun Büyükşehir Belediyelerinin Kırsal Alanında Yaşayan Vatandaşların Tarım ve Hayvancılık Faaliyetlerine Etkileri: Ankara Örneği." *Memleket Siyaset Yönetim*, 18(39), 62-99.
- Ayyıldız, M., Çiçek, A., & Ayyıldız, B. (2016). "6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Kesime Olası Etkileri." *Nevşehir Bilim ve Teknoloji Dergisi*, 5, 280-285.
- Balaman, F., & Hanbay Tiryaki, S. (2021). "Corona Virüs (Covid-19) Nedeniyle Mecburi Yürütülen Uzaktan Eğitim Hakkında Öğretmen Görüşleri." *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 10(1), 52-84.
- Balcı, A. (2001). *Sosyal Bilimlerde Araştırma. Yöntem, Teknik ve İlkeler*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Baldersheim, H., & Rose, L. E. (2010). *Territorial Choice: The Politics of Boundaries and Borders*. New York: Palgrave Macmillan.
- Baldersheim, H., & Ståhlberg, K. (1994). *Towards the Self-Regulating Municipality: Free Commune and Administrative Modernization in Scandinavia*. Helsinki: Scandinavian University Press.

- Baldersheim, H., & Wollmann, H. (2006). "An Assessment of the Field of Comparative Local Government Studies and a Future Research Agenda." in M. Stein & J. Trent (Ed.) *The Comparative Study of Local Government and Politics: Overview and Synthesis*. Leverkusen: Barbara Budrich Publishers. 109-131.
- Bardhan, P. (2002). "Decentralization of Governance and Development." *Journal of Economic Perspectives*, 16(4), 185-205.
- Batman, S. (2013). "Dünya ve Türkiye Örneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Yasa." *Yerel Politikalar*, (3), 7-47.
- Bayar, R., & Karabacak, K. (2020). "Başkentin Merkezinde Köy Kalmak: Çankaya İlçesinin (Ankara) Kırsal Mahalleleri." *Ege Coğrafya Dergisi*, 29(1), 87-106.
- Bekir, P., & Sobacı, Z. (2005). *Kuram ve Uygulamalarda Kamu Yönetimi: Ulusal ve Global Perspektifler*. İstanbul: Alfa Yayınları.
- Benz, A., & Zimmer, C. (2010). "The EU's Competences: The 'Vertical' Perspective on the Multilevel System. in H. Enderlein, S. Wälti, & M. Zürn (Ed.), *Handbook on Multi-level Governance*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing. 41-56.
- Bilgin, K. U., Ömürgönülşen, U., Öktem, M. K., Gündüzöz, İ., & Sadioğlu, U., (2017). "Milli ve Yerli Bir Kamu Yönetimi Teşkilatı Olarak "Mahalle" ve 6360 sayılı Kanun Sonrası Durum ." *II.Kentfor-Sanayileşme ve Göç Kıskaçında Kent ve Çevre Yönetimi*. Tekirdağ: Türkiye. 38.
- Bilgin, K. U., Ömürgönülşen, U., Öktem, M. K., Gündüzöz, İ., Sadioğlu, U., & Urhan, V. F. (2018). "Türkiye'de Mahalle Yönetimi Güncel Durumu." K. U. Bilgin & İ. Gündüzöz (Ed.), *Türkiye'de Mahalle Yönetimi*. Ankara: İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü. 237-264.
- Bilir, K. (2015). *6360 Sayılı Kanun'a Göre Türkiye'de Mali Paylaşım Açısından Yerel Yönetimler* (Yüksek Lisans Tezi, Adnan Menderes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

- Bird, R. M., & Rodriguez, E. R. (1999). "Decentralization and Poverty Alleviation: International Experience and the Case of the Philippines." *Public Administration and Development*, 19(3), 299-319.
- Biricikoğlu, H., & Yalnızoğlu, Y. (2018). "6360 Sayılı Kanun'un Etkinlik-Verimlilik ile Hizmette Yerellik İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi: Kocaali İlçesinde Yapılan Bir Araştırma." *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 16(32), 255-284.
- Blom-Hansen, J. (2010). "Municipal Amalgamations and Common Pool Problems: The Danish Local Government Reform in 2007." *Scandinavian Political Studies*, 33(1), 51-73.
- Bostanoğlu, Ö. (1995). "Türk Belediyeciliğinde Güncel Tarihsellik." *Amme İdaresi Dergisi*, 23(2), 74-93.
- Bozatay, Ş. A., & Kızılkaya, K. (2016). "Merkezden Yönetim-Yerinden Yönetim Tartışmalarının Odağında Bir Düzenleme: 6360 Sayılı Yasa Hakkındaki Değerlendirmeler." *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 6(1), 609-637.
- Bölük, A., & Ömürgönülşen, U. (2020). "6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyeleri Sınırları İçerisinde Kapatılan ve Mahalle Statüsüne Dönüştürülen Belde Belediyeleri ve Köylerin Durumu: Bodrum Örneği." U. Sadioğlu, M. K. Öktem, & U. Ömürgönülşen (Ed.), *Sanayileşme ve Göç Kıskaçında Kent ve Çevre Yönetimi Üzerine Yazılar II*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları. 262-286
- Braudel, F. (1992). *Civilization and Capitalism, 15th-18th Century, Vol. I: The Structure of Everyday Life (Vol. 1)*. San Francisco: University of California Press.
- Brenner, N. (2004). *New State Spaces: Urban Governance and the Rescaling of Statehood*. London: Oxford University Press.
- Bulut, Y., & Dönmez, D. (2019). "6360 Sayılı Düzenlemeyle Oluşan Büyükşehir Modelinde Büyükşehir Belediyesi ile İlçe Belediyeleri Arasında Yaşanan Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Hatay İli Örneği." *Uluslararası Yönetim Akademisi Dergisi*, 2(1), 29-40.

- Canpolat, H. (2010). "Türk Yerel Yönetim Sisteminde Ölçek Reformları ve 5747 Sayılı Kanunla İlgili Yargı Kararlarının Değerlendirilmesi." *Türk İdare Dergisi*, 79-113.
- Carr, J. B., & Feiock, R. C. (2016). *City-County Consolidation and Its Alternatives: Reshaping the Local Government Landscape: Reshaping the Local Government Landscape*. New York: Routledge.
- Ceyhan, S. (2018). "6360 Sayılı Kanunun Kırsal Alanlara Etkileri: Elmadağ Örneği." (Doktora Tezi, Necmettin Erbakan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Ceyhan, S., & Tekkanat, S. S. (2018). "6360 Sayılı Kanun ve Ankara İline Etkileri." *Akademik İzdüşüm Dergisi*, 3(2), 20-42.
- Chevalier, L. (1969). *Les Administrations Locales en France*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Cohen, J.-L. (2001). *Le Siècle des Préfets: Une Histoire Politique et Administrative du Corps Préfectoral*. Paris: Editions du Seuil.
- Copus, C. (2014). "Councillors' Perspectives On Democratic Legitimacy In English Local Government: Politics Through Provision?" *Urban Research & Practice*, 7(2), 169-181.
- Coşgun İlgar, S., & İlgar, M. Z. (2014). "Nitel Veri Analizinde Bilgisayar Programları Kullanılması." *İZÜ Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(4), 31-56.
- Creswell, J. W. (2017). *Educational Research: Planning, Conducting and Evaluating Quantitative and Qualitative Research* (4th ed.). London: Pearson Education Limited.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2016). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. New York: Sage Publications.
- Crook, R. C., & Manor, J. (1998). *Democracy and Decentralisation in South Asia and West Africa: Participation, Accountability and Performance*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Çadırcı, M. (1970). "Türkiye'de Muhtarlık Teşkilatının Kurulması Üzerine Bir İnceleme." *Belleten*, 34(135), 409-420.
- Çadırcı, M. (1999). *Anadolu Kentlerinde Mahalle (Osmanlı Dönemi): Tarihten Günümüze Anadolu'da Kent ve Yerleşme*. İstanbul: Tarih Vakfı.
- Çalcalı, Ö. (2014). "6360 Sayılı Kanun'un Türkiye'de Yerel Yönetimler Sistemine Getireceği Değişiklikler." *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 23(4), 49-68.
- Çamdere, M. A., & Genç, F. N. (2018). "6360 Sayılı Kanunun Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Denizli Büyükşehir Belediyesi Örneği." *Çankırı Karatekin Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 8(2), 35-60.
- Çavuşoğlu, A., & Lamba, M. (2020). "6360 Sayılı Kanun'un Mahalleye Dönüşen Birimler Üzerine Etkisi: Antalya İli Örneği." *Bartın Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 11(21), 123-147.
- Çelik, B. (1995). "Türk Belediyeciliğinin Tarihsel Gelişimi." *Yeni Türkiye*, (4), 588-597.
- Çetin, Z. Ö. (2015). "Türkiye'de İl Özel İdaresi Sisteminin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanunun Dönüşüme Etkileri." *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 20(2), 247-266.
- Dağ, M., & Kılınç, F. (2017). "6360 Sayılı Kanun Sonrası Büyükşehir Belediyeleri Açısından Mali Özerkliğin Değerlendirilmesi." *Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(2), 426-443.
- Demirkaya, H., & Yüksel, S. (2018). "Küçük Belediyelerin Birleştirilmesinin Mali Etkinlik ve Verimlilik Üzerindeki Etkileri: Türkiye Örneği." *Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF Dergisi*, 20(1), 27-42.
- Denters, B., & Rose, L. E. (2005). *Comparing Local Governance: Trends and Developments*. London: Palgrave Macmillan.

- Dinç, Y. (2022). "Büyükşehir Belediyeli İllerde Kentsel Alanların ve Kent-Kır Nüfusunun Belirlenmesi: Hatay Örneği." *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 20(1), 191-219.
- Dollery, B., & Robotti, L. (2008). *The Theory and Practice of Local Government Reform*. Cheltenham: Edward Elgar Publishing.
- Emini, F. T. (2009). "Türkiye’de Yerel Yönetimler Reformunun İç ve Dış Dinamikleri." *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 16(2), 31-48.
- Erat, V., & Özkaya, Y. (2017). "Kamu Politikalarında Yasalaştırma Süreci: 6360 Sayılı Yasa Üzerinden Bir İnceleme." *Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 32(2), 263-288.
- Ertugay, F. (2019). "Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma/Esnek Desen Araştırması: Alana İlişkin Zorluklar, Sorunlar ve İmkânlar." *Nitel Sosyal Bilimler*, 1(1), 48-68.
- Falleti, T. G. (2005). "A Sequential Theory of Decentralization: Latin American Cases in Comparative Perspective." *American Political Science Review*, 99(3), 327-346.
- Genç, F. N. (2014). "6360 Sayılı Kanun ve Aydın’a Etkileri", *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Cilt:1, Özel Sayı, 2014, s. 1-29.
- Genç, F. N., & Daşcı, S. (2016). "6360 Sayılı Kanunun Kamu Hizmetlerinin Sunumuna Etkisi: Balıkesir Büyükşehir Belediyesi Örneği." *International Journal of Social and Humanities Sciences Research (JSHSR)*, 3(7), 178-196.
- Genç, F. N., & Korkın, E. (2017). "6360 Sayılı Kanun’la Tüzel Kişiliği Kaldırılan Belde Belediyelerinde Halkın Uygulamaya İlişkin Algısı: Atça (Sultanhisar-Aydın) Örneği." *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 19(32), 84-95.
- Genç, F. N., & Tekçe, Y. (2019). "6360 Sayılı Kanunun Tüzel Kişiliği Kaldırılan Köylere/Yeni Mahallelere Etkisi: Aydın Örneği." *Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Dergisi*, 20(44), 1-16.

- Glassman, R. M (2017). "The Anglo-Saxon-Jute Tribal Confederation and Its Moot and Folk-Moot." in R. M. Glassman (Ed.) *The Origins of Democracy in Tribes, City-States and Nation-States*. Cham: Springer. 1329-1333.
- Goddard, R. (2004). *Lordship and Medieval Urbanisation: Coventry, 1043-1355*. London: Boydell & Brewer Ltd.
- Goldsmith, M. J., & Page, E. C. (Ed.). (2010). *Changing Government Relations in Europe: From Localism to Intergovernmentalism* (Vol. 67). New York: Routledge.
- Gökmen, Ç. E. (2018). "Turizm Sektöründe Göçmen Emegi: Nitelikli Emek mi? Ucuz Emek mi?." *Çalışma ve Toplum*, 1(56), 139-166.
- Göküş, M., & Alptürker, H. (2016). "6360 Sayılı Yasa ile Köy Yönetiminden Mahalle Yönetimine Geçiş Sonrası Etkin Hizmet Sunumuna İlişkin Muhtarların Görüşü: Silifke Köyleri Örneği." *Selçuk Üniversitesi Sosyal ve Teknik Araştırmalar Dergisi*, (11), 67-86.
- Görgün Kut, E. & Yörür, N. (2017). "6360 Sayılı Büyükşehir Kanunu Sonrası Kırsal Alanları Yeniden Düşünmek-İzmir Örneği." *Aydın İktisat Fakültesi Dergisi*, 2(1), 11-27.
- Gözler, K. (2011). *Anayasa Hukukunun Genel Teorisi* (Cilt 2). Bursa: Ekin Yayınevi.
- Guba, E. G., & Lincoln, Y. S. (1982). "Epistemological and Methodological Bases of Naturalistic Inquiry." *Ectj*, 30(4), 233-252.
- Gül, H., & Batman, S. (2012). "Dünya ve Türkiye Örneklerinde Metropolitan Alan Yönetim Modelleri ve 6360 Sayılı Yasa." *Yerel Politikalar*, (3), 7-48.
- Güler, B. A. (2009). *Türkiye'nin Yönetimi-Yapı*. Ankara: İmge Kitabevi.
- Günel, A., Avtur, S., & Dernek, K. O. (2014). "6360 Sayılı Yasanın Yerelleşme Bağlamında Değerlendirilmesi." *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 19(3), 55-70.

- Gündoğdu, H. G. (2015). "6360 Sayılı Büyükşehir Yasası ve Kamu Personelinin Durumu." *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 17(2).
- Güneş, Y. (2009). "Mahalle Yönetimi." *Türk İdare Dergisi*, 465, 113-131.
- Güngör, H. (2012). "Yeni Büyükşehir Yönetimi ve Geçiş Nedenleri." *İller ve Belediyeler Dergisi*, 19-32.
- Gürbüz, M., Yıldırım, U., & Belli, A. (2014). "Büyükşehir Belediye Kanunu'nun Kahramanmaraş İli leğinde Analizi." *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(5), 102-135.
- Gürbüz, S., & şahin, F. (2014). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık, 271.
- Hale, W., (1994). *Turkish Politics and the Military*. London: Routledge.
- Hanikoğlu, M., & Negiz, N. (2023). "Büyükşehirlerde Kırsal Mahalle Deneyimi: Ayvalık rneği." *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (45), 81-106.
- Heinelt, H., & Hlepas, N. K. (2006). "Typologies of Local Government Systems." in In: H. Bäck, H. Heinelt, A. Magnier, (Ed.) *Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Sozialwissenschaften : VS Verlag. 21-42.
- Heper, M. (1985). *The State Tradition in Turkey*. North Humberide: Eothen Press.
- Heper, M. (1987). "The State and Public Bureaucracies: A Comparative and Historical Perspective." *Comparative Studies in Society and History*, 27(1), 86–110.
- Hertzog, M. A. (2008). "Considerations in Determining Sample Size for Pilot Studies." *Research in Nursing & Health*, 31(2), 180-191.
- Hesse, J. J., & Sharpe, L. J. (1991). *Local Government and Urban Affairs in International Perspective: Analyses of Twenty Western Industrialized Countries*. New York: Nomos.

- Higham, N., & Ryan, M. J. (2013). *The Anglo-Saxon World*. New York: Yale University Press.
- Hoesein, Z. A., Arifudin, A., & Rahayu, S. (2022). "The Effectiveness of Decentralization Policy in Local Government Administration." *Jurnal Hukum*, 9(2), 242-259.
- Hoffmann-Martinot, V., & Wollmann, H. (2006). "State and Local Government Reforms in France and Germany: Divergence and Convergence." *Urban Research & Practice*, 29(4), 329-339.
- Hohenberg, P. M., & Lees, L. H. (1985). *The Making of Urban Europe, 1000-1994*. New York: Harvard University Press.
- İl İdaresi Kanunu (1949). 5442 sayılı İl İdaresi Kanunu (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.3.5442.pdf>, Erişim tarihi: 14 Nisan 2023).
- İl Özel İdaresi Kanunu (2005). *İl Özel İdaresi Kanunu*. (<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5302.pdf>, Erişim tarihi: 12 Nisan 2023).
- İnalçık, H. (1997). *Osmanlı'da Devlet, Hukuk ve Adalet*. İstanbul: Eren Yayıncılık.
- Kalaycıoğlu, E. (2011). "Local Government in Turkey: Still a Central state." In J. Loughlin, F. Hendriks, & A. Lidström (Ed.), *The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe*. Oxford: Oxford University Press. 491-510.
- Kalkan, Y. (2018). *6360 Sayılı Kanunun Kırsal Gelişime Etkisinin İncelenmesi: Van Büyükşehir Belediyesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Harran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kara, P. S., & Ezin, E. (2022). "6360 Sayılı Kanun ile Köyden Mahalleye Dönen Yerlerdeki Sorunlar Üzerine Bir Değerlendirme." *Türkiye Siyaset Bilimi Dergisi*, 5(1), 137-150.

- Karaarslan, F., & Karaarslan, Ö. N. (2013). "Modern Kent Mekânlarında Mahallenin Konumu: Modern Kent Mekânı Olarak Güvenlikli Siteler ile Mahallenin İşlevsel Kıyası." *Bursa: II. Türkiye Lisansüstü Çalışmaları Kongresi, Bildiriler Kitabı*.
- Karaarslan, M. (2012). "Nasıl Bir Yerel Yönetim? 6360 Sayılı Kanun Üzerine Bir Değerlendirme." *Dicle Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 17(26-27-28-29), 123-162.
- Karahanoğulları, O. (2013). *Fransa'da Kamu Yönetimi. Kamu Yönetimi* Ankara: İmge Yayınevi.
- Karakılçık, Y., & Küçük, Ü. (2019). "Avrupa Yerel Yönetimler Özerklik Şartı Çerçevesinde Yatırım İzleme ve Koordinasyon Başkanlıklarının Değerlendirilmesi." *Marmara Üniversitesi Avrupa Topluluğu Enstitüsü Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 27(1), 81-96.
- Karalezli, G. (2021). "Mahalle ve Köyün Birleştirilmesi ile Oluşan Yeni Bir Birim: Kırsal Mahalleler." *Kent ve Çevre Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 50-61.
- Karasar, N. (2003). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.
- Karasu, K. (2004). "İngiltere'de Kamu Yönetimi." N. E. Keskin, B. A. Güler, Ö. Akın, T. Çınar, A. A. Dikmen, S. Esen, O. Karahanoğulları, K. Karasu, N. E. Keskin, M. N. Kutlu, & E. Tellal (Ed.), *Kamu Yönetimi Ülke İncelemeleri (4. Baskı)*. Ankara: İmge Kitabevi. (91-177).
- Karpat, K. H. (1976). *The Gecekondu: Rural Migration and Urbanization*. London: Cambridge University Press.
- Karpuz, G. İ. (2019). *6360 Sayılı Kanun Sonrası Mahalleye Dönüşen Beldeler Açısından Bir Değerlendirme: Akhisar Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Kasaba, R., & Bozdoğan, S. (2011). *Rethinking Modernity and National Identity in Turkey*. Washington DC: University of Washington Press.

- Kavruk, H. (2004). *Köy ve Mahalle: Yerleşim ve Yönetim Birimi*. Ankara: Odak Yayın ve Dağıtım.
- Kavruk, H. (2018). *Mahalle yerleşimi ve yönetimi*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Kavuncu, A. (2023). "Türk Yerel Yönetim Yapısında Kırsal Mahallelerin Sorunları." *İdealkent*, 15(41), 606-629.
- Keating, M. (1995). "Size, Efficiency, and Democracy: Consolidation, Fragmentation and Public Choice." in D. Judge, G. Stoker, & H. Wolman (Ed.), *Theories of Urban Politics*. London: Sage Publications. 117-134.
- Keating, M. (2008). "Thirty Years of Territorial Politics." *West European Politics*, 31(1-2), 60-81.
- Keleş, R. (2010). "Türkiye'de Kentleşme Kime Ne Kazandırıyor?" *İdealkent*, 1(1), 28-31.
- Keleş, R. (2016a). *Yerinden Yönetim ve Siyaset (10. Baskı)*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Keleş, R. (2016b). *Kentleşme Politikası (7. Baskı)*. Ankara: İmge Yayınevi.
- Kersting, N., & Vetter, A. (2003). *Reforming Local Government in Europe: Closing the Gap Between Democracy and Efficiency*. Wiesbaden: Springer.
- Keskin, H., Aksoy, Z., & Fidan, S. Ş. (2021). "Yönetim ve Organizasyon Araştırmalarında Yorumlayıcı Fenomenolojik Analiz Yönteminin Kullanılması: Sistemik Bir İnceleme." *Business & Management Studies: An International Journal*, 9(4), 1437-1451.
- Keyder, Ç. (1999). *Istanbul Between the Global and the Local*. Boston: Rowman & Littlefield.
- Keyder, Ç. (2020). *State and Class in Turkey: A Study in Capitalist Development*. London: Verso Books.

- Keyman, E. F., & İçduygu, A. (2003). "Globalization, Civil Society and Citizenship in Turkey: Actors, Boundaries and Discourses." *Civil Society: Challenging Western Models*, 7(2), 219-234.
- Kılıç, Ö., & İpek, S. (2022). "Kırsal Mahalle: Büyükşehirlerde Tekrar Köye Dönüş mü?" *TroyAcademy*, 7(1), 1-16.
- Korkmaz, H. (2017). "Yerel Yönetimlerde Etkinlik ve Demokrasi Sorunsalı." *Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 2(2), 453-463.
- Köse, Ö. (2004). "Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecinde Yükselişi." *Sayıştay Dergisi*, (52), 3-42.
- Krefting, L. (1991). "Rigor in Qualitative Research: The Assessment of Trustworthiness." *The American journal of occupational therapy*, 45(3), 214-222.
- Kuhlmann, S. (2010). "Between the State and the Market: Assessing Impacts of Local Government Reforms in Western Europe." *Lex Localis-Journal of Local Self-Government*, 8(1), 1-21.
- Kuhlmann, S., & Bouckaert, G. (2016). *Local Public Sector Reforms In Times of Crisis*. London: Palgrave Macmillan.
- Kuhlmann, S., & Wollmann, H. (2014). *Introduction to Comparative Public Administration: Administrative Systems and Reforms in Europe*. London: Edward Elgar Publishing.
- Kübler, D., & Michel, P. (2006). "Mayors in Vertical Power Relations." in H. Bäck (Ed.) içinde, *The European Mayor Political Leaders in the Changing Context of Local Democracy*. Sozialwissenschaften: VS Verlag. 221-244.
- Küçük, Ü. (2022). "Yerel İdari Vesayet İlişkisinin Yeni Bir Uygulaması Olarak Oksimoronik Bir Kavram: Kırsal Mahalle." *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 30(4), 2163-2199.

- Küçük, Ü. & Karakılıç, Y. (2021). “Devlet Denetleme Kurulu ve Yerel Yönetimlere İlişkin Denetim Yetkileri: Yasal Düzenlemeler Üzerinden Bir Değerlendirme.” *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 31 (2), 977-988 .
- Küpeli, Ö. (2019). *6360 Sayılı Yasa Sonrası Kapatılan Belde Belediyelerinde Hizmette Etkinlik ve Verimlilik Sorunsalı: Kahramanmaraş İli Göksün İlçesi Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kahramanmaraş).
- Ladner, A. (2017). “Local Autonomy and Austerity: Re-investing in Local Government.” In C. Schwab, G. Bouckaert, & S. Kuhlmann (Ed.), *The Future of Local Government in Europe: Lessons From Research and Practice in 31 Countries*. Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. 11-22.
- Lamba, M. (2021). “6360 Sayılı Kanun’la Yapılan Değişikliklerin Kırsal Alan ve İlçe Belediyeleri Üzerine Etkisi: Akademik İlgi, Eleştiriler ve Uygulama Sonuçlarının Değerlendirilmesi.” *Journal of Mehmet Akif Ersoy University Economics and Administrative Sciences Faculty*, 8(2), 837-853.
- Leland, S. M., & Thurmaier, K. (Ed.). (2004). *Case Studies of City-County Consolidation: Reshaping The Local Government Landscape*. New York: ME Sharpe.
- Loughlin, J., Hendriks, F., & Lidström, A. (2011). *The Oxford Handbook of Local and Regional Democracy in Europe*. London: Oxford University Press.
- Mabileau, A. (1989). *Les Systèmes Politiques Européens: Convergences et Divergences*. Paris: Presses Universitaires de France.
- Mengi, A. (1998). *Avrupa Birliği’nde Bölgeler Karşısında Yerel Yönetimler*. Ankara: İmaj Yayıncılık.
- Montin, S., & Granberg, M. (2013). *Moderna Kommuner*. München: Liber.

- Mouritzen, P. E., & Svara, J. H. (2002). *Leadership at the Apex: Politicians and Administrators in Western Local Governments*. Pittsburg: University of Pittsburgh Press.
- Mutlu, A. (2013). "6360 Sayılı Büyükşehir Belediye Yasası: Yasada Kıra, Kırdan Yasaya Bakış." *Düşünce Dünyasında Türkiz Siyaset ve Kültür Dergisi*, 4(21), 1-7.
- Müftüler Baç, M. (2005). "Turkey's Political Reforms and the Impact of the European Union." *South European Society and Politics*, 10(1), 16-30.
- Nnamani, D., Odeh, E. S., & Eze, O. B. (2023). "Citizens Participation and Local Government Responsiveness in Enugu State, Nigeria (2008-2015)." *Nigerian Journal of Social Development*, 12(1).
- Oates, W. E. (1972). *Fiscal Federalism*. New York: Harcourt Brace Jovanovich.
- Oates, W. E. (1999). "An Essay on Fiscal Federalism." *Journal of Economic Literature*, 37(3), 1120-1149.
- Oktay, T. (2016). "6360 Sayılı Kanuna Dayalı Büyükşehir Belediye Reformunu Anlama ve Anlamlandırma." *Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 1(1), 71-131.
- Oktay, T. (2020). 1920-2020 "Döneminde Türkiye'de Belediyelerin Gelişimi." *Medeniyet Araştırmaları Dergisi*, 5(2), 171-223.
- Olgun, C. K. (2008). "Nitel Araştırmalarda İçerik Analizi Tekniği." *Sosyoloji Notları*, 66.
- On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun Teklifi ve İçişleri Komisyonu Raporu. (2013, 6 Mart). *Türkiye Büyük Millet Meclisi Raporları*. (Sıra Sayısı: 435). (<https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem24/yil01/ss435.pdf>, Erişim tarihi: 17 Nisan 2022)

- On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun. (2012, 6 Aralık). *Resmi Gazete* (Sayı: 28489). (<https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/12/20121206-1.htm>, Erişim tarihi: 17 Nisan 2022)
- Ortaylı, İ. (1985) *Tanzimat'tan Cumhuriyete Yerel Yönetim Geleneği*, İstanbul: Hil Yayınları.
- Ortaylı, İ. (2005). Tanzimattan Cumhuriyete Yerel Yönetimler. V. Akyüz (Ed.), *İslam Geleneğinden Günümüze Şehir Hayatı ve Yerel Yönetimler* (Cilt 2). İstanbul: İlke Yayıncılık. 69-93.
- Ortaylı, İ. (2018). *Tanzimat Devrinde Osmanlı Mahalli İdareleri (1840-1880)*. Ankara: Türk Tarih Kurumu.
- Ostrom, E. (1990). *Governing The Commons: The Evolution Of Institutions For Collective Action*. London: Cambridge University Press.
- Ostrom, V., Tiebout, C. M., & Warren, R. (1961). "The Organization of Government In Metropolitan Areas: A Theoretical Inquiry." *American Political Science Review*, 55(4), 831-842.
- Ökmen, M., & Arslan, R. (2014). "Türkiye'de 6360 Sayılı Yasa İle Yeni Kurulan Büyükşehir Belediyeleri: Manisa Büyükşehir Belediyesi Örneği." *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(5), 88-101.
- Ömürgönülşen, U., & Sadioglu, U. (2016). "Yeni Büyükşehir Belediye Modelinde Mahalle-Yönetimi." in Y. Demirkaya (Ed.), *Türkiye'de Yeni Kamu Yönetimi: Yerel Yönetim Reformu*. İstanbul: Wald. 387-410.
- Ömürgönülşen, U., (2022). "Mahalle Düzeyinde Yerel Katılım." E. Seçkiner Bingöl (Ed.), *Kamu Yönetiminde Katılım Üzerine Güncel Tartışmalar*. Ankara: Gazi Kitabevi. 79-116.

- Ömürgönülşen, U., & Öktem, M. K. (2007). *Avrupa Birliği'ne Üyelik Sürecinde Türk Kamu Yönetimi*. İmaj Yayınevi, Ankara.
- Ömürgönülşen, U., & Sadioğlu, U. (2009). "Türkiye'de Yakın Dönemde Yapılan Yerel Yönetim Reform Çalışmalarının İl Özel İdarelerine Yansımaları." *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 18(1), 1-22.
- Ömürgönülşen, U., & Sadioğlu, U. (2023). *Yerel Yönetimler (Ders Notları)*, Ankara.
- Ömürgönülşen, U., Öktem, M. K., & Sadioğlu, U. (2018). "Yeni Büyükşehir Belediye Yasaları Sonrasında Türkiye'de Mahalle Yönetimi Araştırması (2013)." K. U. Bilgin & İ. Gündüzöz (Ed.), *Türkiye'de Mahalle Yönetimi Araştırmaları*. Ankara: İçişleri Bakanlığı, İller İdaresi Genel Müdürlüğü. 125-294.
- Öniş, Z. (1991). "The Logic of the Developmental State." *Comparative Politics*, 109-126.
- Özçağlar, A. (2005). "Türkiye'de Mülki İdare Bölümlerinin İdari Coğrafya Analizi." *Coğrafi Bilimler Dergisi*, 1-25.
- Özden, M. (2024). "Active Participation or Legal Obligation? A Qualitative Study of the Effectiveness of Participatory Methods Designed for Local Participation." *Quality & Quantity*, 58(1), 559-580.
- Özer, M. A. (2016). "Yerel Yönetimler Reformunda Reform: 6360 Sayılı Kanun'un Düşündürdükleri." *Yerel Politikalar*, (3), 97-126.
- Özlu, R. M. (2023). "Avrupa Uyum Politikasında Uygulanan Ortaklık İlkesinin Bölgesel ve Yerel Yönetimler Paydaşlığından İncelenmesi." *Afyon Kocatepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 25(2), 179-193.
- Özmen, A. (2012). "Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Anayasalarda Merkezi Yönetim-Yerel Yönetim İlişkileri." *International Journal of Social and Economic Sciences*, 2(2), 171-175.

- Özsalmanlı, A. Y., & Pank, Ç. (2013). "Muğla'da Büyükşehir Belediyesi Yapılanması Sürecine İlişkin Bir Değerlendirme." *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (29), 1-26.
- Öztürk, K. (2019). "Yerel Yönetim Reformunda Yerelleşme-Merkezileşme Dikotomisi: 6360 Sayılı Yasa Örneği." *Hukuk ve İktisat Araştırmaları Dergisi*, 11(2), 133-148.
- Page, E., & Goldsmith, M. J. (1987). *Central and Local Government Relations: A Comparative Analysis of West European Unitary States*. London: Sage.
- Peters, B. G. (1996). *The Future of Governing: Four Emerging Models*. Kansas: University Press of Kansas.
- Pollitt, C., & Bouckaert, G. (2017). *Public Management Reform: A Comparative Analysis - Into The Age Of Austerity* (4th ed.). Oxford: Oxford University Press.
- Prud'homme, R. (1995). "The Dangers of Decentralization." *The World Bank Research Observer*, 10(2), 201-220.
- Putnam, R. D. (2000). *Bowling alone: The Collapse and Revival of American Community*. New York: Simon & Schuster.
- Reynolds, A. (1999). *Later Anglo-Saxon England: Life and Landscape*. Stroud: Tempus Publishing.
- Robertson, R. (1995). "Glocalization: "Time-space and homogeneity-heterogeneity." in M. Featherstone, S. Lash, & R. Robertson (Ed.), *Global modernities*. New York: Sage Publications. 25-44.
- Rodríguez-Pose, A., & Bwire, A. (2004). "The Economic (In)efficiency of Devolution." *Environment and Planning A*, 36(11), 1907-1928.
- Rodríguez-Pose, A., & Ezcurra, R. (2010). "Does Decentralization Matter For Regional Disparities? A Cross-Country Analysis." *Journal of Economic Geography*, 10(5), 619-644.

- Rodríguez-Pose, A., & Gill, N. (2003). "The Global Trend Towards Devolution and its Implications." *Environment and Planning C: Government and Policy*, 21(3), 333-351.
- Rondinelli, D. A. (1981). "Government decentralization in comparative perspective: Theory and practice in developing countries." *International Review of Administrative Sciences*, 47(2), 133-145.
- Rondinelli, D. A. (1981). "Government Decentralization in Comparative Perspective: Theory and Practice in Developing Countries." *International Review of Administrative Sciences*, 47(2), 133-145.
- Sadioğlu, U., Dede, K., & Yüceyılmaz, A. (2017). "Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Belde Belediyelerin Sonu: Değirmendere Örneği." *Hacettepe Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 35(2), 95-119.
- Sadioğlu, U., Özacıt, İ., & Ömürgönülşen, U. (2015). "Yeni Büyükşehir Belediyesi Modeli: Türkiye'de Değişen/Değişmeyen Merkezileşme ve Adem-i Merkezileşme Politikaları." *Yasama Dergisi*, (30), 70-92.
- Saparov, K., Omirzakova, M., Yeginbayeva, A., Sergeyeva, A., Saginov, K., & Askarova, G. (2024). "Assessment for the Sustainable Development of Components of the Tourism and Recreational Potential of Rural Areas of the Aktobe Oblast of the Republic of Kazakhstan." *Sustainability*, 16(9), 3838.
- Schilling, H. (1992). "Civic Republicanism in Late Medieval and Early Modern German Cities." in J. M. Headley, H. J. Hillerbrand & A. J. Papalas (Ed.), *Religion, Political Culture, and the Emergence of Early Modern Society*. Leiden: Brill. 3-59.
- Schwab, C., Bouckaert, G., & Kuhlmann, S. (2017). "Autonomy, Performance, Participation: Lessons from the Comparative Study of Local Public Sector Reforms." in C. Schwab, G. Bouckaert, & S. Kuhlmann (Ed.), *The Future of Local Government in Europe: Lessons from Research and Practice in 31 Countries*. Baden: Nomos Verlagsgesellschaft. 11-22.

- Sen, A. (2000). *Development as Freedom*. New York: Anchor Books.
- Sezik, M. (2015). *6360 Sayılı Kanun'a Göre Büyükşehirlerde Bütünleşme Sürecinin Etkileri: Malatya Örneği* (Doktora Tezi, İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Sharpe, L. J. (1995). "The Future of Metropolitan Government." in L. J. Sharpe. *The government of world cities: The future of the metro model*. Chichester: Wiley. 11-33.
- Smith, B. C. (1985). *Decentralization: The Territorial Dimension of the State*. London: George Allen & Unwin.
- Smoke, P. (2003). "Decentralisation in Africa: Goals, Dimensions, Myths and Challenges." *Public Administration and Development*, 23(1), 7-16.
- Soja, E. W. (2010). *Seeking Spatial Justice*. Minnesota: University of Minnesota Press.
- Suiçmez, B. R. (2019). "Kalmayan Köylü ve Yok Olan Küçük Çiftçi ile Ülkemizde Tarımsal Üretim Artırılarak Kırsal Kalkınma Başarılabilir mi?." *Mimarist*, 66, 50-62.
- Sunay, C. (2008). "Türkiye'de Yerel Siyasetin Tarihi Gelişimi." *Yerel Siyaset*. İstanbul: Okutan Yayıncılık. 32-69.
- Susta, G. (2018). *6360 Sayılı Yasa ile Oluşan Yeni Büyükşehir Yasasının Kırsal Alanda Hizmet Etkililiği Açısından İncelenmesi: İzmir İli Kiraz İlçesi Araştırması* (Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü).
- Şahin, M., & Işık, E. (2015). "Osmanlı'dan Cumhuriyete Mahalle Yönetimi." *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (30), 221-230.
- Şengül, T. (2009). *Kentsel Çelişki ve Siyaset: Kapitalist Kentleşme Süreçlerinin Eleştirisi*, (2. Baskı), Ankara: İmge Kitabevi.
- Şentürk Onur, F. (2020). *6360 Sayılı Kanun Sonrası Mahalleye Dönüşen Kırsal Yerleşmelerin Yerleşik Alanlarının Çevre Düzeni/Nazım İmar Planı Kararları*

Kapsamında Yeniden Değerlendirilmesi: Trabzon Ortahisar Örneği (Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü).

- Tacoli, C. (2002). "Changing Rural-Urban Interactions in Sub-Saharan Africa and Their Impact on Livelihoods: A Summary." *Rural-Urban Working Paper*, No. 7. London: International Institute for Environment and Development.
- Taşkan, G., & Görmüş, S. (2022). "6360 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Yasasının Kırsal Alan Üzerindeki Etkilerinin Okunması." *TÜCAUM 2022 Uluslararası Coğrafya Sempozyumu 12-14 Ekim 2022*, 159-171.
- Tekin, Ö. F. (2018). "Türkiye’de Büyükşehir Yönetimi ve 6360 Sayılı Yasanın Getirdiği Değişim: Konya Örneği." *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (55), 84-105.
- Tekindal, M., & Uğuz, Ş. (2020). "Nitel Araştırma Yöntemi Olarak Fenomenolojik Yaklaşımın Kapsamı ve Sürecine Yönelik Bir Derleme." *Ufkun Ötesi Bilim Dergisi*, 20(1), 153-172.
- Throsby, D. (2008). "Linking Cultural and Ecological Sustainability." *International Journal of Diversity in Organizations, Communities, and Nations*, 8(1), 15.
- Tiebout, C. M. (1956). "A Pure Theory of Local Expenditures." *Journal of Political Economy*, 64(5), 416-424.
- Tilly, C. (1992). *Coercion, Capital, and European states, AD 990-1992*. New York: Blackwell.
- TKDK. (2022). Kır Kent Sınıflaması (<https://www.tkd.gov.tr/Content/File/BasvuruFiles/Basvuru/KirsalAlan/KirsalAlan.xlsx?v=5464846122556>, Erişim tarihi: 22 Kasım 2022)
- Todaro, M. P. (1969). "A Model of Labor Migration and Urban Unemployment in Less Developed Countries." *The American Economic Review*, 59(1), 138-148.

- Topal, K. A. (2005). Optimal Yerel Yönetim Büyüklüğüne Kuramsal Yaklaşım. H. Özgür & M. Kösecik (Ed.), *Yerel Yönetimler Üzerine Güncel Yazılar-I*. Ankara: Nobel Yayınevi. 449-470.
- Toprak, H. (2019). *6360 Sayılı Yasanın Olumlu ve Olumsuz Yönleri: Denizli Kenti Örneği* (Yüksek Lisans Tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Tortop, N., Aykaç, B., Yayman, H., & Özer, M. A. (2008). *Mahalli İdareler* (2. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Tozlu, A. (2017). "Daha Verimli Hizmet ve Hizmette Yerellik Tartışmaları Düzleminde Yeni Büyükşehir Modeli." *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 6(15), 235-258.
- Tuncer, B., & Bakırcı, M. (2020). "6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Türkiye'nin Kırsal Yerleşim Düzenine Mevcut ve Muhtemel Etkileri: Konya Örneği." *Türk Coğrafya Dergisi*, (74), 75-85.
- TÜİK. (2022). Türkiye İstatistik Kurumu. İnternet Sayfası. (<https://data.tuik.gov.tr/e9cf667f-da1c-2343-sadadw-asdfsdfadfgggh2>, Erişim tarihi: 12 Şubat 2022).
- Türker, A., & Dündar, E. (2020). "Covid-19 Pandemi Sürecinde Eğitim Bilişim Ağı (Eba) Üzerinden Yürütülen Uzaktan Eğitimlerle İlgili Lise Öğretmenlerinin Görüşleri." *Milli Eğitim Dergisi*, 49(1), 323-342.
- Ulusoy, A., & Akdemir, Tekin (2001). *Mahalli İdareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Usta, S., Akman, E., & Kocaoğlu, M. (2018). "6360 Sayılı Kanun'un Büyükşehir Belediye Sistemine Etkileri: Konya Büyükşehir Belediyesi Örneği." *TESAM Akademi Dergisi*, 217-249.
- Üçer, A. G., Yenigül, S. B., & Varol, Ç. (2013). "'Büyükşehir'den 'Bütünşehir'e: Yerel Yönetim Politikalarındaki Değişimin Kırsal Alana Etkileri." *İdealkent*, 5(12), 26-59.

- Wilson, D., & Game, C. (2011). *Local Government in the United Kingdom*. London: Palgrave Macmillan.
- Wolman, H. (1995). "Local Government Institutions and Democratic Governance." *Theories of Urban Politics*, 135, 138-39.
- Yaman, A. K., & Kutlar, İ. (2017). "6360 Sayılı Büyükşehir Yasasının Kırsal Yaşama Olası Etkileri: Kocaeli Örneği." *Turkish Journal of Agriculture-Food Science and Technology*, 5(11), 1295-1300.
- Yaslıkaya, R. (2019). "Yerel Yönetimlerde Ölçek Ekonomisi: Teori, Kavram ve Tartışmalar." *Liberal Düşünce Dergisi*, 24(95), 163-192.
- Yıkıcı, A., & Çolak, Ç. (2023). "Büyükşehirlerdeki Kırsal Mahalle ve Kırsal Yerleşik Alanların Tespiti Sürecine Yönelik Bir Araştırma: Trabzon Örneği." *Ekonomi İşletme Siyaset ve Uluslararası İlişkiler Dergisi*, 9(2-1), 100-111.
- Yıldırım, C., & Bıçakçı, H. (2018). "6360 Sayılı Kanun'un Kır Kent Karşıtlığı Bağlamında Çarşamba Kırsalı Üzerine Etkileri." *Kent Yönetiminde Yeni Yaklaşımlar ve Etkin Belediyecilik Uygulamaları*. Ankara : Nobel Akademik Yayıncılık.
- Yıldız, K. (2018). *Yönetmelik ve Yerel Demokrasi Bağlamında 6360 Sayılı Yasanın Mersin İli Ölçeğinde Uygulanabilirliği* (Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Yılmaz, A. (2007). "AB'ye Uyum Sürecinde Türk Kamu Yönetiminin Dönüşümü Üzerine Notlar." *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (17).
- Yılmaz, F. (2021). "Büyükşehir Yönetimlerinde Bütünleşmeci Düzenlemelerin Kırsal Mahallelere Çok Boyutlu Etkisi." *Amme İdaresi Dergisi*, 54(2).
- Yüksek Seçim Kurulu, (YSK) (2009). 2009 Mahalli İdareler Seçmen Sayıları Raporu. (<https://www.ysk.gov.tr/doc/dosyalar/docs/2009MahalliIdareler/SecmenSayilari/Belde.htm> Erişim tarihi: 28 Eylül 2022).

Yüksel, C. (2016). “Yerel Yönetimlerde Kaynak Paylaşım Sistemleri ve 6360 Sayılı Kanun’la Türkiye’deki Değişimler.” *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 71(3), 731-756.

Zheng, Y., Tan, J., Huang, Y., & Wang, Z. (2022). “The Governance Path of Urban–Rural Integration in Changing Urban–Rural Relationships in the Metropolitan Area: A Case Study of Wuhan, China.” *Land*, 11(8), 1334.

EK 1. YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

EK 2. ETİK KOMİSYON İZİN FORMU

T.C.
HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Rektörlük

Tarih: 26/11/2021
Sayı: E-35853172-300-
00001887917

00001887917

Sayı : E-35853172-300-00001887917
Konu : Muhammed Börteçine DUMLU (Etik Komisyon İzni)

26.11.2021

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi: 15.11.2021 tarihli ve E-12908312-300-00001866864 sayılı yazımız.

Enstitünüz Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Anabilim Dalı Yüksek Lisans Programı öğrencilerinden Muhammed Börteçine DUMLU'nun Prof. Dr. Uğur ÖMÜRGÖNÜLŞEN danışmanlığında hazırladığı "6360 Sayılı Kanun'un Getirdiği Yeni Büyükşehir Belediyesi Modelinde Kırsal Mahallenin Konumu: Ankara Örneği" başlıklı tez çalışması Üniversitemiz Senatosu Etik Komisyonunun 23 Kasım 2021 tarihinde yapmış olduğu toplantıda incelenmiş olup, etik açıdan uygun bulunmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

Prof. Dr. Vural GÖKMEN
Rektör Yardımcısı

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

Belge Doğrulama Kodu: E86345CC-C17A-4017-A981-C63DDEF33FF4

Belge Doğrulama Adresi: <https://www.turkiye.gov.tr/hu-ebys>

Adres: Hacettepe Üniversitesi Rektörlük 06100 Sıhhiye-Ankara

Bilgi için: Sevdâ TOPAL

E-posta: yazimd@hacettepe.edu.tr İnternet Adresi: www.hacettepe.edu.tr Elektronik

Bilgisayar İşletmeni

Ağ: www.hacettepe.edu.tr

Telefon: 0 (312) 305 3001-3002 Faks:0 (312) 311 9992

Telefon: 03123051008

Keş: hacettepeuniversitesi@hs01.kep.tr

EK 3. YARI YAPILANDIRILMIŞ GÖRÜŞME FORMU

Demografik Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz nedir?
2. Hangi yaş aralığındasınız?
3. Eğitim düzeyiniz nedir?
4. Kaç yıldır muhtar olarak görev yapıyorsunuz?
5. Mevcut dönem ilk muhtarlık döneminiz mi?
5. Önceki sistemde muhtar ya da ihtiyar heyeti üyesi (İHÜ) olarak görev yaptınız mı?
6. Yerel yönetimlerde muhtarlık dışında farklı bir görev için aday oldunuz mu?

Yeni Büyükşehir Modeline İlişkin Genel Sorular

1. 2012 tarih ve 6360 Sayılı Kanun ile birlikte getirilen yeni büyükşehir belediyesi modeli ile ilgili düşünceleriniz nelerdir?
2. Sizce yeni model getirilirken dönüşümün gerçekleştirildiği köylerin ihtiyaçları dikkate alınmış mıdır?
3. Köy olarak tüzel kişiliğin kaybedilmiş olması uygulamada daha önce karşılaşılmayan bir sorunla karşılaşılmasına sebep olmuş mudur?
4. Köy tüzel kişiliğinin sona ermesi bürokrasinin azalması anlamında ne gibi katkılar sağlamıştır?

Siyasi, İdari ve Hukuki Konulara İlişkin Sorular

1. Kırsal mahalle halkının yerel seçimlere olan ilgisinde bir değişim gözlemlenmekte midir? Seçim dönemlerinde kırsal mahallelerde propaganda faaliyetleri ne şekilde yürütülmektedir?
2. Yeni modelde kırsal mahalle halkının seçimler ile birlikte hizmetlerin kendilerine ulaşımında daha fazla söz hakkı olacağı düşüncesi ve beklentisi bulunmakta mıdır?
3. Kaymakamlık ile ilişkilerin eskisi gibi hukuki bir zeminde olmaması hizmete ulaşmada ve sorunların çözümünde eksikliğe sebep olmuş mudur?
4. Büyükşehir belediyesi merkezinin uzakta olması kırsal mahallenin sorunlarına da uzak kalınmasına sebep olmakta mıdır?
5. Muhtarlıkların ihtiyaçlarının kaymakamlık yerine belediye eliyle görülmesi ne gibi etkiler doğurmuştur? Siyasi nedenlerle bazı farklılıklar gözlemlenmekte midir?
6. Büyükşehirlerde mahalle sayılarının artmış olması belediyelerin iş yükünü artırmış mıdır? Belediyeler ile iletişimde aksaklık ya da iyileşme gözlemlenmekte midir?
7. Muhtarlara daha fazla sorumluluk ve söz hakkı verilmesi sorunların yerinde çözümü adına katkı sağlayabilir mi? Muhtarların görev, yetki ve sorumluluklarını yetersiz görüyorsanız ne gibi düzenlemeler yapılmasını önerirsiniz?
8. Köylerin tüzel kişiliğinin kaldırılarak kırsal mahalleye dönüştürülmesinin yerleşmekten çok merkezleşmeye doğru bir dönüşüm olarak değerlendirilmesine katılıyor musunuz? Bunun somutlaştığı örnekler bulunmakta mıdır?
9. İl özel idarelerinin kaldırılmasının ne gibi etkileri olmuştur? Olumlu ve olumsuz etkiler olarak ayrı ayrı açıklayabilir misiniz?
10. Kırsal mahallelere yapılan yatırımlar noktasında YİKOB'lar gerekli sorumluluğa sahip midir ve yeterli çalışmaları yapmakta mıdır?

Ekonomik Konulara İlişkin Sorular

1. Vergi, harç, katılım payı ödemeleri; enerji ve kaynak kullanımı bedelleri gibi konularda kırsal mahalle halkına yüklenen yeni külfetler olmuş mudur? Örnekler ile açıklayabilir misiniz?
 2. Tarımsal ve kırsal kalkınma gibi konularda yeni büyükşehir belediyesi modeli (YBBM) ile gerçekleşen değişikliğin olumlu ya da olumsuz ne gibi etkileri olmuştur?
 3. Köy halkına kırsal mahalle olduktan sonra kentsel aidiyet adına yaşam standartlarının değişmesi noktasında yeterli destek sağlanmış mıdır?
-

Alt Yapı Konularına İlişkin Sorular

1. Mahalle olarak bağlanılan belediyenin merkezi ile bulunan coğrafi uzaklık hizmete erişimde sorunlar oluşturmaktadır mıdır?
 2. Köy olarak sahip olunan mimari yapı ve yerleşim alanı kültüründe farklılıklar oluşmaya başlamış mıdır?
 3. Yol, su, kanalizasyon altyapısı ve yapılaşma gibi konularda köy çevresi beklenildiği gibi kentsel alan konforuna erişebilmiş midir?
 4. Çevre-yol düzenleme ve çöp ve atık toplama gibi ilçe belediyelerince sunulan hizmetlerde ilçe belediyeleri ne derecede yeterli güce sahiptir? Bu hizmetlerin sunumunda kaynak, personel ve teknik ekipman yetersizliği ya da farklı sorunlar sebebiyle aksaklıklar yaşanmakta mıdır?
 5. Ulaşım ve toplu taşıma hizmetlerinin sunumunda olumlu ya da olumsuz ne gibi değişiklikler gözlemlenmektedir?
 6. Büyükşehir belediyesi tarafından sunulan altyapı hizmetleri yeterli ölçüde karşılanmakta mıdır? Ortaya çıkan teknik sorunlar yeterince hızlı çözülebilmekte midir?
 7. Yeşil alanlar, park ve bahçelerle ilgili hizmetler kent standardında sunulabilmekte midir?
 8. Kentsel gelişim sürecinde gözle görülür katkılar gerçekleşmiş midir? Evet ise örnekler ile açıklayabilir misiniz?
 9. Sunulan hizmetlerde kırsal mahalleler arasında nüfus farkları yeterince gözetilmekte midir? Yapılan değişikliklerde bu durumun yeterince göz önünde bulundurulduğunu düşünüyor musunuz?
 10. Alt yapı hizmetlerinin gelişmiş bir yakın merkeze bağlanması kaynakların etkin ve etkili kullanımı noktasında katkı sağlamış mıdır?
-

Sosyal ve Kültürel Konulara İlişkin Sorular

1. İmar konularında yetkili kılınan ilçe belediyeleri köyün kimliğini korumaya yönelik tedbirler almakta mıdır?
 2. Sosyal, kültürel, sportif vb. faaliyetlerde bir artış yaşanmış mıdır? Bunların kırsal mahalle gençliğine ne gibi etkileri bulunmaktadır?
 3. Köylerin kırsal mahalleye dönüştürülmüş olması kentli bilincinin oluşumuna katkı sağlamış mıdır? Bu noktada yaşanan uyumsuzluklar mevcut mudur?
 4. Önemli bir kültürel unsurumuz olan köy yaşantısı ve köylülük bilinci ne şekilde etkilenmiştir?
-